

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SPROGFORENINGENS

ALMANAK

FOR 1971

HANDELSBANKEN

- altid med i billedet

Sprogforeningens
ALMANAK 1971

Udgivet af
SPROGFORENINGEN

Redaktion: Jørgen Mågård

78. ÅRGANG

**AABENRAA
HEJMDALS BOGTRYKKERI
1970**

INDHOLD

Formørkelser og planeter i 1971	4
Højvandet ved vestkysten	5
Kalender, notater og tidevandstabel	6
Ferieplan for skolerne i Sydslesvig	30
Forskydelige højtider 1960-1980	30
Jens Lampe: Da et ur var et statussymbol	33
Erik Jessen: Det 51. år er begyndt	39
Gynther Hansen: Klodens midtpunkt	46
Johannes Reiff: Genforeningens allernærmeste baggrund	53
Martin N. Hansen: Et hunde lyv	62
Willy-August Linnemann: To skitser	63
P. Marcussen: H. P. Hanssen og Det unge Grænseværn	77
Johan Meyer: På vildsvinejagt ved Skelbækken	84
Urban Schrøder: Et besøg i Havnbjerg skole omkring århundredskiftet	89
Thilde (e skoelmesterkuen): Den kri, den kri	96
Peter Petersen: Landsbyen, der blev nedlagt — men genopstod	97
Carl Løfholm: Sønderjylland og Bornholm	112
Arne Aabenhus: Brudstykker af et mønster	115
Thilde (e skoelmesterkuen): Minder fra min skoletid	121
De gamle sagde	151
Thøger Larsen: Den store vår	152
Mindeord:	
Anders Andersen, Sønderborg	123
Carl Georg Bartholdy, Munkemølle	125
Jens Jørgensen Bladt, Kegnæs	126
Jacob Petersen Bødker, Augustenborg	127
Inger Enemark, Tønder	128
Friedrich Ernst, Flensborg	130
Fritz Franzen, Kappel	130
Gudrun Gregersen, Sønderborg	131
Jens Ejler Hagelso, Vojens	132
Peter Heisel, Kassøgård	134
Anna og K. M. Hermansen, Skodborg	135
Hans Peter Jørgensen, Olmersvold	136
Jørgen Jørgensen, Slesvig	137
Hans Kruse, Stenbjergskov	138
Lars Hansen Larsen, Roskilde	138
Anders Petersen Lund, Emmerlev	140
Carl Moltzen, Kappel	141

Johannes Nielsen, Kliplev	142
Jørgen Nissen, Stenderup	144
Hans Novrup, Sønderborg	145
Gabriel Sønnichsen, Klokris	147
Jørgen Thim, Mellerup	147
Jørgen Tinglef, Burkal	148
Håndbog:	
Det danske kongehus	155
Regering og Folketing	156
Sønderjyllands amt	159
Amtsrådets medlemmer	161
Kommuner i Sønderjyllands amt	161
Foreninger, institutioner, organisationer m. v.	165
Kunstforeninger	169
Undervisning	169
Biblioteker og arkiver	171
Museer	175
Landbrug	177
Landboforeninger	179
Husmandsforeninger	183
Husholdningsforeninger	187
Husdyrbrugsorganisationer	187
Mejeriforeninger	189
Slagterier og kreatureksport	191
Handel	193
Håndværk og industri	195
Finansiering	197
Danske institutioner og foreninger i Sydslesvig ..	201
Markedsfortegnelse for 1971	209
Jagt	216
Drægtighedstabel	222
Porto-takster	225
Postnumre	229

Stof til næste udgave må — såfremt anden aftale ikke foreligger — være indsendt inden 1. marts 1971. Manuskripter til mindeord modtages dog indtil 1. august.

SPROGFORENINGENS ALMANAK
 Redaktion: Jørgen Mågård, Bovvej, 6330 Padborg.

Formørkelser i året 1971

1. **Total måneformørkelse** den 10. februar. Den partielle del af formørkelsen er synlig i hele Danmark. I Nord- og Vestjylland ses desuden begyndelsen af totaliteten kort før Månens nedgang. Formørkelsen begynder kl. 6.52 og slutter kl. 10.37. Totaliteten begynder kl. 8.03, hvilket er 11 min. efter Månens nedgang i København.

2. **Partiel solformørkelse** den 25. februar, synlig i Danmark. Formørkelsen begynder kl. 9.56 og slutter kl. 12.01. Den er på sit højeste kl. 10.58 og omfatter da 58/100 af Solens diameter. Den ses i øvrigt i hele Europa, det nordvestlige Afrika, det nordøstlige Atlanterhav og på Østgrønland.

3. **Partiel solformørkelse** den 22. juli, usynlig i Danmark. Formørkelsen ses i det østlige Sibirien, det nordligste Alaska og i dele af det arktiske hav.

4. **Total måneformørkelse** den 6. august, synlig i Danmark. Formørkelsen begynder kl. 18.55 og slutter kl. 22.31. Totaliteten begynder kl. 19.53, hvilket er 11 min. før Månens opgang i København, og slutter kl. 21.33.

5. **Partiel solformørkelse** den 20.-21. august, usynlig i Danmark. Formørkelsen ses i det sydøstlige Australien, dele af Antarktis, på Ny-Zealand og i de mellemliggende havområder.

Planeterne i året 1971

Merkur er i almindelighed Solen så nær, at den ikke kan ses med det blotte øje. Den 1. april, 29. juli og 23. november er planeten længst øst for Solen og går omkring disse dage i København ned henholdsvis 2 timer, $\frac{3}{4}$ time og $\frac{3}{4}$ time efter Solen. Den 19. januar, 17. maj og 12. september er den længst vest for Solen og står da op henholdsvis $1\frac{1}{2}$ time, $\frac{1}{2}$ time og $1\frac{3}{4}$ time før denne.

Venus er den 27. august i øvre konjunktion med Solen. Den 20. januar er planeten længst vest for Solen og står da i København op $\frac{3}{2}$ time før denne.

Mars står ved årets begyndelse i Vægten. Sidst i januar går planeten ind i Skorpionen; i begyndelsen af februar går den videre til Ophiuchus, i begyndelsen af marts til Skytten, først i maj til Stenbukken, sidst i oktober til Vandmanden og midt i december til Fiskene, hvor den forbliver til årets udgang. Mars er i opposition til Solen den 10. august, og den står i syd: ved årets begyndelse kl. $8\frac{1}{2}$, sidst i marts kl. $6\frac{1}{2}$, sidst i juni kl. $3\frac{1}{2}$, sidst i september kl. 21 og ved årets slutning kl. 18.

Jupiter står ved årets begyndelse i Vægten. Sidst i januar går den ind i Skorpionen, men midt i maj går den tilbage til Vægten. I slutningen af september går planeten igen ind i Skorpionen, og i slutningen af oktober går den videre til Ophiuchus, hvor den forbliver til årets udgang. Jupiter er i opposition til Solen den 23. maj, og den står i syd: ved årets begyndelse kl. 9, sidst i marts kl. 4, først i juli kl. 21, først i oktober kl. $15\frac{1}{2}$ og ved årets slutning kl. 11.

Saturn står ved årets begyndelse i Vædderen. Midt i april går den ind i Tyren, hvor den forbliver til årets slutning. Saturn er i opposition til Solen den 26. november, og den står i syd: ved årets begyndelse kl. 20^{1/2}, sidst i marts kl. 15, først i juli kl. 9^{1/2}, sidst i september kl. 4 og ved årets udgang kl. 21^{1/2}.

Uranus, som under særligt gunstige omstændigheder kan skimtes med det blotte øje, står hele året i Jomfruen. Planeten er i opposition til Solen den 1. april og står da omkring midnat i syd 30^{1/2}° over Københavns horisont.

Neptun, som ikke er synlig for det blotte øje, opholder sig i Skorpionen indtil midten af maj. Planeten går da ind i Vægten; men i slutningen af oktober går den igen ind i Skorpionen, hvor den forbliver til årets udgang. Neptun er i opposition til Solen den 23. maj og står da omkring midnat i syd 15^{1/2}° over Københavns horisont.

Pluto, som kun ses i store kikkerter, står hele året i Coma Berenices. Den er i opposition til Solen den 19. marts.

Højvandet ved vestkysten

Højvandet er ligesom tidligere år her i almanakken beregnet for Havneby på Rømø. Udgangspunktet for beregningen er højvandet ved London Bridge, som er angivet i den almanak, der udgives af Københavns observatorium. Tidsangivelserne er mellemeuropæisk tid. Vil man kende vandtiderne ved andre punkter på vestkysten end ved Havneby, må man ved:

Nordslesvig:	Rømødæmningen	lægge 10 min. til
	Lakolk	trække 30 min. fra
	Højer sluse	lægge 40 min. til
	Koldby	lægge 30 min. til
	Ballum sluse	lægge 15 min. til
	Rejsby sluse	lægge 30 min. til
	Vester Vedsted	lægge 20 min. til
Fanø/Esbjerg:	Nordby, Fanø	lægge 35 min. til
	Esbjerg	lægge 30 min. til
	Sønderho, Fanø	trække 10 min. fra
Sydslesvig:	Dagebøl	trække 7 min. fra
	(forbindelsen til Før)	
	Bongsiel	trække 27 min. fra
	(forbindelsen til Halligerne)	
	Husum	trække 37 min. fra
	(forbindelsen til Pelvorm m. m.)	
	Frederiksstad	trække 13 min. fra
	Tønning	trække 1 time og 7 min. fra
St. Peter	trække 1 time og 46 min. fra	
Wyk	trække 26 min. fra	
Westerland	trække 1 time og 41 min. fra	

Willy Buch.

Januar 1971 Glugmåned 31 dage | O.☉N. | O.☾N.

1. uge. **Jesu navn**, Luk. 2, 21. 2' række, Matth. 6, 5-13.

F.	1	Nytår		8.42	15.45	10.48	21.28
L.	2	Abel		8.41	15.46	10.56	22.59

2. uge. **Hjemkomsten til Nazareth**, Matth. 2, 19 til enden.
2' række, Matth. 2, 13-18.

S.	3	S. e. nytår	Enoch	8.41	15.47	11.04	-
M.	4	Methusalem	☽ f. kv. 5. 55' Jorden nærm. solen	8.41	15.49	11.12	0.30
Ti.	5	Simeon		8.40	15.50	11.22	2.00
O.	6	Hellig 3 konger	Tusmørket varer 52'	8.40	15.51	11.35	3.32
To.	7	Knud hertug		8.39	15.53	11.55	5.02
F.	8	Erhardt		8.39	15.54	12.27	6.27
L.	9	Julianus		8.38	15.56	13.14	7.37

3. uge. **Jesus 12 år gammel i templet**, Luk. 2, 42 til enden.
2' række, Mark. 10, 13-16.

S.	10	1. s. e. h. 3 k.	Paul eremit	8.37	15.57	14.20	8.27
M.	11	Hyginus	☽ f. m. 14. 20'	8.36	15.59	15.38	9.00
Ti.	12	Reinhold		8.35	16.01	17.00	9.20
O.	13	Hilarius	Tusmørket varer 50'	8.34	16.03	18.21	9.34
To.	14	Felix		8.33	16.04	19.39	9.43
F.	15	Maurus		8.32	16.06	20.54	9.50
L.	16	Marcellus	☽ fjernest jorden	8.31	16.08	22.08	9.56

4. uge. **Brylluppet i Kana**, Joh. 2, 1-11.
2' række, Luk. 19, 1-10.

S.	17	2. s. e. h. 3 k.	Antonius	8.30	16.10	23.22	10.02
M.	18	Prisca		8.29	16.12	-	10.08
Ti.	19	Pontianus	☾ s. kv. 19. 8'	8.28	16.14	0.38	10.14
O.	20	Fab. og Sebast.	Tusmørket varer 49'	8.26	16.16	1.58	10.24
To.	21	Agnes		8.25	16.18	3.21	10.37
F.	22	Vincentius		8.23	16.20	4.46	10.59
L.	23	Emerentius		8.22	16.22	6.08	11.35

5. uge. **Høvedsmanden i Kapernaum**, Matth. 8, 1-13.
2' række, Luk. 17, 5-10.

S.	24	3. s. e. h. 3 k.	Timotheus	8.20	16.24	7.14	12.34
M.	25	Pauli omv.		8.19	16.26	7.59	13.58
Ti.	26	Polycarpus	☽ n. m. 23. 55'	8.17	16.28	8.27	15.37
O.	27	Chrysostomus	Tusmørket varer 47'	8.16	16.30	8.44	17.19
To.	28	Fred. VI. fødsel	Carolus Magnus	8.14	16.32	8.56	18.59
F.	29	Chr. VII. fødsel	☽ nærmest jorden	8.12	16.34	9.05	20.35
L.	30	Adelgunde	Valerius	8.10	16.36	9.12	22.10

6. uge. **Stormen på søen**, Matth. 8, 23-27.
2' række, Matth. 14, 22-33.

S.	31	4. s. e. h. 3 k.	Vigilius	8.09	16.38	9.21	23.43
----	----	------------------	----------	------	-------	------	-------

JANUAR 1971

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	4.54	17.28
2.	5.35	18.14
3.	6.19	19.04
4.	7.08	20.00
5.	8.05	21.05
6.	9.13	22.15
7.	10.30	23.24
8.	11.46	-
9.	0.28	12.53
10.	1.24	13.48
11.	2.11	14.34
12.	2.51	15.14
13.	3.26	15.51
14.	4.00	16.26
15.	4.30	16.59
16.	5.01	17.32
17.	5.32	18.07
18.	6.08	18.46
19.	6.49	19.30
20.	7.36	20.21
21.	8.36	21.23
22.	9.46	22.27
23.	10.54	23.32
24.	-	12.05
25.	0.41	13.15
26.	1.43	14.13
27.	2.35	15.03
28.	3.19	15.48
29.	4.01	16.31
30.	4.40	17.13
31.	5.19	17.56

Februar 1971 Blidemåned 28 dage			O.☉N.		O.☾N.	
M.	1	Brigida	8.07	16.41	9.30	-
Ti.	2	Kyndelmisse ☽ f. kv. 15. 31'	8.05	16.43	9.42	1.17
O.	3	Blasius Tusmørket varer 46'	8.03	16.45	10.00	2.49
To.	4	Veronica	8.01	16.47	10.27	4.16
F.	5	Agathe	7.59	16.49	11.09	5.31
L.	6	Dorothea	7.57	16.51	12.09	6.27
7. uge. Arbejderne i vingården , Matth. 20, 1-16. 2' række, Matth. 25, 14-30.						
S.	7	Septuagesima Richard	7.55	16.54	13.23	7.03
M.	8	Corintha	7.53	16.56	14.43	7.27
Ti.	9	Apollonia	7.51	16.58	16.04	7.42
O.	10	Scholastica {Tusmørket varer 45' ☉ f. m. 8. 41'	7.49	17.00	17.23	7.52
To.	11	Euphrosyne	7.47	17.02	18.39	8.00
F.	12	Eulalia	7.44	17.04	19.54	8.06
L.	13	Benignus ☉ fjernest jorden	7.42	17.07	21.07	8.12
8. uge. De fire slags sædejord , Luk. 8, 4-15. 2' række, Mark. 4, 26-32.						
S.	14	Sexagesima Valentinus	7.40	17.09	22.22	8.17
M.	15	Faustinus	7.38	17.11	23.40	8.24
Ti.	16	Juliane	7.35	17.13	-	8.32
O.	17	Findanus Tusmørket varer 43'	7.33	17.15	1.00	8.43
To.	18	Concordia ☾ s. kv. 13. 14'	7.31	17.17	2.23	9.00
F.	19	Ammon	7.29	17.20	3.45	9.28
L.	20	Eucharis	7.26	17.22	4.57	10.14
9. uge. Jesu dåb , Matth. 3, 13 til enden. 2' række, Luk. 18, 31 til enden.						
S.	21	Fastelavn {Quinquagesima (Esto mihi. Samuel	7.24	17.24	5.51	11.24
M.	22	Peters stol	7.21	17.26	6.26	12.55
Ti.	23	Hvide tirsdag Papias	7.19	17.28	6.47	14.35
O.	24	Aske onsdag {Matthias Tusmørket varer 42'	7.17	17.30	7.01	16.17
To.	25	Victorinus {☉ n. m. 10. 49' ☉ nærmest jorden	7.14	17.33	7.12	17.57
F.	26	Inger	7.12	17.35	7.20	19.35
L.	27	Leander	7.09	17.37	7.29	21.13
10. uge. Jesus fristes af djævelen , Matth. 4, 1-11. 2' række, Luk. 22, 24-32.						
S.	28	1. s. i fasten {Quadragesima (Invocavit. Øllegaard	7.07	17.39	7.38	22.50

FEBRUAR 1971

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	6.00	18.42
2.	6.45	19.31
3.	7.36	20.28
4.	8.38	21.35
5.	9.54	22.49
6.	11.21	-
7.	0.05	12.37
8.	1.06	13.34
9.	1.54	14.19
10.	2.34	14.58
11.	3.09	15.33
12.	3.41	16.05
13.	4.10	16.35
14.	4.39	17.05
15.	5.09	17.37
16.	5.43	18.11
17.	6.19	18.48
18.	6.59	19.30
19.	7.47	20.22
20.	8.48	21.30
21.	10.06	22.51
22.	11.36	-
23.	0.18	12.58
24.	1.23	13.55
25.	2.13	14.33
26.	2.57	15.28
27.	3.37	16.09
28.	4.16	16.50

Marts 1971 Tordsmåned 31 dage			O.☉N.		O.☾N.		
M.	1	Albinus	7.04	17.41	7.49	-	
Ti.	2	Simplicius	7.02	17.43	8.05	0.26	
O.	3	Tamperdag	}Kunigunde Tusmørket varer 42'	6.59	17.45	8.29	1.59
To.	4	Adrianus		☽ f. kv. 3. 1'	6.57	17.47	9.07
F.	5	Theophilus		6.54	17.49	10.01	4.24
L.	6	Gotfred		6.52	17.52	11.11	5.06
11. uge. Den kananæiske kvinde , Matth. 15, 21-28. 2' række, Mark. 9, 17-29.							
S.	7	2. s. i fasten	}Reminis cere. Perpetua	6.49	17.54	12.30	5.33
M.	8	Beata		6.47	17.56	13.51	5.50
Ti.	9	40 riddere		6.44	17.58	15.10	6.02
O.	10	Ædel	Tusmørket varer 42'	6.42	18.00	16.26	6.10
To.	11	Fred. IX. fødsel	Thala	6.39	18.02	17.41	6.17
F.	12	Gregorius	}☉ f. m. 3. 34' ☽ fjernest jorden	6.37	18.04	18.55	6.23
L.	13	Macedonius		6.34	18.06	20.10	6.28
12. uge. Jesus uddriver en uren ånd , Luk. 11, 14-28. 2' række, Joh. 8, 42-51.							
S.	14	3. s. i fasten	Oculi. Eutychius	6.31	18.08	21.26	6.34
M.	15	Zacharias		6.29	18.10	22.45	6.42
Ti.	16	Gudmund		6.26	18.12	-	6.52
O.	17	Gertrud	Tusmørket varer 42'	6.24	18.14	0.07	7.07
To.	18	Fred. III. fødsel	Alexander	6.21	18.16	1.28	7.30
F.	19	Joseph		6.18	18.18	2.43	8.08
L.	20	Gordius	☾ s. kv. 3. 30'	6.16	18.20	3.42	9.06
13. uge. Jesus bespiser 5000 , Joh. 6, 1-15. 2' række, Joh. 6, 35-51.							
S.	21	Midfaste	}Lætare. Benedictus Jævdøgn	6.13	18.22	4.23	10.26
M.	22	Paulus		6.11	18.24	4.49	11.59
Ti.	23	Fidelis		6.08	18.26	5.06	13.37
O.	24	Ulrica	Tusmørket varer 42'	6.05	18.28	5.18	15.15
To.	25	Mariæ bebud.		6.03	18.30	5.27	16.53
F.	26	Gabriel	}☉ n. m. 20. 24' ☽ nærmest jorden	6.00	18.32	5.36	18.31
L.	27	Kastor		5.58	18.34	5.45	20.10
14. uge. Englen Gabriel bebuder Jesu fødsel , Luk. 1, 26-38. 2' række, Luk. 1, 46-56.							
S.	28	}5. s. i fasten Dr. Ingrid føds.	Judica. Eustachius	5.55	18.36	5.56	21.50
M.	29		Jonas	5.52	18.38	6.10	23.28
Ti.	30	Quirinus		5.50	18.40	6.31	-
O.	31	Fred. V. fødsel	}Balbina Tusmørket varer 43'	5.47	18.42	7.03	0.59

MARTS 1971

Højvande ved
vestkysten se a. 5

1.	4.56	17.32
2.	5.38	18.15
3.	6.23	19.00
4.	7.13	19.51
5.	8.10	20.52
6.	9.20	22.06
7.	11.48	23.31
8.	-	12.11
9.	0.38	13.09
10.	1.28	13.55
11.	2.09	14.34
12.	2.45	15.08
13.	3.17	15.38
14.	3.45	16.05
15.	4.12	16.33
16.	4.42	17.03
17.	5.16	17.37
18.	5.52	18.13
19.	6.32	18.53
20.	7.18	19.43
21.	8.18	20.48
22.	9.37	22.14
23.	11.13	23.48
24.	-	12.33
25.	0.54	13.30
26.	1.34	14.18
27.	2.28	15.01
28.	3.09	15.43
29.	3.50	16.24
30.	4.33	17.05
31.	5.18	17.48

April 1971		Fåremåned	30 dage	O.☉N.		O.☾N.	
To.	1 Hugo			5.44	18.44	7.53	2.12
F.	2 Theodosius	☽ f. kv. 16. 46'		5.42	18.46	8.59	3.03
L.	3 Nicætas			5.39	18.48	10.17	3.36
15. uge. Jesu indtog i Jerusalem, Matth. 21, 1-9. 2' række, Mark. 14, 3-9.							
S.	4 Palmesøndag	Ambrosius		5.37	18.50	11.38	3.56
M.	5 Irene			5.34	18.52	12.57	4.10
Ti.	6 Sixtus			5.32	18.54	14.14	4.19
O.	7 Egesippus	Tusmørket varer 44'		5.29	18.56	15.29	4.27
To.	8 Skærtorsdag	{ Chr. 9. føds. Janus ☉ fjernest jorden		5.26	18.58	16.43	4.33
F.	9 Langfredag	Procopius		5.24	19.00	17.57	4.39
L.	10 Ezechiel	☉ f. m. 21. 10'		5.21	19.02	19.13	4.45
16. uge. Kristi opstandelse, Mark. 16, 1-7. 2' række, Matth. 28, 1-8.							
S.	11 Påskedag	Leo		5.19	19.04	20.32	4.52
M.	12 2. påskedag	Chr. 4. føds. Julius		5.16	19.06	21.53	5.02
Ti.	13 Justinus			5.14	19.08	23.14	5.15
O.	14 Tiburtius	Tusmørket varer 45'		5.11	19.10	-	5.36
To.	15 Chr. V. fødsel	Olympia		5.09	19.12	0.31	6.09
F.	16 Pr. Margrethe	Mariane		5.06	19.14	1.35	7.00
L.	17 Anicetus			5.04	19.16	2.21	8.12
17. uge. Den tvivlende Thomas, Joh. 20, 19 til enden. 2' række, Joh. 21, 15-19.							
S.	18 1. s. e. påske	{ Quasimodo Eleutherius ☾ s. kv. 13. 58'		5.01	19.18	2.51	9.38
M.	19 Daniel			4.59	19.20	3.11	11.11
Ti.	20 Sulpicius			4.56	19.22	3.24	12.45
O.	21 Florentius	Tusmørket varer 46'		4.54	19.24	3.34	14.20
To.	22 Cajus			4.52	19.26	3.43	15.54
F.	23 Georgius	☉ nærmest jorden		4.49	19.28	3.52	17.31
L.	24 Albertus			4.47	19.30	4.01	19.09
18. uge. Den gode hyrde, Joh. 10, 11-16. 2' række, Joh. 10, 22-30.							
S.	25 2. s. e. påske	{ Misericordia Domini Mark. evangelist ☉ n. m. 5. 2'		4.44	19.32	4.14	20.49
M.	26 Cletus			4.42	19.34	4.32	22.25
Ti.	27 Charl. Amalie	Ananias		4.40	19.36	4.59	23.50
O.	28 Vitalis	Tusmørket varer 48'		4.38	19.38	5.42	-
To.	29 Peter Martyr			4.35	19.40	6.43	0.53
F.	30 Severus			4.33	19.42	7.59	1.34

APRIL 1971

Højværd ved
vestkysten se. s. 5

1.	6.05	18.32
2.	6.54	19.19
3.	7.48	20.14
4.	8.52	21.23
5.	10.10	22.46
6.	11.34	23.59
7.	-	12.36
8.	0.53	13.23
9.	1.37	14.03
10.	2.15	14.37
11.	2.47	15.06
12.	3.16	15.32
13.	3.45	16.01
14.	4.17	16.33
15.	4.52	17.07
16.	5.30	17.45
17.	6.12	18.26
18.	7.02	19.18
19.	8.04	20.25
20.	9.22	21.47
21.	10.51	23.13
22.	-	12.06
23.	0.20	13.03
24.	1.14	13.52
25.	2.00	14.36
26.	2.45	15.18
27.	3.29	15.59
28.	4.15	16.42
29.	5.02	17.24
30.	5.48	18.06

Maj 1971		Majmåned	31 dage	O.☉N.		O.☾N.	
L.	1	Philip og Jacob	Voldermisse	4.31	19.44	9.21	1.59
19. uge. Jesus forbereder disciplene på sin bortgang til Faderen, Joh. 16, 16-22. 2' række, Joh. 14, 1-11.							
S.	2	3. s. e. påske	{Jubilate. Athanasius ☾ f. kv. 8. 34'	4.29	19.46	10.42	2.16
M.	3	Korsmisse		4.26	19.48	12.01	2.27
Ti.	4	Florian		4.24	19.50	13.16	2.35
O.	5	{Danmarks befrielse	{Gothard Tusmørket varer 51' ☺ fjernest jorden	4.22	19.52	14.30	2.42
To.	6	{Johannes ante portam	De lyse nætter beg.	4.20	19.54	15.44	2.48
F.	7	Bededag	Flavia	4.18	19.56	16.59	2.54
L.	8	Stanislaus		4.16	19.58	18.16	3.02
20. uge. Sandhedens ånd, Joh. 16, 5-15. 2' række, Joh. 8, 28-36.							
S.	9	4. s. e. påske	Cantate. Caspar	4.14	20.00	19.37	3.11
M.	10	Gordianus	☺ f. m. 12. 24'	4.12	20.02	20.59	3.23
Ti.	11	Mamertus		4.10	20.04	22.19	3.42
O.	12	Pancratius	Tusmørket varer 54'	4.08	20.06	23.28	4.11
To.	13	Ingenuus		4.06	20.07	-	4.57
F.	14	Kristian		4.04	20.09	0.20	6.03
L.	15	Sophie		4.02	20.11	0.54	7.26
21. uge. Bøn i Jesu navn, Joh. 16, 23-28. 2' række, Joh. 17, 1-11.							
S.	16	5. s. e. påske	Rogate. Sara	4.00	20.13	1.16	8.56
M.	17	Bruno	☾ s. kv. 21. 15'	3.58	20.15	1.30	10.28
Ti.	18	Erik		3.57	20.17	1.41	12.00
O.	19	Potentiana	Tusmørket varer 58'	3.55	20.18	1.50	13.31
To.	20	Kr. himmelfart	Angelica	3.53	20.20	1.59	15.03
F.	21	Helene	☺ nærmest jorden	3.52	20.22	2.08	16.37
L.	22	Castus		3.50	20.23	2.19	18.14
22. uge. Åndens vidnesbyrd, Joh. 15, 26 til enden og 16, 1-4. 2' række, Joh. 17, 20 til enden.							
S.	23	6. s. e. påske	Exaudi. Desiderius	3.49	20.25	2.34	19.51
M.	24	Esther	☺ n. m. 13. 32'	3.47	20.27	2.56	21.21
Ti.	25	Urbanus		3.46	20.28	3.32	22.35
O.	26	Beda	Tusmørket varer 61'	3.44	20.30	4.25	23.27
To.	27	Lucian		3.43	20.31	5.36	23.59
F.	28	Vilhelm		3.42	20.33	6.58	-
L.	29	Maximinus		3.40	20.34	8.22	0.19
23. uge. Helligåndens komme, Joh. 14, 23 til enden. 2' række, Joh. 14, 15-21.							
S.	30	Pinsedag	Vigand	3.39	20.36	9.42	0.33
M.	31	2. pinsedag	Petronella	3.38	20.37	11.00	0.43

MAJ 1971

Injvande ved
vestkysten se s. 5

1.	6.35	18.49
2.	7.24	19.37
3.	8.21	20.40
4.	9.30	21.55
5.	10.45	23.08
6.	11.50	-
7.	0.09	12.42
8.	0.57	13.24
9.	1.38	13.59
10.	2.14	14.31
11.	2.47	15.02
12.	3.22	15.36
13.	3.58	16.11
14.	4.37	16.48
15.	5.18	17.27
16.	6.03	18.11
17.	6.55	19.04
18.	7.55	20.07
19.	9.08	21.22
20.	10.28	22.41
21.	11.39	23.50
22.	-	12.38
23.	0.49	13.30
24.	1.41	14.16
25.	2.29	14.59
26.	3.16	15.41
27.	4.02	16.23
28.	4.48	17.03
29.	5.32	17.43
30.	6.14	18.20
31.	6.58	19.00

Juni 1971		Skærsommer	30 dage	O.☉N.		O.☾N.	
Ti.	1	Nikomedes	☽ f. kv. 1. 42'	3.37	20.39	12.15	0.50
O.	2	Tamperdag	☺ fjernest jorden Tusmørket varer 65'	3.36	20.40	13.29	0.57
To.	3	Fred. 8. føds.	Marcellinus	3.35	20.41	14.43	1.03
F.	4	Optatus	Erasmus	3.34	20.42	15.59	1.10
L.	5	Grundlovsdag	{Kong Hans' føds. Bonifacius	3.33	20.44	17.18	1.18
24. uge. Jesus og Nikodemus, Joh. 3, 1-15. 2' række, Matth. 28, 18 til enden.							
S.	6	Trinitatis	Norbertus	3.32	20.45	18.40	1.29
M.	7	Jeremias		3.32	20.46	20.02	1.45
Ti.	8	Medardus		3.31	20.47	21.16	2.11
O.	9	Primus	{Tusmørket varer 68' ☺ f. m. 1. 4'	3.30	20.48	22.15	2.51
To.	10	Onuphrius		3.30	20.49	22.55	3.52
F.	11	Prins Henrik	Barnabas apostel	3.29	20.50	23.21	5.11
L.	12	Basilius		3.29	20.50	23.37	6.42
25. uge. Den rige mand og Lazarus, Luk. 16, 19 til enden. 2' række, Luk. 12, 13-21.							
S.	13	1. s. e. trin.		3.28	20.51	23.49	8.14
M.	14	Rufinus		3.28	20.52	23.59	9.46
Ti.	15	Valdemarsdag	Vitus	3.28	20.52	-	11.17
O.	16	Tycho	{Tusmørket varer 70' ☾ s. kv. 2. 24'	3.27	20.53	0.07	12.47
To.	17	Botolphus	☺ nærmest jorden	3.27	20.54	0.16	14.17
F.	18	Leontius		3.27	20.54	0.26	15.51
L.	19	Gervasius		3.27	20.54	0.39	17.25
26. uge. Den store nadver, Luk. 14, 16-24. 2' række, Luk. 14, 25 til enden.							
S.	20	2. s. e. trin.	Sylverius	3.27	20.55	0.57	18.57
M.	21	Albanus		3.27	20.55	1.26	20.17
Ti.	22	10000 marty.	{☺ n. m. 22. 57' Solhverv, længste dag	3.28	20.55	2.11	21.18
O.	23	Paulinus	Tusmørket varer 70'	3.28	20.55	3.15	21.57
To.	24	St. Hansdag		3.28	20.55	4.33	22.22
F.	25	Prosper		3.29	20.55	5.58	22.38
L.	26	Pelagius		3.29	20.55	7.21	22.49
27. uge. Det tabte får, Luk. 15, 1-10. 2' række, Luk. 15, 11 til enden.							
S.	27	3. s. e. trin.		3.30	20.55	8.41	22.58
M.	28	Carol. Amalie	Eleonora	3.30	20.55	9.57	23.05
Ti.	29	Petrus Paulus		3.31	20.55	11.12	23.11
O.	30	Lucina	{Tusmørket varer 69' ☽ f. kv. 19. 11' ☺ fjernest jorden	3.31	20.54	12.26	23.18

JUNI 1971

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	7.47	19.53
2.	8.46	21.03
3.	9.52	22.13
4.	10.53	23.14
5.	11.48	-
6.	0.09	12.36
7.	0.57	13.20
8.	1.41	14.01
9.	2.24	14.42
10.	3.07	15.23
11.	3.50	16.03
12.	4.32	16.42
13.	5.14	17.22
14.	5.59	18.04
15.	6.47	18.51
16.	7.42	19.47
17.	8.48	20.54
18.	10.02	22.10
19.	11.13	23.25
20.	-	12.16
21.	0.32	13.13
22.	1.31	14.03
23.	2.23	14.48
24.	3.10	15.29
25.	3.52	16.07
26.	4.33	16.43
27.	5.12	17.18
28.	5.50	17.51
29.	6.28	18.27
30.	7.09	19.11

Juli 1971		Ormestmåned	31 dage	O. ☉ N		O. ☾ N.	
To.	1	{ Chr. 2. føds. Fred. 2. føds.	Theobaldus	3.32	20.54	13.41	23.25
F.	2	{ Mariæ besøgelse		3.33	20.54	14.58	23.35
L.	3	Cornelius		3.34	20.53	16.18	23.49
28. uge. Vær barmhjertige, Luk. 6, 36-42. 2' række, Matth. 5, 43 til enden.							
S.	4	4. s. e. trin.	{Ulricus Jorden fjernest solen	3.35	20.53	17.40	-
M.	5	Anshelmus		3.36	20.52	18.59	0.09
Ti.	6	Dion		3.37	20.51	20.05	0.43
O.	7	Villebaldus	Tusmørket varer 66'	3.38	20.50	20.53	1.35
To.	8	Kjeld	☉ f. m. 11. 37'	3.39	20.50	21.24	2.49
F.	9	Sostrata		3.40	20.49	21.44	4.18
L.	10	Knud konge		3.41	20.48	21.57	5.53
29. uge. Peters fiskedræt, Luk. 5, 1-11. 2' række, Matth. 16, 13-26.							
S.	11	5. s. e. trin.	Josva	3.42	20.47	22.07	7.28
M.	12	Henrik	☉ nærmest jorden	3.44	20.46	22.16	9.01
Ti.	13	Margarethe		3.45	20.45	22.25	10.32
O.	14	Bonaventura	Tusmørket varer 63'	3.46	20.44	22.34	12.03
To.	15	Apostl. deling	☾ s. kv. 6. 47'	3.48	20.42	22.46	13.36
F.	16	Susanne		3.49	20.41	23.02	15.09
L.	17	Alexius		3.51	20.40	23.26	16.41
30. uge. Kristi nye lov, Matth. 5, 20-26. 2' række, Matth. 19, 16-26.							
S.	18	6. s. e. trin.	Arnolphus	3.52	20.38	-	18.04
M.	19	Justa		3.54	20.37	0.04	19.10
Ti.	20	Elias		3.55	20.36	1.00	19.56
O.	21	Evenus	Tusmørket varer 60'	3.57	20.34	2.13	20.26
To.	22	Maria Magd.	☉ n. m. 10. 15'	3.58	20.33	3.35	20.44
F.	23	Apollinaris	Hundredagene beg.	4.00	20.31	4.59	20.57
L.	24	Christina		4.02	20.29	6.21	21.06
31. uge. Jesus bespiser 4000, Mark. 8, 1-9. 2' række, Matth. 10, 24-31.							
S.	25	7. s. e. trin.	Jacobus	4.03	20.28	7.39	21.14
M.	26	Anna		4.05	20.26	8.54	21.20
Ti.	27	Martha		4.07	20.24	10.09	21.26
O.	28	Aurelius	{Tusmørket varer 56' ☉ fjernest jorden	4.09	20.22	11.23	21.33
To.	29	Oluf		4.10	20.21	12.39	21.42
F.	30	Abdon	☾ f. kv. 12. 7'	4.12	20.19	13.57	21.54
L.	31	Germanus		4.14	20.17	15.18	22.10

JULI 1971

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	8.00	20.11
2.	8.59	21.19
3.	9.58	22.22
4.	10.54	23.20
5.	11.49	-
6.	0.17	12.45
7.	1.15	13.40
8.	2.09	14.30
9.	2.57	15.15
10.	3.42	15.57
11.	4.25	16.36
12.	5.07	17.13
13.	5.48	17.52
14.	6.33	18.35
15.	7.23	19.25
16.	8.22	20.26
17.	9.31	21.41
18.	10.44	23.03
19.	11.55	-
20.	0.21	13.00
21.	1.26	13.53
22.	2.17	14.37
23.	3.00	15.15
24.	3.39	15.50
25.	4.15	16.22
26.	4.49	16.53
27.	5.22	17.24
28.	5.55	17.58
29.	6.32	18.38
30.	7.14	19.25
31.	8.02	20.20

August 1971

Høstmåned

31 dage

O.☉N.

O.☾N.

**32. uge. De falske profeter, Matth. 7, 15-21.
2' række, Matth. 7, 22 til enden.**

S.	1	8. s. e. trin.	Peters fængsel	4.16	20.15	16.37	22.37
M.	2	Hannibal		4.18	20.13	17.49	23.19
Ti.	3	Nikodemus		4.19	20.11	18.45	-
O.	4	Dominicus	Tusmørket varer 53'	4.21	20.09	19.23	0.23
To.	5	Osvaldus		4.23	20.07	19.47	1.47
F.	6	Kristi forkl.	☉ f. m. 20. 42'	4.25	20.05	20.04	3.21
L.	7	Donatus		4.27	20.03	20.15	4.59

**33. uge. Den utro husholder, Luk. 16, 1-9.
2' række, Luk. 12, 32-48.**

S.	8	9. s. e. trin.	{ Ruth De lyse nætter ender	4.29	20.01	20.25	6.35
M.	9	Romanus	☉ nærmest jorden	4.31	19.59	20.34	8.10
Ti.	10	Laurentius		4.33	19.56	20.43	9.44
O.	11	Herman	Tusmørket varer 50'	4.34	19.54	20.54	11.18
To.	12	Chr. 3. føds.	Clara	4.36	19.52	21.09	12.53
F.	13	Hippolytus	☾ s. kv. 11. 55'	4.38	19.50	21.30	14.26
L.	14	Eusebius		4.40	19.47	22.03	15.53

**34. uge. Jesus græder over Jerusalem, Luk. 19, 41 til enden.
2' række, Matth. 11, 16-24.**

S.	15	10. s. e. trin.	Mariæ himmelfart	4.42	19.45	22.52	17.05
M.	16	Rochus		4.44	19.43	24.00	17.56
Ti.	17	Anastatius		4.46	19.40	-	18.30
O.	18	Agapetus	Tusmørket varer 48'	4.48	19.38	1.19	18.51
To.	19	Sebaldus		4.50	19.36	2.42	19.05
F.	20	Bernhard	☉ n. m. 23. 53'	4.52	19.33	4.04	19.16
L.	21	Salomon		4.54	19.31	5.22	19.24

**35. uge. Farisæeren og tolderen, Luk. 18, 9-14.
2' række, Luk. 7, 36 til enden.**

S.	22	11. s. e. trin.	Symphorian	4.56	19.29	6.39	19.30
M.	23	Zakæus	Hundredagene ender	4.57	19.26	7.53	19.37
Ti.	24	Bartholomæus	☉ fjernest jorden	4.59	19.24	9.07	19.43
O.	25	Ludvig	Tusmørket varer 46'	5.01	19.21	10.22	19.51
To.	26	Irenæus		5.03	19.19	11.39	20.01
F.	27	Gebhardus		5.05	19.16	12.58	20.16
L.	28	Lovise	Augustinus	5.07	19.14	14.17	20.37

**36. uge. Jesus helbreder en døvstum, Mark. 7, 31 til enden.
2' række, Matth. 12, 31-42.**

S.	29	12. s. e. trin.	{ Joh. halshugning ☉ f. kv. 3. 56'	5.09	19.11	15.31	21.11
M.	30	Benjamin		5.11	19.09	16.33	22.04
Ti.	31	Bertha		5.13	19.06	17.18	23.17

AUGUST 1971

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	8.59	21.24
2.	10.00	22.30
3.	11.05	23.41
4.	-	12.17
5.	0.55	13.22
6.	1.53	14.14
7.	2.41	14.58
8.	3.26	15.39
9.	4.08	16.17
10.	4.49	16.54
11.	5.30	17.33
12.	6.12	18.15
13.	6.58	19.04
14.	7.51	20.02
15.	8.56	21.15
16.	10.10	22.41
17.	11.30	-
18.	0.06	12.40
19.	1.11	13.34
20.	2.01	14.17
21.	2.32	14.54
22.	3.19	15.28
23.	3.52	15.58
24.	4.22	16.26
25.	4.51	16.56
26.	5.21	17.29
27.	5.54	18.06
28.	6.31	18.47
29.	7.12	19.33
30.	8.00	20.28
31.	9.00	21.39

September 1971 Fiskemåned 30 dage | O.☉N | O.☾N.

O.	1	Ægidius	Tusmørket varer 44'	5.15	19.04	17.48	-
To.	2	Elisa		5.17	19.01	18.08	0.45
F.	3	Seraphia		5.19	18.58	18.22	2.21
L.	4	Juliane Marie	Theodosia	5.21	18.56	18.32	3.58

37. uge. Den barmhjertige samaritan, Luk. 10, 23-37.
2' række, Matth. 20, 20-28.

S.	5	13. s. e. trin.	{ Regina	5.22	18.53	18.42	5.35
			☉ f. m. 5. 3'				
M.	6	Magnus	☉ nærmest jorden	5.24	18.51	18.51	7.12
Ti.	7	Louise	Robert	5.26	18.48	19.02	8.49
O.	8	Mariæ føds.	Tusmørket varer 43'	5.28	18.46	19.16	10.27
To.	9	Gorgonius		5.30	18.43	19.35	12.05
F.	10	Buchhardt		5.32	18.40	20.04	13.37
L.	11	Hillebert	☾ s. kv. 19. 23'	5.34	18.38	20.49	14.56

38. uge. De ti spedalske, Luk. 17, 11-19. 2' række, Joh. 5, 1-15.

S.	12	14. s. e. trin.	Guido	5.36	18.35	21.51	15.55
M.	13	Cyprianus		5.38	18.33	23.07	16.33
Ti.	14	† ophøjelse		5.40	18.30	-	16.58
O.	15	Tamperdag	{ Eskild	5.42	18.27	0.29	17.14
			Tusmørket varer 42'				
To.	16	Euphemia		5.44	18.25	1.50	17.25
F.	17	Lambertus		5.46	18.22	3.09	17.34
L.	18	Chr. 8. føds.	Titus	5.47	18.19	4.26	17.41

39. uge. Bekymrer eder ikke, Matth. 6, 24 til enden.
2' række, Luk. 10, 38 til enden.

S.	19	15. s. e. trin.	{ Constantia	5.49	18.17	5.40	17.47
			☉ n. m. 15. 42'				
M.	20	Tobias		5.51	18.14	6.54	17.54
Ti.	21	Matthæus	☉ fjernest jorden	5.53	18.12	8.09	18.01
O.	22	Mauritius	Tusmørket varer 42'	5.55	18.09	9.25	18.11
To.	23	Linus	Jævdøgn	5.57	18.06	10.42	18.24
F.	24	Tecla		5.59	18.04	12.01	18.42
L.	25	Cleophas		6.01	18.01	13.16	19.11

40. uge. Enkens søn fra Nain, Luk. 7, 11-17.
2' række, Joh. 11, 19-45.

S.	26	{ 16. s. e. trin. Chr. 10. føds.	Adolph	6.03	17.58	14.22	19.55
M.	27	Cosmus	☾ f. kv. 18. 17'	6.05	17.56	15.12	20.58
Ti.	28	Venceslaus		6.07	17.53	15.47	22.18
O.	29	St. Michael	Tusmørket varer 42'	6.09	17.51	16.10	23.48
To.	30	Hieronymus		6.11	17.48	16.26	-

SEPTEMBER 1971

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	10.16	23.07
2.	11.46	-
3.	0.32	12.57
4.	1.30	13.47
5.	2.18	14.31
6.	3.02	15.11
7.	3.43	15.50
8.	4.24	16.29
9.	5.04	17.11
10.	5.47	17.57
11.	6.32	18.46
12.	7.23	19.45
13.	8.23	20.54
14.	9.35	22.16
15.	10.57	23.42
16.	-	12.11
17.	0.46	13.05
18.	1.35	13.49
19.	2.16	14.28
20.	2.53	15.01
21.	3.24	15.31
22.	3.52	15.58
23.	4.17	16.28
24.	4.59	17.01
25.	5.18	17.37
26.	5.54	18.16
27.	6.32	19.00
28.	7.18	19.54
29.	8.16	21.04
30.	9.34	22.36

Oktober 1971 Sædemåned 31 dage			O.☉N.		O.☾N.		
F.	1	Remigius	6.13	17.45	16.38	1.21	
L.	2	Ditlev	6.15	17.43	16.48	2.56	
41. uge. Jesus som gæst hos farisæeren , Luk. 14, 1-11. 2' række, Mark. 2, 14-22.							
S.	3	17. s. e. trin.	Mette	6.17	17.40	16.58	4.32
M.	4	Franciscus	☉ f. m. 13. 20'	6.19	17.38	17.08	6.09
Ti.	5	Placidus	☉ nærmest jorden	6.21	17.35	17.21	7.49
O.	6	Fred. 7. føds.	{ Broderus Tusmørket varer 42'	6.23	17.32	17.38	9.30
To.	7	Fred. 1. føds.	Amalie	6.25	17.30	18.04	11.08
F.	8	Ingeborg		6.26	17.27	18.44	12.37
L.	9	Dionysius		6.28	17.25	19.42	13.45
42. uge. Det store bud , Matth. 22, 34 til enden. 2' række, Joh. 15, 1-11.							
S.	10	18. s. e. trin.	Gereon	6.30	17.22	20.55	14.32
M.	11	Fred. 4. føds.	☾ s. kv. 6. 29'	6.33	17.20	22.17	15.01
Ti.	12	Maximilian		6.35	17.17	23.39	15.20
O.	13	Angelus	Tusmørket varer 42'	6.37	17.15	-	15.33
To.	14	Calixtus		6.39	17.12	0.58	15.43
F.	15	Hedevig		6.41	17.10	2.15	15.50
L.	16	Gallus		6.43	17.07	3.29	15.57
43. uge. Den værkbrudne , Matth. 9, 1-8. 2' række, Joh. 1, 35 til enden.							
S.	17	19. s. e. trin.	Florentinus	6.45	17.05	4.43	16.04
M.	18	Lukas evang.	☉ fjernest jorden	6.47	17.02	5.57	16.12
Ti.	19	Balthasar	☉ n. m. 8. 59'	6.49	17.00	7.12	16.21
O.	20	Felicianus	Tusmørket varer 43'	6.51	16.57	8.29	16.33
To.	21	11000 jomfr.		6.53	16.55	9.47	16.50
F.	22	Cordula		6.55	16.53	11.04	17.15
L.	23	Søren		6.57	16.50	12.12	17.54
44. uge. Kongesønnens bryllup , Matth. 22, 1-14. 2' række, Matth. 21, 28-44.							
S.	24	{ 20. s. e. trin. De forenede Nationers dag	Proclus	6.59	16.48	13.07	18.50
M.	25	Crispinus		7.01	16.46	13.46	20.03
Ti.	26	Amandus		7.03	16.43	14.12	21.27
O.	27	Sem	{ Tusmørket varer 44' ☾ f. kv. 6. 54'	7.05	16.41	14.30	22.56
To.	28	Marie Sophie Frederikke	Simon og Judas	7.08	16.39	14.44	-
F.	29	Narcissus		7.10	16.36	14.54	0.26
L.	30	Absalon		7.12	16.34	15.04	1.58
45. uge. Den kongelige embedsmand , Joh. 4, 46-53. 2' række, Joh. 4, 34-42.							
S.	31	21. s. e. trin.	Louise. Reform. beg.	7.14	16.32	15.14	3.31

OKTOBER 1971

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	11.08	-
2.	0.02	12.22
3.	1.01	13.14
4.	1.50	14.00
5.	2.34	14.41
6.	3.16	15.23
7.	3.57	16.07
8.	4.39	16.53
9.	5.23	17.41
10.	6.09	18.33
11.	6.58	19.29
12.	7.54	20.33
13.	9.01	21.46
14.	10.17	23.06
15.	11.33	-
16.	0.12	12.31
17.	1.03	13.17
18.	1.45	13.58
19.	2.22	14.33
20.	2.52	15.03
21.	3.18	15.31
22.	3.45	16.02
23.	4.15	16.37
24.	4.48	17.14
25.	5.24	17.54
26.	6.03	18.39
27.	6.49	19.34
28.	7.48	20.44
29.	9.04	22.10
30.	10.31	23.30
31.	11.45	-

November 1971 Slagtemåned 30 dage			O.☉N.		O.☾N.		
M.	1	Alle helgen	7.16	16.30	15.25	5.07	
Ti.	2	Alle sjæle	7.18	16.28	15.40	6.46	
O.	3	Hubertus	7.20	16.26	16.02	8.27	
To.	4	Otto	7.22	16.23	16.36	10.04	
F.	5	Malachias	7.24	16.21	17.27	11.25	
L.	6	Leonhardus	7.27	16.19	18.36	12.23	
46. uge. Saligprisningerne, Matth. 5, 1-12. 2' række, Matth. 5, 13-16.							
S.	7	22. s. e. trin.	Engelbrecht	7.29	16.17	19.58	13.00
M.	8	Claudius	7.31	16.15	21.22	13.24	
Ti.	9	Theodor	☿ s. kv. 21. 51'	7.33	16.13	22.44	13.39
O.	10	Luther	Tusmørket varer 46'	7.35	16.11	-	13.50
To.	11	Morten bisp	7.37	16.10	0.03	13.59	
F.	12	Torkild	7.39	16.08	1.18	14.06	
L.	13	Arcadius	7.41	16.06	2.31	14.13	
47. uge. Skattens mønt, Matth. 22, 15-22. 2' række, Mark. 12, 41 til enden.							
S.	14	23. s. e. trin.	{Frederik ☉ fjernest jorden	7.43	16.04	3.45	14.21
M.	15	Leopold	7.45	16.02	4.59	14.29	
Ti.	16	Othenius	7.47	16.01	6.16	14.41	
O.	17	Anianus	Tusmørket varer 48'	7.49	15.59	7.34	14.56
To.	18	Hesychius	☉ n. m. 2. 46'	7.52	15.57	8.51	15.19
F.	19	Elisabeth	7.54	15.56	10.03	15.55	
L.	20	Volkmarus	7.56	15.54	11.02	16.46	
48. uge. Jairi datter, Matth. 9, 18-26. 2' række, Joh. 5, 17-29.							
S.	21	24. s. e. trin.	Mariæ ofring	7.58	15.53	11.46	17.55
M.	22	Cecilia	7.59	15.51	12.16	19.15	
T.	23	Clemens	8.01	15.50	12.36	20.41	
O.	24	Chrysogonus	Tusmørket varer 49'	8.03	15.49	12.50	22.09
To.	25	Catharina	♃ f. kv. 17. 37'	8.05	15.47	13.01	23.37
F.	26	Conradus	8.07	15.46	13.10	-	
L.	27	Facundus	8.09	15.45	13.20	1.06	
49. uge. Jesus i Nazareth synagoge, Luk. 4, 16-30. 1' række, Matth. 21, 1-9.							
S.	28	1. s. i advent	Sophie Magdalene	8.11	15.44	13.30	2.36
M.	29	Saturninus	8.12	15.43	13.43	4.11	
Ti.	30	Chr. 6. føds.	{Andreas ☉ nærmest jorden	8.14	15.42	14.01	5.48

NOVEMBER 1971

Højvande ved
vestkysten se s. 5

1.	0.31	12.42
2.	1.22	13.32
3.	2.08	14.18
4.	2.51	15.03
5.	3.34	15.50
6.	4.17	16.39
7.	5.03	17.28
8.	5.48	18.18
9.	6.35	19.10
10.	7.25	20.06
11.	8.23	21.09
12.	9.32	22.20
13.	10.44	23.27
14.	11.48	-
15.	0.23	12.40
16.	1.08	13.24
17.	1.45	14.02
18.	2.18	14.37
19.	2.48	15.10
20.	3.20	15.45
21.	3.55	16.23
22.	4.30	17.01
23.	5.07	17.42
24.	5.46	18.28
25.	6.32	19.21
26.	7.28	20.26
27.	8.37	21.44
28.	9.57	23.00
29.	11.13	-
30.	0.04	12.17

December 1971 Kristmåned 31 dage			O.☉N.		O.☾N.		
O.	1	Arnold	Tusmørket varer 51'	8.16	15.41	14.28	7.26
To.	2	Bibiana	☉ f. m. 8. 48'	8.17	15.40	15.10	8.55
F.	3	Svend		8.19	15.39	16.11	10.06
L.	4	Charl. Fred.	Barbara	8.21	15.38	17.30	10.54
50. uge. De 10 brudejomfruer, Matth. 25, 1-13. 1' række, Luk. 21, 25-36.							
S.	5	2. s. i advent	Sabina	8.22	15.38	18.57	11.24
M.	6	Nikolaus		8.24	15.37	20.22	11.43
Ti.	7	Agathon		8.25	15.36	21.44	11.56
O.	8	Mariæ undf.	Tusmørket varer 52'	8.27	15.36	23.02	12.06
To.	9	Rudolph	☾ s. kv. 17. 2'	8.28	15.35	-	12.14
F.	10	Judith		8.29	15.35	0.17	12.21
L.	11	Damasus		8.30	15.35	1.30	12.29
51. uge. Zakarias' lovsang, Luk. 1, 67 til enden. 1' række, Matth. 11, 2-10.							
S.	12	3. s. i advent	{Epimachus	8.32	15.35	2.44	12.37
M.	13	Lucia	{☉ fjernest jorden	8.33	15.34	4.00	12.47
Ti.	14	Crispus		8.34	15.34	5.18	13.01
O.	15	Tamperdag	{Nikatius	8.35	15.34	6.36	13.21
To.	16	Lazarus	{Tusmørket varer 53'	8.36	15.34	7.50	13.52
F.	17	Albina	☉ n. m. 20. 3'	8.37	15.34	8.55	14.39
L.	18	Lovise		8.37	15.35	9.45	15.43
52. uge. Han bør vokse, men jeg forringes, Joh. 3, 25 til enden. 1' række, Joh. 1, 19-28.							
S.	19	4. s. i advent	Nemesius	8.38	15.35	10.19	17.02
M.	20	Abraham		8.39	15.35	10.41	18.28
Ti.	21	Thomas	{Tusmørket varer 53'	8.39	15.36	10.57	19.56
O.	22	Japetus	{Solhverv,	8.40	15.36	11.09	21.24
To.	23	Torlacus	{korteste dag	8.40	15.37	11.19	22.52
F.	24	Alexandrine	Adam	8.41	15.37	11.28	-
L.	25	Juledag	☾ f. kv. 2. 35'	8.41	15.38	11.37	0.20
53. uge. Martyriet, Matth. 10, 32 til enden. 1' række, Matth. 23, 34 til enden.							
S.	26	St. Stephan		8.41	15.39	11.49	1.49
M.	27	Joh. evang.		8.42	15.39	12.04	3.22
Ti.	28	Børnedag	☉ nærmest jorden	8.42	15.40	12.26	4.57
O.	29	Noah	Tusmørket varer 53'	8.42	15.41	12.59	6.28
To.	30	David		8.42	15.42	13.50	7.47
F.	31	Sylvester	☉ f. m. 21. 20'	8.42	15.43	15.01	8.44

DECEMBER 1971

Højvande ved
vestkysten se a. 5

1.	1.00	13.13
2.	1.49	14.05
3.	2.35	14.54
4.	3.19	15.42
5.	4.03	16.29
6.	4.46	17.15
7.	5.28	18.00
8.	6.09	18.44
9.	6.51	19.32
10.	7.40	20.26
11.	8.43	21.28
12.	9.50	22.30
13.	10.55	23.29
14.	11.55	-
15.	0.21	12.47
16.	1.06	13.33
17.	1.48	14.15
18.	2.28	14.56
19.	3.08	15.36
20.	3.48	16.16
21.	4.25	16.56
22.	5.01	17.36
23.	5.38	18.19
24.	6.19	19.07
25.	7.08	20.04
26.	8.08	21.15
27.	9.23	22.30
28.	10.43	23.39
29.	11.58	-
30.	0.42	13.04
31.	1.39	14.01

**Danske helligdage i 1971,
som er hverdag i Sydslesvig.**

8. april Skærtorsdag
7. maj Bededag

**Sydslesvigske fest- og helligdage
i 1971, som er hverdag i Danmark.**

1. maj Maj-festdag
17. juni Den tyske enhedsdag
31. oktober Reformatjonsdag, delvts skolefrtdag
18. november Bededag

Ferieplan for 1971 for skolerne i Sydslesvig

<i>Juleferie</i> 19.12.— 6.1.	<i>Sommerferie</i> 8. 7.—21. 9.
<i>Påskeferie</i> 29. 3.—17.4.	<i>Efterårsferie</i> 11.10.—16.10.
<i>Pinseferie</i> 29. 5.— 1.6.	<i>Juleferie</i> 23.12.— 5. 1.

Første og sidste ferledag er medregnet i disse datoer.

Forskydelige højtider 1960-1980

	<i>Fastelavn</i>	<i>Påskedag</i>	<i>Bededag</i>	<i>Kristi Himmelfart</i>	<i>Pinsedag</i>
1960	28. febr.	17. april	13. maj	26. maj	5. juni
61	12. febr.	2. april	28. april	11. maj	21. maj
62	4. marts	22. april	18. maj	31. maj	10. juni
63	24. febr.	14. april	10. maj	23. maj	2. juni
64	9. febr.	29. marts	24. april	7. maj	17. maj
65	28. febr.	18. april	14. maj	27. maj	6. juni
66	20. febr.	10. april	6. maj	19. maj	29. maj
67	5. febr.	26. marts	21. april	4. maj	14. maj
68	25. febr.	14. april	10. maj	23. maj	2. juni
69	16. febr.	6. april	2. maj	15. maj	25. maj
70	8. febr.	29. marts	24. april	7. maj	17. maj
71	21. febr.	11. april	7. maj	20. maj	30. maj
72	13. febr.	2. april	28. april	11. maj	21. maj
73	4. marts	22. april	18. maj	31. maj	10. juni
74	24. febr.	14. april	10. maj	23. maj	2. juni
75	9. febr.	30. marts	25. april	8. maj	18. maj
76	29. febr.	18. april	14. maj	27. maj	6. juni
77	20. febr.	10. april	6. maj	19. maj	29. maj
78	5. febr.	26. marts	21. april	4. maj	14. maj
79	25. febr.	15. april	11. maj	24. maj	3. juni
80	17. febr.	6. april	2. maj	15. maj	25. maj

JANUAR 1972

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

FEBRUAR 1972

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

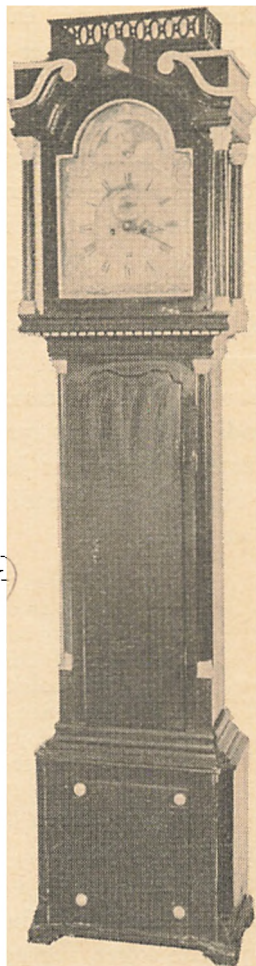
28.

Da et ur
var et
statussymbol

Af
Jens Lampe

*Fra værkstedskrogen, allerdybest inde,
et gammelt standur falder tungt til slag.
Det står der som et kært og gammelt minde
om far og farfars travle arbejdsdag.
Det klipper sindigt hul i årets dage
og nynner troligt samme gamle sang
om tid, der gik, og tid, der kom tilbage,
og om det sidste timeslag engang.*

(Erich Erichsen, 1870-1941).

I nutidens travle jag er det gamle standur («bornholmeren») blevet manges yndlingsantikvitet, og der findes i vore dage næppe noget hjem, hvor man ikke har både stueur, vækkeur, æggeur — og et armbånds-ur til hver af husstandens personer foruden flere kalendere. Tiden må jo endelig passes, siger man. Men for ca. to hundrede år siden var ure, kalendere og andre

tidsmålere næsten en ukendt luksus, skønt tidsmålingen som »videnskab« er over 4000 år gammel.

Til gengæld følte man sig i tidligere tid mere forbundet med den evigt skiftende bevægelse i naturen. Vind og vejr var noget, alle var optaget af, og man havde utvivlsoomt en finere følelse for tidens rytme. De fleste mennesker bar — i overført betydning — et ur i sig selv, og man lod hanen bestemme, hvornår man skulle op og hønsene om, hvornår man skulle gå til ro. Af solens stilling på himlen beregnede man dagens inddeling, så at arbejds- og spisetider kunne skifte med passende mellemrum. I klart vejr tog man mål af solens stilling til visse punkter ude i terrænet og af solstrålers og skyggers retning inde under husets lyrehul og ved vindueskarmen. Fra »Sæterjentens søndag« af Jørgen Moe (1813-82) ved vi, at man også i Norge tog tidkending på lignende måde. Det hedder nemlig i et vers:

På solen jeg ser, det lider alt frem,
snart er det ved højmesstide.
O, den som en stund fik ønske sig hjem
blandt folk, som på kirkevej skride.
Når solskiven stiger lidt, så den står
der midt over skaret i kammen,
da ved jeg i dalen klokkerne går,
da ringer fra tårnet de sammen.

Man tog naturen og dens tegn til hjælp: dyrene, planterne, tidevandet, månen, stjernerne og solen. Himmellegemernes stilling udnyttedes i første række af søfolk og fiskere, men også af bønderne. En af årsagerne til, at man de fleste steder byggede solret, var netop, at man så kunne bruge skyggen som tidsmåler. Hver egn, hver gård havde sit »solmærke« i synskredsen: når solen stod over det, spiste man til middag, malkede eller foretog de regelmæssige donter, der hørte med til dagliglivet.

Tid er måling af en regelret bevægelse, som periodisk gentages. Måleenheden er jordens omdrejning i et døgn. Denne

daglige omdrejning blev først omsat til timer gennem *soluret*, et instrument, der viste jordens bevægelse ved at måle solskyggens passage. Soluret menes at være opfundet for ca. 5000 år siden af suméerne, et oldtidsfolk i den sydlige del af Mesopotamien. De inddelte cirklen i 360° og regnede med et 60-tals-system (5×12), og dette blev overtaget af de stjernekyndige kaldæere, da de havde erobret det mægtige babyloniske rige. Inddelingen af urskiven i 60 minutter à 60 sekunder er altså over 5000 år gammel. Af solure findes en mængde forskellige konstruktioner. På mange af vore landsbykirker er der indmuret et solur over indgangen mod syd. De kan være lavet af træ eller hugget i sandsten. Et af de mest kendte er soluret på Faretoft kirke i Sydslesvig, fremstillet af den lærde matematiker og mekaniker *Hans Momsen* (1735-1811). Men også soluret på Abild kirke ved Tønder er værd at se. Her i Norden, hvor sollyset er sparsomt, fik solurene imidlertid aldrig større betydning. Da den borgerlige tid (normaltiden) tilmed kun sjældent falder sammen med sand soltid, er solurene så godt som altid behæftede med fejl. Heller ikke vandure, olieure og lysure var tilstrækkeligt nøjagtige, og de spillede ikke nogen større rolle i vore landsdele.

I begyndelsen af 1500-årene dukker *timeglasset* eller sanduret op. Det bestod af to tragtformede, sammensmeltede glasbeholdere med tørt, fint sand. Alt efter glassets snævring på midten og mængden af sand kunne man på timeglasset måle tider af forskellig varighed. Nogle glas var f. eks. en halv time om at løbe ud, andre en hel. Man kunne, og det blev særlig brugt i kirkerne, i samme træ- eller jernramme samle flere, f. eks. fire timeglas, til et virkeligt sandur, så at man fik tidsangivelser fra et kvarter op til et par timer. Timeglassene var ret kostbare at anskaffe, da de oftest måtte indføres fra Böhmen. De er endnu opbevaret i en del af vore kirker, f. eks. er der på prædikestolen i Kegnæs kirke i et jernstativ to timeglas, et for en halv og et for en hel time.

På vore skibe, både orlogs- og handelsflåden, har man helt frem til vore dage anvendt timeglasset; deraf udtrykket »at slå glas«. Timeglasset havde den fordel, at det ikke blev påvirket af søgang eller fugtighed. Rorgængereren, som havde vagten, skulle blot sørge for, at glasset blev vendt hver halve time. Når glasset var vendt, slog rorgængereren på skibsklokken et slag for hver gang, han havde vendt glasset inden for vagten. Døgnet ombord var inddelt på følgende måde:

fra kl. 0 til kl. 4: hundevagt

fra kl. 4 til kl. 8: dagvagt

fra kl. 8 til kl. 12: formiddagsvagt

fra kl. 12 til kl. 20: eftermiddagsvagt

fra kl. 20 til kl. 24: førstevagt.

I vore dage har sømanden 8 timer fri mellem hver vagt. Det kaldes frivagt.

De første *mekaniske ure* (hjulure) var grove jernkonstruktioner, lavet af smede, og smedehåndværket er således moder til urmageriet. Disse ure af jern anbragtes i offentlige bygninger, såsom kirker, klostre, slotte og rådhus. Det første tårnur i Danmark menes at være opsat i Lunds domkirke i slutningen af 1300-årene, idet Skåne jo dengang hørte med til Danmark. Ribe domkirkes første ur er antagelig fra 1401, og i de følgende århundreder får mange kirker deres ure. Det ligger nær at antage, at det var munkene, der bragte urmagerkunsten til Danmark.

»Hvad er klokken?« siger vi, når vi gerne vil vide, hvilken tid uret viser. Den oprindelige betydning af ordet klokke har vi i ord som kirkeklokke og ringeklokke. De første mekaniske ure blev trukket af lodder og havde ingen visere. Tidens gang, klokkeslættet, angaves med slag på en klokke.

De første stueure var ligesom tårnurene bygget af jern, men efterhånden lærte man at anvende andre metaller, især messing. Der blev påsat visere og i slutningen af 1500-årene også minutvisere. Men endnu var et ur kun for de allermest velhavende,

og almindelige borgere og bønder måtte stadig nøjes med at lytte til tårnurene, hvis der var nogle i nærheden, eller tage bestik af solen og stjernerne. Lommeuret skal ifølge overleveringen være opfundet af en smed fra Nürnberg, *Peter Henlein*, omkring 1510. De fleste lommeure var ligesom stueurene af tysk oprindelse. Først i 1600-årene blev franskmændene de dygtigste, stærkt trængt af englænderne, men udviklingen af de moderne ure begyndte først for alvor, da den hollandske fysiker *Huyghens* i 1656 indførte pendulet som regulator. Pendulet gjorde det muligt at fremstille ure med længere gangtid, 24-30 timer. Lodderne blev tungere, hvilket besværliggjorde ophængningen af urværket. Dette — og en begyndende forkærlighed for langt pendul med små svingninger gør, at væg- eller konsoluret får lov til at vokse ud til en lang kasse, som står på gulvet, det såkaldte standur, i Danmark oftest fejlagtigt »bornholmeren«. England og Holland begyndte produktionen af disse »long case clocks« eller »grandfatherclocks« omkring 1660 og drev det vidt på området.

I Danmark optages produktionen først et par slægtled senere. Når betegnelsen »bornholmer« har holdt sig så sejt som et synonym for standur, skyldes det utvivlsomt, at de velhavende borgere i hovedstaden fra ca. 1770-1840 for en stor del fik deres standure fra Bornholm, og det er i grunden synd for de andre danske standure, idet bornholmeruret i og for sig ikke er af fremragende kvalitet. Værkerne udmærker sig ikke ved særligt raffinement, men de er solide. Kasserne var malede eller lakerede og urskiverne ret primitive. Overleveringen siger, at der i årene omkring 1740 strandede et engelsk skib ved Hammeren på Bornholm, og at der blandt det i land bjergede strandingsgods var en del engelske ure, som skulle have været ført til Rusland, men nu solgtes på auktion, hvor brødrene Otto og Peter Arboe kom i besiddelse af enkelte, som de adskilte og efterlignede og derved kom til

at lægge grunden til den senere så berømte bornholmske ur-industri.

I Sønderjylland fremstilledes de første standure fra omkring 1720, og vi oplevede i de følgende halvandet hundrede år en lang række af dygtige urmagere, hvis ure eksisterer endnu den dag i dag og sælges til beløb mellem 1800 og 30000 kr. Mest kendt er urmagerslægten Green. De sønderjyske standure betragtedes som statussymboler af første rang og overgik i mange tilfælde andre indenlandske ure, både hvad angår håndværksmæssig kvalitet og udseende. Da de blev lavet, kostede de ofte lige så meget som en god hest. I dag koster de bedste lige så meget som en god bil.

Men i slutningen af 1800-årene ebbede det sønderjyske klokkemageri langsomt ud. Om det var industrialiseringen, de billige schwarzwalderure og andre importerede industrielt fremstillede ure, som var årsagen, eller om det var ændringer i moden og folks smag, som gjorde det, skal her være usagt. Men en interessant og endnu temmelig uudforsket epoke i slesvigsk kunsthåndværk var slut.

Uret, der er afbildet på side 33, er fremstillet i Aabenraa af Jonathan Green, født 1740. Det tilhører Aabenraa Museum. (Foto: Th. Lawuetz).

Det 51. år er begyndt . . .

Den 1. april 1970 blev Nordslesvig ét amt. Det var derfor naturligt at bede amtsborgmester *Erik Jessen* om at skrive grænselandskronikken til denne årgang af Sprogföreningens Almanak.

I 1970 var vi alle samlet på Dybbøl Banke den 11. juli. Ja, faktisk var vi det. For der var veteraner, der havde været der også i 1920, og der var midaldrende, der kunne huske den store unge tilkendegivelse samme sted den 11. juni 1933 — og der var mange, der kunne erindre den 11. juli 1945 — i frihedsåret og i mindet om 25-årsdagen. Men først og fremmest var der mange unge . . . og de var ikke »kommanderet derhen«, — skolerne var på ferie. Man kom af egen fri vilje.

Det var det mest opløftende denne dag. Man kom frie og glade — og utvungne.

Den »unge« Peter Seeberg — født i Skrydstrup, nu initiativrig museumsmand »med meget mere« i Viborg — sagde, at vi var kommet for at sige farvel til genforeningen. Det er han blevet angrebet for, men det afgørende må vel være, hvad han har ment. Som den historiskkyndige, han er, tror jeg, at han har ment, at vi skal frigøre os for genforeningen — i den forstand, at vi fra nu af ikke mere skal »hægte os på genforeningen«, — vi skal ikke mere i et slags mindreværdskompleks henvisse til en sølle forarmet landsdel, der i 1920 kom tilbage til Danmark.

Genforeningen er en realitet.

Vi er helt og fuldt medlemmer af det danske samfund.

Vor landsdel har samme niveau.

Vi har Danmarks største industrivirksomhed inden for vore vægge.

Vi har et vældig godt vejnet — og en rationel elforsyning.

Vi kan flyve til København mange gange om dagen, tage lyntog eller nå hovedstaden i bil på en 4-5 timers tid.

Her er lige så mange børnehaver og plejehjemspladser som andre steder. Og uddannelsesmulighederne i det normale niveau er som hos andre og kulturudbuddet stort.

Jo, det er alt sammen ganske godt klaret i de 50 år. Dels har vi selv arbejdet, dels har det danske samfund hjulpet os.

Tak for det —.

I 1970 blev den mest interessante del af kommunalreformen gennemført. Reformen har mange trin, men mest interesse har offentligheden naturligt nok haft i den nye kommunale inddeling. For Nordslesvig har det medført to vigtige nye ting: Antallet af (primær) kommuner er reduceret fra 115 til 23. I gennemsnit danner altså nu fem »gamle« kommuner én ny kommune. Det betyder en rationalisering, men også noget, der kan gøre én betænkelig: der er ikke nær det antal kommunalbestyrelsesmedlemmer som før. Vil det betyde, at de folkevalgtes indflydelse vil blive mindre? Vil det mindske folks interesse for det kommunale arbejde? Lider demokratiet tab derved? Tiden vil vise det —.

En anden væsentlig ting: Nordslesvig (omtrent, som vi kender det) er blevet en kommunal enhed. Man har udvisket Kongeågrænsen ved at flytte lidt rundt med de hidtidige kommunegrænser omkring åen, men i al almindelighed: Nordslesvig er blevet et amt. 25 kvinder og mænd er blevet valgt til det nye amtsråd og skal nu søge at lede de kommunale opgaver i Nordslesvig i de kommende fire år. Det bliver fire »nye« år, hvor meget vil blive ændret.

Aabenraa blev udpeget som amtsbyen, hvor hovedadmini-

strationen skulle være. Man har flyttet rundt med folk, og det kan gøre ondt. Men det kan også gøre ondt, når mange sognerådsformænd må holde inde med deres gerning — en gerning, der ofte har krævet mange af døgnets timer — til en uendelig lille betaling. Eller de mange, mange kommunalbestyrelsesmedlemmer, der nu har forladt en gerning, som de har holdt af.

Også vore amtmænd har mærket reformen. Vagn-Hansen vil fortsætte, omend med andre opgaver. Men Jens Pinholt og Tyge Haarløv holder inde i 1972. Det er næppe så nemt, som de fleste tror. Og der er god grund til for den sønderjyske befolkning at sige tak til dem — og til deres forgængere for en særdeles smuk gerning i det sønderjyske.

De 25 i det nye amtsråd har allerede fået arbejdstøjet på. For der er meget at se til. Arbejdet i et amtsråd er et praktisk, dagligt arbejde, selv om vi vel også af og til ser de store syner. Men det daglige arbejde omfatter rent praktiske ting. — Hovedopgaverne er sygehusvæsen, større veje, overordnede folkeskoleopgaver, byggemyndighed og administration af by- og landzoneloven, visse sundheds- og socialopgaver og enkelte kulturelle opgaver f. eks. symfoniorkestret, lidt museum og noget bibliotek. Men der er meget andet —.

Hovedopgaven er ikke den daglige administration. Det har vi mange dygtige folk til at passe. Hovedopgaven er planlægningen af fremtiden — og gennemførelsen af disse planer. Usikkerhed gør sig gældende overfor hvilke opgaver, folketinget vil tildele os ud over dem, som vi kender. Men lad os lade fantasien spille og se, hvad det kan indebære for os.

Sygehusvæsnet: Landshospitalet med den ortopædiske afdeling i Sønderborg bliver amtskommunalt og dermed vort centralsygehus. Det nye sygehus nord for Haderslev Dam opstår, Tønders og Aabenraas bliver moderniserede og delvis udvidede. Nye afdelinger knyttes til et og andet sted. Et samlet sønderjysk sygehusvæsen, tilstrækkeligt specialiseret til at møde fremtiden. Hertil langtidsafdelinger og nøje kontakt og sam-

arbejde med plejehjemmene ude omkring. Statshospitalet Augustenborg skal nok også engang blive amtskommunalt og kan danne udgangspunkt for en videreudvikling af ting som kollegier og værksteder rundt i landsdelen.

Vore veje: motorvejen bliver bygget, en ny bro nord for Sønderborg føres over Allsund, grænseovergangsstederne ved Padborg/Krusaa moderniseres og rationaliseres, den lille fugleflugtslinie fra grænsen til Fynshav færdiggøres, en række omkørselsveje uden om byer og bymæssige bebyggelser laves, og trafikfælder bygges om.

Hvad med planlægning? Skulle vi søge — i snævert samarbejde med de 23 kommuner at gennemføre en Sønderjyllandsplan — en plan, der skitserede udviklingen fremover — en positiv plan, hvor hver del og hver kommune fik sin mulighed for udvikling og fremskridt? Ikke det samme alle steder, men udvikling alle steder? Det kan godt lade sig gøre.

Vort skolevæsen har haft en smuk udvikling helt fra 1920. Men der savnes meget — ikke i vor almindelige børneskole — men snarere i den videregående undervisning. Jeg tænker ikke så meget på gymnasierne som på de mange andre områder. Vi har en vis udvikling inden for vore tekniske skoler og teknikum, tilsvarende inden for handelsskolerne og handelshøjskolen og seminarierne, incl. børnehaveseminariet. Men der er mange muligheder her og mange andre områder at tage fat på. Skulle vi nedsætte en kommission, der skulle kulegrave hele vor undervisningssektor? Jeg ved godt, at kommissioner tager tid, men vores behøver det næppe. Og skulle det endelig ske, at den tog nogen tid, ja, så gik det vel også.

Vi led jo en stor skuffelse i 1970: folketingets vedtagelse om, at universitetet skulle bygges i Esbjerg/Ribe området og ikke i Haderslev. Pudsigt, at man lader sig blænde af betegnelsen: Ribe/Esbjerg, når ethvert barn ved, at universitetet skal ligge i Tjæreborg — faktisk i det nye Esbjerg. Kan man egentlig det? Ribe — eller enkelte fakulteter i Ribe — havde dog

haft en vis interesse for os. Men, sådan er det altså, mærkeligt nok.

Inden for det kulturelle område oplevede vi i 1970 vedtagelsen af den nye teaterlov, der sikrer en evt. sønderjysk landsdelsscene samme vilkår som forudset i den hidtidige lov. Det er en håndsækning, som vi bør tage imod. Måske skal vi begynde lidt langsomt, men behovet vil vise sig at være til stede akkurat, som det gjorde det for symfoniorkestrets vedkommende. Vi har her helt naturligt særlige pligter at varetage. De koster noget, men når man nu hjælper os, og når det betyder en mere levende tilværelse for os, så er de det nok værd. Vore biblioteker er i god udvikling, men vi må nok videre inden for det kulturelle gebet. Hvad med en yderligere udvikling af amatørteaterarbejdet, af vore kunststillinger, af vore museers stigende aktivitet, af den kunstneriske udsmykning af vore bygninger, gader og veje?

Mulighederne er legio, — jeg har kun nævnt få af dem, men store opgaver ligger lige om hjørnet. Amdsrådet bør måske — som foreslået af kulturministeren — begynde med at opbygge en kulturfond, som rådet kan disponere *frit* over til kulturelle formål, — og det er et meget vidtspændende område. Man bør altså ikke være bundet, men frit stillet år for år, måned for måned.

I 1970 blev Danmarks Radios »nye« bygning i Sønderjylland (Aabenraa) indviet ved en hyggelig reception. Det var programleder Bjørn Svensson, der kom til mig for år tilbage og meddelte, at nu kunne man ikke mere klare sig med studiet på Nørretorv i Aabenraa.

»Kunne man være ved Sønderjyllandshallen?« spurgte han.

Ja, det kunne man, men kun ved stor forståelse fra de ledende i Danmarks Radio, der foranledigede »vort« radiohus bygget. Siden er det måske gået lidt mere småt end ventet, men »immerhen«, der er noget i gang, der vokser, og engang bliver noget stort.

Der er noget i gang, kunne også vor erhvervsrådssekretær, Peter Groth Bruun, have sagt. For denne sætning betegner bedst den indstilling, som man har haft og har i arbejdet i Sønderjyllands Erhvervsråd. Det behøver ikke at begynde flot og stort — og med marmor og alt det, men »der er noget i gang«. Det er væsentligt, og det er solidt og bærer fremgang i sig. Og det har erhvervslivets mangfoldige sider vist i de forløbne år. Fra de allerstørste og til de meget små. Sådan arbejder og virker vort erhvervsråd. Man har gjort og gør et godt arbejde, men kan intet udrette uden kvikke og initiativrige folk, der tør vove pelsen. Dem har vi heldigvis haft mange af, — og mon vi ikke også får det i fremtiden?

Man kan vel ikke skrive en slags kronik i det 50. år efter genforeningen uden at sige noget om det dansk-tyske spørgsmål. Jeg skal ikke i dag blande mig i det europæiske, men konstatere, at forholdet dansk-tysk hos os er i stadig bedring. Der er nogle, der tror, at det hænger sammen med de gunstige forhandlinger om fællesmarkedet, men det er en fejltagelse. Vi er naturligvis ikke upåvirkede af historiens gang over Sønderjylland, tværtimod viser historien os, at det er vi — i meget høj grad.

»We want peace«, siger de unge til os. Det er vi enige om, også her. Om vi også er enige i deres ønske om »to make love«, ved jeg ikke, men det kommer måske i næste generation, endskønt vi må konstatere, at netop kærlighed — og efterfølgende giftermål kan virke decimerende på mindretallene.

Men jeg var nu i 1970 til en rigtig slesvigsk komsammen. Det var da formanden for Bund Deutscher Nordschleswiger, amtsrådsmedlem Harro Marquardsen fyldte 60 år. Der var et stort telt på gårdspladsen, og vi talte godt sammen — på dansk, på tysk og på sønderjysk, ja selv plattysk og frisisk kunne have været anvendt. Vi forstod hinanden. I gensidig respekt for opvækst og synspunkter. — For grænselandets forhold er nu engang mere indviklede og uforståelige, end man tror andre

steder. Man skal leve og bo her for at fornemme dette særlige, der skaber vor landsdel — og os.

I løbet af de kommende år (tiår?) vil vi få mere indflydelse på udviklingen hos os selv, — hvis da verdenssituationen vil tillade det — og såfremt den resterende del af kommunalreformen også udføres i praksis. På en måde er opgaven lettere, fordi vi — nu i 1970 er nået så meget længere end i 1920. På den anden side er den vanskeligere, fordi vi selv i højere grad bliver ansvarlige for udviklingen, da vi fremover får større indflydelse.

Hvis vi alle vil virke med, skal det nok gå. De 25 i Sønderjyllands Amtsråd kan ikke alene, — men i fællesskab amtsråd, kommunalbestyrelser, organisationer, institutioner og enkeltpersoner, jo, vi kan godt klare vor fremtid — sådan som vi nu kan overse den.

August 1970.

Erik Jessen.

Klodens midtpunkt

Af *Gynther Hansen*.

Tegninger: Holger Hattesen.

I dette jubilæumsår er alle uden tvivl blevet klar over, at klodens midtpunkt befinder sig et eller andet sted i Sønderjylland. Ingen kender imidlertid centrets nøjagtige placering. Jeg er en af de få, der længe har vidst, hvor det lå, fordi jeg selv er født der; og efter lang tids overvejelser har jeg besluttet at løfte sløret for min hemmelighed. Det ligger i Varnæs, altså ca. tolv kilometer øst for Aabenraa.

Jeg husker endnu tydeligt, da den finsk-russiske krig brød ud hjemme i vor dagligstue, og har stadig en vag erindring om, den gang Gandhi lå og fastede i mine forældres soveværelse, for nu blot at nævne nogle få tilfældigt valgte eksempler på afgørende begivenheder, som min erindring har henlagt til Varnæs. Jeg kunne nævne mange flere.

Nu har redaktøren af Sprogforeningens Almanak bedt mig om at beskrive Varnæs, som den var i mine drengeår mellem 1930–1945. Hans anmodning tyder på en bundløs uvidenhed. Når andre har indrømmet det håbløse i at beskrive afsidesbeliggende udsteder som New York, Paris og Rom, hvorledes kan man så tro, at det er muligt at give et blot tilnærmelsesvis dækkende indtryk af jordens midtpunkt.

Jeg må nøjes med nogle få og spredte indtryk.

Vi levede tæt op ad hinanden i vor by. Om sommeren stod alle vinduer åbne, også vinduer ud til gaden, og det hændte ofte, at en familie, der sad og spiste aftensmad, konverserede

naboer og bekendte, der gik forbi på vejen, eller som var ved at slå lidt græs til hønsene på en mark, der lå i nærheden af køkkenvinduet.

Vi levede tæt på hinanden på mange måder. Vi vidste alt om hinanden. Det skyldtes ikke blot den kendsgerning, at intet

kan skjules, når man bor klods op ad hinanden, og når alle nøje følger med i, hvad der sker hos naboen og straks rapporterer enhver nyhed videre. Det skyldtes lige så meget, at alle fortalte hinanden alt, også ting som man andre steder helst holder for sig selv.

I den del af byen, hvor vi boede, havde man nemlig opelsket en ganske speciel evne til at fortælle historier og en stærkt udviklet sans for humor. Lige meget hvad der skete, alt kunne laves om til en god historie. Især var der en af de gifte koner, der var en virkelig kunstner, og hvis skabende fantasi ingen grænser kendte. At høre og se hende gengive og efterhånden omstøbe en eller anden hændelse, var det samme som at overvære en dramatisk forestilling, hvor hun selv spillede alle rollerne og brugte alle kroppens udtryksmuligheder for at levnedegøre de situationer, som for hver gang hun gengav dem, blev mere og mere barokke og burleske. Som regel sad hun ned, når hun begyndte på historien, men inden længe stod hun midt på gulvet og mimedede snart en, snart en anden persons specielle gangart eller ansigtsudtryk. Tit blev tilhørerne inddraget som statister, en skulle være den, der blev omfavnet, en anden skulle være den, der fik klø, en tredje måtte være en sindig mandsperson, som aldrig kom ud af stedet, og som derfor blev skældt ud af konen.

Denne kone repræsenterer for mig et af de efterhånden sjældne eksempler på den helt selvstændigt skabende folkekunst. Når man har set hende frembringe dramatiske situationer fulde af humor og komik, lige så levende og saftig som hos Aristofanes, på grundlag af hændelser, der for mange andre blot var trivielle hverdagsbegivenheder, har man faktisk overværet, hvorledes folkeeventyrene blev til.

Men hun var ikke den eneste i nabolaget, der kunne gøre historier. Hun var blot den dygtigste. Og det var derfor, vi kom til hinanden med alt, selv dét der gnavede allermest, som når datteren kom hjem og var med barn, men ikke med mand.

Det var den gang noget frygteligt, men når naboerne først havde hjulpet med at lave det om til en komisk historie, gik brodden af skammen. Begivenheden fik en form, der tillod, at den blev omtalt offentligt.

Det hændte, at selv folk, der ikke boede i nabolaget, høstede gavn af denne sans for at omskabe alt til komiske situationer.

Her kan nævnes de, der deltog i de danske nazisters spadeslag i Haderslev. Der var nogle stykker, der marcherede ind i Haderslev som helte, men kom derfra på en meget menneskelig måde. En havde entret taget af et hus og måtte søge læ for brandsprøjterne bag en skorsten. Der blev han, indtil det var så mørkt, at han gennemblødt til skindet kunne snige sig ud af byen og gå de fyrre kilometer hjem til jordens midtpunkt. Få timer efter, at han var kommet hjem, vidste alle, hvad der var sket, og den bedrift var jo et så oplagt emne for den barokke komik, at selv mine forældre, der ellers gik for at være hjem-

metyske, deltog i udformningen af historierne, og igen viste det sig, at vor gades specielle evner var en hjælp. Den, der kan få folk til at le, har det altid lettere end den, der er genstand for deres hån og foragt.

Det siger sig selv, at der på et så centralt beliggende sted måtte træffes mange vigtige politiske beslutninger. Diskussionerne herom foregik om sommeren udendørs, og sommeren – mærkeligt at de omkringliggende lande aldrig har opdaget det – er i Varnæs altid lang, varm og tør. Sommeraftener samledes mændene på et gadekryds og tog stilling til døgnets vigtigste begivenheder. De havde mange erfaringer at bygge på. Alle havde de deltaget i den første verdenskrig, og ingen var i tvivl om, at hvis de havde gjort sig umage, havde tyskerne vundet den krig. Herregud, hvad kunne russerne eller franskmændene stille op mod folk fra Varnæs? De forstod jo ikke en gang at holde deres egne huse rene for slet ikke at tale om, at franskmændene spiste snegle og i det hele taget ikke vidste, hvordan ordentlige folk opførte sig.

Selv om det holdt hårdt, lykkedes det da også mændene igen under den anden verdenskrig at føre de allierede frem til sejr.

Selvfølge var der også en oppositionsgruppe, der forsøgte at støtte tyskerne. Det var min egen far, der var denne gruppes ordfører, og når Det tredje Rige ikke havde heldet med sig – også det har indtil nu været bevaret som en hemmelighed – er den egentlige grund, at min far aldrig kunne gå rigtig helhjerteret ind for dets sag. Ganske vist forfægtede han de tyske synspunkter på mændenes forsamlinger i gadekrydset, men jeg husker mange episoder, som stillede hans standpunkt i et tvedydigt lys. Således var vi en vinteraften på besøg hos en anden tysksindet familie, der også havde gæster af udenbys slægtninge, der var anderledes principfaste og partitro. Da radioen efter den sidste udsendelse spillede »Det er et yndigt land«, rejste min far sig pludselig op. Under hele nationalsangen blev han stående og stirrede på de partitro, der var kommet uden-

bys fra, og jeg, som kendte ham, kunne se på hans øjne og hans udspilede kinder, at han havde meget svært ved at holde latteren inde i sin egen krop. Det havde de andre ikke. Vi gik hjem kort efter.

Mærkelig nok var det kun mændene, der var forsamlede udendørs på disse lange sommeraftener. Kvinderne viste sig aldrig. Men alle stuevinduerne stod åbne, og mændene vidste, at kvinderne sad inde bag gardinerne og lyttede til alt, hvad der blev sagt. De vidste, at hvis de ikke stod sig godt, ville de få det svært, når de kom ind.

Men ét var mænd og kvinder fælles om, nemlig de hemmelighedsfulde kulthandlinger, der foregik i de lange vinteraftener især omkring nytårstid. Der var kun meget lidt, der sivede ud om disse mystiske orgier; men børnene havde en tydelig fornemmelse af, at hele jordens skæbne var afhængig af, hvorledes de ville forløbe, så mange og omhyggelige forberedelser blev der gjort, så meget blev der hvisket om dem i forvejen, og så længe bagefter kunne erindringen om dem hensætte de voksne i en tilstand af salighed.

Som sagt, det lykkedes kun for udenforstående at opsnappe spredte og tilfældige oplysninger om disse mysterier. Men blandt andet ved man, at deltagerne samledes klokken otte om aftenen i det hus, der var udset til dette år at danne ramme om handlingerne, og at de først vendte hjem ved seks-syv tiden om morgenen, ofte i en meget derangeret og udslidt tilstand. Det er også blevet afsløret, at en af konerne det ene år havde held til at stjæle nøglen til en af de andre naboers gadedør, og at alle de andre stod skjult i mørket og så, hvorledes den bestjålne og hans kone måtte kravle ind gennem sovekammervinduet. Det siges, at manden havde meget besvær med at få konen presset igennem, ja man hævder sågar, at han måtte holde sengen i flere dage bagefter for at komme til kræfter igen. Det fortvivlende er, at man på grund af deltagerenes hemmelighedsfuldhed har svært ved at afgøre, hvad der er sandhed, og hvad

der er løgn. Der skulle imidlertid ikke være tvivl om, at et par af naboerne senere på natten, da de to uheldige var kommet i seng og faldet i søvn, forsigtigt låste hoveddøren op og lydløst sneg sig ind i soveværelset, hvor de hurtigt greb mandens dyne og stak af. Og der er heller ikke grund til at tvivle om rigtigheden af resten af historien: Manden vågnede med et brøl, der kunne høres langt væk. Han sprang ud af sengen og kom som skudt ud af en kanon farende ud gennem hoveddøren i en kort natskjorte og optog forfølgelsen af de formastelige, som til sidst lod dynen falde og løb for at redde livet.

Det siger sig selv, at disse mysterier var meget anstrengende. Men folk i vor by påtog sig dem gerne for derved at vende årets gang i naturen til menneskenes fordel. I det hele taget er det ingen dans på roser at bo i klodens centrum. Det pålægger én mange forpligtelser og et stort ansvar.

D. 1918-30

Genforeningens allernærmeste baggrund

Af Johannes Reiff. (F. N.)

1.

Alle i dette land kender naturligvis den politisk-diplomatisk baggrund for genforeningen i 1920. Det er normal skoleviden for enhver dansker. Det var Pragfredens § 5 fra 1866. Den ophævedes ganske vist allerede 12 år senere af Preussen og Østrig, men levede videre i det danske folkesind og genopstod lyslevende i verdensoffentlighedens bevidsthed i et af Thomas Woodrow Wilsons berømte 14 punkter, som handlede om folkenes selvbestemmelsesret ved en nyordning af verden efter krigen 1914-18, fremført første gang i hans budskab til U.S.A.-kongressen den 8. januar 1918.

Men genforeningens allernærmeste baggrund — hvad det rent menneskelige angår — er for den nordslesvigske befolkning vedkommende dens direkte oplevelse af verdenskrigen 1914-18.

Den, der nord fra kom til Sønderjylland lige efter genforeningen og havde øjne at se og øren at høre med, kunne ikke undgå at lægge mærke til det særpræg, der var over den sønderjyske ungdoms liv og færden. Ved en overfladisk betragtning fik den bevidst objektive tilskuer let det indtryk, at den

mandlige ungdom syd for Kongeåen var sløv. Og man ræsonnerede så meget hurtigt, at det måtte skyldes krigen skadelige indflydelse. Den, der mente at se dybere, skrev en større eller mindre post på den konto, som man selv yndede at kalde fremmedherredømmets åndelige klima. Følgen blev ret ofte en frastødende medlidenhed, der fandt udtryk i drøftelsen af, hvad der måtte gøres for denne stakkels forkomne ungdom. Og metoden, der så ganske naturligt udvikledes af denne alt for letkøbte tankegang, ville uvægerligt resultere i et negativt opdragelsesresultat.

Men de danske nord fra, især pædagoger, der bekendte sig til en virkelig psykologisk begrundet menneskebetragtning, var ikke længe om at opdage, hvad der egentlig gemtes på bunden af den sønderjyske folkesjæl. De så, at genforeningstidens slesvigske ungdom var indadvendt, måske lidt indesluttet, men alt andet end sløv. Og de tænkte på, at femogtyve tusinde unge mænd fra Sønderjylland sprang — uden psykisk at hvile i den for deres naturlige udvikling så nødvendige bølgedal, uden den af moderne psykologer som meget væsentlig konstaterede »skabende pause« — som skyttegravsmennesker over i manddomsalderen. De modnedes så at sige på én nat, der var mere eller mindre lang og mørk. Deres oplevelser i de sidste fire år før genforeningen havde hver eneste dag og hver eneste time stillet dem ansigt til ansigt med det største spørgsmål, livet kan hitte på at stikke ud: to be or not to be. Derfor orienterede de sig nu efter krigen, efter dét man med Nietzsche kunne fristes til at kalde deres »undergang og overgang«, kosmisk og ikke så meget som deres fædre nationalt og umiddelbart grænsepolitisk. Og derfor fastslog foredragsholdere, der nord fra kom til Sønderjylland i årene lige efter 1920, at man altid hernede var i stand til at vinde en forsamling af unge ved at give sin tale et filosofisk eller religiøst anstrøg.

Kvinderne og de store børn, hvis fædre stod ved fronterne (tænk på Ernst Glaesers meget læste roman »Årgang 1902«),

var naturligvis heller ikke upåvirket af denne dommedagsoplevelse.

Jeg selv kom først hjem i oktober 1918 efter at have været infanterist ved Vestfronten siden november 1914, kun afbrudt af korte lazaretophold og den efter 1915 eller 1916 årlige syv dages orlov. Det var ved midnatstid, jeg arriverede i min fødeby, Haderslev. Min mor, der havde været enke i mange år, sov oppe på første sal. Jeg bankede kraftigt på hoveddøren til vort hus. Endelig hørte jeg min mor kalde ad min yngre bror, som var ved fronten. Og da hun så omsider lukkede mig ind, forklarede hun mig, at min bror »var så hårdt med« for tiden. Det vidste jeg jo godt. For det var vi allesammen i disse sidste måneder af krigen.

Næste dag kom mors sidste brev til min lillebror retur til hende fra fronten. Det bar den for os danske så sære påskrift »Auf dem Felde der Ehre gefallen«. Og dagen derpå igen tog jeg imod posten. Det var hans såretseddél, gennemblødt og knaldrød af hans blod. Underlivsskud kunne jeg læse. Jeg puttede brevet — også kompagniets konventionelle beklagelse — i ilden på komfuret i køkkenet.

Min mor var stivnet. Jeg tænkte på, hvad hun og tusinder — i hele verden millioner — af mødre havde gennemgået i disse forbandede krigsår. De levede sandelig i det, Camus har kaldt »angstens århundrede«. Angsten huggede et dybt sår i deres sind. Og dette sår blev til en trauma, som kun ved at bevidstgøres kunne blive til et ar eller forsvinde helt. Jeg skrev så vidt muligt et brev hver eneste dag fra fronten til min mor. Men en nabokone fortalte mig senere, at når hun udlagde dette som en opmuntring for min mor, så sagde denne bare: »Åh, — hvad kan der ikke være sket i de fire dage, hans brev har været undervejs?« Og foruden mødre er der hustruerne, kæresterne, de store børn at tænke på. De var måske allesammen hårdere engageret end vi, der stod midt ude i stormen og ilden.

Jeg vil i forbindelse med det, jeg her fortæller, for en gangs

skyld have lov til at citere mig selv. Jeg tænker på nogle vers, jeg skrev, efter at jeg havde set min mor tage denne oplevelse med min brors død ved fronten på sig, — og inden jeg den søndag, hvor vor sognepræst havde arrangeret en sørgegudstjeneste for ham og to andre faldne, gik over grænsen og hjem til Danmark. Digtet kom først med i min anden og sidste verssamling fra 1930: »Nye sange fra Ingenmandsland«.

Min mor.

*Når vi var hjemme — min bror og jeg —
glemte vi Flanderns nætter hos dig.
Du tog os stille ind til dit bryst,
verden omkring os blev rolig og tyst.
Når dagene — alle de syv — var forbi,
sang vore hjerter din melodi.
Jeg kom tilbage en efterårsdag.
Da stod du selv i det hårdeste slag.
Fjernt du skued' en verdens skred:
min bror, der gik under ved Marnes bred.
Alle rædsler fra fire år
lå nu som sne i dit bløde hår.
Alle smerter fra sjælens bund
skrev deres hårde træk om din mund.
I dine øjnes sitrende glans
så jeg en moders tornekrans.
Og jeg forstod, min stille mor:
du drog i krig for mig og min bror.*

2.

Dette er — meget kort skitseret — den allernærmeste menneskelige baggrund for sønderjydernes oplevelse af genforeningen for 50 år siden. Jeg kan naturligvis kun ridse den op, som jeg nu mener, den føles af min generation, den nordslesvigske ungdom af 1914. Men jeg er sikker på, at de ældre fra den gang, hvoraf de fleste nu er døde, ville have nikket bekræftende og have godkendt, hvad jeg skriver her.

Genforeningsgenerationen hører til det slægtled, der ifølge Jacob Paludans »Jørgen Stein« snublede i starten eller til

Ernest Hemingways »the lost generation« (»den fortabte generation«).

Både ja og nej.

Til de snublende i starten hører vi, fordi vi, ligesom Jacob Paludan og de personer, der i hans store roman tolker hans ideer, er danske i sind og skind — og unge, da krigen begynder. Og alligevel snublede vi ikke i starten, hvad vi beviste ved enten at tage det standpunkt i 1914 at gå med i krigen på den front, som modarbejdede vor egen befrielse, eller ved straks at gå over grænsen nord på, fordi vi fuldt og fast troede på denne befrielse.

Vi, der gik med i krigen, havde det ligesom min regimentskammerat Mikael Steffensen, forbilledet for mange sønderjyder af krigsgenerationen. Han sagde, da hans venner ved Hedeselskabet i Viborg, hvor han i 1914 arbejdede som landbrugs-kandidat, ville holde ham tilbage i Danmark: »I Sønderjylland er jeg født, dér er jeg vokset op, dér bor de mennesker, jeg holder af, dér har jeg tænkt at skulle have min virksomhed, og det vil jeg sætte mit liv ind for«. Og han fulgte den parole, der udgik til alle danske unge i Sønderjylland fra hovedkvarteret i Aabenraa: Gør jeres pligt mod den fremmede stat, så I kan få den ret, der tilkommer jer som denne stats lovlydige borgere, når den tid kommer.

En »fortabt generation« var vi, fordi vi ikke blev sparet for nogle af denne generations svære ydre og indre rystelser, fordi vort »forsømte forår« tilbragtes i fronternes helvede. Men fortabelsen blev vi frelst fra, fordi vi, der nåede hjem, oplevede genforeningen.

Denne generations indstilling til det nationale og grænsepolitiske kunne for udenforstående tage sig noget problematisk ud. Alle de store — til lidt jævn dansk patos indbydende — begivenheder gik ligesom sporløst hen over de hjemvendende krigeres hoveder. Det var, som forstod de slet ikke, hvad der var i gære under den voldsomme politiske kamp om, hvor

grænsen skulle være. Eller også opfattede de denne for deres hjemstavn såre vigtige sag på en helt anden måde end deres hjemmевærende slægtninge, venner og nationalpolitiske førere.

Jeg husker endnu, som var det sket i går eller i dag, en af mine krigskammeraters chok, da han i sommeren 1919 ved en begravelse på en kirkegård lige nord for den nye grænse af 1920 oplevede følgende. En ellers højt anset, ret gammel bonde-mand fra sognet stod frem efter den afsluttende højtidelige jordpåkastelse og forkyndte, øjensynlig inspireret af forsamlingens stemning, at han hver eneste dag ville bede Gud om at lade ild og svovl regne ned over de syndige hoveder, der ikke ønskede Sydslesvig hjem til Danmark.

Min kammerats kommentar lød kort og godt omtrent således: »De har ikke lært noget som helst af den krig, som vi har ført for dem. Og vi naive idioter, som fuldt og fast troede, at det måtte være den sidste krig i verden. Men denne verden er s'gu stadig fyldt med nationalister og hurra-patrioter, endda blandt os ellers så fredsommelige danske«.

I oktober og november 1918 drager disse hjemvendende soldater gennem byens gader. De er kommet fra deres fjerne ærinde på Europas slagmarker i den første verdenskrig. Og de véd det. Hvem skulle vide det så godt som de. De, der ikke var med derude, kan ikke ane noget om, hvad der foregik. Og det kan ikke nytte noget at fortælle om det. For folk tror simpelthen, at det er løgn og digt altsammen.

I deres lange, grå feltkapper går de dér, enkeltvis, to og to eller flere, som det nu kan falde efter den lange adskillelse. De ser på de små huse omkring domkirkens høje røde gotik og undres over, at dette skulle være den samme hygge og idyl, som de har gået og længtes efter i de sidste fire alt for hårde år. Husene fattes maling, kalken på dem hænger i lasede flager. Hele den lille verden her er blevet så tyndslidt, at de føler det, som om de kan kigge lige igennem den og fornemme, hvor forfærdende udhulet og tom den er. Den skriger af hunger og

anden elendighed. Og de går rundt i den med en dunkel følelse af, at — hvis der ikke snart sker et mirakel — ja, så må den falde sammen i sit eget grus. For der er sket alt for meget i verden.

At de også selv er blevet anderledes, end de var, inden den store ildsvåde begyndte, aner kun de færreste af dem. Men de vil snart erfare det.

Ét synes dog at være det samme som før. Her støder stadig to verdener sammen i denne lille by. Her høres altid to meget forskellige tungemål, og her lever to slags folk. Skal man dømme efter, hvad der lyder højest på gaderne, må der være flest af dem med det rungende, evindeligt højtidelige sprog. Den anden slags folk er mere rolige og sindige i deres tale og uden de store gebærder. Deres sprog er et bredt, lidt — næsten for blidt og fynsk — syngende jysk. Men engang imellem kan det blive kraftigt og hårdt. Og så hænder det, at jysken smadrer de andres taleflom, og gassen går af al deres højtidelighed.

Den 10. februar 1920 er jeg selv med i menneskestrømmen på gaderne i grænselandets nordligste by. De lange, grå feltkapper, der stadig hænger omkring de yngre blandt mændene, er nu uden distinktioner og lavet om til civilt brug. Soldater i tjeneste er blå: de franske alpejægere, som skal sørge for ro og orden under folkeafstemningen. Jeg føler mig både tiltrukket og frastødt af det grå og det blå mandfolketøj. Det drager mit sind midt ud i Ingenmandsland. Alle de glade mennesker omkring mig ænser jeg ikke. Og dog er den ene store part af dem fælles med mig i en strålende oplevelse.

Da jeg står med min stemmeseddel i hånden foran urnen, kan jeg bedst udtrykke det, jeg føler, med to små ord, som har et usigelig stort indhold. De står — usynlige — ved siden af mit ja til Danmark: fred og frihed. Og jeg véd, at sammen med mig marcherer i vest og i øst kammerater, jeg har truffet ved fronten, ind til det, der for dem betyder fred og frihed i Frankrig og i Polen. Et nyt Danmark, et nyt Europa, en ny

verden bliver til. Vi vil med vor dyrt købte viden om denne nye verdens fødselsveer hjælpe til med, at den kan vokse sig sund og god.

Da jeg kommer ud igen, ser jeg Dannebrog smælde over mig og omkring mig. Jeg går igennem en hel allé af flag. Og jeg forstår, synes jeg, til bunds slutningslinjerne i den sang, Axel Juul har skrevet i det for mig så rystende år, da jeg lå på Lorettohøj foran den hellige Jomfru Mariæ lille smadrede kapel:

*omend hele verden strides,
jeg er Danmark, jeg er fred.*

3.

Men — vil man så spørge mig — hvor blev så alle de titusinder af stemmer af, den 10. februar 1920, som tilhører frontsoldaterne fra den første verdenskrig — og måske næsten lige så mange stemmer fra kvinderne i deres familier? De gik naturligvis i danskhedens pulje. Alle disse krigsdeltagere havde før 1914 modtaget en lige så dansk opdragelse i deres hjem som de ældre. De drømte i Flandern, ved Somme, på Lorettohøj og ved Verdun dagdrømme om deres danske hjemstavn. De fulgte gangen i de slag, de deltog i, ud fra betragtningen, om det var en fremrykning eller et tilbageslag. Blev det bare et lille stykke over mod den anden front, så var det et tilbageslag for dem. Men trak de sig tilbage, så følte de, at de kom nærmere mod nord. Og de var altid på march ad den vej i deres ubevidste drømmeliv og i deres tanker.

Igen må jeg have lov til at citere Mikael Steffensen fra Styding. I et brev, han skrev til en såret kammerat og landsmand på et lazaret bag fronten — det sidste af hans offentliggjorte breve, før han faldt i november 1917 — siger han:

»Som der trommes derude ved Becelaere og Gheluvelt, ja helt deroppe fra Paschendaele går drønerne herved. Det er, som et helt folks vilje drøner gennem kanoners malmmund: vi skal vise jer, at vi kan, og I skal føle vor styrke. Ja, et helt folk

kæmper jo med her. Det er ikke alene soldaten herude i forreste linje, — arbejderens kraft og ingeniørens snilde går gennem hver granat. Og med hvert projektil, der sendes over mod os, følger et folks ønsker om død og ødelæggelse. Det er et helt folks hævn og had, der brager mod os i trommeilden, — og i al sin uhyggelighed føler vi, hvad hadet er, når det er beskyttet af loven, fremelsket af et helt folk, — thi stort mere er krig ikke nu, — den går langt videre end til »at værne« fædrearnv og hjemlig jord. Hadets mål er ødelæggelse, tilintetgørelse. Blind er hadets rasen, — og den er dyr. — Thi menneskeblod, ungt, sundt blod er altid dyrt, og her flyder det i strømme«.

Kunne en slægt, der var ude for sådanne dommedagssyner og på sin egen krop og sjæl fik slagene, bare gå ind i de ældres rækker og snakke akkurat, som deres fædre gjorde? Måtte de ikke ligesom 1960'ernes ungdom revoltere mod en verden, der kørte videre, som den altid havde gjort trods en lige overstået krig med al dens had og skræk?

Disse hjemvendende sønderjyske krigere revolterede ikke. De gik som de »tavse danskere«, de var blevet, til stemmebordet og sagde »ja« til Danmark. De oplevede med undren en stille glæde i deres sind hele den festlige genforeningsommer igennem. Men så var der ikke mere, før det »artige efterspil« med fascisme og nationalsocialisme begyndte. Da var det de gamle sønderjyske frontkæmpere — med paneuropæeren og frontsoldaten Peter Marcussen i spidsen, der samlede de yngre nord-slesvigere i »Det unge Grænseværn« til forsvar for »det lille land deroppe«.

Et hunde lyv

Mæld lang og tynd Jøn Lausen
og lill' og tykke Pær Clausen
var der et gammelt nagg,
som di ho skæj og skam åv —
og det er klart, det kam åv,
te der stov kvindfolk bagg.

Og traf det sig, di mødtes,
så skull der hânes, spyttes,
og det var åld dæ' snak:
Gid Fan'en tøj din kælling! —
så kam det som o tælling:
I lighe måde, tak! —

Den sur' og grisk Maj Lausen
kunn itt med Gredde Clausen,
hvis mundtøj sad for læst.
Den fæst var åltid krikle,
den åjn så styv og stikle
som tidsel i e hæst.

Og gik det gallt for Lausens,
di jubled ved Pær Clausens
og sang i vilden sky.
Og gik det omvendt, gotted
Jøn Lausens sig og spotted
di ånde og var kry.

E lyv er fuldt åv nykke,
der somtid ryv'r og rykke
og dryv'r voss vildt omkring,
og det er tit det grummest,
der komme åv di dummost
og hielt tilfældig ting.

Ho Pede fått Maj Lausen
og Jørn fått Gredde Clausen,
vill' ålt vær glejn så glat,
og ingen var bløvn krøghe
åv løgn og skidt, der spøghe
i mången søvnløss nat.

No er di længst begravved,
og ingen vil beklav' e,
ho bare det gi frej,
men vri'e åvler vri'e
og døvlskob og fortri'e
i mænne, mænne lej.

Nej, godtfolks kævl om Lausens
var ringe' folk end Clausens
er ingenlund forbi,
og den må helst forføj' sig
åv by, der itt vil bøj' sig
og kristent tøj parti.

Martin N. Hansen.

111

Willy-August Linnemann

TO SKITSER

Tegninger: Holger Hattesen.

Om de to skitser fortæller Willy-August Linnemann (f. 1914 i Harreslevmark ved Flensborg), at det er: »de to første stykker jeg har skrevet. Begge har været offentliggjort i »Flensborg Avis«, henholdsvis i bladets julenummer 1934 og den 25. december 1935. Skitserne har ikke været trykt andre steder, d. v. s. motivet i »Ved Skern-åens bred« har jeg benyttet, altså gentaget, i min debutroman »Sangen om de lyse nætter«, der udkom foråret 1939. At motivet i denne skitse først er henlagt til Skern-åen, skyldes antagelig, at jeg året før var blevet student fra Vestjysk Gymnasium. — Til sidst vil jeg gerne bemærke, at jeg først med min debutbog benytter begge mine fornavne«.

Skitserne blev indledningen til et omfattende forfatterskab, der er dybt præget af Linnemanns tilknytning til grænselandet. Her kan bl. a. nævnes fortællingskredsen i fem bind med fællestitlen »Bogen om det skjulte ansigt« 1958-66 og romanerne »Fabrikanten« 1968 og »Planløggeren« 1969. I dette efterår har Linnemann udgivet to nye bøger.

Ved Skern-åens bred

Blank og stille og doven flyder Skern-å gennem de vide, vi-de enge. Som en forsølvet sti snor den sig mellem de grønlige plæner under den blåligblå kuplede himmel. Den dukker under Vestjyllands hovedlandevej, så under jernbanebroen og glider videre ud mod Ringkøbing fjord.

Juni-lyset leger over engene og danser med de flirrende insekter. Det lynet fra de susende biler, spejler sig i de flydende vande og hviler sig omkring de to børn, der sidder ved åens bred.

Hun: en femårig, allerkæreste pige med kun én fletning, men så har den også en stor sløjfe, så den ligner en guldsmed, der vil smutte ud på eventyr; men fletningen sidder nu så godt fast — dog den prøver på at stikke af.

Neden for de spilleende øjne, der kan se så fromme ud, skønt de rigtignok pønser på alskens løjer, sidder en lille, lækker næse over en trutmund. Næsen har et blidt sving opad og er lige til at knibe i; men det er der nu ingen, der kan nænne, og trutmunden — å, hvor er den kær!

Den lille piges gullige kjole går barestens ikke engang til knæene, og ud af den stikker to ben, der har en farve som to store ispinde. En bitte fornøjelig tå dypper sig hvert øjeblik ned i vandet. Det kildrer — svyup — farer den til vejrs.

Han: en otteårig dreng med en paryk — nej, det er rigtigt levende hår, der har en farve som hø, der står i stak, og hver gang drengen giver et nik, er det, ligesom stakken vælter forover — den bliver hængende; dog det er ikke kønt gjort, thi øjnene, der ligesom har forundret sig store over, at verden virkelig kan være så vældig stor, kan da ikke skue ud. Så gør drengen et kast lige den anden vej, og det ser nu så mandigt ud.

Neden for de forundrede øjne sidder en næse med en fregne lige på spidsen. Det ser rart ud. Nedenfor igen er en mund, der har lange vige — ligesom den har grædt meget, da drengen har ligget i sin barnevugge; men han har nu været så lille dengang, så det er jo let at forstå.

Drengen har en blå bluse på, og da også et par bukser. De er ikke ret lange, går kun halvvejs ned imod knæene. Hvor buksebenene ender, har huden ispinde-farve, men det er også kun der. Længere nede må de rigtignok være malet med mælkechokolade-farve, så brune er de.

Om hun nu dumper ned.

Ja, så drukner hun.

Hvordan det er at drukne.

Det er ti millioner gange værre end at gurgle hals.

Pyt — hun kan da bare lukke munden. Han tror måske ikke, hun kan lukke munden og lade være med at snakke?

Nej!

Det skal hun da vise ham — og flinkt drejer Lis sig om på maven. Om han ikke tror, hun kan lade være med at snakke?

Nej!

Ikke? — Lis dypper tåen en bitte smule længere ned.

Nej!

Ikke? — Lis glider endnu en smule.

Nej!

Ik? — Lis bliver betænkelig. Vandet er nu vådt.

Nej og nej og nej!

Vandet når halvvejs op til knæene, Lis ligger på maven og

holder fast i to græstotter. Det kan ses på Lis, at hun nu ved, hvordan det er at drukne. Det må være sørgeligt.

Om han ikke nok vil tro, hun kan lade være med at snakke?

Nej!

Vil han ikke nok?

Nej!

Å — vil han ikke nok?

Nej!

Å — hvorfor vil han da ikke?

Nej!

Å — lille, kære Søren — vil han da ikke nok tro, hun kan lade være med at snakke?

Å — lille, kære Søren. Lille, kære Søren — vandet når tre-kvart op til knæene, og det er sikkert nok til at drukne på, og Søren vil slet ikke tro, hun kan lade være med at snakke — Lis trækker da meget nedbøjet benene op af vandet.

Søren sidder og pjasker og lader, som er det at fare til bunds det bare ingenting. Lis sidder ved siden af og ser meget melankolsk på det vand, benene har været i.

Hvis hun nu var druknet? Var helt væk? Ville han ikke have sørget meget?

N-e-j — — nej!

Sø-ren — Sø-ren. — — Han ville måske ikke engang have tudbrølt?

Nej!

Ikke engang have — tud-brølt?

Nej!

Lis' øjne bliver meget store og fugtige. Med våde øjne ser hun på Søren. Han pjasker stærkt. Da Lis stadig er tavs, skotter han en bitte smule til siden til hende.

Dugdråbe-store tårer løber langsomt ned fra hendes øjne.

Da bliver Sørens endnu større, fugtige, våde.

Lis synker sammen i en hulken, ligger og hulker og hulker. Søren sidder med grædende øjne og ser ud over åen.

S-ø-ø-ø-ren — S-ø-ø-ø-ren — S-ø-ø-ø-ren. —

Søren drejer sig, som vender han sig inden for et snævert hylster, om imod Lis, ser med sørgende øjne på hende. Hun hæver hovedet ud af græsset og spørger gennem sin hulken, om Søren v-irk-k-kellig ik-k-ke ville ha-a-ve tud-ud-brølt?

Søren stønner: Jo-h — jo-h — jo-h — jo-h. —

Villid?

Jo-h — jo-h — jo-h.

Å, Sø-ren. Hun knuger armene om hans hals og stikker hele ansigtet ind i hans tunge hår, tørrer det, mens Søren stønner: h-h-h-h-h.

Da springer Lis op, danser hen ad åens bred, synger: Tral-lallallalla, trallallallalla, Søren ville virkelig have tudbrølt, trallallallallallalla. —

Lis danser tilbage og slår igen armene om Søren.

Om Søren ikke altid vil være god imod hende?

Jo-h — jo-h — jo-h. —

Trallallallallallalla, altid vil Søren være god imod hende, altid, altid, altidaltid. —

Lis danser hen ad bredden langt lettere end et tågesløv en St. Hansaften. Så pludselig ser Lis en blomst, en dejlig blomst i græsset. Den er nu så nydelig, og der er mange allerkæreste blomster rundt om, og Lis vil have dem alle, alle, alle, alle — — og Søren skal hjælpe hende med at plukke alle, alle allerdejlige blomster. — — —

Søren gør et kast med hovedet, og stakken vælter bagover. Derefter ser han til alle sider, og da Lis er stærkt optaget, skyn-der han sig at gnide tårerne bort. Så først vil Søren plukke blomster.

Lis får sig en stor buket, og hun tager den i favn, og hun danser hen imod vejen, ind imod Skern.

Søren trasker bagefter, og Lis synger:

Alle søde blomster er til mig, alle søde blomster er til mig. —

Tivoli

I.

Der var sol over byen.

Og varmen drev i trætte byger hen mellem de mange tage, der dækker over så meget menneskeligt . . .

Og aftenen er derfor lys og lun. Og luften lægger sig nøgen ind mod alt, hvad der vandrer under de kulørte lamper, der hænger mellem de spinkle træer i Tivoli. Der driver musik og let underholdning ud fra de illuminerede bygninger, der næsten er som drømme, når de ses gennem duggede briller. Og det belyste vandfald mumler, alt mens det falder ned mod søen. Og ved plænen springer det store springvand og splintres til støv. Elektriske stråler higer fra koncertsalen op mod den blålige, porøse himmel . . .

Han vandrer rundt i den brogede have, han, en student, der er blevet i byen, fordi han ingen steder har at rejse hen. Han vandrer rundt i mængden, der vandrer, og tænker, at det er godt at være menneske, for der er så mange kønne piger til, og mænd kan være så kloge, han nikker, så kloge, så kloge. Det er godt at have det bare godt og kunne lide sin nabo, han smiler, sin nabo og alle små niggerbørn på Jamaica.

Mængden bevæger sig hen mod pantomimeteatret, og han følger, han stiller sig op og flytter sig, strækker kroppen for at se »Frk. Askepot«.

Frøknen er blevet moderne, og det synes han, hun skal have lov til at være; men folk burde ikke være sådan, så de tror, at de gerne må gnide sig op ad ham. De trænger forbi, man generer ham!

Op og ned ad de mange man'er kigger han og rynker næsen og mærker så, at der er nogen, der smiler — — — ad ham, et ungt menneske, der vil noget stort?

Han lader, som om han bare vil se i en anden retning, og vender sig og bliver meget godt tilfreds.

For der er måneskin i hendes øjne, et drillende smil over

hendes levende ansigt. Han synes, han kender hende. Der er noget, han forstår. Og så bliver hun generet, og det er bare godt.

Han ryster opgivende den hvide hue.

Og hun ryster opgivende permanentkrøllerne og strækker sig for at se lidt af den lille Frk. Askepot, der ikke engang får lov til at komme en smule pudder på sin lille, søde næse.

Men der er mænd, der er for lange, og hatte, der ikke bliver taget af. Hun må derfor resignere og synker mod jorden og smiler taknemlig, da han viger tilbage og peger på rummet, han efterlader sig ...

Lille og spinkel står hun nu foran ham, og det må dog være anstrengende, så derfor støtter han hende blidt. Og det er der jo ikke noget ondt i.

Men folket er uroligt, og deres kikhul bliver spærret, og derfor vender hun sig om mod ham og ser på den lille Frk. Askepot ved hjælp af spejlet i sin pudderdåse.

Og det er besværligt, for armen bliver jo dog træt af at løfte dåsen, synes han og støtter den.

Hun smiler ... den lille Frk. Askepot bliver til bare farveklatter i det skælvende spejl ...

Han kunne være meget god ved hende, hvis ... han altså fik lov dertil ...

Den lille Frk. Askepot når den store kærlighed og får den eneste ene, og han og hun synes, det er så smukt.

Og det er det.

Og da de søger at trænge gennem mængden, synes han, at der er lutter godt i ham.

Hun takker ham for hjælpen og smiler ... så smukt ... og kendt ... og fortroligt ... og så går hun sin vej.

Han nøler.

Og så er hun borte ...

Han haster bagefter, men kan ikke se hende. Urolig leder han og kan ikke finde, fordi hun er borte.

Borte ...

Han går bedrøvet og føler, at alle lamper lyser uden at varme. Træerne er bare potteplanter. Orkestrene spiller, fordi det nu engang er deres bestilling. Og i dansehallen danser man og standser, når musikken standser, og begynder, når et nyt nummer begynder ...

Drømmen, han har næret og kælet for i mange nætter, er punkteret. Alt, hvad der er om ham, er bare kulisser ... der kan revne. Og man kan fare verden rundt og alle kloder rundt i et øjeblik ... ved bare at fantasere sig frem. Der er ingen glæde til.

Han går ned mod søen, og der står hun og betragter det belyste vandfald. Nølede går han hen mod hende og stiller sig tavs ved hendes side. Endelig siger han med skælvende stemme: Det er pænt, ikke?

Forundret ser hun op på ham ... og smiler drillende og svarer: Ja, det er pænt, ikke?

Hun er en lille drilagtig én, fortæller han hende. Hun bliver »spids«, og han må gøre hende god igen. Og så snakker de om, hvor folk dog kan være generende. Og om det bare ingenting. Og om alt muligt. Og det er meget fornøjeligt.

Da der fyrværkeres, må han endelig holde hende i hånden, for hun bliver så forskrækket og så bange, stakkels lille ...

De forlader Tivoli og lodser hinanden forsigtigt over Vesterbro. Da de går ud ad Gammel Kongevej, spørger han stilfærdigt, hvornår de igen kan mødes.

- Mødes? De kan aldrig mere mødes.
- Jo dog. Ikke? Om hun da er bange for ham.
- Ja meget. Hun gyser.
- Om han da er så slem.
- Ja, han er en værre én.

Og da han vil være fornærmet, smiler hun bare og nynner, at hun har en ven, en rigtig sejler.

- Passer det?

— ???

— At hun har en ven?

— Ja, hun har en mængde.

— Nej, altså ... en særlig.

— Om han ikke nok vil sige hende, om det vedkommer ham.

— Ja!

— Nå, så det tror han. Hun haster af sted.

Han iler ved hendes side og taler så smukt, og det er han ikke ked af, for hun må da kunne mærke, at han mener hende det så godt. Og endelig betror hun ham da, at hun måske en dag kommer ud på Langelinje. Og efter meget besvær får han at vide, hvornår.

Og så går de sammen. Begge er de tavse, indtil hun pludselig standser og siger, at nu må han ikke følge hende længere.

— Hvorfor dog ikke?

— Nej, nu må han gå.

— Ja, svarer han sagte ... og drager hende ind til sig.

Ganske stille hviler hun mod ham ...

Og sagte spørger han, om han må kysse hende.

Hun tøver ... og retter sig. Tager ham under hagen og ser på ham ... og går.

— Farvel ... Han står med huen i hånden og ser efter hende. Først da hun er borte, vender han sig og går hjem langs søerne.

Han bliver varm og så glad, hver gang han ser skikkelser, der elsker på bænkene under de mørke træer. Vandet i søerne skælver. I den lyse nat ...

II.

Noget smukt og godt vil komme, der er fest i vente ... han vågner og ved så, at det bare ikke vil være i dag. Og heller ikke i morgen. Og det er trist ... Og da så dagen kommer, og han er på vej ud mod Langelinje, da er det, som om hans hurtigt bankende hjerte en gang imellem glemmer et slag, og

det fornemmes, som om den hele verden er borte. Der er noget, der fortæller, at hun slet ikke kommer, at hun bare bliver borte, og hvad så? Ikke et levende råd ved han, hvis hun slet ikke kommer.

Og hun gør det ikke, og han ved intet at gøre, traver bare rundt og frem og tilbage, og den ganske verden er næsten hele tiden borte.

Men da hun så langt om længe kommer, da får han tårer i øjnene over, at det virkelig er hende. Han kan ikke stå roligt, han tripper og fortæller, at det er så godt. Hvor er det dog godt, at hun kom, betror han hende gang på gang, mens de går ud ad molen.

Hun smiler taknemligt og trykker fingerspidserne ind i hans hånd og fortæller, at han så så sød ud den aften i Tivoli.

— Sød? Et mandfolk »sød«? Han pruster.

— Ja, driller hun, og han driller hende, og de skændes, og de forliges, de har det meget godt sammen.

Hun kan virkelig meget godt lide ham. Han er lige så interessant som ... som ... som ... de mærkelige dyr i Zoologisk Have. Hun ler, og da han spørger, hvorfor, forklarer hun, at han er sådan en spy én.

Han smiler ... og der er i smilet en smule af skæret, der hviler over fantasiens sumpe ... eller også er det en smule overflade af dybe nætters kamp mod meningsløshed ... men nu mindes han bare en pige, der engang ærligt tilstod, at han kedede hende.

Hun går og er livlig og kan ikke forstå hans smil. Han er bare en stor, glad dreng, men en gang imellem er der noget, der ... der ... noget hun ikke kan forstå ... ikke lide. Hun kan heller ikke lide at blive forstyrret, når hun læser »Københavnerrinden«. Eller at opdage, at hun har for få penge, når hun er mellem spejlene og de dejlige stålmøbler i damefrisørens salon. Eller at høre ambulancen, når hun går hen mellem Vesterbros lysreklamer.

Og mens de går tilbage ad Langelinje og videre forbi Østerport, kommer der en gang imellem et ængsteligt glimt i hendes velplejede øjne.

De går videre gennem Østre Anlæg, og han fortæller, at han så godt kan lide parkerne. Og søerne. De asfalterede gader. Musikken og den lette underholdning, der overalt strømmer ud. De mange mennesker, der hver dag bærer søndagstøj. Hele København. Der er smil, og der er ynde, der er solskin over byen. Og over hende. Hun er ligesom byen, hun er. Han nikker.

Hun smiler og trykker hans hånd og beder ham gentage, hvad han sagde, for det lyder så smukt.

Og han gentager, og de går videre, de har det meget fornøjeligt sammen.

III.

Men den dag, de skal mødes, får han brev fra hende, og hun skriver, at hun desværre ikke kan komme, fordi hun skal ud med sin mor. Venlig hilsen. Kirsten.

Han skælver . . . og traver rundt i værelset, rundt og rundt for at berolige sit følsomme hjerte. Derefter skriver han.

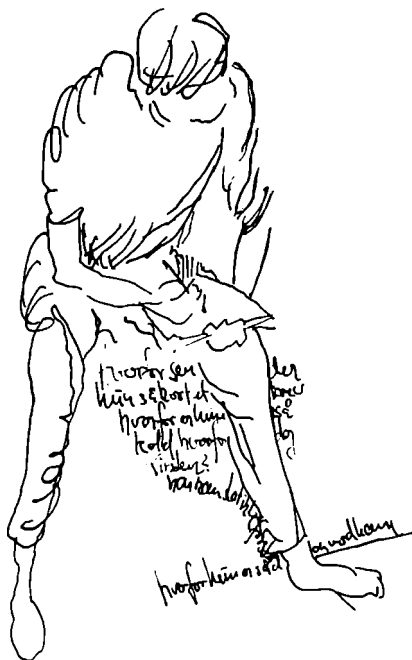
Hvorfor sender hun dog så kort et brev til ham, hvorfor er hun så kold, hvorfor dog, Kirsten? Han kan slet ikke forstå, hvorfor hun er sådan mod ham. Synes hun, han fortjener det? Synes hun, at han ikke har været god mod hende? For da vil han gøre alt, hvad han formår, for at udslette det onde.

Kan hun ikke forstå, hvorfor? Kan hun virkelig slet ikke forstå, hvorfor? Slet ikke, Kirsten?

Hvis hun vil være god mod ham, da kommer hun endnu i aften og besøger ham. Endnu i aften kommer hun, hvis hun vil være god mod ham.

Han afsender brevet, og den hele dag ved han ikke, hvad han skal gøre med sig selv.

Om aftenen, da alle tage rødmer, kommer hun. Han er så

stille. Sagte takker han hende og beder hende følge sig. Og de går langsomt hen langs søerne.

Han skælver, da han spørger, om det er sandt, at hun virkelig skulle ud med sin mor.

— Ja. Hun ser roligt på ham.

— Men hvorfor skrev hun så kort et brev? Og så koldt?

— Fordi hun skulle skynde sig. Men han er så mistroisk. Og det har man ikke lov til at være.

— Nej, svarer han sagte og beder hende tilgive sig. Men kan ikke alt igen blive godt?

— Nej! ...

— Nej. Hun bliver heftig og bebrejdende. Nej. De er så forskellige. De forstår ikke hinanden. Og han kræver alt for meget.

— Ja ... men han giver da også.

— Ja, men hun kan ikke, hun kan ikke være så fortrolig med nogen, og hun vil ikke, nej!

— Men så må de jo skilles. Han er forundret og bedrøvet.

— Ja ... hun ser roligt på ham ... vender sig og går sin vej.

Han står og ser efter hende. Hun går bort. Det går pludselig op for ham, at hun går bort. Han skynder sig efter hende, trygler hende. Hun må ikke gå fra ham. Nej.

— Nej, ikke, hvis han vil være rolig. Han vil nok være god og tale om noget andet.

Han taler om noget andet. Han bliver meget ivrig, meget talende. Også hun bliver livlig. Alt imens de går hen langs søerne.

Hun kysser ham på kinden, da de skilles.

Og smiler vemodigt ...

IV.

To dage senere får han brev fra hende.

Hun skriver, at hun ved, at brevet vil gøre ham ondt, og hun beder ham tilgive sig, for hun kan ikke andet.

De må skilles. Det er nødvendigt for dem begge, at de skilles. Og det er bedst, de bryder, inden det bliver langt værre.

Han må ikke opsøge hende. Det må han ikke. Heller ikke skrive til hende. Aldrig møde hende. Hun beder ham derom.

Hun ved, at hun kan stole på ham.

Hun beder ham være rolig og vise sig som en mand. Han vil sikkert finde en pige, der er langt bedre end hun. En der forstår ham.

Hun beder ham brænde brevene ...

Nede på gaden går der mennesker forbi. De går ud og ind ad dørene, taler lidt sammen og går videre. De går bare forbi.

Om aftenen går han i Tivoli. Han ser hende, da hun bemær-

ker ham. Hun skynder sig videre, træffer en bekendt, en letbenet herre, og lader sig føre ind i Arena . . .

Han går rundt i mængden. Under de kulørte lamper. Rundt og rundt i den brogede have. Det belyste vandfald mumler, alt imens det falder ned mod søen. Det store springvand springer og splintres til støv. Elektriske stråler higer fra koncertsalen op mod den blålige, porøse himmel . . .

Willy Linnemann.

H. P. Hanssen og Det unge Grænseværn

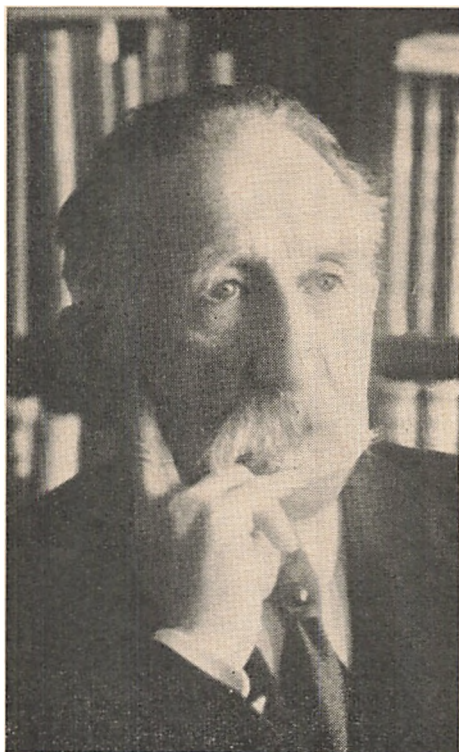
Af P. Marcussen.

Hvorfor jeg gik til H. P. Hanssen.

Efter i nogle år gennem tysk presse og radio efter bedste evne at have fulgt udviklingen i Tyskland forekom det mig fra omkring midten af 1932 uundgåeligt, at nationalsocialisterne før eller senere ville erobre magten i Tyskland, og at dette ville føre til et nyt magtopgør i Europa, som ville komme til at berøre os alle.

Hvad der rent umiddelbart måtte virke foruroligende, var den fanatisme, der fra Hitler og ned til den menige SA-mand beherskede hele bevægelsen. Fanatikere kender kun én sandhed: den de selv proklamerer; de kender kun én ret: hvad de selv erklærer for ret, og de vil hensynsløst og skånselsløst trampe alt andet under fode.

Når så tilmed en fanatisk demagog som Hitler ved en kynisk berregnende propaganda — appellerende til såvel menneskeligt værdifulde egenskaber (pligtfølelse, idealistisk offervilje) som til de sletteste instinkter (had, magtbegær, voldsmentalitet) havde formået at beruse millioner og atter millioner i forestillingen om af historien eller skæbnen (Vorsehung) at have fået tildelt en stor („einmalig“) verdenshistorisk opgave: under det nationalsociali-

H. P. Hanssen (1862-1936).

stiske Stortysklands ledelse i forening med ligesindede „positive“ kræfter i Europa en gang for alle at knuse de såvel udefra som indefra truende „zersetzenden Kräfte“ med det mål at skabe et nyt stærkt Europa (Neuropa), — da var der for alvor grund til at være på vagt. Thi hvem andre end det nationalsocialistiske Tyskland kunne afgøre, hvilke farer der truede Europa, og hvordan de skulle bekæmpes?

Dette Europa skulle opbygges af den ifølge „Mein Kampf“ alle andre racer overlegne arisk-nordiske race i det gamle germansk-nordiske hagekors' tegn, symbolet for den „nordische Weltanschauung“ og „Lebenshaltung“, som nationalsocialismen hævdede at

være udtryk for. Det var dette i nationalsocialismens ideologi indbyggede „nordiske aspekt“ — „det nordiske menneskes“ førende rolle i det nye Europa, jeg personligt frygtede mest. I et politisk tidsskrift var jeg stødt på udtrykket „friedliche Durchdringung der Völker“ — og var ikke netop dette nazismens „nordiske“ islæt et middel til en „friedliche Durchdringung“ af de nordiske folk, et middel til ideologisk infiltration og dermed følgende indflydelse i Norden?

Jeg gik i sommeren og efteråret 1932 og håbede på, at der andetsteds i Europa — i Frankrig, som vi i Briands tid havde sat vor lid til, eller i Sverige — ville opstå en fornyende europæisk eller nordisk bevægelse, der kunne slå bunden ud under nazismens europæiske og nordiske missionskompleks og således eliminere dens virkning på politisk naive sjæle.

Det skete ikke. Derimod gjorde de tiltagende slesvig-holstenske trusler mod grænsen det klart, at Nordslesvig hørte til de — ifølge den af nazisterne forhadte Versailles-traktat — „frarøvede“ områder, og hvor man havde et, omend kun lille, tysk folkeelement at støtte sig til, ville blive søgt gjort til en første indfaldsport for nationalsocialismen i Danmark og det øvrige Norden. Der taltes i propagandaen ikke om oprettelsen af så og så mange *tyske*, men *nationalsocialistiske* støttepunkter i Nordslesvig; den nordslesvigske befolkning — især ungdommen — var træt af „systemet“ og satte sit håb til „nationalsocialismens fornyende ideer“. Nordslesvig var „moden“ for nationalsocialismen!

Den ængstelse og uro, som denne stadig voldsommere propaganda fremkaldte, forstærkedes for mit vedkommende yderligere ved at læse C. P. O. Christiansens i 1932 udsendte bog „Fortidsliv bag nutidsstrid“. I afsnittet „Dansk folkelykke og landetab“ siger han efter at have nævnt de landetab, Danmark har lidt gennem tiderne: „Talrige årsager til dette forhold, til den vigende danskhed kan anføres“ og fortsætter: „Ingen af disse, et svindende folks trøstegrunde, skal afvises eller afsvækkes. Der er blot det ved dem alle, at de ikke er tvingende . . .“

En vigende takthed! — Et svindende folks trøstegrunde!

Hvorfor skete der ikke noget fra dansk side, når det dog var så åbenbart, hvad der var under forberedelse! Var det igen „den blåøjede tro på, at alt nok skal lempe sig i lave igen“, som C. P. O. skrev om, og ville vi så, hvis det gik galt, bagefter som så ofte før finde på undskyldende trøstegrunde? „Mangel på vilje til at udnytte Danmarks kræfter folkeligt og økonomisk, når de store og skæbnesvangre øjeblikke i vor historie har nærmet sig, og mangel på kendskab til europæisk politik og de muligheder og farer, som den har rummet før vort folk, er de to mest iøjnefaldende årsager til tab på tab“, skrev C. P. O. — Måske lå her forklaringen på vor passivitet: mangel på kendskab til europæisk politik og de muligheder og farer, som den rummede for vort folk!

Hvis det var tilfældet, var det så ikke min pligt . . . Jeg viste tanken fra mig. Mange andre havde jo langt bedre forudsætninger end jeg for at føle og bedømme, hvad der skete syd for grænsen, og skulle der foretages noget, måtte og ville initiativet naturligvis komme fra de gamle kendte og politisk skolede ledere.

Men jeg fik ikke ro i sindet og besluttede at opsøge H. P. Hanssen. Jeg traf ham ikke hjemme, da jeg kom, og ringede derfor nogle dage senere om at måtte få en samtale med ham. Det måtte jeg gerne, og der blev aftalt tid for besøget.

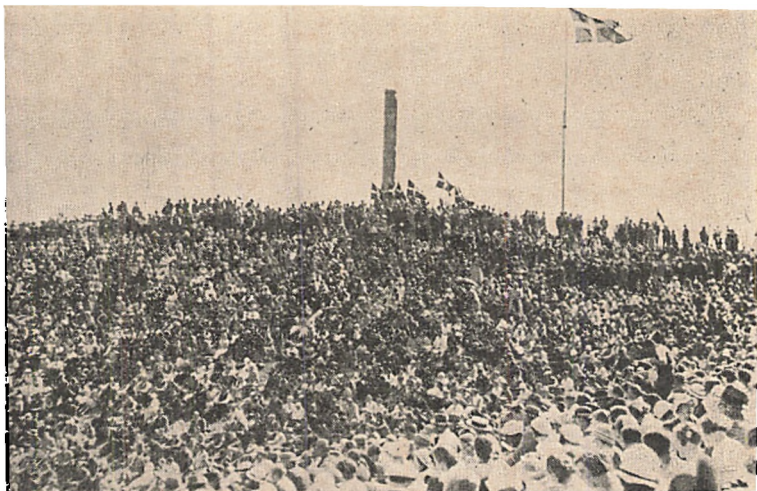
Mine første møder med H. P. Hanssen.

Lidt usikker og beklemmt fortalte jeg, hvorfor jeg — en for ham ganske ukendt — havde tilladt mig at ulejlige ham; men da jeg følte, at han var glad for, at jeg var kommet og især over at mærke, at jeg ikke var uden kendskab til de mulige konsekvenser, som udviklingen ikke blot lige syd for grænsen, men i Tyskland som helhed kunne få for os, var min usikkerhed som blæst bort. H. P. Hanssen gav sig tid til at høre mine synspunkter, som han stort set var enig i; men han mente, at der var så åbenlyse uoverensstemmelser mellem det officielle Tysklands politik overfor Danmark og Norden og de slesvig-holstenske grænseflytningsbestræbelser, at

man fra Berlins side før eller senere ville give slesvig-holstenerne mundkurv på. Han bad mig dog ringe eller komme igen om en måneds tid.

Den nazistiske propaganda tog imidlertid stadig til, så da der var gået ca. 3 uger, ringede jeg til H. P. Hanssen. Han bad mig komme så snart som muligt, og jeg tog til Aabenraa samme dag. Jeg kom da ud for en oplevelse, der gjorde et stærkt indtryk på mig. H. P. Hanssen erklærede, at der nu måtte handles så omgående som gøreligt, og at det første måtte være at få arrangeret en stor og virkningsfuld national tilkendegivelse. „Den må“, føjede han til, „samle så vide kredse som muligt og være udtryk for fuld enighed fra vor side. Derfor bør initiativet ikke komme fra mig, men fra ungdommen“. Jeg var et øjeblik som lamslået — skulle ikke han, sønderjydernes kendte fører kunne kalde til samling, hvem skulle så kunne det! Han kunne se på mig, hvad jeg tænkte, og forklarede så, at han frygtede for, at den gamle strid om grænseafgørelsen i 1920 — modsætningen mellem Aabenraa- og Flensborg-folkene — endnu sad dybt i mange ældres sind, og at et initiativ fra hans side kunne stå i vejen for en samlet aktion. „Derfor må I unge, som ikke har oplevet den bitre strid dengang, frem i forreste linje. Også fordi kampen især vil komme til at stå om ungdommen“.

H. P. Hanssen spurgte mig, hvem jeg kunne tænke mig, der inden for ungdomsarbejdet ville være i stand til at rejse en sådan aktion. Jeg kunne ikke på stående fod komme med noget forslag, men gjorde opmærksom på, at der også inden for ungdomsorganisationerne gjorde sig visse uoverensstemmelser gældende; der var de grundtvigske ungdomsforeninger og K.F.U.M og K. og de politiske ungdomsforeninger med hver sin særlige indstilling til de nationale spørgsmål. „Er De selv partipolitisk engageret?“ spurgte han. Nej, det var jeg ikke. „Kan De så ikke tage initiativet?“ Hertil måtte jeg svare, at det havde jeg hverken forudsætninger eller mulighed for; udover, at jeg var sekretær for Haderslev Østeramts Ungdomsforeninger, havde jeg ingen tilknytning til eller indflydelse på ungdomsarbejdet; men det var sikkert rigtigst at lade initiativet udgå

Det unge Grænseværns første årstævne på Skamlingsbanken d. 24. juni 1934.

fra de upolitiske ungdomsforeninger. Jeg foreslog derfor i første omgang at opfordre formanden for Haderslev Østeramts Ungdomsforeninger, pastor N. P. Nielsen i Vedsted, til at sætte sig i forbindelse med de øvrige sønderjyske hovedkredse. Det fandt han var udmærket, og jeg tog fra Aabenraa direkte til Vedsted, hvorfra indbydelse udgik til De danske Ungdomsforeningers sønderjyske hovedkredse til et forberedende møde i Aabenraa den 7. april 1933.

(H. P. Hanssen var ikke til stede ved dette møde, ej heller ved mødet den 23. april, hvortil repræsentanter for samtlige sønderjyske ungdomsorganisationer var indbudt; men han talte ved de to store stævner, der gik forud for oprettelsen af Det unge Grænseværn — idrætsstævnet i Tønder den 12. maj og ungdomsstævnet på Dybbøl den 11. juni 1933, samt ved Det unge Grænseværns første årstævne året efter på Skamlingsbanken).

H. P. Hanssen og Det unge Grænseværn.

Den foran omtalte samtale med H. P. Hanssen gav mig et nyttigt fingerpeg om nødvendigheden af at holde Det unge Grænseværn

uden for gruppe- og partidannelser af enhver art. Den blev i stærk grad medbestemmende for hele organisationens opbygning; men den medførte tillige, at jeg — hvor ofte jeg end følte trang til at opsøge den gamle høvding — kun en eneste gang (sammen med Ernst Christensen, Asserballe) opsøgte H. P. Hanssen for at spørge ham til råds. Det har ofte smertet mig at måtte forholde mig sådan, desto mere glædede det mig, da jeg engang bad Martin Hammerich forklare H. P. Hanssen dette forhold, at erfare, at han fuldt ud forstod og godkendte vor tilbageholdenhed i så henseende. Et smukkere bevis på H. P. Hanssens format, både som politiker og som menneske, kan næppe tænkes!

Til mine lykkeligste erindringer fra den tid hører hans nærværelse og hans magtfulde tale ved Det unge Grønseværns første årsstævne på Skamlingsbanken den 24. juni 1934. Han sluttede sin tale direkte henvendt til Det unge Grønseværn:

„Lykkelig den ungdom, der får en stor opgave. Held og lykke følge jer i kampen! Jeg hylder og hilser ungdommen med kæmpevisens ord: Sejr i din hånd, sejr i din fod og sejr i alle dine lede-mod!“

At udbygningen af Det unge Grønseværn til en selvstændig organisation til at begynde med vakte nogen bekymring indenfor bestående nationale foreninger, var til en vis grad forståeligt. Det var derfor vigtigt for os at få fastslået, at vi ikke var og ikke ville blive en konkurrent, men et i den foreliggende situation nødvendigt supplement til disse med hovedvægten lagt på — foruden praktisk støtte til ungdomsarbejdet — bekæmpelsen af det nytilkomne tyske infiltrations- og angrebsmiddel: nazismen. H. P. Hanssens tillid til og anerkendelse af vort arbejde var ikke blot en uvurderlig hjælp for os i så henseende, men tillige en kilde til opmuntring og inspiration i arbejdet i øvrigt, som jeg alle mine dage vil være ham dybt taknemlig for.

På vildsvinejagt ved Skelbækken

Af Johan Meyer.

Det var i foråret 1948. Siden jul havde der opholdt sig et vildsvin i plantagen på Rens Hedegård. Beboerne i Rens havde tit set spor af dyret i markerne, og det havde rodet slemt rundt i flere rugmarker efter kartofler fra sidste år. Nogle grænsegendarmer havde set vildsvinet og kunne berette, at det var en stor krabat. Det blev nu besluttet at holde klapjagt på svinet.

Jagten blev fastsat til torsdag den 14. april, og vi var fjorten jægere, der deltog. Vi så mange friske spor, og i moserne var der flere steder, hvor dyret havde badet, men vi så intet vildsvin. Vi holdt så klapjagten i plantagen, og skytterne var posteret på brandlinjerne. Klapperne gjorde megen spektakel; men der viste sig intet svin. Dog så vi meget andet vildt den dag, særlig råvildt. Vi sluttede jagten klokken 16 uden resultat.

Den 30. april var vi fire jægere fra Frøslev og Padborg, der tog til Rens Hedegård for at udlægge fosforæg til skader og krager. Vi havde riflerne med. Der var også mange friske spor; men vi så ikke vildsvinet. Det blev den aften fortalt os, at der nu også var set fire grise; men da der ingen små spor fandtes, troede vi ikke derpå. – Vi besluttede at forsøge igen.

Vi mødte påny i Rens søndag den 2. maj, klokken 3.30. Det var en herlig morgen, og vi fordelte os på brandlinjen, der går

Det dræbte vildsvin.

gennem plantagen fra øst til vest. Den kaldes Paludan-Müllers Vej, opnævnt efter oberst Paludan-Müller, som under besættelsen faldt i Gråsten for tyskernes kugler. Han havde ofte været med på jagter i Rens. Han var en god kammerat.

Jeg fulgtes med Carsten Carlsen mod øst. Vi var inde på en nysået kartoffelmark, hvor vi så friske spor af vildsvinet. Så fik vi øje på en underlig stor, sort plet ca. 400 meter fremme på vejen. Vi troede, at det var lyng. Da vi var kommet omkring hundrede meter videre, standsede Carsten pludselig, greb mig i armen og sagde: »Der er e svin, smej!«

Svinet var nu kommet helt ud på vejen. En stor, mørk klump, der med snuden i jorden gik fra den ene side af vejen til den anden. Da vi to kun havde jagtgeværer med, var jeg klar over, at vi måtte hente én med en riffel. Jeg gik tilbage efter skovfoged Davidsen og Max Christensen, som var posteret i mosehullet neden for den gamle hedegård. Vi gik så hurtigt hen imod svinet, og der var spænding i luften. Jeg ville have Max til at hente de andre jægere, som var posteret ude i vest. Men han ville først se svinet, og da han havde set det, løb han i fuld fart efter dem.

Skovfogeden fik nu frakken af og gik langsomt hen til Car-

sten, og de to listede sig endnu hundrede meter frem mod dyret, indtil de var 160 meter fra det. Svinet gik i ro og mag og snusede i jorden efter orm og larver.

Jeg kunne ikke forstå, hvorfor Davidsen ikke skød straks, da jeg var bange for, at dyret skulle gå ind i skoven. Men han tog den med ro. Jeg så ham to gange tage sigte, men begge gange opgav han. Jeg syntes, at dyret mange gange stod med bredsiden til, så der var dejligt skudhold. Jeg kunne heller ikke tro, at han var nervøs, — jeg stod jo dog i reserve 50 meter fra ham. Men pludselig lagde han riflen på Carstens skulder, skuddet faldt, og dyret forsvandt ind i skoven. Vi løb straks derhen, men kunne ingen ting se, hverken blod eller hår, og vi troede, at det var en forbier.

Vore jagtkammerater var imidlertid kommet hen til os, og de fik nu historien. Vi besluttede at omringe denne del af plantagen for om muligt at finde spor. Davidsen og jeg gik op ad en brandlinje, der går til kæmpehøjen i Kloppenborglund. Et stykke fremme fandt vi et langt spring af vildsvinet, men vi mente, at det var for gammelt. Da vi havde afsøgt skoven omkring højen, satte vi os og drøftede situationen. Vi sad der vel et kvarters tid, før vi gik tilbage til det lange spring på brandlinjen. Her opdagede skovfogeden, at der var blod på noget græs. Da vi undersøgte sporet fremefter, fandt vi mere blod, og i en lille lysning i skoven opdagede vi to store blodpøle, og så var vi klar over, at skovfogeden havde ramt, og at svinet ikke var langt borte.

Vi samlede hele jagtselskabet, og vi besluttede at lade dyret i ro foreløbig. Vi gik nu op på Hedegården for at få morgenkaffe. Klokken var efterhånden 6, og Davidsen havde skudt klokken 4.45. Vore værtsfolk så tvivlende på os, da vi fortalte, at vi havde set svinet og ramt det.

Det var allerede fredag aften blevet besluttet, at fire »ligbærere« skulle komme til Rens klokken 7 og få morgenkaffe med os, og de mødte også præcis. (Vi havde 50 rundstykker og

Jægerne med deres bytte.

30 stykker wienerbrød med). Bærerne ville heller ikke rigtig tro os, da vi fortalte om svinet. – Der var en vis spænding over selskabet. Vi havde jo ikke fundet dyret endnu.

Klokken 7.30 startede vi bilerne og kørte igen ned på Paludan-Müllers Vej og begyndte eftersøgningen. Der blev placeret en mand i hver række graner, og så gik vi op og ned gennem rækkerne. Vi fandt en del blodpletter mellem træerne, men ikke svinet. Så opdagede vi blod på en gran ved en brandlinje, og da der også var blod på den anden side af brandlinjen, måtte svinet være gået derover. Vi begyndte nu at afsøge dette stykke skov og fandt også mange tydelige spor; men samtidig besluttede vi at hente en jagthund i Rens. Da hunden kom, fulgte den blodsporene, og i løbet af fem minutter fandt den svinet. Det var dræbt. Stor var glæden, og da bærerne fik dyret slæbt ind på brandlinjen, så vi, at det var en stor, grim orne.

Vi fik dyret op i en bagagebærer og kørte tilbage til Hede-
gården. Konen på gården fik kaffevandet over. Vi havde lidt
brændevin med, og vi fik os en god kaffepunch med en skål
for jagtkongen. Så sang vi »Den gang jeg drog af sted«. Denne
sang synger vi nu altid ved jagtfrakosterne i Rens. Rygtet hav-
de allerede nået Rens, at svinet var skudt, og da vi kørte gen-
nem byen, var der mange folk på gaden. Vi havde haft en dej-
lig morgen, som aldrig vil glemmes af dem, der gjorde denne
tur med. – Koteletterne af svinet smagte for øvrigt godt, men
ellers ... uha! Det var jo en orne.

Deltagerne i denne vildsvinejagt dannede siden Vildsvine-
lauget i Frøslev, og ved en række fester, altid på årsdagen for
jagten, den 2. maj, har vi på vældig jægervis fejret mindet om
den store jagt ved Skelbækken.

Der er ikke mange svin, man har gjort så megen stads af som
dette ...

Johan Meyer.

Oldermand for Vildsvinelauget
i Frøslev.

Kæltringbørn, grantræer og grise er kønnest, imens de er små.

Vestjysk ordsprog.

Et besøg i Havnbjerg skole omkring århundredskiftet

Af Urban Schrøder.

En gammel kone måtte på grund af alderen opgive sit eget lille hjem og flytte hen til en datter. Tilbage efter hende lå i den tomme stue en del upåagtede sager — deriblandt nogle gamle skolehæfter. Skulle de brændes? Nej — svarede et betænksomt menneske — lad først vor præst se på dem; han samler jo på alt sådant noget ragelse! Og det gør han virkelig, endda med iver og glæde. Og nu har han gennemgået de hæfter, som skolepigen *Christine Jørgensen* (født 1888) i Havnbjerg på Als fyldte med sin sirlige skrift i årene kort efter århundredskiftet. Ikke alt det skrevne har interesse i dag. Men her og der må vi dog standse, dels fordi vi derved får indblik i undervisningen i en alsisk skole for ca. 70 år siden, dels også fordi et og andet er værd at vide endnu i dag.

I et hæfte med titlen »Zeichen-Buch«, der bærer årstallet 1903, finder vi en skildring af Havnbjerg skoles historie — et passende emne for skolebørnene at skrive om. Christine skriver her på et næsten fejlfrit tysk følgende, som vi bringer i dansk oversættelse:

»Den første skole i Hagenbjerg lå der, hvor nu Friedrich Hansen bor. Den første lærer, om hvem vi ved noget, hed Jeb Thomsen. Han var lærer fra 1669 til 1715. I året 1768

blev skolen bygget på vestsiden af den vej, der fører fra Hagenbjerg til Brandsbøl. Denne skole var bygget fra nord til syd. I samme hus var også lærerboligen. Den var i den nordre ende. Skolen var i den søndre ende. Den var kun enklasset. Denne skole blev nedbrudt i året 1841. I året 1832 blev skolen bygget på østsiden af vejen lige over for den anden skole. Den blev indviet den 11. juli 1832 og var toklasset. Fra året 1832 til 1883 var skolen tækket med strå. Fra år 1883 fik den tegltag. Tidligere måtte de største piger gøre skolen ren. Fra 1. oktober 1883 blev en kone lejet dertil. I året 1899 blev den nuværende skole bygget. Den blev indviet den 12. september 1899. Denne skole var treklasset. Fra 1. november samme år har her været to lærerinder. Fra år 1669 indtil 1823 var degnen kun degn og ikke tillige lærer. Den første degn i Hagenbjerg, som vi ved noget om, hed Henrik Hansen. Han var degn fra 1550 til 1593. Han rejste sammen med præsten og nogle andre mænd fra Hagenbjerg sogn til Odense til et møde. Da de var på hjemrejsen, rejste sig en stærk storm, og skibet fyldtes med vand, og alle druknede. Tidligere førte syd om skolen en vej til kirken for de brandsbøller og de folk fra Lunden. Denne vej var også så bred, at den blev brugt som kørevej. Oppe ved kirken var en vendeplads. Fra denne førte en allé til kirkegårdsporten. Da denne vej ikke var så god, så blev nord for den en anden vej anlagt. Medens dér endnu ingen fodsti var, måtte de brandsbøller og de fra Lunden først hen til Hagenbjerg kro og derpå op ad kirkebakken. Men fordi denne vej var så stejl, så blev en anden anlagt. Men der ved gik et stykke land af den første tabt. Til den blev derfor lagt den lille trekant ved kirken«.

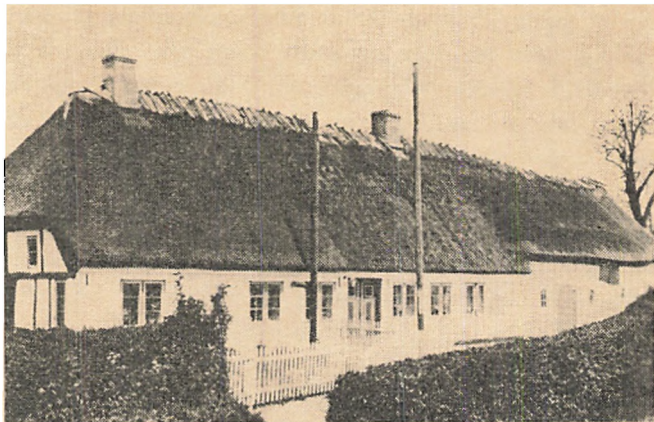
At læreren i Havnbjerg skole, degn Christian Riis, medens han her lader børnene skrive deres skoles historie, bevæger sig på historisk grund, kan vi kontrollere gennem andre kilder. At sognets ældst kendte degn således druknede sammen med præsten 1593, er sikkert nok. Thi denne, pastor Rasmus Han-

sen vides netop i nævnte år at være omkommet på søen, da han i følge med sin degn og andre sognefolk sejlede hjem fra landemode i Odense. Og også om Havnbjerg skole ved vi besked andetsteds fra. Den var netop oprettet i det 17. århundrede af byens egne folk og havde gennem sit første hundredår til huse i et fæstekåd, hvorved lærergerningen indtil 1767 gik i arv indenfor samme familie.

Men også andet lokalt stof har læreren dikteret sine elever. I samme hæfte skriver Christine et stykke om »die Elfen«: At vore hedenske forfædre troede naturen befolket af levende væsener, alferne, der stod mellem guder og mennesker. Der var svartalfer og hvide luftalfer. De sidste elskede leg, sang og dans på ensomme steder i måneskin. Deres konge hed »Erlkönig« og bar en guldkrone på hovedet og var klædt i en lang, hvid »Mantel«, der svævede efter ham som et slør. Svartalferne var misdannede og kaldtes dværge. De holdt til under jorden, gravede efter ædelstene og forstod sig især på at smede. De hjalp undertiden menneskene ved deres arbejde, men kunne også drille dem. Ja, det hændte, de stjal børn og førte dem ned i deres boliger. Og nu fortsætter Christine med at berette følgende, der er lokalt stof:

»Der boede sådanne dværge i Stagelhøi. De kom ofte til deres nabo for at låne noget, men de bragte det tilbage igen. En dag kom en dværg ind til bonden der, hvor Chresten Jensen bor, og spurgte, om ikke han måtte tappe noget øl i denne kande. Bonden gav ham lov dertil. Da kom en mand ind og sagde: Jeg gik hen over Stagelhøi og hørte dværgene sige: »No is Pipper Kong dot«. Straks dværgeren hørte dette, sprang han op og råbte: »Is Pipper Kong dot, is Pipper Kong dot?«. Og han løb bort og glemte sin sølvkande«.

Lærer Riis har her fortalt børnene et gammelt, vidt udbredt sagn: Bjergmanden, der er jaget ud af sin høj og holder til i bondens gård; men så hører han nyheden om dødsfaldet hjemme i højen og kan atter vende tilbage; og i farten efter-

Havnbjerg ældste skole indtil 1768.

lader han sin kande eller sit kar i gården. Dette sagn er kendt fra så at sige alle dele af Danmark og findes overleveret i forskellige former, også med forskellige navne. Også her i Slesvigs land har det hørt til folkeoverleveringen. Og nu erfarer vi gennem Christines hæfte, at det ej heller har været ukendt for alsingerne. I Havnbjerg har de endog vidst, hvor bjergfolkene — eller, som de hedder på alsingermål, undergårds-tøjet — boede. Thi den af Christine omtalte Stagelhøi er den store banke Stakkelhøj, som ligger lige syd for byen. Og at hun tillige nævner gården, hvori bjergmanden hørte om kong Pippers død — »der, hvor Chresten Jensen bor«, d. v. s. i en gård lidt syd for Havnbjerg præstegård — vidner om, at vi her møder en lokal overlevering.

Men Christine har også mere samtidige ting at fortælle. I et andet hæfte med titlen »Aufsatzheft« fra 1902 har hun 4. november skrevet en kort stil med overskriften »Eine Feuersbrunst«:

»I april i året 1901 brød i Lavensby en ildebrand løs. Det var tidligt om morgenen. Nogle kom og råbte: »Brand, brand!«. Der blev blæst i brandhornet. Vi stod da hurtigt op

og ilede derhen. Brandsprøjten blev hentet og kørt til brandstedet. Slangerne blev så lagt i dammen, og brandmændene begyndte at pumpe. Ved hver ende af pumpestangen havde fire mænd fat. Nogle mænd var også i færd med at bære sagerne ud af huset. Men ilden bredte sig meget hurtigt, og hele huset brændte ned. Det lykkedes dem ikke at bringe kvæget ud af stalden. Ingen vidste, hvordan ilden var opstået. Men ejermanden led stor skade«.

Også her er vi helt på lokal grund. Beretningens livlighed og anskuelighed tyder på, at Christine selv har været vidne til den ulykkelige hændelse. Og branden huskes endnu i dag. Det var gårdejer Jes Jepsens ejendom, der brændte ned hin forårmorgen i 1901; og branden viste sig siden at være påsat.

Endnu et indblik i, hvad skolebørnene i Havnbjerg har lært, får vi gennem et tredje hæfte fra Christines hånd. Det bærer intet årstal, men er betitlet »Raumlehre«. Her finder vi dog mere af faget »Geschichte«. F. eks. skriver Christine fire sider om »Die Schleswig-Holsteinischen Stände«: Hvorledes den oprindeligt eneste stand, »der Stand der Freien«, blev til tre stænder, gejstligheden, adelen og bønderne, hvilke sidste fortrængtes af købstædernes borgere. Indenfor adelen sluttede ridderne sig sammen til »die deutsche Ritterschaft«. Borgerne dannede deres »Innungen« eller laug. Og under fyrsternes tryk dannede de store byer Hansa-forbundet. Bønderne midt i Holsten og på vestkysten var velhavende; på østkysten derimod var de undergivet godsejerne i hoveri.

Videre har Christine lært om kong Christian VIII, at hans hovedmål var at forene Slesvig og Holsten med Danmark til ét kongerige, medens partiet »die Eiderdänen« under Orla Lehmanns ledelse kun ville forene Slesvig med kongeriget. Dog støttede kongen dette parti, »fordi han troede, at når han havde Slesvig, kunne han lettere få også Holsten«. Imidlertid var hans bekymring den, at mandslinjen på Danmarks trone ville uddø, og at kvindelinjen vel var arveberettiget »in Däne-

mark, aber nicht in Schleswig-Holstein«. Han udstedte derfor et åbent brev om, at kongehusets kvindelinje også var arveberettiget til hertugdømmerne. Men »damit war das Volk nicht zufrieden«, hvorfor kongen i et nyt åbent brev erklærede, at det ikke var hans hensigt at krænke slesvig-holstenernes ret.

Denne beretning om Christian VIII og tidens politiske røre er i hovedtrækkene korrekt. Dog undgår vi ikke at mærke lærer Riis' tyske standpunkt og sympati for slesvig-holstenernes sag. Således dikterer han, at *folket* ikke var tilfreds med kongens åbne brev 1846. Ud fra sammenhængen må dette tolkes som en reaktion fra det danske folk som sådant, medens »folket« her i virkeligheden kun dækker de slesvig-holstenske kredse.

Lærerens tyske orientering spores også i Christines beretning om Treårs-krigen. De slesvig-holstenske stænder sendte i marts 1848 en deputation til København og bad kongen — nu Frederik VII — om, at Slesvig måtte blive optaget i det tyske forbund og Holsten få nye love. Kongen svarede nej til det første ønske, men lovede at opfylde det sidste. Da rykkede Prinsen af Nør som leder af slesvig-holstenernes provisoriske regering med sine tropper ind i Rendsborg. »Da kongen hørte dette, rustede han sin hær og drog sønderpå mod slesvig-holstenerne«. I slaget ved Bov blev disse fordrevet mod syd. Men en tysk hær kom dem til hjælp, så danskerne blev slået ved Dannevirke og drevet mod nord. I 1849 rykkede de dog frem igen — med særligt held fra fæstningen Fredericia. Her skete det, at »die Schleswig-Holsteiner wurden überfallen«, så de atter måtte gå mod syd. I slaget ved Isted mødtes de to hære påny: »Den 25. juli rykkede danskerne tilbage. Også slesvig-holstenerne trak sig tilbage. Da danskerne så det, rykkede de atter frem, og slesvig-holstenerne blev slået«.

Trods den alt i alt korrekte fremstilling af krigens forløb kan denne beretning dog ikke siges helt fri for at være noget

farvet. Det er således ikke korrekt at sige, at slesvig-holstenerne blev *overfaldet* ved Fredericia — de havde jo selv delt deres styrker over så store afstande fra Sundeved til Nørrejylland, at de enkelte afdelinger ikke kunne komme hinanden til hjælp. Og skildringen af Isted-slaget er så forenklet, at den lader det se ud, som om danskerne der vandt ved en simpel og nem overrumpling, medens sandheden dog er den, at slaget var meget langvarigt og indviklet. Men det er her den tysksindede lærer, der ser på begivenhederne med sine øjne og — forståeligt nok — søger at bibringe børnene sit eget syn.

Om krigen i 1864 rummer Christines hæfte intet udover, at dets sidste side bringer en neutral kortskitse over Dybbøllstillingerne.

Vi møder gennem disse gamle skolehæfter — foruden de lokalhistoriske oplysninger — billedet af en dygtig og energisk skolelærer, en rig personlighed, der ikke har sparet sin flid for at sætte børnene ind i et alsidigt stof — et indtryk af lærer Riis, der endnu i dag ikke er udslettet i hans virkekreds.

Det var altså blot nogle »værdiløse« skolehæfter, der lå tilbage efter en gammel kone. Ja, mon de var så værdiløse? En hel del har de dog nu fortalt os om livet i et sønderjysk sogn, der i dag er ganske forandret. Godt, at disse hæfter ikke blev brændt! Deres indhold er et bevis på, at intet »gammelt ragelse« må kastes bort, men altid først bør bringes i de rette hænder.

Den kri, den kri

Det er så sørgle i en kri,
næ to ska' sej farvel.
Hvordan det gik den lill' Mari,
det ska' æ her fortæel.

Hun vå kun gyvt et hall års ti',
så mått hind Per astej.
Han boj e nabo stå hind bi
så læng, te der bløv frej.

Mari hun græd så jammerlig:
»Æ blyvve så ålljen«.
Og Per han svæe: »Græd it min pi'g,
æ komme snae igjen«.

»Næ føst e fjende di er skødt,
så renne vi åll hjem.
Og så ska' vi to ha' et godt,
det må do alle glem«.

»Men lov mæ så å pass den brun.
Do vee, hvad den er værd.
Og så farvel, min lille kuen,
æ har dæ jo så kære«.

En dav kom der en ungersvend
og boj om natlogi.
Mari hun tænt, hvor er han pæn!
Og han tøtt om Mari.

Den næste morn gav hun ham brød,
det ållebæest hun hæj.
Han takket, og hun bløv så rød
som Kresten Madsens læj.

Så tov han fat med kost og spand,
men tænt kun å Mari.
Mari, hun tænt lidt å hind mand,
men han vå jo i kri.

Den fremmed' han fik natlogi
i manne, manne dav,
og næ e nabo kom forbi,
så vå di hen å sov.

Mari hun stoppet bov og sok,
te ham soej hun it nej.
Hvordan det gik, det vee æ nok,
men det vil æ it sej.

Thilde (e skoelmesterkuen).

1716

Landsbyen, der blev nedlagt - men genopstod

Af Peter Petersen. — Ill.: Finn Brandstrup.

Det var onsdag den første april 1716. Det havde været en meget streng vinter, men nu var foråret kommet, brat og varmt.

Oldermanden i Kiding, Hans Petersen Foged, havde på bystævnet aftenen før besluttet, at i dag skulle alle bønderne tage fat på markarbejdet. Derfor var en stor del af bønderne nu samlet hos Anders Smed, for at han kunne istandsætte deres plove og harver.

»Det er det sædvanlige sløseri! I bønder skal altid komme i sidste øjeblik!« buldrede smeden. »Kom dog nogle dage før med jert kram, så det er i orden, når det skal bruges!«

»Rigtigt, smed! Men sådan er bønder nu engang! Hvor jeg

kender det fra min fogedtid!« Hans Foged ville gerne mindes den tid, da han havde været foged på Grøngrøft og Ladegård, før han overtog gården i Kiding. »Men hov! Nu får vi skam fint besøg. Selve greven og hans slæng kommer!«

Bønderne kom i en fart ud af smedjen. Grev Carl Ahlefeldt af Søgård og Gråsten kom ridende. Han fulgtes af godsinspektøren, ridefogeden, skriveren og en mand, som bønderne ikke kendte.

Bønderne hilste ærbødigt på greven og hans følge. Skolebørnene, som just kom farende ud fra den lille skole, der lå ved siden af smedjen, standsede brat op. De skulle have brugt vejen til lege- og tumleplads. Nu veg de tilbage. Drengene rev huerne af og bukkede, pigerne nejede dybt.

Greven red strunk og ligegyldig forbi, kun med et vink med hånden gengældte han bøndernes hilsen. Og hans følge gav ham ikke noget efter – det var knap, de drejede hovedet mod bønderne.

Det var, som et koldt vindstød isnede gennem gaden. Bønderne stod tavse og urolige, mens de fulgte greven og hans mænd med øjnene.

»Hvad skal det betyde?« Erik Asmussen smækkede huen på hovedet og så på sine byfæller. »Greven plejer da at gengælde en hilsen – og hans følge også. Er vi nu blevet så ringe, at vi er den bare luft for dem?«

»Ja, underligt er det! Så storsnudet har jeg aldrig set greven – og heller ikke hans følge. Jeg var dog engang selv foged i grevens tjeneste!« Hans Foged så dybt krænket efter de ridende.

»Nå, greven er vel kun i dårligt lune!« lød det fra Henning Cordsen.

»Sig hellere: I dårlig samvittighed!« Det var skolemesteren, Peter Teysen, der talte. »Hvorfor skulle hans dårlige lune sådan smitte af på hele hans følge? De red frem, som om de skammede sig over deres ærinde!«

»Nå, skolemester! Mån nu ikke den onde frem!« sagde Niels Andersen.

»Det vil jeg heller ikke. Men hvad skal der foregå? Se, nu rider de op på højen der på marken.«

Og bønderne strakte hals og stod på tærne i deres træsko af bare ivrighed.

Greven slog ud med armen, snart mod nord, snart mod syd, så mod øst og vest. Godsinspektøren pegede også rundt til alle sider.

»Det ser helt uhyggeligt ud! Det er, som de sigter på os,« udrød Erik Asmussen.

»Det gør de også! Så sandt, som jeg hedder Peter Petersen Teysen og er kådner og skolemester, er de i færd med at dele Kiding ind i store herregårdsmarker!«

»Hvad siger du!« »Vil du drive spot med os!« »Vil du da være vor ulykkesfugl?«

»Nej, men kan I da ikke se meningen, kære byfæller? Se dog på grevens armbevægelser: Det stykke jord skal være bygmark, det dér skal være havremark, det skal være hvedemark, og det skal ...«

»Jeg tror, du har ret, skolemester.« Hans Fogeds ansigt blev mørkt og gråt. »De deler Kidings jord ind i store marker. — Den fremmede er landinspektøren fra Åbenrå. — Jo, nu er det ude med Kiding! — Vi er blot nummer seks i rækken — Vårbjerg, Årup, Kelstrup, Bøgeskov, Adsbøl — og nu skal vor by slagtes for at blive til herregårdsmarker!« Han knyttede rasende hånden mod rytterskaren på højen.

Et øjeblik var der fuldstændig stilhed. Så brød råbene frem: »Gud hjælp os i vor nød!« »Det kan ikke passe!« »Hvad siger I dog, skal vi forlade bo og stavn?«

»Jeg tror ikke på det!« Henning Cordsen smilede mod de mørke ansigter. »Jeg har jo lige overtaget min gård i fæste af greven. Den var, og er tildels endnu, slemt forfalden. I skulle som mine byfæller yde mig al hjælp med kørsel af materiale og

hjælpe med istandsættelsen, og det har I også gjort som gode byfæller. Men det ville da ikke ligne greven, og der ville heller ikke være nogen mening i at give mig bol og hjælp for straks at rive bygningerne ned. I tager fejl, Hans Foged og skolemester!«

»Ja, gid vi gjorde så! – Men det gør vi desværre nok ikke,« svarede skolemesteren. Det var, som han overbeviste bønderne. De blev helt tavse.

Endnu en stund blev greven og hans folk på højen. Så hilste greven farvel med en stor håndbevægelse, og han og landinspektøren red videre nordpå. Markledet var lukket, men greven sporede sin hest for at sætte over det.

»Gid han må styrte og knække sin hals!« Erik Asmussens stemme var så vred og skarp, at flere bønder for sammen.

Men grevens hest satte elegant over ledet. Landinspektøren lod også sin hest springe over, og de to ryttere forsvandt i trav ad Bovrupvejen.

De øvrige ryttere talte sammen en stund, så red de ned mod bønderne. De gjorde holdt ved smedjen.

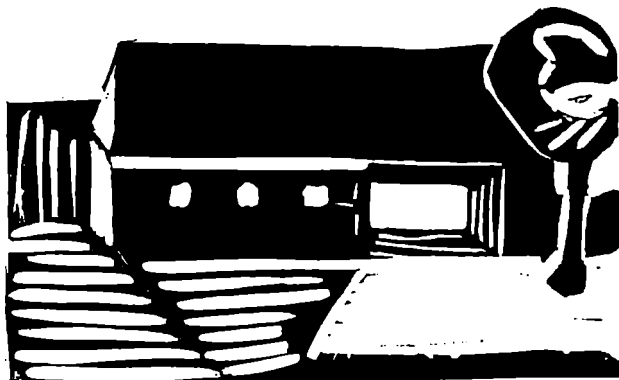
»Hans Petersen! Vil du som oldermænd kalde sammen til bystævne i morgen klokken ti!« Det var godsinspektøren, der gav denne ordre.

»Ja vel, hr. godsinspektør! Men hvad skal der ske? Greven vil da vel ikke ...«

»Det får I klarhed over i morgen. Farvel!« Godsinspektøren sporede sin hest, hans følgesvende gjorde ligeså, og væk var de.

Utrygge og vrede stod bønderne tilbage.

»Ja, skolemester!« Niels Andersen brød stilheden. »Du er — og var — den klogeste af os, thi alt tyder på, at du har ret. Kinding er dødsdømt. Det er Ahlefeldternes landsbynedlæggelse, der fortsættes – fra Vårbjergs nedlæggelse i 1550 til Kidings nu«.

»Men det finder vi os ikke i! – Aldrig!« Erik Asmussens stemme lød trodsig.

»Hvad skal vi gøre, Erik?« Hans Foged så tungt på den talende.

»Nægte at flytte! Hvad ellers?«

»Det hjælper intet, Erik!«

»Nej, når vi står med hænderne i lommerne og huen hængende om ørerne som en nathue, så hjælper det ikke! Men siger vi alle nej, så må greven opgive sin plan.«

Mange bønder blandede sig nu i samtalen. Bønderkonerne og tjenestefolkene kom frem for at høre, hvad der var på færde. Igen og igen lød spørgsmålene: »Hvad vil der ske i morgen? Hvad skal vi gøre?«

»Skolemester! Hvad skal vi gøre? Kan vi i det hele taget gøre noget?« Hans Foged så på Peter Teysen.

Vi må vente til i morgen. Men Kiding bliver nedlagt – og vi kan intet gøre – desværre!« – Skolemesteren vendte sig mod de forskrækkede børn og klappede i hænderne. »Kom børn! Vi tager en time mere!«

Bønderne talte sammen længe, kun få nåede hjem til middagsmaden i rette tid.

Længe før klokken ti næste formiddag var alle bønderne samlet ved bystenerne under den gamle lind. Samtalen var lavmælt og forsagt. Kun Erik Asmussen havde et klart standpunkt:

»Jeg forlader aldrig i levende live Kiding, min stavns og mit bo!«

Klokken ti sås en flok ryttere komme i trav fra Søgårdsvejen. De red hen til bystævnet. Det var godsinspektøren og ridefogeden, fulgt af skriveren, to ladefogeder og tre skytter. De havde alle bøsser på ryggen undtagen godsinspektøren og skriveren.

Ingen steg af hestene, men godsinspektøren forlangte ro, skønt der var dødsstille. Så tog han et stort dokument frem af sin sadeltaske og læste:

»Jeg, grev Carl v. Ahlefeldt af Søgård gods, Gråsten m. m. giver herved beboerne i Kiding landsby ordre til at fraflytte nævnte mig tilhørende landsby. Nedlæggelsen vil finde sted snarest. Der vil blive anvist beboerne andre bol, kåd eller indersteboliger, alt efter deres behov og indstilling.

Søgård gods, 2. april 1716.

Carl v. Ahlefeldt.

Greve.«

Der var stille som i en grav under oplæsningen og en kort stund derefter. Så lød det højt og klart:

»Dette er urigtigt og ulovligt. Vi har overholdt vore forpligtelser, så må greven også holde sine forpligtelser. Vi er hans fæstere, men han kan ikke jage os bort fra stavns og bo og behandle os som umælende dyr!«

»Hvem taler sådan?« Godsinspektøren løftede sig op i stigbøjlerne.

»Det gør jeg!« Erik Asmussen trådte frem.

»På hvis vegne taler du?«

»Helst på hele Kidings og alle mine byfællers vegne. Men vil de ikke støtte mig, da taler jeg på egne vegne. – Min slægt har boet her i Kiding længere, end den tyske slægt v. Ahlefeldt

har på Søgård. Oprindelig var her fire dobbelte bol, ejet af fire frie, danske bønder. De var den tids danske herremænd, og fra dem nedstammer jeg. – Så kom den tyske adel her til egnen. Med list og vold blev vi deres fæstere. Gårdene blev delt, fra fire til otte og sidst til seksten. – Nok er vi kun fæstebønder, men vi er ikke trælle! Jeg har svaret mine forpligtelser, så må greven overholde sine. Jeg protesterer mod denne skrivelse og befaling, og jeg flytter aldrig fra Kiding!»

Godsinspektørens ansigt blev mere og mere stramt, mens Erik Asmussen talte. Nogle af bønderne så oprømte ud, andre forskræmte.

»Du taler om ret og uret!« – Godsinspektøren tav lidt. »Vogt dine ord! Det er greven, der befaler, og du adlyder! Forstår du det! Kiding skal nedlægges, det ændres ikke!«

»Jeg anerkender ikke grevens ordre, og jeg flytter ikke!«

»Du skal adlyde! Gør du det ikke, bliver du på stedet arresteret og ført til Søgård. Jeg har disse mænd med.« Godsinspektøren pegede mod de bevæbnede mænd. »Men, Erik Asmussen! Jeg forstår, at du er ude af fatning, og det skal være dig tilgivet. — Ønsker andre ordet?«

»Ja!« Henning Cordsen trådte frem. »Jeg har jo lige fået bol her. Hvad nu med mig?«

»Du kan få et andet bol straks. Hans Michelsens halve bol i Tørsbøl.«

»Lige så godt som dette?«

»Ja vel, det er meget godt! Men kom med hen i kroen, så kan vi ordne overenskomsten. Og så snart du er færdig, Henning Cordsen, kan I andre komme til mig, så vi kan snakke om tingene. Oldermænd, du følger med!«

En af skytterne steg af hesten og stillede sig uden for krodøren med bøssen støttet mod jorden. De andre blev på deres heste.

En for en trådte bønderne efter tur ind i den lille krostue. Enkelte fik fæstebrev på et bol i en af nabobyerne, andre fik løfte om et bol eller et kåd, atter andre fik besked om at vente.

»Det vil sige, at der er 16 halvbol, 5 kåd og et halvbol i Kidinglund. Alt skal nedlægges.« Godsinspektøren talte til skriveren og Hans Foged. »Der er 131 mennesker knyttet til familierne her og 43 tjenestefolk. – Det bliver svært at skaffe bolig til alle. Nogle af de gamle må søge aftægt hos deres slægt i nærmeste omegn. – Tal med dem om det, Hans Petersen, du kender dem jo bedst. – Jeg for mit vedkommende ønsker kun det bedste for dem. Men jeg må adlyde grevens ordre, som vi jo alle må.

I morgen kommer landinspektøren og afstikker de nye, store marker. Dem skal I pløje eller harve og tilså. Kun de bønder, som flytter straks, er fri for det. Henning Cordsens hus bryder I ned og flytter syldstenene hen til pladsen, hvor den nye herregårdslade skal bygges. De kan udmærket bruges som grundsten, og alt andet brugbart materiale flyttes også derhen.

Du fortsætter som oldermænd, til byen er nedlagt. Jeg skal sende dig en kyndig medhjælper i morgen. Håndværkerne, som skal bygge herregårdsladen, kan bo her i kroen.

Så! Nu mangler vi kun at tale med Erik Asmussen. Er han så stejl, som han giver udtryk for?»

»Ja, hr. godsinspektør. Erik Asmussen mener, hvad han siger, og han handler derefter. Jeg beder Eder om at have tålmodighed med ham og tage ham med lempe.«

»Jeg skal gøre, hvad jeg kan, men lystre må han. – Nå! Vi er færdige for i dag og kan bryde op.«

Snart red grevens folk hjem. En skare fortvivlede bønder så efter dem. Kidingboerne følte sig svigtet af alt og alle. – Dagen, som kom, blev værre og værre.

Landinspektøren og hans medhjælper afstak de nye, store herregårdsmarker, og bønderne måtte pløje, harve og tilså alle markerne. Det var noget andet end at arbejde for sig selv.

Alt arbejde blev overvåget af ridefogeden og af ladefogederne fra grev Ahlefeldts mange herregårde. Alle bar de bøsse eller pistol. Det var, som de var bange for bønderne.

Og forholdene blev ikke bedre! Henning Cordsen havde været i Tørsbøl med den første vognfuld flyttegods. Han klagede i høje toner sin nød: Halvbolet var meget forsømt på grund af den forrige ejers lange sygdom, jorden var ringere end i Kiding, og så skulle han have et gammelt ægtepar på aftægt.

Og som Henning Cordsen fortalte, sådan berettede alle de øvrige, som havde fået halvbol i fæste: Dårlige bygninger, forsømt jord og gamle folk på aftægt, og så skulle de oven i købet betale den gæld, der hvilede på de nye ejendomme. Men det allerværste var, at de skulle forlade deres by og fæller!

Seks halvbol var allerede forladt af Kidings bønder. Så snart menneskene var borte, blev bygningerne revet ned og slydstenene kørt vest for byen, hvor herregårdsladen skulle bygges. Grevens bønder fra Tråsbøl og Bovrup blev tilsagt til hovearbejde på Kidings marker som erstatning for de fraflyttede bønder. Dette ekstraarbejde vakte den største forbitrelse blandt dem. »Nu kan vi og vore efterkommere til evig tid trække her for den stormægtige, tyske greve!« Sådanne ord og

mange, som var endnu værre, lød igen og igen blandt de Tråsbøl og Bovrup bønder.

Uhyggelig så Kiding ud med de nedrevne gårde. Kidingbøndernes holdning blev mere og mere truende over for greven og hans folk. Erik Asmussen havde fået ordre til at flytte. Han nægtede det stadig. De andre bønder stod nu på hans parti. Også de nægtede at flytte, og de ville ikke arbejde mere på herregårdsmarkerne.

Det var en dag hen mod aften, at Erik Asmussen og ridefogeden på Søgård tørnede sammen. Ridefogeden havde hævet sin pisk for at slå Erik Asmussen, men Erik Asmussen sprang ind mod ridefogedens hest og rev pischen fra ham.

»Se så, bitte karl, nu kan jeg slå, mens du er værgeløs!«

Ridefogeden trak en pistol frem, men Erik Asmussen slog med et voldsomt slag af pischen pistolen ud af hånden på ham. Ridefogeden blev hvid i ansigtet af raseri og smerte. Han kunne ikke tale for lutter ophidselse. Erik Asmussen greb pistolen og fyrede den af op i luften.

»Rid du hellere herfra i fred, ridefoged, så vil vi også holde fred, når vi får lov at blive her i Kiding!« sagde han.

»Godt, Erik!« råbte nogle bønder. »Det klarede du fint!« De trængte truende frem.

Ridefogeden sad stum i sadlen. Så vendte han hesten og red langsomt mod Søgård.

»Hvad nu!« sagde en af bønderne. Det går da vist ikke godt!«

»Som ham, så flere,« svarede Erik Asmussen og slyngede ridepisk og pistol ud i en nærliggende dam. »Lad os nu holde fri i dag!«

Og hjem gik bønderne, men glade var de ikke. En pistol var ødelagt, men greven kunne sætte 20–30 bevæbnede mænd imod dem. Hvad ville morgendagen bringe? Strid?

Men det så ud til at gå helt fredeligt. Hen mod aften næste dag kom en ladefoged fra Søgård og tilsagde alle bønderne

at møde som klappere ved bukkejagten tidligt næste morgen i skoven mod øst.

»Lad os kun gå med«, sagde Erik Asmussen til sine byfæller. »Gør vi vor pligt, må greven også gøre sin!«

Jagten gik, som en herremandsjagt plejede. Men sent om aftenen, da de trøtte bønder vendte hjem, var Erik Asmussen ikke mellem dem. Mette, hans kone, og hans mor, den gamle, ranke Bodil, blev ængstelige. Hvorfor var Erik ikke med? Hvor var han?

Bønderne vidste intet. De havde ikke lagt mærke til, at han savnedes.

»Han er vist kommet på et andet klapperhold og kommer nok snart,« mente de.

Men Bodil så mørkt og stift frem for sig.

»Jeg frygter det værste!« sagde hun.

»Tror du, at Ahlefeldts folk har fanget ham og slæbt ham til Søgård?« spurgte Mette forfærdet.

»Nej, kære datter!« Bodil tog blidt hendes hænder i sine. »Det tror jeg ikke. Erik er ikke fanget. – Det er mørkt nu! I morgen vil vi få alt at vide, og da vil vi blive drevet fra Kiding. Lad os gå til ro i Guds navn og bede om Hans hjælp. – Han alene kan beskytte os!«

Mette blev bleg som et lig, og bønderne kom til at ryste af uhygge. Alle vidste, at Bodil ofte havde mærkelige syner. Hun havde tit forudsagt ting, som kom til at stemme i alle forhold.

Bodil tog Mette under armen og ledte hende ind. Bønderne traskede hjem, tunge af sind og ængstelige.

Tidligt næste morgen sendte Bodil bud efter skolemesteren og oldermændene og endnu to bønder. Hun talte med dem på gårdspladsen. Mette hørte hende sige: »Søg ved bækken i egekrattet, ved en lynramt eg!«

»Mor! Hvad sagde du?« Mette skælvede. »Hvad tror du, der er sket med Erik?«

Bodil tog svigerdatteren ind til sig og strøg hende blidt over håret, som ville hun trøste et barn.

»Erik var for stor en mand og for ærlig til at leve i denne uretfærdige verden, Mette.«

Tårerne trillede ned ad Mettes blege ansigt.

»Tror du – tror du – er Erik død?«

»Ja, Mette! Det er tungt for os og jeres børn, men bedst for Erik. Han er nu i Guds rige. Vi må på bedste måde tage arven op efter ham – om end på en anden måde!«

Bønderne blev på deres gårde den formiddag. Enkelte naboer talte sammen – stille. Alt var så mærkeligt. Erik var stadig ikke kommet. Heller ingen af Ahlefeldts håndlangere kom og gav ordrer. Hvad betød det? Hvad ville det ende med?

Lidt før middag fik de besked: Grev Ahlefeldt kom i spidsen for en snes mænd, alle med bøsser og pistoler. De red hen til bystævnet. Greven blæste i jagthornet, og i samme øjeblik fór hans mænd ind i gårdene. Alle beboerne blev brutalt jaget ud på bygaden. Deres få møbler blev kastet ud. Brandspandene blev fyldt med vand, som blev hældt på arnestederne, så ilden sydede og slukkedes, mens røg og damp drev ud ad vinduer og døre.

Alle huse blev behandlet på den måde. Kun skolemesterens og smedens blev undtaget. Hver en beboer, lille som stor, blev drevet hen til bystævnet. Grædende børn og skræmte mødre, gamle og unge, alle blev drevet sammen som en flok kvæg.

Grev Ahlefeldt holdt, højt knejsende, på sin hest. Nu blæste han igen i sit horn. Alle tav.

»I har ikke villet tage mod forståelse i mindelighed – derfor denne fremgangsmåde. Godsinspektøren vil nu læse op, hvor hver af jer har at begive sig hen. Alle, som ikke lyrstrer straks, bliver arresteret og bragt til hundehullet på Søgård, og der bliver de, indtil de er blevet medgørlige. Jeg vil ikke høre et ord til modsigelse! – Godsinspektør! Læs op!«

Godsinspektøren tog en liste frem og læste: »Jens Petersen,

du og din hustru flytter på aftægt hos en af jeres to døtre i Tombøl. Peter Rasmussen, du og din kone og jeres to børn flytter til Svejrup. Asmus Truelsen, du og ...« Han standsede brat og ligesom stivnede i sadlen. Hen mod bystævnet kom fire mænd. To af dem bar en mand på en bære, lavet af sammenbundne grene.

De fire mænd trængte sig frem til inderkredsen og satte båren ned foran grev Ahlefeldt. Dæmpede suk og vrede udbrud hørtes. På båren lå Erik Asmussen — død.

Greven blegnede.

»Hvad betyder det? Hvad skal den døde mand her?«

Bodil gik frem med Mette ved hånden. Mette græd, men Bodil var så rank som bytingets lindetræ — og næsten mægtigere, syntes folk.

»I spørger, hr. greve, og I skal få svar, selv om I ingen indsigelse ville høre: Erik Asmussen er kommet hjem til Kiding, til sine forfædres by — myrdet — overlagt, fordi I ikke kunne knække ham på anden måde!«

»Hvad siger hun, kvinde! Hvor vover hun at tale om mord! Manden var klapper i går, og han er naturligvis blevet ramt af et vådeskud. Det er beklageligt, men sligt er sket før!«

»Nå, sligt er sket før, hr. greve. Jeg tror det gerne!« Bodil optrådte med en sikkerhed, så greven og hans folk blev ilde til mode ved at se hende, og bønderne betragtede hende forundret. »Men nu skal I høre noget, grev Ahlefeldt, som ikke er sket før: Inden seks år er gået, ligger I død som denne mand. — Konkurs. — Tre år senere er alt jert sammenskrabede gods splittet for alle vinde, købt af borgerlige personer det meste. Ahlefeldterne kommer aldrig til at råde over deres nu røvede gods. Og Kiding vil genopstå som landsby igen!«

Kun løvets dæmpede susen lød i lindetræet, så stille var der. Grev Ahlefeldt var mere bleg end den døde. Så greb han sin ridepisk og løftede den rasende mod Bodil. — Men han slog ikke. Bodil smilede:

»Slå, hr. greve! Slå blot, og I skal falde af hesten, død som min søn! Et slag mod mig, og Eders liv bliver seks år kortere!«

»Fordømte heks!« hvæsedes greven.

»Nej, hekse hører fortidens overtro til, hr. greve. Jeg taler kun om Guds vilje!« Bodil talte med en myndighed, som om hun var greven, og han en ussel bonde.

Langsomt sænkedes grevens pisk.

Bodil vendte sig mod sin døde søn.

»Bær ham hen i dit hus, skolemester, og før ham senere til Felsted kirke. Han har gjort sin pligt for Kiding.«

Skolemesteren og Hans Foged bar den døde ind. Alle, som så ham, undrede sig over hans skønhed og hans rolige ansigts-træk. – Erik Asmussen havde fået fred.

Greven gav et vink, og godsinspektøren fortsatte oplæsningen. Inden aften havde alle beboere forladt Kiding. Alle blev på grevens område, så han ikke kom til at miste den kostbare arbejdskraft.

Kun skolemester Teysen og smeden blev boende endnu en tid. Skolemesteren havde fået lovning på at blive skolemester i Tombøl. Der var man ved at bygge et hus til ham.

Smeden kunne ikke undværes. Han skulle reparere markredskaberne og hjælpe til ved den nye herregårdslade. Derefter skulle han være smed på Skovbølgård.

»Blot vi dog kunne flytte,« sagde smeden en dag til skolemesteren. »Dette her er værre at se på end fjender i landet.«

Og det kunne han have ret i. Alle gårde og huse blev nedrevet. Flere af dem var kønne bulhuse med gamle årstal og fine udskringer. Alt blev brækket ned af de Tråsbøl og Bovrup hovbønder efter ordre fra grevens folk. Snart gik ploven over den forhenværende landsby, og korn blev sået, hvor huse og gårde havde ligget.

Den 19. juli 1716 fødte smedens kone en datter. Pastor Andreas Petræus fra Felsted kom ridende og døbte hende. Da han efter dåben løste sin hest fra stolpen, så han sig om og sagde:

»Ak ja! Ilde er der faret frem mod befolkningen i Kiding! Jeg fik nu lejlighed til at konstatere den uret, der er begået mod denne ældgamle landsby og dens befolkning. – Jeg lider ikke økonomisk tab ved dette. Greven giver årligt hver mikkelsdag 80 rigsdaler og 23 mark til degne- og præstegebyr som erstatning for den løn, som Felsted præstekald har mistet fra Kiding. – Men denne godtgørelse til kirken formindsker ikke uretten mod Kiding og dens befolkning. – Ak! De store og mægtige handler tit uretfærdigt!« – Med bøjet hoved red præsten bort.

Grev Ahlefeldts død, den efterfølgende konkurs og splittelsen af de store godser indtraf nøjagtigt, som Bodil Asmussen havde forudsagt. Og efter 1926 fremstod der 22 husmandsbrug på Kidings jord. Landsbyen var genopstået.

*

Som kilder for denne fortælling er især benyttet: »Kidings historie« af Povl Bavngård Jensen, og »Nedlæggelsen af landsbyen Kiding« af Ib Andersen, Sønderjysk Månedsskrift 1944 og 1967 – og traditionsstof.

Forfatteren er i slægt med tre af de familier, der måtte rømme Kiding i 1716.

Sønderjylland og Bornholm

Venskabsforbindelser mellem to landsdele

Af *Carl Løfholm*.

Mellem de to danske landsdele Sønderjylland og Bornholm er der gennem årene blevet knyttet mange gode og værdifulde venskabsbånd.

Forbindelsen mellem Sønderjylland og Bornholm er af ældre dato, og den skriver sig endog helt tilbage til tiden forud for de slesvigske krige 1848-1850 og 1864.

Således fandt flere bornholmere, deriblandt præsten Jørgen Vilhelm Marckmann (1804-1861), lægen, fysikus Poul Anthon Madvig (1816-1899) og advokaten Jacob Claudius Pingel (1824-1898), deres manddomsgerning i det omstridte land, hvor de ud over varetagelsen af deres pligter tillige tog livlig del i det nationale arbejde.

De tre mænd har da også fået tildelt en smuk og værdig plads i Sønderjyllands historie.

Omvendt fandt også adskillige sønderjyder vej til »bornholmernes land«, hvor de udfyldte deres plads på bedste måde, d. v. s. som gode og samfundsnyttige borgere. Her skal nævnes læreren Johan Andreas Jørgensen (1840-1908), som udøvede en højt værdsat gerning ved udforskningen af Bornholms fortid, og højskolemanden og redaktøren Mads Mathiesen Smidt (1841-1924), som i samarbejde med en kreds af målbevidste kvinder og mænd i efteråret 1906 stiftede »Foreningen Bornholm« og dermed satte bom for den i tiden op mod den første

verdenskrig 1914-1918 stærkt udbredte fortyskning af Bornholm.

Et års tid senere, den 24. november 1907, stiftedes på opfordring af bryggeridirektør Viggo Christian Pingel (1863-1940) i Svendborg, ovennævnte advokat Pingels søn, »Sønderjysk Forening for Bornholm«, hvis første og væsentligste arbejdsopgave var at skaffe unge dansksindede sønderjyske kvinder og mænd ophold på Bornholms Højskole. Herunder blev der knyttet mange venskaber mellem de unge fra Sønderjylland og en række bornholmske hjem, og ikke så få af disse venskaber varede ved livet igennem. Og endnu lever der en og anden blandt det ældre slægtsleds bornholmere, som i tiden hen imod den store krigs afslutning stillede deres dåbsattest til rådighed for en dansksindet sønderjysk krigsdeltager, som takket være denne gestus blev reddet hjem fra krigens gru.

Senere omlagdes foreningens arbejde til en mere vidt forgrenet støtte til Sønderjylland.

I sommeren 1935 blev fadderskabsforbindelsen til Bylderup sogn oprettet med ovennævnte redaktør Smidts hustru, fru Rigmor Smidt, født Løvendahl (1865-1941), som en særdeles energisk initiativtager, og ikke mindst i årene efter den anden verdenskrigs afslutning i 1945 har den bornholmske støtteforening optaget et arbejde til gavn for landsmænd syd for grænsen.

Men også her gælder det, at Bornholm tid efter anden har stået som den modtagende part, hvilket kom smukt til udtryk i sommeren 1945, da der i Bylderup sogn blev indsamlet et ret betydeligt beløb til hjælp for de bomberamte i Nexø og Rønne. De her fremdragne eksempler på venskabsforbindelsen mellem grænselandet og øen i Østersøen er jo, som enhver kan forstå, usynlige.

Dog findes der på Bornholm et par synlige minder, der understreger samhørigheden mellem de pågældende landsdele, nemlig to genforeningsstene, og disse er rejst henholdsvis på

den historiske samlingsplads Christianshøj i Almindingen og i Allinge Lystanlæg.

Genforeningsstenen på Christianshøj blev i sin tid fremdraget på et sidt og vanskeligt tilgængeligt sted i den store skov, og derfor måtte der lægges en god portion teknisk indsigt og snilde for dagen, inden den prægtige sten, hvis vægt anslås til ca. ti tons, kunne bringes på plads.

Stenen er tegnet af direktør H. E. Madsen, Rønne, og er smukt udformet som en runesten, hvis skriftbånd slynger sig langs stenens rand, og heri læses følgende verslinje: *End er der en Gud foroven, som råder for Danmarks sag.*

Stenens øvrige indskrift lyder: *Sten skal stå / og slægter melde: / Magt ej mer' / for ret skal gælde.*

Og derunder: *Rejst til ære for / de sønderjyder, / der i 1920 stemte: / »Hjem til Danmark!«*

Ved et af naturens luner mangler stenens højre hjørne fortil, og dette blev i tiden omkring stenens rejsning udlagt som et symbol på, at endnu manglede 2. zone.

Tiden omkring folkeafstemningen og genforeningen blev også på Bornholm fulgt med megen interesse; — 29 her på øen bosatte sønderjyder deltog således i afstemningen den 10. februar, og det faldt ganske naturligt, at der blev rejst et synligt mindesmærke for de store begivenheder. Midlerne til stenens rejsning blev bragt til veje gennem en indsamling, og afsløringen fandt sted den 15. juni 1921.

Bornholms andet genforeningsminde, genforeningsstenen i Allinge Lystanlæg, er udformet som en vældig terning, der hviler på det ene hjørne, og den bærer følgende indskrift: *Til / minde om / Sønderjyllands genforening / med / Danmark. 9. juli 1925.*

Stenens terningformede tilsnit er tid efter anden blevet opfattet som en mindelse om landsdelens omtumlede og mærkelige skæbne.

Dette mindesmærke blev afsløret den 9. juli 1925.

Brudstykker af et mønster

Teatret og grænselandet

Af Arne Aabenhus.

1800-tallets primadonna frem for nogen, Johanne Louise Heiberg, siger et sted: »Scenen er det store spejl, hvori nationen betragter sine egne træk og lærer sig sit fysiognomi at kende«. Hvilket vel på nudansk kunne lyde: »Teatret er det sted, hvor mennesket ser sin situation beskrevet, belyst, diskuteret, forklaret«. Den opgave synes dagens teater at være bedre rustet til at løse, end teatret var det nogen sinde før. Af flere grunde:

Mens teatret i alle tidligere epoker har været bundet til en bestemt stil, en bestemt form, hvori alt endegyldigt kunne udtrykkes, så er det med til at karakterisere vor tid, at den ikke har skabt sig en egen stil, men frit benytter sig af alle forhåndenværende stilarter. Det kan måske forvirre teatergængerens den ene dag at se ren naturalisme, den næste elizabethansk, den næste igen absurd teater eller Brechts »Verfremdung«. Men det gør vel også teatret spændende, overraskende, overrumplende, og — hvad der er væsentligt — det giver *dramatikeren* frihed til at vælge sig netop den stil, hvori hans idéstof bedst kan udtrykkes.

Mens scenens lys og hele tekniske udstyr tidligere satte ret snævre grænser for den sceniske udfoldelse — i hvert fald under vore himmelstrøg, hvor alene klimaet forhindrer, at et

Fra Sønderjysk Forsøgsscenes opførelse af Erik Knudsen: „Frihed — det bedste guld“ på Folkehjem i Aabenraa, sæson 1960/61. (Instruktion: Arne Aabenhus).

drama som det græske fremstår — så tillader nutidens *scenetechnik*, at scenens rum spiller med i forestillingen og giver den atmosfære, dimension, understregning. Og de grænser, der alligevel er selv for nutidig teknisk kunnen, de ophæves ved de illusionsskabende virkemidlers trylleri. — At vi så netop nu oplever en reaktion mod al for megen anvendelse af teknik på teatret til fordel for en rendyrkelse af menneskets egne udtryksmidler, krop og stemme, det talte og det utalte ord, viser vel blot den store spændvidde med hensyn til udtryksmuligheder, som dagens teater har.

Mens teatret i lange perioder — som al kunst iøvrigt — var forbeholdt en mindre gruppe medmennesker befindende sig på en gren mere grøn end andres, så har demokratiseringen af kulturgoderne gennem grammofon og båndoptager, billedbog,

radio og TV også gjort teatret til alles øje, pillet det ned af den piedestal, hvor det var anbragt, og ført det ind i hverdagen, ind i den hverdag, det også er teatrets opgave at beskrive, belyse, diskutere, forklare. Teatret er dermed i færd med at skabe sig et bredt, interesseret og forstående *publikum*, — et publikum, der gennem den almene folkeoplysning er mere vidende og mere krævende end nogensinde før, og som gennem sit krav om dygtighed og engagement bliver teatrets udfordring.

En udfordring også derved at publikum ikke i alle tilfælde vil vide sig henvist til at opleve teatret alene fra tilskuerrummets mørke. Det vil undertiden mere direkte i kontakt med scenen, debattere med den, — ja, vil måske selv op på scenen og formulere sig dér.

Dette må ses i sammenhæng med den nyorientering med hensyn til begrebet teater, vi oplever herhjemme som i udlandet — stærkest i Sverige p. t. Teatret betragtes i stigende grad som en samfundsmæssig helhed omfattende såvel professionelle som amatører, hvilket den nye teaterlov er et tydeligt og aktuelt udtryk for.

Det helhedens teater, vi gennem denne nyorientering arbejder os frem mod, finder sig også rent praktiske udslag gennem et øget samarbejde mellem professionelle og amatører, et samarbejde, der ofte formidles af de små teatre, der er skudt frem i de senere år, og hvor man interesserer sig mindre for fagforingsbøger end for det samfundsmæssige engagement.

— Vender vi os herefter mod vor egen landsdel, kunne man vel forvente et særpræg, en teatermæssig udvikling rigere og fyldigere og mere vedkommende end andet steds i kongeriget, — blandt andet af historiske grunde.

I udlændighedstiden oplevedes det, hvordan teatret var et kraftcentrum, der gav næring til sind og sprog længe efter, at tæppet var faldet, hvordan teatret bragte bud om en litteratur, man ellers var afskåret fra, — hvordan det gav holdning og

åndelig rejsning. — Teatret udfordrede og blev udfordret. Er dette kun fortid?

Ingen del af den danske provins modtager vel flere gæstespil med fremragende professionelle kunstnere end vor landsdel eller har en så dygtig ledet, kraftigt støttet og tilslutningsmæssig bred publikumsorganisation som vor i Sønderjysk Teaterforening, og næppe noget steds her hjemme finder man et mere levende amatørteater end her. Et amatørteater, der bæres af selvstændige scener, af foreninger, skoler med flere.

Men nogen udfordring?

Landsdelens eget bidrag til dansk dramatisk litteratur er til at overse. Først i dag synes landsdelen at have et egentlig dramatisk talent, hvis evner berettiger til kulturfonds-fredning for at udfolde sig i fuldt flor. Dens bidrag til aktive scenekunstnere synes heller ikke overvældende. Påfaldende få af den række scenekunstnere, dansk teaterhistorie kan mønstre, er af sønderjysk rod. Også her synes et par unge talenter at give håb om en fyldigere repræsentation fremover.

De mange gæstespil lader formode, at landsdelens sceneforhold har højere standard end andre steder i landet, men man undres over de virkelige forhold — og undres dobbelt, når man tænker på de betydelige midler, der gennem årene er blevet stillet til rådighed for landsdelens kulturelle liv, — og på med hvilken selvfølgelighed man har forlangt, at scenekunstnerne aftjente deres nationale værnepligt under forhold, der var ringere end nødvendig.

Den fjerde landsdelsscene, vi ønsker så brændende og håber at se snarest muligt, vil kun få den rette betydning, såfremt sceneforholdene rundt om i landsdelen bedres samtidigt, så der skabes den rette vekselvirkning mellem teatret og den lokale befolkning mødt i dens eget miljø.

Det repertoire, de turnerende teatre præsenterer os for, bærer heller ikke vidnesbyrd om, at man ønsker at udfordre os fra scenen. Hvad man ser er for ofte traditionelt og uvedkom-

Det lille Teater i Flensborg, som er tilsluttet Sønderjysk Forsøgsscene, opførte i sæson 1968/69 Ingmar Bergman: „Träsmålning“ (Kalkmaleri). (Instruktion: Arne Aabenhus).

mende, uspændende, — i højeste grad afhængig af, hvad der gør sig i København, hvilket igen vil sige, hvad der har gjort sig i Paris, London eller på Brodway. Sønderjysk Teaterforening, der står som formidler af langt de fleste professionelle teaterforestillinger, har kun sjældent kunnet påvirke repertoiret, fordi den har været henvist til købers marked. Med Finn Methlings minimusical »Kom så piger!« synes teaterforeningen dog at have indledt en mere aktiv holdning over for repertoiret, — en holdning, der giver løfte om en rigere repræsentation af nutidig dramatik på landsdelens scener og om præsentation af aktuelle teaterformer. Tilløb hertil er gjort med Forsters: »Tom Paine«, Leif Petersen: »Prøv det selv og nyd det«, Odin-Teatrets laboratorieforestilling med Seebergs »Feraï«, Socialistisk Samfunds debatteater med: »Hvem er det, der bliver snydt?«

Landsdelens amatørteater, der ikke har grund til at tage økonomiske hensyn af samme omfang som det professionelle

teater, synes heller ikke at have udnyttet den frihed, dette indebærer til at gøre teatret aktuelt, engageret, vedkommende. Det er i for høj grad det traditionelle teaters aflagte tøj, amatørerne tager på sig, når de spiller ting, som var af interesse engang, men som samfundsudviklingen forlængst er løbet fra. De få scener, grupper eller foreninger, der prøver at finde nye udtryksmuligheder, kan glæde sig over betydelig støtte og opmærksomhed, men de fylder trods alt ikke meget i sammenhængen.

Der er dog næppe tvivl om, at såvel de professionelle turneer som den væsentligste del af amatørteatret spiller det repertoire, publikum ønsker. Spørgsmålet er så blot, om det er kulturpolitik kun at give publikum dét, det vil have, hvilket vil sige dét, man i forvejen kender til. Publikum har jo i så fald intet sammenligningsgrundlag, ingen mulighed for vurdering, ingen mulighed for at blive udfordret.

— Og her skal man da begynde. Begynde med som publikum at stille krav til sit teater om aktuelt engagement, kunstnerisk og politisk, om at blive inspireret af det nye syn på teatret som en skabelsesproces på begge sider af rampen. Rejser man kravet om et vedkommende teater tilstrækkelig stærkt og formuleret, da vil hverken turnéteatret, fjerde landsdelsscene eller landsdelens amatørteater kunne sidde et sådant overhørig.

Og hvor trænger teatret og publikum dog til at udfordre hinanden.

Minder fra min skoletid

Da jeg i 1905 kom i skole, havde vi en lærer, der kunne tale dansk, og som var meget danskvenlig. Det var i Mellerup skole i Agerskov sogn. Mange troede da også, at læreren var dansk-sindet, selv om han aldrig udtalte sig derom. Da min far havde været lærer, havde de mange fælles interesser, og han kom derfor ofte i mit hjem og også i mange andre danske hjem. De tyske myndigheder så meget skævt til de lærere, der plejede omgang med dansksindede, og holdt dem under observation. Så vidt jeg husker, fik denne lærer i lighed med adskillige andre besked om at søge andet embede. Han var meget ked af at skulle rejse — og vi børn ikke mindre. Senere faldt han i 1. verdenskrig.

Mellerup skole lå meget ensomt, og det var vistnok grunden til, at de lærere, vi senere fik, kun blev der et halvt år eller lidt længere. Der var lang vej til bager, slagter og købmand, og vejene var den gang meget dårlige. En tur til den nærmeste landsby for at hente de daglige fornødenheder foregik på cykel eller med hestevogn.

I tiden fra jeg kom i skole og frem til min konfirmation i 1912, havde vi ialt 11 lærere. Blandt dem var der ganske vist tre eller fire vikarer fra de nærmeste landsbyer, da der en overgang ingen ansøgere var til embedet.

Det var en herlig tid for os børn. Døren til lærerens private entré var ikke låst, og herfra kunne vi ad en trappe komme op på loftet. Fra et loftsvindue kunne vi så se, når læreren

kom cyklende. Der stod altid vagt ved vinduet, og så snart læreren var i nærheden, gjaldt det om at komme ned i en fart.

Omkring 1911 fik vi en lærer fra Ditmarsken, der kunne en lille smule dansk. De tyske myndigheder havde forordnet, at de børn, hvis forældre ønskede det, skulle have to danske religionstimer ugentlig. Vor unge lærer gjorde sig stor umage for at klare paragrafferne. Han var klar over, at vi næsten alle læste danske aviser og bøger hjemme. (I hele vort skole-distrikt var der kun to familier, der holdt tysk avis, og hjemmesproget var sønderjysk også hos dem).

En dag i en religionstime talte han med os om Faraos og dennes befaling, at alle drengebørn under to år skulle druknes. Han sagde da: »Alle *lille* drenge skulle druknes«. Hele klassen gav sig til at skrupgrine, og det ville ingen ende tage.

Da der endelig blev lidt ro, ville han vide, hvad vi morede os over; men ingen havde mod til at svare. Han pegede da på mig og forlangte, at jeg skulle sige ham, hvad der var i vejen. Jeg måtte så ud med sproget og fortalte ham, at det hed »alle *små* drenge«, men han ville ikke tro mig. Han standsede undervisningen, og vi fik den dag et ekstra stort frikvarter.

Da vi igen samledes i skolestuen, meddelte han os omgående, at vi havde ret. Han havde slået op i sin danske grammatik og bad os om undskyldning. Vi holdt meget af ham, men desværre faldt også han i 1. verdenskrig.

Når vi i sangtimerne skulle synge de tyske fædrelandssange, kneb det tit med at få os til at synge højt nok. Nogle af os foregav at have ondt i halsen, og hvad vi ellers kunne finde på. Skulle vi for eksempel synge »Heil Dir im Siegerkranz«, blev næste linje uvægerlig til »Der Bock hat auch einen Schwanz«. Mærkeligt nok blev det aldrig opdaget.

Den sidste af mine lærere var dansksindet, og hos ham sang vi så godt som aldrig de tyske fædrelandssange. Han talte også dansk til os i skolegården, hvilket ellers var forbudt.

Thilde (e skoelmesterkuen).

MINDEORD

F.

Anders Andersen, Sønderborg

Den 27. november 1969 afgik borgmester Anders Andersen, Sønderborg, ved døden i en alder af 68 år. Borgmester Andersen blev i sommeren 1968 underkastet en lungeoperation på Aarhus Kommunehospital og genoptog efter nogle måneders forløb sit arbejde; men det var kendeligt, at han havde mistet den kraft, som ellers kendetegnede hans færd. I august 1969 brækkede han benet og blev indlagt til en ny operation på Landshospitalet i Sønderborg. Sygdomsbilledet blev imidlertid stadig mere betænkeligt, og kræfterne aftog. Morgenen den 27. november bukkede han under, hvormed et virksomt og betydningsfuldt livsløb afsluttedes.

Borgmester Anders Andersen var en selfmade mand. Han var født i Middelfart, men kom som ung i lære i Roskilde, arbejdede senere på skibsværftet i Køge, og efter at have af tjent sin værnepligt i Holbæk landede han i 1923 i Sønderborg, hvor han hurtigt gjorde sig gældende inden for arbejderbevægelsen. Nogle år var Anders Andersen knyttet til »Sønderjyllands Socialdemokrat« — nærmest som altnuligmand, idet han arbejdede både i redaktion og ekspedition. Knap 30 år gammel valgtes han til formand for Arbejdernes Fællesorganisation i Sønderborg, en post, han kom til at beklæde gennem mere end 35 år.

I 1930 indtrådte han i byrådet, og 1. april 1946 valgtes han til borgmester efter i en årrække at have fungeret som viceborgmester under bankdirektør H. Nielsen, der satte stor pris på ham, og som i de seneste år af sin borgmestertid overdrog ham en væsentlig del af arbejdet på rådhuset.

Fra 1943 til 1946 var Anders Andersen medlem af Folketinget, men gav afkald på det politiske arbejde her, da han valgtes til borgmester. Det blev da også i kommunalpolitikken, han kom til at gøre sig gældende. Mens han som ungt byrådsmedlem var skarp i formen og af sine egne betegnedes som noget af en rebel, udviklede han efterhånden en fremragende evne som forhandler, hvorved han vandt tilslutning fra store dele af borgerskabet — uanset politisk indstilling. Han var en sjælden dygtig taler, der suverænt beherskede det stof, han gav sig i lag med, og ved de talrige kongresser, der i årenes løb holdtes i Sønderborg, imponerede han ved den måde, hvorpå han forstod at sætte sig ind i de forskellige problemer, der var fremme i tiden.

Ved byrådsvalget i 1946 samlede socialdemokraterne 2938 stemmer i Sønderborg. I 1966 var tallet steget til 5546, og i byrådssalen rådede socialdemokraterne da over det absolutte flertal med 22 mandater. Når partiet kom til at gennemgå denne bemærkelsesværdige udvikling, stod det vel i forbindelse med den almindelige udvikling i grænselandet; men der tilkommer borgmester Anders Andersen en stor del af æren herfor. Han var sit parti en god mand og repræsenterede dets politik med et åbent sind over for anderledes tænkende. I byrådssalen søgte han således at samle alle medlemmerne om de store beslutninger og var ikke bange for at slå af på egne fordringer for at få tingene til at glide. Arbejdet i byrådet var derfor stort set præget af den bedste forståelse, selv om der ved de store debatter kunne falde knubbede ord, og noget af de unge års fyrighed kom til at præge borgmesterens indlæg.

Det tør siges, at budskabet om Anders Andersens død blev modtaget med oprigtig sorg og beklagelse af hans bys borgere, der vidste at værdsætte ham som menneske og kommunalpolitiker. Ved hans bortgang anførtes i en nekrolog, at når sønderjysk arbejderbevægelse i fremtiden skal nævne sine store navne, vil Anders Andersens være at finde imellem dem — ikke alene, fordi han blev sin by en god borgmester, men også fordi han kom til at stå som et sindbillede på, hvorledes dansk demokrati kan forme folkelige ledere af høj karat.

Det eftermæle vil man helt og fuldt kunne tilslutte sig!

Kai Edvard Larsen.

Carl Georg Bartholdy, Munkemølle

Med oberst C. G. Bartholdys død den 15. marts 1970 har et begivenhedsrigt og særpræget livsløb fundet sin afslutning. Bartholdy var præstesøn fra Laurbjerg. Han fulgte dog ikke som broderen, Indre Missions mangeårige formand Christian Bartholdy, i faderens

fodspor, men valgte efter studentereksamen i 1912 at gå militærvejen. I 1916 blev han premierløjtnant og var i en række år lærer først ved Hærens Gymnastikskole og senere ved Fodfolkets Kornetskole. Efter i 1924 at være gået over i reserven, bosatte han sig indtil 1931 som farmer i Canada.

Begivenhederne i 1933 førte ham til grænselandet, hvor han kom til at udøve sin egentlige livsgerning. På anbefaling af direktør for Sønderjydske Hypoteklaanefond, Martin Hammerich, ansattes han i 1933 som sekretær for Det unge Grænseværn og senere, da Hammerich overtog

formandskabet for Grænsesoggenes danske Samfund, tillige for denne organisation. Det var en meget krævende opgave, da en væsentlig del af det omfattende administrationsarbejde inden for Det unge Grænseværn måtte påhvile sekretæren, eftersom ombygningen af organisationen og det som modvægt mod den pågående nazistiske propaganda stærkt påkrævede oplysningsarbejde lagde beslag på det meste af min og de øvrige medarbejders tid. Det var i de bevægede kampår og under de til tider hektiske arbejdsforhold en stor betryggelse at vide et så vigtigt arbejdsområde varetaget af en mand af Bartholdys støbning: rolig, besindig og i besiddelse af — eller snarere behersket af en stærk pligtbevidsthed — en pligtbevidsthed, der var andet og mere end den under militærtjenesten indprentede og udviklede; den var først og fremmest begrundet i den fra fædrenehjemmet nedarvede kristne livsholdning. Den var i alle forhold og i alle gøremål retningsgivende for ham. Når han — ordknap som han var og kun ugerne stillende sig i rampelyset på en talerstol — i 1945 lod sig indvælge i Folketinget, var det uden tvivl hans stærke pligt-

følelse, der var bevæggrunden hertil; — forpligtelsen over for de ideer og værdier, han anså for bærende i samfundslivet.

At en mand med denne indstilling — efter i træfningen ved Bredevad den 9. april 1940 med våben i hånd hæderfuldt at have deltaget i landets forsvar — ville være at finde i modstandsbevægelsens rækker, var en selvfølge. Det førte til arrestation af Gestapo og internering i Frøslevlejren, den senere Faarhuslejr, hvis kommandant han blev kort efter befrielsen i 1945. Forfremmet til oberstløjtnant i 1947 blev han chef for 23. batl., i 1949 chef for Hjemmeværnsregion III og i 1956 oberst i Hjemmeværnet.

To gange fik Bartholdy betroet vigtige internationale opgaver. Under den spanske borgerkrig var han to år tjenstgørende ved den internationale kontrolkommission i Pyrenæerne, og i 1954 blev han udnævnt til chef for den ægyptisk-israelske våbenstilstandskommission — en post, som sygdom dog tvang ham til at opgive året efter.

I 1957 tog han sin afsked og nød siden da sammen med sin hustru, fru Ellen Bartholdy, sit otium i deres smukke hjem i Munkemølle ved Flensborg fjord.

Sønderjylland har med Bartholdy mistet en varm og aldrig svigtende fortaler, og vi, hans venner, et ædelt og storsindet medmenneske.

P. Marcussen.

Jens Jørgensen Bladt, Kegnæs

Den 31. december 1969 døde fhv. gårdejer Jens Jørgensen Bladt, Kongs-hoved. Han var født den 29. juli 1884 sammesteds. I sin ungdom var han på Tune Landboskole og havde forskellige pladser ved landbruget. I 1909 blev han gift med Kathrine Hansen fra Lille Mommark, og i 1910 overtog han slægtsgården, som han drev på god vis. I tidens løb udvidede han gården, som han efter hustruens død i 1940 overdrog til sin søn.

Jens Bladt deltog i første verdenskrig, men kom uskadt hjem og fort-

satte det nationale arbejde. Når Kegnæs sogn opnåede så godt et resultat den 10. februar 1920, så skyldtes det ikke mindst hans indsats for danskhedens sag. Gennem 30 år var han tillidsmand for Sprogforeningen og i 45 år for Grænseforeningen. I mange år var han også medlem af menighedsrådet. Til bogen om Kegnæs sogn, som udkom i 1965, skrev han et stort afsnit. Der er ingen, der har haft så stor viden om slægtsforholdene i sognet som Jens Bladt, — og det var en viden, der rakte ud over sognets grænser. Jens Bladt vil blive mindet for sit rige virke.

Peter Wolf.

Jacob Petersen Bødker, Augustenborg

Den 16. maj 1970 døde agenturbestyrer Jacob Petersen Bødker, Augustenborg, 89 år gammel. Han var født i Tandselle, Tandslet sogn, og var igennem nogle år beskæftiget ved landbruget. Da verdenskrigen brød ud i 1914, indkaldtes han og deltog i kampene på Vestfronten i flere af de store offensiver. Kort efter krigens slutning fik han beskæftigelse som portier på Hotel Augustenborg, indtil han overtog hvervet som filialbestyrer i Folkebankens Augustenborg afdeling.

I hele sin færd viste han usvigelig loyalitet, dertil kom hans retskaffenhed og trofasthed. Bødker var medlem af byrådet. Han havde sæde i Sydjysk Ejendomsselskab og var også medlem af D.S.K.s bestyrelse. Han fulgte levende med i det nationale arbejde såvel nord som syd for Skelbækken.

Hans Lind.

Inger Enemark, Tønder

At læse Inger Enemarks erindringer, som hun nedskrev i 1963 i anledning af tildelingen af ridderkorset, er på aller nærmeste hold at opleve et stykke sønderjysk historie, spændende over mere end fem årtier: opvæksten i et stærkt nationalt bevidst hjem under fremmed-

herredømmet, første verdenskrig med dens mange afsavn og de tunge budskaber om faldne pårørende, uforglemmeligt lykkelige oplevelser i forbindelse med afstemningen og genforeningen, — de fredelige, men ikke for alle bekymringsfrie genopbygningsår, efterkrigstidsungdommens problemer, landbrugskrisen omkring 1930, de tysk-nazistiske infiltrations- og grænseflytningsbestræbelser i 30'erne og aktiv medvirken i den her over for rejste modstandsbevægelse, Det unge Grænseværn, valgkampen og valgsejren i 1939, besættelsens tunge år med øget modstandsaktivitet, befrielsen og de dermed følgende særlige sønder-

jyske problemer og endelig efterkrigstidens kulturelle og økonomiske initiativer i grænselandet.

I sandhed — som hun selv indleder sine erindringer med at understrege — en tid rig på store begivenheder. Og med sit stærke og vitale sind tog Inger Enemark levende og virksomt del i dem alle på en sådan måde, at hele hendes liv og virke ligesom genspejler dette halve århundredes sønderjyske historie.

Ved Inger Enemarks afsked med seminariet i Tønder, som hun havde været knyttet til i over 40 år, gav daværende rektor, Asger Nyholm, træffende udtryk herfor i ordene: »Med Dem glider ikke blot et stykke sønderjysk sprogtone ud af lærerkollegiet, men også et stykke sønderjysk historie«.

Inger Enemark fødtes i Høgelund den 26. februar 1897. Hendes barndom og ungdom blev, som hun selv skriver, præget af den nationale kamp under prøjserherredømmet, og »det bestemte min tankegang, mit sindelag — min psyke og hele væremåde«.

I 1920 kom hun som den ene af de to første kvindelige seminarielever ind på Tønder Statsseminarium. Efter endt eksamen var det

hendes agt at optere for Tyskland for at kunne virke ved Duborg-Skolen i Flensborg, men efter forstander Albecks opfordring blev hun lærerinde først ved øvelsesskolen i Tønder og senere ved seminariet.

Sin største nationale indsats kom Inger Enemark til at øve gennem Det unge Grænseværn. Hun var medlem af dets ledelse fra starten i 1933 og var som sådan med til at præge organisationens virksomhed og indsats og dermed den nationale udvikling i hjemstavnen i de bevægede år. Hun var en klog og kyndig rådgiver på mangfoldige områder, og hun løste med enestående energi og dygtighed de mange praktiske opgaver, hun i årenes løb påtog sig.

For offentligheden — ikke blot i Sønderjylland, men landet over — var hun mest kendt som den blændende taler, hun var. Når hun som kun få formåede at opildne og inspirere andre, skyldtes det frem for alt, at hun selv var så levende og brændende optaget af den sag, hun talte. Trods sine stærke følelser lod hun sig dog aldrig forlede til yderligheder i nogen retning. Der var tværtimod i hendes være- og talemåde noget velgørende jordnært og tilforladeligt, ikke mindst når hun, som det ofte var tilfældet, talte sit djærve sønderjyske mål.

Under besættelsen tog hun aktivt del i modstandskampen og blev efter befrielsen medlem af lokalkomiteen, der overtog det civile styre i Tønder.

Siden 1919 var hun medlem af bestyrelsen for »Kronprinsesse Ingrid's Feriehus« og fra oprettelsen af Idrætshøjskolen i Sønderborg tillige af dennes bestyrelse.

Et virksomt og rigt liv er afsluttet — rigt ikke blot på ydre oplevelser, men også på stærke indre oplevelser og glæder i kraft af de store opgaver, hun stilledes overfor og så lykkeligt evnede at løse. Hun blev dog ikke sparet for skuffelser og sorger, men selv de blev, som det fremgår af de sidste ord i hendes erindringsbog, for det stærke sind en kilde til indre rigdom og udvikling:

»Selv om man helst tæller solskinstimerne, de lyse dage, så anerkender man klart, at de alvorlige stunder, de sorgfulde hændelser hører med, for livet væver sit mønster af store og små begivenheder gennem dage og år — og måske var det de sorgmættede, der betød mest for ens udvikling«.

P. Marcussen.

Friedrich Ernst, Flensborg

En kendt flensborger, fhv. blikkenslagermester Friedrich Ernst, afgik ved døden i april 1970. Han blev født den 5. september 1889 i Frankfurt am Main. Siden 1936 var han medlem af Den slesvigske Forening, og gennem mange år var han formand for 8. distrikt. Han gjorde en stor indsats for danskhedens fremme i Flensborg. Hans faste synspunkter var således et begreb på mange sendemandsmøder. Op i sin høje alder var han — efter at have nedlagt formandsposten — en utrættelig tillidsmand i Sydslesvigsk Vælgerforening.

En særlig indsats gjorde Friedrich Ernst i det særprægede ligbærrergilde. Her var han formand i flere år, og han vågede pietetsfuldt over gildets gamle skikke.

L. S.

Fritz Franzen, Kappel

Forhenværende overinspektør Fritz Franzen, Kappel, var født den 6. januar 1886. Han døde den 11. maj 1970. Franzen var en af de mest kendte skikkelser i det danske arbejde i Kappel. I en lang række år var han ansat ved amtsretten i Kappel. Efter kapitulationen i 1945 var han med til at grundlægge de danske foreninger i Kappel. Særlig det kirkelige arbejde havde hans store interesse, og indtil sin død var han formand for den danske menighed. Mange har nydt godt af hans indsats for de danske foreninger. Med Franzen er igen

en af de skikkelser gået bort, hvis indsats særlig i de første år efter krigen har haft uvurderlig betydning.

Gerhard Weblitz.

Gudrun Gregersen, Sønderborg

Forfatterinden, frk. Gudrun Gregersen afgik 26. august 1970 ved døden i en alder af 86 år. Frk. Gregersen var født 3. februar 1884 i Ulits ved Hvalpsund som datter af sognepræst Herman Grubbe Gregersen. Hun blev student i 1902, tog filosofikum 1903, eksamen som translator i tysk og senere eksamen som faglærer i fransk. Fra 1912 til 1914 virkede frk. Gregersen som translatrice i Esbjerg og var derefter lærerinde i Nakskov, Maribo og Hals. Ved Nordslesvigs genforening med Danmark i 1920 fik hun stilling ved Statsskolen i Sønderborg, hvor hun virkede til 1940. Hun trak sig da tilbage for at hellige sig sine litterære interesser. I løbet af en forholdsvis kort årrække — efter at hun havde taget sin afsked — udgav hun flere bøger, som blev meget anerkendte og kom i betydelige oplag, takket være deres underholdende og folkelige karakter. Hun vandt en romankonkurrence og fik også tid til at skrive digte og noveller i forskellige tidskrifter, blandt andet i Sprogforeningens Almanak.

Gudrun Gregersens sønderjyske interesser var vakt allerede i den tidligste ungdom og udviklede sig i de år, hun opholdt sig i grænselandet; men hendes forfatterskab var mere præget af barndommens hjemegn med dens særegne atmosfære og farve. Man savnede imidlertid aldrig hendes trofaste deltagelse i det danske arbejde, og gjaldt det en indsats for sagen, var hun altid rede, lige som hun sjældent forsøgte at deltage i de møder og sammenkomster, som afholdtes i byen og omegnen. Dette gjaldt i særlig grad i besættelsestiden, hvor hun var en af de sikre støtter. Hun blev i ordets bedste forstand grænsebo og gav ofte udtryk for den kærlighed, hvormed hun omfattede »det omstridte land«. Efter 1945 samlede hun sin interesse om Sydslesvig og de problemer, danskheden der blev stillet over for.

Gudrun Gregersen vil ikke blot blive mindet for sit forfatterskab, men også — og måske ikke mindst — for hendes hjertelag og trofasthed over for landsmænd såvel nord som syd for Skelbækken.

Kai Edvard Larsen.

Jens Ejlert Hagelsø, Vojens

Jens Ejlert Hagelsø var fiskersøn fra egnen ved Roskilde fjord, faderen omkom på fjorden, da Jens Ejlert var otte år. Der var foruden ham tre børn i ægteskabet. Hans dygtige mor holdt hjemmet oven vande, men børnene måtte efter evne hjælpe til. Jens Ejlerts hu stod til fiskeriet. Som 19-årig fik han af en arbejdsgiver tilskyndelse til at tage på højskole. Det blev Fiskerihøjskolen ved Snoghøj. Her mødte han alsingeren Martin N. Hansen, og under samtaler med ham og vel ved hans tilskyndelse besluttede han sig for en læreruddannelse. At det blev Haderslev Seminarium, han søgte, har nok også været en følge af, at Martin N. Hansen var sønderjyde. Det ved jeg dog ikke, men efter eksamen i 1929 blev han lærer ved kommuneskolen i Vojens. Fra da af var han med liv og sjæl knyttet til grænselandet. Hagelsø sagde selv om årene ved skolen i Vojens, at han foruden at være glad for sit arbejde med børnene blev grebet af det særligt »grænselandske« ved at komme sammen med folk til møder i foredragsforeningen og høre erfarne mænds tale. Han nævner her J. H. Schmidt, Vojensgård, og andre.

Efterhånden kom Hagelsø ind i et arbejde for gymnastik og fik derved tilknytning til ungdomskredse, der ville vide besked om, hvad der foregik uden for landets grænser. Det var jo i disse år mellem 1929 og 1939, hitleriet voksede Tyskland over hovedet og slog sine bølgeslag op over vor grænse. Det unge Grænseværns oprettelse havde Hagelsøs udelte interesse; med mændene omkring dette sluttede han venskab, særlig med P. Marcussen og Ernst Christensen.

Hagelsø har sagt om vojensborgerne i disse år: »Det var en interesseret forældrekræds, og der var en frisindet skolekommission, der gav mulighed for fri udfoldelse i skolearbejdet«. — Her kommer manden, der senere skulle komme til at betyde så umådelig meget for Hagelsøs senere arbejde, fabrikant Aage Gram, ind i billedet.

Højskoleopholdet på Snoghøj havde opladt Hagelsøs blik for den frie skoles store betydning for vort folk, og han så store muligheder

for gennem dens arbejde at ruste ungdommen til at modstå truslen mod folkefriheden, som den voksende ensretning i Tyskland indebar. Højskolen var ofte i hans tanker. Det blev dog efterskolen og de helt unge, der blev hans arbejdsmark. Men han havde jo ingen kapital. Hagelsø talte nu med Aage Gram om muligheden for en ungdomsskole i Vojens. Gram kunne se, at Hagelsø havde den glød og vilje, der skal til for at skabe. Skolen blev rejst. 3. november 1939 mødte det første elevhold — 27, — og 30 års initiativrigt arbejde for dansk ungdom og fornyelse af efterskolernes virkeform var begyndt. Hagelsø forstod, at skulle i en ny tid de frie skoler for unge i 14-18 års alderen beholde og udbygge deres betydning og opgave, var en omlægning fra foredrag til selvarbejde i nogen grad nødvendig. Hagelsø sagde det således: »Arbejdet med den praktiske dygtiggørelse må ganske naturligt gå hånd i hånd med arbejdet med at nå frem til sand livsforståelse — at opdrage en dygtig, åndelig, levende ungdom, der vil bekæmpe det, der vil dræbe mennesket i os. Er der kun en lille elite, der beskæftiger sig med åndelige ting, og et stort flertal, der bare vil slå tiden ihjel, er vi ilde faren«.

Hagelsø sled sig selv op i den danske ungdomsskoles tjeneste, han nåede at bygge sin særlige skoleform op, den blev kendt landet over. Omkring 5000 unge har søgt den, og mange af hans kolleger har søgt råd under hans lærestol. Der foreligger ikke på tryk meget fra hans hånd, han var ikke meget skrivende. Det meste, der kendes, er hans »Årets brev« i ungdomsskolens årsskrift, her er til gengæld mange, fine ting, som burde samles og trykkes. Det var hans agt at skrive skolens historie, han nåede det ikke, — døden indhentede ham forinden. Da han byggede skolen i 1939, skrev han over indgangen til salen »En sten i muren«. Han fik sat en sten i muren, inden han gik.

Han skrev en gang: »*Den glæde*, det har været at opleve grænselandet og forstå dets særlige livskår og historie. *Det mod*, det har givet at forstå, at grænser kan sættes og flyttes, men at den sejrer, som indadtil er den stærkeste. *Den styrke*, det giver at være fælles med andre om en opgave, at ville tjene sit land. *Den livsfornyelse*, der er givet os ved at føle os som en del af Norden«.

Hagelsø fik intet otium. Måske ville han heller ikke have egnet sig til at være forhenværende. Han fik lige skrevet i sit sidste elevskrift: »En herlig, lang begivenhedsrig arbejdsdag er slut!« Han døde den 3. december 1969, nær 67 år gammel. I april 1969 havde kongen tildelt ham ridderkorset. Det var fortjent.

Hans Jensen.

Peter Heisel, Kassøgård

Søndag den 16. juli 1970 døde fhv. gårdejer Peter Heisel, Kassøgård, Hjordkær. Heisel var født i Rangstrup, og han blev 88 år gammel. Han havde først sin fødegård i Rangstrup, og senere overtog han Bovlund Kro; men i 1913 købte han Kassøgård ved Hjordkær, som med sine 425 tønder land tidligere havde været i tysk eje. På Kassøgård kom hans rige evner og kræfter rigtig til udfoldelse. Det blev uden tvivl den mest gennemmekaniserede gård i Sønderjylland, og han lod indrette egen smedje og eget værksted, hvor han foretog reparationer og eksperimenterede med nye opgaver.

Peter Heisel tog stærkt del i det offentlige liv, og de gamle nationale foreninger var blandt hans hjertebørn. Han var gennem mange år i bestyrelsen for Andels-Kartoffelmelsfabrikken Sønderjylland, Toftlund, og hans søn Andreas Heisel, der overtog Kassøgård i 1962, afløste ham på denne post. I 1930'erne var Peter Heisel amtsformand for L.S. i Aabenraa amt, men han gik stærkt imod Knud Bachs linje ved den tyske besættelse af Danmark i 1940. Heisel og hans to sønner, Andreas og Thomas, var i øvrigt under krigen stærkt med i modstandsbevægelsen.

I 1945 mistede Heisel sin hustru, men han fik indrettet en aftægtsbolig på gården, og den havde han til sin død. Det bør også nævnes, at han var et virksomt medlem i bestyrelsen for Kartoffelmelscentralen i Rødekro og for den nu nedlagte Sønderjydsk Hypoteklaanefond, ligesom han udførte et stort arbejde for Aabenraa-kredsens Venstre.

Henry Hansen.

Anna og K. M. Hermansen, Skodborg

Den 5. august 1969 døde lærer K. M. Hermansen på Gram Sygehus. Han blev godt 79 år gammel. Fru Anna Hermansen var død den 20. februar 1969, og savnet af hende overvandt Hermansen ikke.

Skønt Hermansen var virksom til det sidste, var han træt efter en lang og travl arbejdsdag. 45 år som lærer, heraf 36 år i Skodborg og 50 år som kirkesanger og degn.

Det var en lykke, at så mange gode lærere i 1920 kom til Sønderjylland med det bestemte ønske at være med i det genforeningsarbejde, der forestod. Blandt dem var Anna og K. M. Hermansen, og de var med til at præge sognet.

En lærer kaldes, og for lærer Hermansen var det et kald at være lærer. I Skodborg blev det til en livsgerning, en lang og tro tjeneste. Mange gode interesser havde han, og mange store opgaver tog han op og løste, men aldrig for sig selv eller til egen fordel.

Hermansen elskede sang og musik, og denne store kærlighed ville han gerne dele med andre. Han havde i mange år et lille lokalt orkester, han ledede brandværnsorkestrets prøver, og i 25 år var han leder af Skodborg Sangkor. Det er sagt, at han lærte sognet at synge, og sikkert er det, at når der altid er god sang i Skodborg kirke og forsamlingshus, så har Hermansen en meget stor del af æren herfor. Lærer Hermansen var i mange år medlem af bestyrelsen for helsehjemmet i Sdr. Vilstrup, og han levede i det hele taget stærkt med i, hvad der skete i Sønderjylland.

En af de store opgaver, han tog op, og som optog ham stærkt lige til det sidste, var sognets historie. Fra 1941 til sin død var han leder af hjemstavnskredsens arbejde, og med kartoteket over alle sognets ejendomme med oplysning om og beskrivelse af deres ejere helt til-

bage til udskiftningstiden samt i bogen »Skodborg Sogn i Frøs Herred«, der udkom 1947, har han sat sig et smukt og varigt minde.

Lærer Hermansen var født i Gørding, men tilbragte hele sin barndom i Vejen sogn lige nord for Kongeåen. Fru Hermansen stammede fra Fyn, men de blev hjemmehørende her. — Det sidste »embede«, Hermansen gav afkald på, var tjenesten i kirken. Helt til nytår 1967 var han menighedens forsanger. Skodborg sogn og Sønderjylland er de to flittige og gode mennesker stor tak skyldig for trofast og godt udført arbejde.

Viggo Larsen.

Hans-Peter Jørgensen, Olmersvold U

I halvtredsåret for genforeningen døde Hans Peter Jørgensen, Olmersvold, 86 år gammel. Det skal straks siges, at hans minde i en lang fremtid på enestående vis vil være knyttet til den smukke Urnehoved-mindepark ved Oksevejen. Uden hans aldrig svigtende

energi havde dette enestående stykke dansk fortid sandsynligvis været glemt, i hvert fald var den smukke park ved Oksevejen, som glæder tusinder af besøgende hvert år, aldrig blevet skabt. Han var som så mange af genforeningsslægten en af de unge, der med tro på fremtiden gik ind for danskhedens fremme i fremmedherredømmets sidste år. Også han måtte med i den første verdenskrig som tysk soldat.

Da genforeningen kom, blev det en livssag for H. P. Jørgensen at sætte alle kræfter ind på genforeningens fuldbyrdelse. Hele hans bestræbelse for at udforske og klarlægge

Urnehoveds historie blev for ham et fuldtønde ja til genforeningen. Det var ham magtpåliggende at få fastslået: Her er Urnehoved, — og det betød dybest for ham: Her er Danmark. Han skabte tradition for det folkelige møde på Urnehoved på grundlovsdagen, en møderække som er blevet afholdt i ubrudt række gennem 50 år.

H. P. Jørgensen stammede fra en sønderjysk slægt, der i mere end 300 år har haft hjemme i Tumbøl ved Felsted. I 1910 giftede han sig med Mette Lassen fra Felsted, og nu skulle de to unge tage fat. Men så kom krigen, og meget blev forandret. Det blev gården

Olmersvold ved Uge, som blev udgangspunktet for fremtidens opgaver. Det er ikke tilfældigt, at gården fik navnet Olmersvold. For den ihærdige hjemstavnsforsker, som han blev, vakttes interessen hurtigt for udforskningen af det ejendommelige og gådefulde forsvarsanlæg Olmersvold. H. P. Jørgensen gik flittigt i marken og flittigt i arkiverne. I tale og skrift fortalte han om resultaterne. De fornemste informationer fra hans virke som hjemstavnshistoriker findes i de to bøger, som han udgav: »Landstinget på Urnehoved og Olgerdiget« og »Uge sogns historie«. — Han vedblev hele sit liv at være en stridsmand i det nationale og kulturelle liv i grænselandet.

Aage Jensen.

F

Jørgen Jørgensen, Slesvig

Den 17. februar 1970 døde vandelærer Jørgen Jørgensen, Slesvig, 75 år gammel. Han blev født den 18. december 1894 i Store Magleby, Amager. Jørgen Jørgensen var uddannet som landbrugskonsulent.

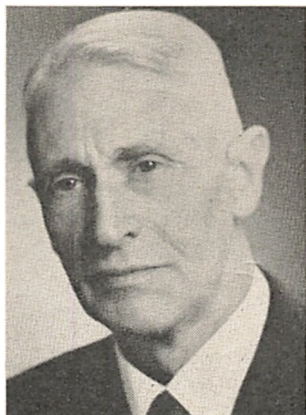
I 1920 kom han til Sydslesvig, hvor han med Slesvig som udgangspunkt tog en gerning op som vandelærer. Det var et pionerarbejde, og han blev snart et samlende midtpunkt i det danske arbejde i Sli- og Ejderlandet. Jørgen Jørgensen holdt kontakten vedlige mellem de spredt boende danske i det sydlige Sydslesvig. Han besøgte de enkelte hjem, underviste børn og unge i dansk og medbragte danske bøger og blade. Jørgensen var med i oprettelsen af børnehaver, fritidshjem, kirkesale og skoler, således også Ansgar-Skolen i Slesvig og den danske skole i Tønning. Jørgen Jørgensen påtog sig talrige hverv i det danske arbejde. Han var en samvittighedsfuld medarbejder i Slesvig for »Flensborg Avis«. For Det danske Spejderkorps gjorde han et stort arbejde, og han var en kyndig »turistfører« for mange skoler og rejseselskaber, når de gæstede Sydslesvig. I en årrække førte han tilsyn med de danske krigergrave mellem Popholt og Ejderen. I 1948 udnævntes Jørgen Jørgensen til ridder af Dannebrog, og i 1964 modtog han fortjenstmedaljen i sølv.

L. S.

Hans Kruse, Stenbjergskov

Den 31. august 1970 døde Hans Kruse, Stenbjergskov, i en alder af 65 år. Hans Kruse var ikke den meget talende mand, men han førte sine tanker ud i handling til gavn for andre — og ikke mindst for det danske arbejde omkring skolen i Hatlund. I mange år var han formand for Hatlund distrikt. Hans Kruse gjorde et uselvisk og trofast arbejde for mennesker i den landsdel, som han holdt så meget af. Han udstrålede hjertevarme og et aldrig svigtende humør, som smittede af på os andre, når humøret engang imellem svigtede i den sydslesvigske hverdag. Hans Kruse kendte sin rod og var glad for alt, der mindede om en dansk fortid i Angel. Mange har i ham mistet en god ven, ikke mindst de mange skolebørn, som han dag efter dag kørte i skole, et arbejde, som han udførte med stor samvittighedsfuldhed.

Agnete og W. Hoffmann.

Lars Hansen Larsen

Professor Lars Hansen Larsen var af solid sjællandsk bondeætt, en høvding af ydre og af sind. Han blev født den 12. marts 1890 og døde den 18. januar 1970. Hansen Larsen fik vist allerede før krigen forbindelse med bønder syd for grænsen. Under besættelsen kom han med i modstandsbevægelsen og indtog straks en positiv holdning til Sydslesvigsspørgsmålet, da det kom frem. For ham var det en selvfølge, at vore sydligste landsmænd nu skulle have lejlighed til at stemme sig hjem som Nordslesvig i 1920, og at Danmark

ikke skulle være bange for den opgave, som genforeningen med endnu et stykke Sønderjylland ville være. Hans navn stod under Sydslesvigsk Udvalgs første opråb af maj 1945: »Sydslesvig frit!«, og i de følgende år virkede han kraftigt i tale og skrift for sydslesvigerenes selvbestemmelsesret. 1949 blev han Sydslesvigsk Udvalgs formand efter minister Høst. Da var de storpolitiske muligheder for en genforening med dele af Sydslesvig forpasset. Det ville Hansen Larsen ikke rigtigt acceptere, og han sagde skrappe ting, som ophidsede både tyskerne og visse danske politikere.

De svigtende politiske muligheder gjorde ham ikke passiv. Han tog fat på praktiske opgaver. Fra 1945 virkede han som rådgiver for Sydslesvigs danske landboforeninger, og da den danske stat i nogle år hindrede Grænseforeningen i at tage skoleønsker op syd for Slien, var han med til at klare tingene dernede. Mens Slesvig-Ligaen tog fat i Egernførde amt, fik Hansen Larsen i 1950 Sydslesvigsk Udvalg til at rejse en dansk skole i Rensborg, hvor der i flere år havde været tilmeldt hundreder af børn til dansk skolegang. Til støtte herfor opbyggede han — i første række blandt sjællandske landmænd — den imponerende Ejder-indsamling, som i næsten 20 år bar et skolevirke i »Ejder-landet« fra Drage i vest til Pris i øst. Det var en behjertet indsats i rette tid, udført med kraft og dygtighed. Intet under, at rensborgerne hyldede »unser Professor«, som de sagde, som en kæmpe, de altid kunne stole på og støtte sig til. Hansen Larsen fik også et nært forhold til skibsreder A. P. Møller. De to mænd lignede hinanden og skaffede i fællig store penge til Ejder-skolerne, Slesvigsk Kreditforening og andet vigtigt arbejde syd for grænsen.

Just de egenskaber, der var grundlaget for Hansen Larsens store indsats til gavn for Sydslesvig, gjorde ham imidlertid også til et stridens tegn. Ikke blot udfordrede han sine politiske modstandere med ensidige og skarpe udtalelser, men han kunne også være svær at samarbejde med for dem, der trak på samme hammel som han. Når han mente at have ret, holdt han stejlt på sin mening. I Sydslesvig mente han, at når han skaffede de store midler, skulle han også bestemme, hvordan de skulle bruges, og det gjorde han til dels hen over hovedet på sydslesvigerne. Han har således hovedansvaret for, at Südschleswigsche Heimatzeitung blev flyttet fra Husum til Flensborg, efter min mening en meget uheldig beslutning både for SHZ og for Flensborg Avis. Og i slutningen af 1950, da Rensborgskolen kunne være kommet under Dansk Skoleforening for Sydslesvig på lignende måde som Egernførde-skolen, sagde han nej. Det

var en væsentlig grund til tvedelingen af det danske skolevæsen i Sydslesvig, et ulykkeligt kapitel, som medførte bitter strid og splid, indtil Hansen Larsen omsider den 27. marts 1969 med sorg — men også med stolthed over sit værk — overdrog Ejder-indsamlingen tre veldrevne skoler og tre børnehaver til skoleforeningen.

At der således stod strid om Hansen Larsens person, må ikke få os til at glemme hans store indsats for danskheden syd for grænsen. Meget få danske har ofret så megen tid og så mange kræfter for at støtte landsmænd dernede. Fra 1945 til sin død var han hvert år mange gange i grænselandet, og sydslesvigske landsmænds taknemlighed betød for ham mere end angreb fra anden side.

Frants Thygesen.

Anders Petersen Lund, Emmerlev

I daglig tale blev han ofte kaldt Anders Byvang for at skelne ham fra fætterten af samme navn og i samme by. (Se Sprogforeningens Almanak for 1965). Begges fædre samt en farbroder er mindet i almanakken for 1939, hvor dog navnene Karl og Niels er blevet forbyttet. Forældrene var Niels Sørensen Lund og Margrethe Nicolajsen i Vester Gammelby, og her blev han født den 30. oktober 1897 og nåede altså ved sin død den 19. november 1969 lidt over »støvets år«. Gammel af sind blev han aldrig.

Få landmandssønner af hans generation fik en uddannelse som han. Den begyndte på Skibelund Efterskole, hvor også faderen havde været elev, og fortsatte gennem de tidlige ungdomsår på Roskilde Højskole og Dalum Landbrugsskole og sluttede med to vintre på den udvidede afdeling på Askov Højskole. Således erhvervede han sig udsyn og vidsyn.

Gennem årene fik han en stor bogsamling, og han brugte den flittigt.

Sin første Askovvinter afbrød han lidt tidligt. Han måtte tilbage og være med i begivenhederne herhjemme. Her fik han i foråret 1919 oprettet Emmerlev Sogns Ungdomsforening, som han blev formand for. I foråret 1921 blev han gift med Adolf Sørensens datter Bodil

fra gården Byvang. Fra dette hjem som fra fødehjemmet i Vester Gammelby var der rige folkelige og nationale traditioner at føre videre for en rigt udrustet ung mand. Hans svigerfader havde været forrest blandt de mænd, som i 1910 fik bygget sognets forsamlingshus. Det faldt da også helt naturligt, at Anders Lund gennem en år-række var formand for forsamlingshusets bestyrelse. På Byvang og på gården i Vester Gammelby havde pastor N. A. Jensen haft ophold, da han i 1909 samlede oplysninger om Bojsen-slægten og fik rejst mindestenen for biskop Bojsens forældre.

Slægten Lund er gammel i gårde i Emmerlev og Ballum sogne. Måske med undtagelse af fætterten havde ingen som Anders Lund rede på dens forgreninger og mange medlemmer. I april 1965 indbød han så mange af slægten, som han kendte, til en festlig sammenkomst på Høj Kro, som hans tipoldefader overtog for snart to hundrede år tilbage.

Sine mange tillidsposter kunne han varetage til sin død. Han var tillidsmand for Skoleforeningen, medlem af Sprogforeningens tilsynsråd, medlem af Jernfondets bestyrelse og formand for sognets venstreforening.

Gården Byvang, hvis bygninger svigerfaderen havde rejst i 1908, drev Anders Lund med dygtighed. Kriseårene og en dårlig jordfordeling måtte han dele med sine stands- og byfæller. Han fik sin staldbygning udvidet og driften moderniseret, og han havde alle dage en ypperlig kvægbesætning. Først ved en større omlægning af jorderne i 1965 blev de fjernere marker ombyttet med mere nærliggende. Her ved blev en fenne tæt øst for gårdens store have lagt til, og her byggede han samme år en aftægtsvilla, hvor han levede sine sidste år. Den er nu beboet af hans enke og bliver ofte kaldt Lille Byvang.

L. A. Larsen.

F. Carl Moltzen, Kappel

I juni 1970 døde købmand Carl Moltzen i en alder af 83 år. Carl Moltzen blev født i en landsby mellem Slesvig og Flensborg. Da han forlod skolen, kunne han kun tale tysk. Carl Moltzen blev købmand, og efter uddannelsen fulgte ansættelser forskellige steder i Tyskland. Før 1. verdenskrig bosatte han sig i Lyksborg. Allerede før sammenbruddet i 1918, sådan fortalte han, havde han valgt Danmark.

I 1918 var Moltzen beskæftiget i Flensborg, og han agiterede i handelsstanden for Danmark. Afstemningsresultatet beredte ham sorg og

skuffelse. En mindre forretning, han havde grundlagt, blev boykottet. Han måtte forlade Flensborg. I mellemkrigsårene drev han en købmandsbutik i Kappel. Han var nationalt og politisk set en skuffet mand. Så kom 1945. Uden opfordring — og stående ganske alene — begyndte han sit dansk-nationale arbejde. Sydslesvigsk Forenings arbejde kom i gang i Kappel. Myndighederne modsatte sig oprettelsen af en dansk skole, men man tog fat på dansk undervisning i Carl Moltzens hjem.

I de første år efter 2. verdenskrig var købmand Carl Moltzen den centrale danske skikkelse i Kappel. Han var et imødekommende og elskværdigt menneske; men hvor kunne han være stejl, når modstandere ville kvæle den fremspirende danskhed. Resultatet var en blomstrende dansk forening og påbegyndelsen af et dansk skolearbejde; — men også vinduesknusning i Moltzens forretning, trusselsbreve, boykot og stinkbomber ved danske møder fulgte med.

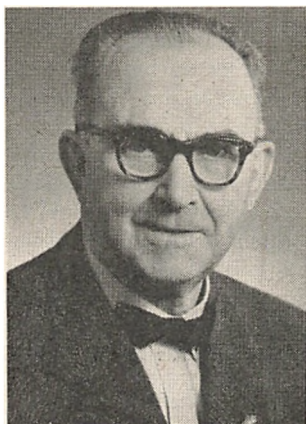
Endnu engang bristede et håb for Carl Moltzen. Heller ikke denne gang kom Sydslesvig til Danmark. Det tog hårdt på ham. Han opgav sin førende stilling i Kappel, og foregangsmanden blev afløst af nye og yngre kræfter. — Der har været stille omkring Carl Moltzen i de sidste 20 år. Alderdommen prægede ham mere og mere; men der er grund til at huske hans indsats i kampårene.

Gerhard Weblitz.

Johannes Nielsen, Kliplev

Den 11. september 1970 døde sognefoged Johs. Nielsen, Kliplev, efter et par måneders svær sygdom. Han blev født 12. september 1891 i Sørup i Angel, hvor faderen havde en gård i forpagtning. Moderen var fra Haksted i Sydslesvig. Nogle år senere flyttede familien til Kliplev, hvor Johs. Nielsen i 1918 overtog slægtsgården efter sin far. Ved samme tid blev han gift med Bothille Maria Toft fra Raved i Bjolderup sogn.

Folk, der har kendt Johs. Nielsen i hans yngre år, fortæller, at han gerne var forrest i arbejdet, når der rigtigt skulle bestilles noget

på gården, og det er almindeligt kendt, at bedriften blev passet på mønstergyldig måde. Man forstår, at praktisk arbejde og faglig dygtighed har stået i stadig vekselvirkning med den omfattende offentlige virksomhed, som Johs. Nielsen øvede helt fra ungdommen af. Et af de mindre hverv fik han i 1915, da Kliplevs Sogns Hesteforsikringsforening skulle have en ny kasserer. »De andre var jo i krig«, forklarede han selv. Hesteholderne må have været godt tilfredse med deres kasserer, for de beholdt ham til hans død nu i 1970. Vel en slags rekord!

Sin største offentlige opgave havde Johs. Nielsen som sognerådsformand i årene 1937-58. Ved mindesammenkomsten efter begravelsen holdt den tidligere kommunesekretær i Kliplev, Herman Jacobsen, en tale, hvori han fremhævede, at Johs. Nielsen i sin ledelse af kommunen altid havde tanke for det enkelte menneske. Man forstod, at var de vanskelige år under og efter 2. verdenskrig ikke en tid til nye og bemærkelsesværdige kommunale initiativer, var de så meget mere en tid med mange alvorlige nationale, sociale og menneskelige problemer, flere end nok til at give en følsom og samvittighedsfuld mand som Johs. Nielsen søvnløse nætter. I 1951 overtog han sognefogedbestillingen efter sin farbroder Johan Nielsen, og også på denne post blev han Kliplev — og politimyndighederne — en god mand. Han kendte jo hver mand i sognet og brugte nok sin sunde fornuft og medmenneskelige forståelse mere end paragrafferne.

De anerkendende ord, der ved dødsfaldet blev sagt og skrevet om Johs. Niensens virke i sognerådet og som sognefoged, kan tillige gælde som et smukt eftermæle over værdifulde træk i det lokalstyre, som netop nu er ved at være gået over i historien.

Johs. Nielsen havde hjemme i Indre Mission, og mange er de bibel-læsningsmøder, han deltog i og selv fik afholdt som samfundsformand. Gennem sin første hustru fik han en særlig forbindelse til ydre mission, idet hendes broder Hans Toft var missionær i Indien, først udsendt af Breklum-Missionen, senere af Det danske Missionselskab (1921-24 præst i Lintrup-Hjerting). Indre og ydre Mission, javel, men hjertepunktet i Johs. Niensens kristendom var sognets gudstjene-

ste med Guds ord og nadveren i centrum. Næsten hver eneste søndag indtog han sin faste plads i kirken og førte an i salmesangen. 1934-65 var han i menighedsrådet og en årrække i Aabenraa provstiudvalg, hvilke hverv igen førte ham ind i bestyrelsen for den sønderjyske forening af menighedsrådsmedlemmer og 1951-54 tillige i landsforeningens bestyrelse. Gennem adskillige år drog også Kirkens Kors-hær og Københavns Kirkefond nytte af hans arbejdskraft og glæde ved at gøre en indsats for, »at Guds ord kan komme frem«, som han selv kunne udtrykke det. Genforeningens fuldbyrdelse på det kirke-lige område afspejler sig tydeligt og kønt i Johs. Niensens person og livsbane. — Der var en egen ro og stille glæde over hans sidste arbejdsår og livsaften, ikke mindst takket være hans anden hustru Anna Jørgensen fra Bjerndrup. — Stilfærdigt og trofast gjorde han det, som livet lagde hen til ham at gøre. *Niels Møller Sørensen.*

Jørgen Nissen, Stenderup

En stovt sundevedsk bonde, fhv. gårdejer Jørgen Nissen, Vester-vang, Stenderup, døde den 28. oktober 1969 efter et kort sygeleje. Han blev født den 14. februar 1881 på slægtsgården i Stenderup som ældste søn af Catinka og Peter Nissen. Han var af gammel bondeæt og knyttet til sin hjemstavn som kun få. Efter endt skole-gang var han på Vester Vedsted Efterskole. Da soldatertiden kom, blev han taget til den kejserslige hest-gardes elitekorps i Potsdam. Det vak-te opsigst, når de unge karle kom hjem på orlov i blinkende uniformer med hjelm og kyras. Men mange mente den gang, at de unge hellere skulle rømme ud af landet i protest mod prøjsertrøjen. Jørgen Nissen og hans brødre tog byrden på sig for derved at kunne forblive i landsdelen og be-vare deres rettigheder. Soldatertiden blev en hård og barsk oplevelse, som Nissen med muntert vid og stort lune gerne fortalte om.

Efter at have været på Tune Land-boskole overtog Jørgen Nissen fædre-gården, og han blev gift med bysbarnet Anne Marie (Ammi) Jensen (født 10. marts 1886, død 17. september 1968). De fik medborgernes

tillid, og Jørgen Nissen var begyndt at komme frem i rækkerne, da verdenskrigen brød ud i 1914. Han blev straks indkaldt, men slap igennem krigen uden mén.

Efter krigen var gården udpint, og den skulle nu drives frem igen. Der var kun få indtægter, og der måtte lånes dyre kroner. Det blev en meget dyr ventetid, før afstemningsdagen endelig kom. Med afstemningen fulgte de store festligheder i by og på land, — også i Stenderup, og her var det Jørgen Nissen, der stod frem som en fortræffelig festtaler, båret af øjeblikkets store oplevelse. Han så frem til genforeningen og de lykkelige dage, der måtte komme efter den.

Jørgen Nissen fik nu tildelt mange tillidsposter, — i skolenævn, menighedsråd, sparekassebestyrelse, i sogneråd og amtsråd. Han blev bl. a. formand for mejeriet og hesteavlforeningen m. m. og var en agtet mand, og alt tegnede godt for fremtiden. Men »guldkronen«s kurs var ustabil, og katastrofen kom. Jørgen Nissen måtte bukke under, og han blev sat fra gården. Han kom igen oven vande, men hans dag og dåd fik fra nu af en svagere klang, — ellers forblev han den samme, godmodig og uden had eller bitterhed.

Svend Moos.

F.

Hans Novrup, Sønderborg

Fhv. amtsskolekonsulent Hans Novrup døde den 9. juli 1970, 81 år gammel. Fra 1. september 1937 til 31. maj 1959 virkede Hans Novrup som amtsskolekonsulent i Aabenraa og Sønderborg amters daværende skoledirektionskredse. Han overtog denne stilling efter 17 års lærergerning ved Tønder Statsseminarium. Skoledirektionen bestod den gang af tre medlemmer, for Aabenraa Amts Skoledirektions vedkommende amtmand Kr. Refslund Thomsen, daværende provst Frode Beyer, Rinkenæs, og amtsskolekonsulent Novrup, der — til forskel fra amtsskolekonsulenterne i det »gamle land« — var skoledirektionens forretningsførende medlem. Dette betød, at Novrup varetog skoledirektionskontorets løbende forretninger, førte korrespondancen, forberedte sagerne til forelæggelse i direktionen og drog

omsorg for beslutningernes gennemførelse. Endvidere påhvilede det ham at føre tilsyn med undervisningen i folkeskolen og de private skoler og at rådgive med hensyn til skolevæsenets administration og ordning, ligesom det yderligere var hans pligt at tilse aftenskolearbejdet.

Disse forskellige opgaver bragte ham i kontakt med et bredt udsnit af den sønderjyske befolkning: sognerådsmedlemmer, skolekommissions- og skolenævnsmlemmer, forældrekredsene og naturligvis først og sidst lærerstaben. Fra alle sider blev der i vidt omfang gjort brug af amtsskolekonsulent Novrups kyndighed og myndighed — for ikke at tale om hans menneskekundskab og evne til at få synspunkter til at forenes og konfliktsituationer til at opløses ved en klogt tilrettelagt vejledning.

Som Novrups nærmeste medarbejder på Aabenraa Amts Skoledirektions kontor lærte jeg ham at kende som en retsindig personlighed, der med dyb indsigt og altid brændende loyalitet udfyldte den vigtige post, som var ham betroet her i grænselandet i en periode med mange farlige skær at styre iblandt, — man tænke blot på tiden 1937-1945. Hans store gerning lå i udbygningen af skolevæsenet efter 1937-loven, og det var ham ikke ukært, at han skulle falde for aldersgrænsen i 1959, da nye principper gjorde sig gældende med hensyn til skolevæsenets opbygning. Den lille skole havde hans sympati; men han var fuldt ud klar over, at de større enheder var en konsekvens af udviklingen, hvilket da også manifesterede sig i, at han i sin tid som amtsskolekonsulent medvirkede ved nedlæggelse af godt 25 en- og to-klassede skoler i Aabenraa og Sønderborg skoledirektionskredse.

Amtsskolekonsulent Hans Novrups gerning har sat sig spor i landsdelen, og mange er de lærere, som årene igennem har søgt hans råd og nydt godt af hans klare dømmekraft og positive indstilling. Han bar ikke sit hjerte uden på vesten, nogle kunne lade sig narre af hans lidt barske fysiognomi, men hans varme engagement i de enkelte situationer gav sig udtryk i en vis alvorsfuld humor og, som digteren Helge Rode siger i en af vore skønneste sange, en fast og venlig hånd.

Marguerite Hahnemann.

Gabriel Sønnichsen, Klokris

Gabriel Sønnichsen, Klokris, døde i marts 1970, 79 år gammel. Han var en kendt skikkelse inden for det frisiske arbejde. Siden 1945 var han aktivt medlem af Foriining for nationale Frashe, og i over 20 år varetog han med dygtighed hvervet som lokalformand i Chr. Albrechtskogen og i Klokris. — Sønnichsen var født i Harreslev. I 1920'erne kom han til Nordfrisland, hvorfra hans slægt stammede. I adskillige år drev han en ejendom i Chr. Albrechtskogen. Han var i en årrække SSV-kommunerrådsmedlem i Chr. Albrechtskogen, og efter at han var flyttet til Klokris, var han ved flere valg SSV-kandidat.

L. S.

Jørgen Thim, Mellerup

Forhenværende gårdejer Jørgen Thim, Mellerup, døde 30. maj 1970, 75 år gammel. — I 1958 bortforpagtede han fødegården i Mellerup og byggede hus i Agerskov. I »Minder« har M. Refslund Poulsen fortalt om det gode danske hjem i Mellerup. Jørgen Thim

byggede videre på det, han havde modtaget dér. Han levede med i sit folks liv, hvilket for ham bl. a. betød aktivt arbejde indenfor Sydslesvigsk Udvalg, ligesom det faldt ham helt naturligt at gå ind i hjemneværnet. Han var med til at oprette Agerskov Ungdomsskole, og han fulgte med glæde dens vækst og gode udvikling.

Tidligt havde hans far sluttet sig til frimenigheden i Bovlund; her fik Jørgen Thim også sit kirkelige hjemsted. Det pinte ham, da sygdom forhindrede ham i at indtage sin vante plads ved gudstjenesten her.

Som landmand var Jørgen Thim ualmindelig dygtig, og han har slidt og sparet som få, — sådan lyder de samstemmige vidnesbyrd fra dem, der har kendt ham. — Jørgen Thim var et sjældent retlinet menneske, trofast mod sine venner og oprigtig over for alle, han kom i berøring med.

Han talte ikke om det; men selv den, der kun havde kendt ham gennem en forholdsvis kort årrække, forstod, at modgang, ja, tung sorg, havde mærket ham. Også han måtte gøre 1. verdenskrig med. Hans flugt over grænsen blev husket og omtalt: »Her er en tysk soldat gået ud af sit gode skind!« — Hans hilsen, da livet var vristet af dødens greb. — En lynbrand lagde fødegården øde, »de fik brandpenge i mark, og byggeriet måtte betales i kroner«. En ulykke på gården bortrev den 13-årige plejesøn Ole, og tidligt mistede Jørgen Thim sin milde, livsbekræftende hustru.

I den sidste tid holdt sygdom, stærk astma, ham bundet til sin stue. Ofte var han stærkt plaget, og dog fik den indtrædende gæst håndtryk og velkomsthilsen, blev budt stol. Samtalen kunne begynde. Jørgen Thim havde sans for historie og digtning, havde selv læst meget og ville gerne drøfte det, der optog ham. Hans kæreste bog blev med årene salmebogen.

Der gik nok mere end én fra besøg hos Jørgen Thim med undren og tak i sinde.

Hans Erik Madsen.

Jørgen Tinglef, Burkal

Jørgen Tinglef døde den 28. juni 1970 efter en lang arbejdsdag. Han blev født i Lund i Burkal sogn den 24. juli 1885. Efter at have deltaget i 1. verdenskrig overtog han i 1919 sin fødegård, som han drev til sin død. Dog bortforpagtede han i de seneste år jorden, men blev boende på gården.

I en lang årrække var Jørgen Tinglef formand for Tønder Amts Sognerådsforening, Sønderjyds Udstykningsforening, bestyrelsesmedlem i Bylderup Bov Mejeri og i Sønderjyds Mejeriforening, Slogs Herreds

Landboforening og direktør for Spare- og Laanekassen for Tinglev og omliggende Sogne.

Jørgen Tinglef havde et indgående kendskab til sin hjemstavn, dens historie og befolkning. Sammen med andre interesserede i Burkal sogn dyrkede han sin historiske interesse under hyggelige former. Tinglef havde sprognemme. Dette kunne ikke umiddelbart høres på ham, men det kunne ses og fornemmes ved læsning af hans beretninger og artikler. Hans skriftlige fremstilling var formfuld, ren og havde derfor den styrke, der var nødvendig i forskellige situationer.

Ved genforeningen i 1920 blev Jørgen Tinglef indvalgt i det sogneudvalg, der forberedte kommunesammenlægningen inden for Burkal sogn. Ti småkommuner blev sammenlagt til én kommune. Jørgen Tinglef var menigt medlem af sognerådet indtil 1. april 1923. Fra denne dato var han sognerådsformand, og han beklædte denne post, indtil han nedlagde sit hverv i 1962. Fra 1923 til 1933 var Tinglef alene om at administrere kommunen, kun hjulpet af sin kone Margrete Tinglef, idet hun i denne periode og også i nogle år derefter førte folkeregistret. Fra 1. april 1934 fik han fast kontorhjælp. Dette følte han — efter eget udsagn — som en befrielse.

Det faldt i min lod den 1. april 1962 at afløse Jørgen Tinglef som sognerådsformand. — Ved afsløringen af et billede af den tidligere sognerådsformand blev der lejlighed til blandt andet at udtale: »I den lange årrække — under skiftende vilkår, hvor det ene sogneråd afløste det andet — var Jørgen Tinglef på det kommunalpolitiske område Burkal sogns midtpunkt.

Det er mit indtryk, at Jørgen Tinglefs ledelse af sognerådet har været båret af kyndighed, klogskab og diplomati, og at hans hverv som sognerådsformand er røgtet med tjenersind og med flid. Dette har tilsammen givet et enestående resultat«.

Jørgen Tinglef levede og åndede for sit kommunalpolitiske virke. I sin gerning her udfoldede han sin helt specielle form for diplomati, en form, der var præget af stor forsigtighed. — I stormfulde tider var han indadvendt, da styrkede han sin stilling i ensomhed.

Svend Christensen.

Er DE medlem af Sprogforeningen?

*Hvis ikke, så send Deres indmeldelse
på nedenstående kupon*

Medlemsbidrag mindst	Kr. 2,00
Medlemsbidrag i Sydslesvig	DM 1,00
Livsvarigt medlemsbidrag	Kr. 50,00

Postgiro 1 34 63

Bankkonto

Den Nordslesvigske Folkebank, Aabenraa
Andelsbanken, Aabenraa

Adresse

Sprogforeningen, »Folkehjem«,
6200 Aabenraa - Telefon (046) 2 11 50

SPROGFORENINGENS LEDELSE

Forstander J. Th. Arnfred, Askov pr. Vejen, formand.

Gdr. H. J. Hansen, Lysabild pr. Skovby, Als.

Fru gdr. Anne Marie Skau, Øster Lindet.

Redaktør M. Kamphövener, Aabenraa.

Rektor A. Feilberg Jørgensen, Aarhus.

Undertegnede tegner sig som medlem af Sprogforeningen.

Navn:

Stilling:

Adresse:

De gamle sagde

Når du er ene, skal du tænke på dine egne fejl; når du er i selskab, skal du glemme de andres.

Vad ej over vand, hvor du ikke ser bund.

Tit kommer stor kiv af lille trætte.

Der kan også vokse en kroget gren på et lige træ.

Svig og skvalder har lang alder.

Bedre er tyndt øl end tomt kar.

Den, der vil lyve, skal have en god hukommelse.

Tiden er lige lang, men ikke lige nyttig.

Intet klædebon skjuler for skam.

Vil du vide, hvor stor en nar nogen er, så ros ham.

Forsøm ikke din egen mark for at luge naboens.

Man skal ej forgylde, hvad der ej er guld værd.

Han sover ikke, som skade vil.

Man bliver ikke selv hvid, fordi man sværter en anden.

Man kan gentage en løgn, til man selv tror den.

Det er en dristig mus, som tør gøre rede i kattens øre.

Den store vår

Alt ofte vandt den grønne vår
sin krans om Danmarks hjertesår,
og søer blå
mod solen så
halvt som med sorg i sinde,
halvt som af lykke blinde.

Og lød fra engen leg og og skæmt,
den onde drøm blev aldrig glemt
om åg, der tvang
den danske sang
i danske hjerter inde —
den lå i søndenvinde.

Mens verden bløder vildt af sår,
for Danmark vågner glædens vår.
Nu fandt vor sag
sin store dag —
så langt vort sprog kan klinge
skal alle kilder springe.

Nu søger vi for fælles savn
vor lægedom i Danmarks navn.
Mod himlen strål,
vort modersmål,
fra bakker og fra dale,
i toner og i tale!

1920

Thøger Larsen.

Almanakkens
HÅNDBOG

Sønderjysk vejviser

Forslag til supplering af HÅNDBOGEN
modtages gerne.

Sprogforeningens Almanak,
Bovvej, 6330 Padborg.

»PALO«

plantemargarine

**Forlang
den
hos
Deres
købmand**

Aabenraa Margarinefabrik

Telefon (046) 22469

DET DANSKE KONGEHUS

KONG FREDERIK IX til Danmark, de Venders og Goters, hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, født 11. marts 1899, succederede 20. april 1947, gift 24. maj 1935 med dronning *Ingrid Victoria Sofia Louise Margareta*, prinsesse af Sverige, født 28. marts 1910.

Døtre: 1) Tronfølgeren *Margrethe* Alexandrine Thorhildur Ingrid, født 16. april 1940, gift 10. juni 1967 med prins *Henrik* af Danmark, født greve de Laborde de Monpezat, født 11. juni 1934. Børn: a) *Frederik André* Henrik Christian, født 26. maj 1968. b) *Joachim* Holger Waldemar Christian, født 7. juni 1969. 2) *Benedikte* Astrid Ingeborg Ingrid, født 29. april 1944, gift 3. februar 1968 med *Richard* Casimir Karl August Konstantin, prins til Sayn-Wittgenstein-Berleburg, født 29. oktober 1934. Søn: *Gustav* Frederik Philip Richard, født 12. januar 1969. 3) *Anne-Marie* Dagmar Ingrid, født 30. august 1946, gift 18. september 1964 med Hans Majestæt *Konstantin*, Hellenernes konge, født 2. juni 1940.

Broder: Arveprins *Knud* Christian Frederik Michael, født 27. juli 1900, gift 8. september 1933 med *Caroline-Mathilde* Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid (se nedenfor). Børn: a) *Elisabeth* Caroline-Mathilde Alexandrine Helena Olga Thyra Feodora Estrid Margarethe Désirée, født 8. maj 1935. b) *Ingolf* Christian Frederik Knud Harald Gorm Gustav Viggo Valdemar Aage, født 17. februar 1940, greve af Rosenberg, gift 13. januar 1968 med *Inge*, grevinde af Rosenberg, født Terney, født 21. januar 1938. c) *Christian* Frederik Franz Knud Harald Carl Oluf Gustav Georg Erik, født 22. oktober 1942.

Faders broders børn: a) *Feodora* Louise Caroline-Mathilde Victoria Alexandra Frederikke Johanne, født 3. juli 1910, gift 9. september 1937 med *Christian* Nikolaus Wilhelm Friedrich Albert Ernst Stephan, prins til Schaumburg-Lippe, født 20. februar 1898. b) *Caroline-Mathilde* Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid, født 27. april 1912, gift 8. september 1933 (se ovenfor). c) *Gorm* Christian Frederik Hans Harald, født 24. februar 1919.

Farfaders broders børn: 1) *Axel* Christian Georg, født 12. august 1888, død 14. juli 1964, gift 22. maj 1919 med *Margaretha* Sofia Lovisa Ingeborg, prinsesse af Sverige, født 25. juni 1899. Søn: *Georg* Valdemar Carl Axel, født 16. april 1920, gift 16. september 1950 med *Anne* Frelith Fenella, født Bowes-Lyon, født 4. december 1917. 2) *Margrethe* Françoise Louise Marie Helene, født 17. september 1895, gift 9. juni 1921 med *Renatus* Karl Maria Joseph, prins af Bourbon-Parma, født 17. oktober 1894, død 30. juli 1962.

REGERING OG FOLKETING

Ministeriet *Baunsgaard*

Statsminister	<i>Hilmar Baunsgaard (RV)</i>
Udenrigsminister	<i>Poul Hartling (V)</i>
Finansminister	<i>Poul Møller (KF)</i>
Fiskeriminister og minister for Grønland	<i>A. C. Normann (RV)</i>
Minister for kulturelle anliggen- der og minister for teknisk samarbejde med udviklings- landene samt nedrustnings- spørgsmål	<i>K. Helveg Petersen (RV)</i>
Indenrigsminister	<i>H. C. Toft (KF)</i>
Justitsminister	<i>Knud Thestrup (KF)</i>
Forsvarsminister	<i>Erik Ninn-Hansen (KF)</i>
Landbrugsminister	<i>Henry Christensen (V)</i>
Handelsminister (minister for handel, håndværk, industri og søfart)	<i>Knud Thomsen (KF)</i>
Minister for offentlige arbejder	<i>Ove Guldberg (V)</i>
Boligminister og minister for statens lønnings- og pen- sionsvæsen	<i>Aage Hastrup (KF)</i>
Socialminister	<i>Nathalie Lind (V)</i>
Undervisningsminister	<i>Helge Larsen (RV)</i>
Arbejdsminister	<i>Lauge Dahlgaard (RV)</i>
Økonomiminister og minister for nordiske anliggender samt europæiske markeds- anliggender	<i>P. Nyboe Andersen (V)</i>
Kirkeminister	<i>Arne Fog Pedersen (V)</i>

Konservative 6 - Venstre 6 - Radikale Venstre 5

Folketingsvalget den 23. januar 1968

Valgdeltagelse 89,3 procent.

Socialdemokratiet	974.833 st.	62 mandater
Radikale Venstre	427.304 »	27 »
Konservative	581.051 »	37 »
Venstre	530.167 »	34 »
Retsforbundet	21.124 »	0 »
Socialistisk Folkeparti	174.553 »	11 »
Kommunister	29.706 »	0 »
Liberalt Centrum	37.407 »	0 »
Slesvigsk Parti	6.831 »	0 »
De Uafhængige	14.360 »	0 »
Venstre Socialister	57.184 »	4 »
	<hr/>	
	2.854.520 st.	175 mandater

STEMMETAL I NORDSLESVIG

Valgdeltagelse 88,8 procent.

Socialdemokratiet	45.969 stemmer
Radikale Venstre	16.190 »
Konservative	27.689 »
Venstre	26.606 »
Retsforbundet	1.231 »
Socialistisk Folkeparti	3.301 »
Kommunister	382 »
Liberalt Centrum	1.427 »
Slesvigsk Parti	6.831 »
De Uafhængige	815 »
Venstre Socialister	1.009 »
	<hr/>
	131.450 stemmer

VALGT I NORDSLESVIG

Socialdemokratiet: P. Gorrsen, F. Vilh. Teichert, Knud Nielsen.

Det konservative Folkeparti: Mads Eg Damgaard, Johs. Burgdorf.

Venstre: Simon From, Johan Philipsen.

Det radikale Venstre: Jens Peter Jensen.

SPAREKASSEN SØNDERJYLLAND

er

også

Deres

pengeinstitut

AMT OG KOMMUNER

Sønderjyllands amt

Overøvrighed for det hidtidige Aabenraa-Sønderborg amtsområde og tilsynsråd for Sønderjyllands amtskommune, amtshuset, H. P. Hanssensgade 42, 6200 Aabenraa.

Telf. (046) 2 12 36. Kontortid: 9-12 og 13-16, lørdag lukket.

Sønderborg-Aabenraa amtstue, Storegade 31, 6200 Aabenraa. Telf. (046) 2 23 42. Kontortid: 8-12 og 13-15, lørdag lukket.

Haderslev amtstue, Nørregade 30, 6100 Haderslev. Telf. (045) 2 23 36. Kontortid: 8-12 og 13-15, lørdag lukket.

Tønder amtstue, Møllevvej 1, 6270 Tønder. Telf. (047) 2 12 07 og (047) 2 14 25. Kontortid: 8,30-12 og 12,30-15, lørdag lukket.

Indtil 1. april 1972 tillige:

Overøvrighed for det hidtidige Haderslev amtsområde, amtskontoret, Ribe Landevej 3, 6100 Haderslev. Telf. (045) 2 20 25. Kontortid: 8,30-16,45, lørdag lukket.

Overøvrighed for det hidtidige Tønder amtsområde, amtskontoret, Jomfrustien 8, 6270 Tønder. Telf. (047) 2 15 35. Kontortid: 8,30-12 og 13-17, lørdag lukket.

Sønderjyllands amtskommune

Storegade 19, 6200 Aabenraa, telf. (046) 2 50 50.

Amtsborgmester: Købm. Erik Jessen.
Amtskommunaldirektør: V. Harsberg.

Kort over Sønderjyllands amt

TELEFON (046) 2 21 38

BO - rigtig

Indehaver: ANNY ORHOLM NIELSEN

STOREGADE 5 . AABENRAA . TELEFON (046) 2 15 95

CIMBRIA TØMMERHANDEL $\frac{1}{2}$
AABENRAA

- en central for byggematerialer

Telefon (046) 2 20 00*

*Ungt
Smart
Rigtigt*

Aakon
DAMEKONFEKTION

Ramsherred 37 . Telefon 2 37 39

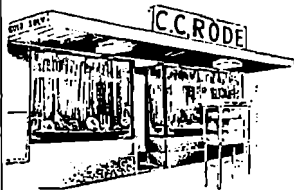
- midt i gågaden i Aabenraa

Amtsrådets medlemmer

- Amtsborgmester, købmand Erik Jessen,
Storegade 19, 6200 Aabenraa,
telf. (046) 2 50 50.
- Lærer Edgar Andersen, 6292 Vlsby
Sdrj., telf. (047) 6 33 21.
- Vurderingsmand Johan Andersen,
Lendemark, 6372 Bylderup-Bov,
telf. (047) 6 21 87.
- Speditør Andreas Andresen,
Jernbanegade 12, 6330 Padborg,
telf. (046) 7 32 30.
- Landmand Børge Dlemer,
Bjerrndrup Mark, 6360 Tinglev,
telf. (046) 4 44 06.
- Fuldmægtig Kurt Dørflinger,
Lembekesvej 43, 6100 Haderslev,
telf. (045) 2 51 35.
- Folketingsmand Peter Gorrsen,
Alnor, 6300 Gråsten,
telf. (046) 5 15 09.
- Gdr. Marten Refslund Hansen,
Skustgård, 6262 Ballum,
telf. (047) 4 61 84.
- Distriktsmontør Dycke Hoff,
Farversmøllevj 125, 6200 Aabenraa,
telf. (046) 2 17 94.
- Fru Helga Hørlück, Skatkær,
6610 Skodborg, telf. (048) 4 81 33.
- Kontorchef Eugene Ibsen, Leos allé 9,
6270 Tønder, telf. (047) 2 25 80.
- Sparekassedirektør H. P. Jensen,
6534 Agerskov, telf. (048) 3 31 13.
- Overtrafikassistent Poul E. Jensen,
Grønnevej 10, 6230 Røddekro.
- Fru Anni Kjølbjæ, Alssundvej 41,
6400 Sønderborg, telf. (044) 2 50 88.
- Fru Christa Knudsen, Eekersbergsko-
len, 6384 Avnbøl, telf. (044) 6 14 48.
- Maskinkonsulent Per Koustrup,
6180 Marstrup, telf. (045) 7 54 24.
- Toldbeljentsformand Jørgen Lange,
Kegnæshøj, 6475 Kegnæs,
telf. (044) 6 52 60.
- Gdr. Hans B. Lei, Bækkegård,
6100 Haderslev, telf. (045) 6 91 25.
- Gdr. Harro Marquardsen, Favrby,
6240 Løgumkloster, telf. (047) 4 32 74.
- Rejsesekretær Erik Oksborg, Egevej,
6120 Hammelev, telf. (045) 7 72 80.
- Arkitekt Sv. Ingomar Petersen,
Allégade 30, 6500 Vojens,
telf. (045) 4 18 70.
- Vognmand Johann Schön,
Lundbygsgade 13, 6400 Sønderborg,
telf. (044) 2 41 28.
- Gdr. H. Simonsen, Hyrup,
6192 Øsby, telf. (045) 7 11 44.
- Viceskoleinspektør Chr. Stenz,
Tøndervej 173, 6200 Aabenraa,
telf. (048) 2 14 50.
- Laboratorleimester Svend Tånquist,
Mågevej 60, Langesø,
6430 Nordborg, telf. (044) 5 06 50.

Kommuner i Sønderjyllands amt

- Augustenborg* kommune,
6440 Augustenborg, telf. (044) 7 15 82.
Borgmester: Landmand Anton Roth.
Kæmner: Martin Thomasen.
- Bov* kommune, 6330 Padborg,
telf. (046) 7 34 51.
Borgmester: Gdr. Holger Moos.
Kontorchef: N. C. Andersen.
- Bredbro* kommune, 6261 Bredbro,
telf. (047) 4 16 50.
Borgmester: Gdr. Peter Kjær.
Kæmner: Peter Madsen.
- Broager* kommune, 6310 Broager,
telf. (044) 4 10 33.
Borgmester: Skortensfejser
Thomas Jensen.
Kæmner: Knud Møller.
- Christiansfeld* kommune,
6070 Christiansfeld,
telf. (045) 6 14 05.
Borgmester: Gdr. N. E. Hansen.
Kommunaldirektør:
Jørgen-Erik Lund.

C.C. RODE

URE - GULD - SØLV

Storegade 28, Aabenraa, tlf. (046) 22260

„CERES”

KORN- OG FODERSTOFFORRETNING . AKTIESELSKAB

Aabenraa . Telefon (046) 2 13 21*

CENTRAL-MEJERIET

Aabenraa

anbefaler sine 1. klasses produkter

Alt i TEXTIL

- Gram kommune, 6510 Gram,**
telf. (048) 2 15 22.
Borgmester: Gdr. J. N. Schmidt.
Kæmner: Hans Jørgensen.
- Graasten kommune, 6300 Graasten,**
telf. (046) 5 12 30.
Borgmester: Kriminalassistent
A. A. Matthiesen.
Kæmner: N. Bahlke.
- Haderslev kommune, 6100 Haderslev,**
telf. (045) 2 65 05.
Borgmester: Malermester
H. C. Carstensen.
Kommunaldirektør: Tage Madsen.
- Højer kommune, 6280 Højer,**
telf. (047) 4 23 27.
Borgmester: Politassistent
P. G. Jørgensen.
Kæmner: Knud H. Jensen.
- Lundtoft kommune, 6223 Felsted,**
telf. (046) 8 51 32.
Borgmester:
Gdr. Svend A. Lauesgaard.
Kæmner: Otto Griepentrog.
- Løgumkloster kommune,**
6240 Løgumkloster,
telf. (047) 4 35 33.
Borgmester: Gdr. Peter Nissen.
Kæmner: P. P. Thomsen.
- Nordborg kommune, 6430 Nordborg,**
telf. (044) 5 14 55.
Borgmester: Jens Chr. Jensen.
Kæmner: Anton Nielsen.
- Nørre Hængstrup kommune,**
6520 Toftlund, telf. (048) 3 19 34.
Borgmester: Karetmager
Ejnar K. Frils.
Kommunaldirektør: Jacob Haugaard.
- Rødning kommune, 6630 Rødning,**
telf. (048) 4 13 03.
Borgmester: Christian Olling.
Kommunaldirektør: Carlo Jensen.
- Rødekro kommune, 6230 Rødekro,**
telf. (046) 6 28 75.
Borgmester: Gdr. Niels Sørensen.
Kæmner: Harry Rindal.
- Skærbæk kommune, 6780 Skærbæk,**
telf. (047) 5 13 33.
Borgmester: Fabrikant
Chresten Findahl.
Kæmner: Harry Thomsen.
- Sundeved kommune, 6384 Avnbøl,**
telf. (044) 6 12 16.
Borgmester:
Gdr. Christian H. Møller.
Kommunesekretær: Erik Petersen.
- Sydals kommune, 6472 Kirke Hørup,**
telf. (044) 4 52 20.
Borgmester: Advokat
Svend Ove Jensen.
Kæmner: Poul-Erik Johansen.
- Sønderborg kommune,**
6400 Sønderborg, telf. (044) 2 25 15.
Borgmester: Afdelingsleder,
cand. jur. Edmønd Nielsen.
Kommunaldirektør:
Henning Neerhøj.
- Tinglev kommune, 6360 Tinglev,**
telf. (046) 4 40 39.
Borgmester: Gdr. Svend Christensen.
Kæmner: Svend Jensen.
- Tønder kommune, 6270 Tønder,**
telf. (047) 2 18 10.
Borgmester: Installatør
Sv. Kirchhelner.
Kommunaldirektør: Ludvig Nielsen.
- Vojens kommune, 6500 Vojens,**
telf. (045) 4 16 76.
Borgmester:
Fhv. gdr. Therkel Jensen.
Kommunaldirektør: J. Chr. Pedersen.
- Aabenraa kommune, 6200 Aabenraa,**
telf. (046) 2 12 00.
Borgmester:
Fru Camma Larsen-Ledet.
Kommunaldirektør: Erik Haugbølle.

ANDELSBANKEN

OVER

HELE

LANDET

— også

i

SØNDERJYLLAND

FORENINGER, INSTITUTIONER, ORGANISATIONER M. V.

Sprogforeningen

Formand: Fliv. højskoleforstander
J. Th. Arnfred, Askov, 6600 Vejen.
Ledelse: Gdr. Huns Jørgen Hansen,
Lysabildskov, fru gdr. Anne Marie
Skau, Øster Lindet, redaktør Morten
Kamphøvenner, Aabenraa, rektor
A. Fellberg Jørgensen, Aarhus.
Sekretær: Fru Edith Jakob Petersen,
Folkehjem, 6200 Aabenraa,
telf. (046) 2 11 50.

Skoleforeningen

Formand: Gdr. Svend Christensen,
Burkal, 6372 Bylderup Bov.
Næstformand: Gdr. Hans Schmidt,
Sandet, 6545 Arrild.
Sekretær og kasserer:
Niels Gotthardsen, Høgsbro,
0772 Hviding.

Grænsforeningen

Kontor: Peder Skramsgade 5,
1054 København K.,
telf. (01) 11 30 63.
Formand: Direktør, cand. polit.
E. Haunstrup Clemmensen, MF,
Hellerup.
Næstformænd: Direktør Fr. Helck, Vi-
borg, rektor R. Stig Hansen, Kalund-
borg, landsretssagfører Knud Frede-
riksen, København.
Sekretær: Kontorchef, cand. jur.
O. M. Olesen.
Amtsformænd:
Haderslev vesteramt: Kredsrevisor
Hans Mathiesen, Lindellé 10,
6510 Gram.
Haderslev østeramt: Sognepræst
K. Fårvang, Sønder-Vilstrup,
6100 Haderslev.
Sønderborg amt: Overlærer
Johs. Fink, 0385 Vester-Sottrup.
Tønder amt: Forstander Hardy
Knudsen, 0371 Store-Jyndevad.
Aabenraa amt: Fru Hanne Dahlklid,
Frøsløvvej 29, 6330 Padborg.

Grænseegnens Arbejdsudvalg

Formand: Lærer Knud Nielsen,
6261 Bredebro, telf. (047) 4 12 31.
Sekretær: Lærer Tage Madsen,
6372 Bylderup, telf. (047) 6 21 27.

Historisk Samfund for Sønderjylland

Forretningsudvalg: Generalkonsul, pro-
fessor, dr. phil. Troels Fink, Flens-
borg, formand, vicekoleinspektør
Chr. Stenz, Aabenraa, næstformand,
landsarkivar Peter Kr. Iversen, Aa-
benraa, sekretær, bankdirektør Hugo
Lildholdt, Aabenraa, kasserer.

Redaktionsudvalg for Sønderjyske Ar-
bøger: Rektor Knud Fanø, Flensborg,
seminarielektor, dr. phil. G. Japsen,
0200 Aabenraa, landsarkivar Peter
Kr. Iversen, 0200 Aabenraa.

Sekretariat og ekspedition:

Landsarkivet, 6200 Aabenraa,
telf. (046) 2 46 83.

Redaktionsudvalg for Skriftrækken:

Generalkonsul, professor, dr. phil.
Troels Fink, Flensborg, rigsarkivar,
dr. phil. Johan Hvidtfeldt, Køben-
havn, landsarkivar Peter Kr. Iversen,
6200 Aabenraa, arkivar Viggo Peter-
sen, 6200 Aabenraa (sekretær).

Redaktionsudvalg for Sønderjysk Må-
nedsskrift: Vicekoleinsp. W. Chris-
tiansen, 6270 Tønder, cand. polit.,
fru Inger Bjørn Svensson, 6100 Ha-
derslev, vicekoleinsp. Chr. Stenz,
6200 Aabenraa.

Amtsudvalgsformænd:

Haderslev amt: Sognepræst Tage
Holm, 6500 Vojens.
Sønderborg amt: Rektor D. Keller
Hansen, 6400 Sønderborg.
Tønder amt: Gårdejer Søren Nissen,
Harres, 6261 Bredebro.
Aabenraa amt: Fuldmægtig, muse-
umsleder Holger Jacobsen,
6200 Aabenraa.
Sydslesvig: Kontorchef Lars H.
Schubert, Flensborg.

Herrekonfektion, arbejdstøj, skotøj og gummistøvler
til damer og herrer
køber De

BEDST og
BILLIGST
hos

Christian Jacobsen
Herreekvipering & fadtojer
Søndertorv . Telefon 22356
Aabenraa

$\frac{1}{8}$ Sønderjyds Frøforsyning

Frøavl og frøhandel

Aabenraa . Telefon (046) 23047

rosenvold
TÆPPE- & GULVCENTER
SØNDERGADE 6-8 · 6200 AABENRAA · TLF. 046 · 22116

KONTORMASKINER
KONTORMØBLER
KONTORARTIKLER

Asmus Schultz
William Boje's Eftl.
Grundlagt 1905

Aabenraa . Telf. 2 35 26

De sønderjydske Danske Samfund

Formand: Amtskontorchef

J. P. Caspersen, 6200 Aabenraa.

Sekretariatet ledes af redaktør

Kal Edv. Larsen, Rådhusstrøvet 3,

6400 Sønderborg.

Den Nordslesvigske

Kvindeforening

Formand: Fru Anne Marie Refslund

Poulsen, Bovlund, 6535 Branderup.

Næstformand: Fru Marie Thorup,

6533 Øster Lindet.

Kasserer: Fru Ellen Bjørn Hansen,

Haderslevvej 24, 6200 Aabenraa.

Det unge Grænseværn (D. N. U.)

Kontor: Kastanieallé 24 A,

6400 Sønderborg.

Formand: Revalderingschef

Sv. A. Hellesen, 6400 Sønderborg,

telef. (044) 2 40 13.

Næstformand: Assistent

Irka Astrid Due, Finsensvej 8 G,

2000 København F, telef. GO 89 38 y.

Dansk Amatør Teater Samvirke

Landsformand: Afdelingsingeniør

Bruno Gaston, Fensmark,

4684 Holme-Olstrup.

Forretningsfører: Viceskoleinspektør

Arne Aabenhus, Solbakken 10,

6300 Graasten.

Redaktør af »Rampelyset«:

H. O. Jørgensen, Borgmester Iversens

Vej 4, 7700 Thisted.

Landssekretariat: Postboks 5,

6300 Graasten, telef. (046) 5 11 03.

Røddingegnens Gymnastik- og Ungdomsforening

Formand: Lærer Laust Torp,

6630 Rødding.

Kasserer: Frode Sørensen, Rødding

Højskole, 6630 Rødding.

Formand for håndboldudvalget:

Frode Sørensen, Rødding Højskole.

Formand for gymnastikudvalget:

Hans Ebbesen Hansen, Obbekær,

6760 Ribe.

Formand for kulturudvalget:

Gdr. Niels Christensen, Stenderup,

6630 Rødding.

Sønderjydske Idrætsforening

Formand: Førstelærer Sven Gammelgaard, 8350 Kollund.

Forretningsfører: Lærer Helge Jeusen, 6775 Døstrup.

Formand for fællesudvalget:

Lene Johansen, Storegade 3,

6270 Tønder.

Formand for skydning: P. C. Gabriel,

Lensløkke 6, 6200 Aabenraa.

Formand for gymnastik:

Gdr. Claus Christensen, Lavensby,

6430 Nordborg.

Formand for folkedans: Ingeniør

A. C. Ries, 6473 Tandslet.

Formand for idrætsudvalget:

Landinspektør H. Marott Poulsen,

Skovvej 2, 6520 Tofthund.

Foreningen er delt i 5 hovedkredse.

Formænd:

Haderslev vesteramt: Overfenrik

Jørgen Nissen, Hjortbro, 6541 Bevtøft.

Haderslev østeramt: Kontorassistent

Erik Stockholm, Hajstrup, 6192 Øsby.

Aabenraa amt: Førstelærer Sven

Gammelgaard, 6350 Kollund.

Sønderborg amt: Major K. Lyhne

Pedersen, du Platsgade 3,

6400 Sønderborg.

Tønder amt: Gårdejer Karsten

Outzen, Ellum, 6240 Løgumkloster.

K. F. U. M. og K. F. U. K. i Sønderjylland

Kredsformænd:

Haderslev-kredsen: Gdr. Chr. Hansen, Poulsgård, Brandrup, 6100 Haderslev.

Gram-kredsen: Lærer Henry Raabjerg, Rangstrup, 0534 Agerskov.

Aabenraa-Tønder-kredsen: Lærer

Helne Trumpf, Sønderhavbjerg,

6222 Gønner.

Sønderborg-kredsen: Missionær Bir-

kelund Nielsen, Th. Brorsensvej 86,

6430 Nordborg.

Anton Nielsen
UDSTYRSFORRETNING
Sind. 1941. 7 AABENRAA Telefon 24111

Ældste specialforretning
med

TÆPPER
GARDINER
og UDSTYR

LANDBRUGSMASKINER

Køb Deres maskiner, hvor De kan få reservedele til dem

Indhent tilbud fra

ALFRED PAULSEN &S

Vestvejen 167 . Aabenraa . Telefon (046) 2 47 57

Førende specialforretning i **HOBBY** og **LEG**

Fleischmann

modeljernbaner HO

TEKNO - BILOFIX -
LEGO byggesæt
MÄRKLIN modeljernbaner
SCALEXTRIC racerbaner
BELLA kvalitetsdukken
LEGETØJ FOR ALLE

CHR. RICHELSEN LEGETØJSFORRETNING

Storegade 27 . Aabenraa . Telefon (046) 2 24 29

Godt syn...

så **NIC. VANGSGAARD**

Deres urmager og specialoptiker

Storegade 27, Aabenraa
Telefon (046) 2 14 49

Kunstforeninger

Kunstforeningen for Haderslev og Omegn

Formand: Museumsinspektør
Hans Neumann, Haderslev Amts
Museum, Aastrupvej 48,
6100 Haderslev. Telf. (045) 2 23 62.

Sønderborg Kunstforening

Formand: Lektor H. Aarup,
Kustantlellé 4, 6400 Sønderborg.
Telf. (044) 2 13 41.

Aabenraa Kunstforening

Formand: Lærer Jakob Gormsen,
Tøndervej 197, 6200 Aabenraa.
Telf. (046) 2 10 37.

Sydslesvigs danske Kunstforening

Formand: Overlærer Harry Jensen,
D-239 Flensborg, Mathildenstrasse 19.
Telf. 5 34 73.

Undervisning

Efterskoler

Agerskov Ungdomsskole, 6534 Agerskov.
Forstander Agnete Tang.

Højer Ungdomsskole, 6280 Højer.
Forstander M. Højer.

Kongedals Ungdomsskole, Dover,
6660 Lintrup.
Forstander Carl Press.

Luthersk Missionsforenings Efterskole,
6240 Løgumkloster.
Forstander H. P. Mogensen.

Nordborg Slots Efterskole,
6430 Nordborg.
Forstander Boye Andersen.

Rens Ungdomsskole, 6371 St. Jydevad.
Forstander Niels Mønsted.

Rinkenæs Ungdomsskole,
6383 Rinkenæs.
Forstander Georg Prlsted.

Sommersted Ungdomsskole,
6560 Sommersted.
Forstander J. Steffensen.

Sundeved Ungdomsskole, 6224 Bovrup.
Forstander Aage Rasmussen.

Vojens Ungdomsskole, Vojens.
Forstander J. Kusk.

Højskoler og landbrugsskoler

Danebod Højskole, 6450 Fynshav.
Forstander Gunner Rasmussen.

Graasten Landbrugsskole,
6300 Graasten.
Forstander Sv. Karlskov Jensen.

Hoptrup Højskole, 6170 Hoptrup.
Forstander Axel Nielsen.

Jaruplund Højskole, Jaruplund,
D-239 Flensborg.
Forstander Niels Bøgh-Andersen.

Løgumkloster Højskole,
6240 Løgumkloster.
Forstander J. Kr. Krarup.

Rødding Højskole, 6030 Rødding.
Forstander Chr. Daungård Nielsen.

Rønshoved Højskole, 6383 Rønshoved.
Forstander Hans Haarder.

Idrætshøjskolen i Sønderborg,
6400 Sønderborg.
Forstander Bent Brier.

Husholdningsskoler

Als Husholdningsskole, 6471 Vollerup.
Forstanderinde Johanne Hansen.

Graasten Husholdningsskole,
6300 Graasten.
Forstanderinde Johanne Pedersen.

Landbrugsbøger . Regnskabsbøger . Faglitteratur

PETER N. ANDRESEN

Boghandel . AABENRAA . Telefon (046) 2 20 69

KVALITETS-TRYKSAGER

er ikke dyrere

Aabenraa Bogtrykkeri

N. P. Mogensen & Søn
Aabenraa - Telefon 2 25 49

Se vort udvalg
absolut uden
købetvang

Fri levering
i egne vogne
over hele landsdelen

NY- OG BRUGT-MØBELHANDEL

KJÆRS MØBLER

Slotsgade . Aabenraa . Telefon (046) 2 32 48

Niels A. Nielsen & Søn

FARVE- OG TAPETHANDEL

Indchaver H. H. Nielsen
Ramsherred 10 . Aabenraa . Telefon 2 31 28

... altid noget nyt på tapetet

Moderne BRILLER leveres efter lægerecept.

Leverandør
til
sygekassen

Carl A. Lassen

Urmager og guldsmed

Nørreport 20 . Aabenraa . Telefon 2 30 58

Biblioteker og arkiver

Augustenborg, Augustenborg Kommunebibliotek, telf. (044) 7 16 71. Vinter: Mandag 14-16 og 19-21, onsdag 16-18 og fredag 19-21. Sommer: Mandag 14-16, onsdag 16-18 og fredag 19-21. Filialer 1: Asserballe, Fynshav, Notmark.

Bredebro, Bredebro Forbundsbibliotek. Tirsdag og fredag 18,30-20, onsdag 14,30-15,30. Filialer 1: Ballun, Borg, Hurres, Randerup, Skast, Visby.

Broager, Broager Bibliotek. Mandag 14-16, 19-20, onsdag 14-16, 19-20, fredag 14-16, 19-20. Filialer 1: Egernsund og Skelde.

Christiansfeld, Christiansfeld Bibliotek, telf. (045) 6 18 37. Tirsdag og fredag 14-16, 18-20. Filialer 1: Aller, Fjelstrup, Hejls, Hjerndrup, Stepling, Taps, Vejstrup.

Felsted, Lundtofte Kommunes Biblioteker, telf. (046) 8 53 20. Onsdag 15-17, fredag 18-20. 1/10-30/4 også mandag 18-20. Filialer 1: Bovrup, Klipleve, Søgård, Varnæs.

Gram, Gram Sognebibliotek, Slotsvej 6, telf. (048) 2 19 70. Mandag, tirsdag og fredag 19-20,30, onsdag og torsdag 16-17,30. For børn: mandag og torsdag 13-15, tirsdag og fredag 14-15. Filialer 1: Arnum, Endrupskov, Fole.

Graasten, Graasten Bibliotek, telf. (046) 5 13 75. Mandag og fredag 14,30-19,30, tirsdag, onsdag og torsdag 14,30-18.00. Filialer 1: Kværs og Rinkenes.

Haderslev, Haderslev Centralbibliotek, Jomfrustien 20, telf. (045) 2 55 33. Hverdage 10-20 (maj-august 10-19), lørdag 10-14. Filialer 1: Halk, Hoptrup, Marstrup, Moltrup, Vilstrup, Vonsbæk, Øsby. Børnebiblioteket, Gammelling 5, telf. (045) 2 46 56. Hverdage 13-18, lørdag lukket.

Højer, Højer Bibliotek, Digeskolen, Højer, telf. (047) 4 26 86. Tirsdag 18-20, onsdag 15-17. 1/9-1/5 fredag 15-16, 19-20. Filialer: Emmurlev, Rudbøl, Sdr. Sejerslev.

Kirke-Hørup, Sydals Bibliotek. Vinter: Tirsdag 16-18, fredag 19-21. Sommer: Tirsdag 16-17, fredag 19-21. Filialer 1: Lysabild, Tandslet, Kegnæs.

Løgumkloster, Løgumkloster Bibliotek, telf. (047) 4 30 42. 1/5-31/8 mandag 18-20, torsdag 15-16. 1/9-30/4 mandag, onsdag og fredag 18-20, torsdag 14-16. Filialer 1: Bedsted, Ellum, Nr. Løgum, Ø. Højst.

Nordborg, Nordborg Bibliotek, telf. (041) 5 03 36. 1/5-31/8 mandag-fredag 10-12, 14-19. 1/9-30/4 mandag-fredag 10-12, 14-20. Filialer 1: Guderup, Havnbjerg, Holm, Oksbøl, Stevning, Svenstrup.

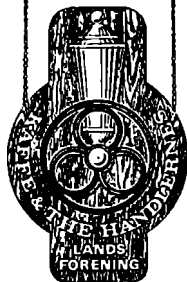
Padborg, Ilov Bibliotek, telf. (046) 7 34 54. Mandag, tirsdag og onsdag 14-17, torsdag og fredag 14-19,30. Filialer 1: Hokkerup, Holbøl, Kolund.

Rødding, Rødding Bibliotek, Kongevej 6, telf. (048) 4 12 88. Mandag og fredag 19-21, onsdag 16-18. For børn: Mandag, onsdag og fredag 14-16. Filialer 1: Hjerting, Hygum, Jels, Lintrup, Skodborg, Skrave, Ø. Lindet.

Rødekrø, Mandag 14,30-16,30, onsdag 9,30-11,30, fredag 19-21. Om vinteren desuden tirsdag 18-20. Filialer 1: Hovslund, Nr. Hostrup, Genser, Hellevad. Bibliotekarens privattelefon: (046) 6 29 20.

Skærbæk, Skærbæk Bibliotek, telf. (047) 5 17 80. Mandag 10-18, tirsdag og torsdag 18-20. Filialer 1: Brøns, Døstrup, Mjolden, Rejsby, Rømp (Kongsmark), Vodder (Frifelt).

stil
større krav
til
kaffe

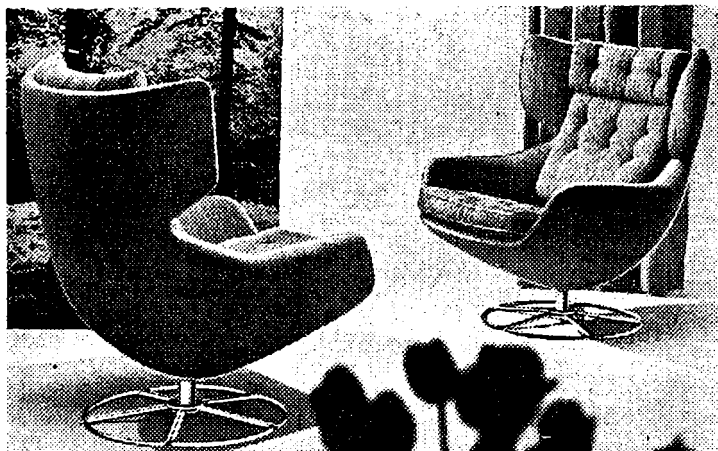
— og husk

Kaffen
skal være fra

J. LAURIDSEN

KAFFEFORRETNING

Søndergade 17 . Aabenraa . Telefon 21028

SKOV *Møbler*
v/ TH. IVERSEN

Vestergade 35 . Aabenraa . Telefon (046) 22420

Sønderborg, Sønderborg Centralbibliotek, telf. (044) 2 26 31. Vinter: Mandag-fredag 10-20, lørdag 10-14. Sommer: Mandag-fredag 10-19, lørdag 10-14. Filialer i: Ulkebøl.

Tinglev, Tinglev Bibliotek, telf. (046) 4 41 89. 1/4-30/9 mandag, tirsdag, torsdag og fredag 19-20, tirsdag, fredag 16-17. 1/10-31/3 mandag 19-21, tirsdag 16-18, 19-20, torsdag 19-20, fredag 10-18, 19-21. Filialer i: Bolderslev, Burkul, Bylderup, Ravsted, Rens, Uge.

Toftlund, Nørre Rangstrup Kommunebibliotek, Søndergade 56, telf. (048) 3 10 30. Tirsdag 16,30-20, fredag 15-18, 1/10-1/5 tillige torsdag 18,30-19,30. Filialer i: Agerskov, Arrild, Bevtoft, Branderup, Tirslund.

Tønder, Tønder Bibliotek, Richtsensgade 10, telf. (047) 2 12 00. Udlån og læsesal vinter: 10-20. lørdag dog 10-16. Sommer 1/5 til 30/9: 10-19, lørdag dog 10-16. Filialer i: Jesing og Møgeltønder. Børnebiblioteket: 14-17, lørdag dog 14-16.

Vester-Sottrup, Sundeved Bibliotek, telf. (044) 8 72 42. Mandag 10,50-11,30, tirsdag 18,30-20, onsdag 10,30-11,30, torsdag 10,30-11,30, fredag 15-18. Filialer i: Nybøl og Ullerup.

Vojens, Vojens Bibliotek, Vestergade 21, telf. (045) 4 16 80. Mandag og tirsdag 13-19,30, onsdag og torsdag 13-17, fredag 9-11, 13-20, lørdag lukket. Filialer i: Hammelev, Jegerup, Nustrup, O. Jerstal, Oksenvad, Simmersted, Skrydstrup, Sommersted, Vedsted, Ørsted.

Aabenraa, Rådhusgangen, telf. (046) 2 25 65 og 2 25 66. Udlån og læsesal 1/9 til 30/4: 10-20, lørdag dog 10-14. Om sommeren 10-10, lørd. dog 10-14. Rugkøbel bibliotek, telefon (046) 2 14 80. Mandag, onsdag og fredag 14,30-19, tirsdag, torsdag 14,30-17. Om sommeren mandag, onsdag og fredag 10-19. Filialer i: Løjt Kirkeby og Stubbæk. Børnebiblioteket, (Ungdomsborgen) telf. (046) 2 25 65 og 2 25 66. Mandag og onsdag 13-19, tirsdag, torsdag og fredag 13-17. Jull måned mandag, onsdag og fredag 13-15.

Landsarkivet for de sønderjyske Landsdele, 6200 Aabenraa

Telf. (046) 2 27 04.

Åben 9-16, lørdag 9-17.

Landsarkivar P. Kr. Iversen.
Arkivarer Viggo Petersen og Dorrit Andersen.

olivetti

YTTESSEN

Slotsgade 1 - Aabenraa - Telefon 21009

Skrive-, regne- og
bogholderimaskiner

SYDJYSK
KONTORSERVICE

SØNNICHSEN^S
LEGETØJ

STOREGADE 13
AABENRAA TELEFON 22405

SØNNICHSEN^S
Varehus

Ramsherred 42 . Aabenraa
Telefon 22709

Gyldendals bibliotek: DANSK LITTERATUR

Ny udgave i 50 bind,
pr. bd., heftet, ca. 11,50 kr.
pr. bd., indb., ca. 19,75 kr.

NIELS THOMSEN^S Boghandel

Storetorv 5 - 6200 Aabenraa
Telf. (046) 2 22 29

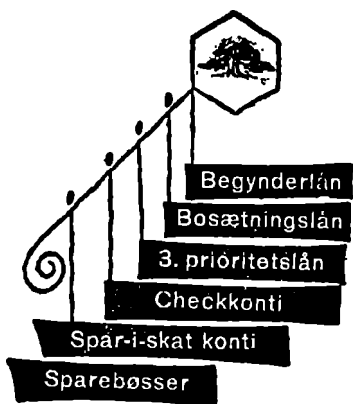

»FOLKEHJEM«

K. og H. HOLM TYGESEN . Telefon 2 28 48 . Aabenraa

Museer

- Brødremenighedens Museum, Birkevej, 6070 Christiansfeld.**
Åbent: 1.6.-31.8.: 10-11.30, 14-17, mandag lukket.
(Besøg udenfor disse tider efter aftale med S. Boye Nielsen, telf. (045) 6 12 24).
- Sønderjysk Brandværnsmuseum, Birkevej, 6070 Christiansfeld.**
Åbent: Som Brødremenighedens Museum.
- Frøslevlejrens Museum, 0330 Padborg.**
Telf. (046) 7 65 57.
Åbent: 1.5.-30.9. samt i skolernes efterårsferie og i påsken (undtagen 1. påskedag): 10-17, 1.10.-30.4.: Kun efter aftale for skoler, foreninger o. l.
Telf. udenf. åbningstid: (046) 7 35 68.
- Haderslev Amts Museum, Aastrupvej 48, 6100 Haderslev.** Telf. (045) 2 23 62.
Åbent: 10-17, søn- og helligdage 10-12, 14-17.
- Nationalmuseets Kommandørgård, Toftum, Røngø, 6791 Kongsmark.**
Telf. (047) 5 52 76.
Åbent: 1.5.-30.9.: 10-19.
- Museet på Sønderborg Slot, 6400 Sønderborg.** Telf. (044) 2 25 39.
Åbent: 1.5.-30.9.: 10-18. 1.10.-30.4.: 13-16.
- Tønder Museum, Slotsbanken, 6270 Tønder.** Telf. (047) 2 26 57.
Åbent: 1.5.-30.9.: 10-12, 13-17, mandag lukket. 1.10.-30.4.: Tirsdag, torsdag, lørdag og søndag 13-16.
- Aabenraa Museum, H. P. Hanssensgade 33, 6200 Aabenraa.** Telf. (048) 2 26 45.
Åbent: 15.5.-15.9.: 10-12, 14-18, mandag lukket. 16.9.-14.5.: 10-12, 14-17, mandag lukket.
- Samlingen på Jacob Michelsens gård i Kolstrup, Toften 15, 6200 Aabenraa.** Telf. (048) 2 10 68.
Åbent: Efter aftale.
- Flensborg Bymuseum, Lutherplads, Flensborg.**
Åbent: 10-13, 15-17. Søndag 10-13. Mandag lukket.
- Lyksborg Slot, Lyksborg.**
Åbent: 10-12, 14-17. Søndag 11-12, 14-17. Mandag lukket.
- Det slesvig-holstenske landsmuseum, Gottorp Slot, Slesvig.**
Åbent: 9-17, mandag lukket.
- Det slesvig-holstenske landsmuseum for forhistorie og tidlig historie, Gottorp Slot, Slesvig.**
Åbent: 9-17, mandag lukket.
- Nissen-Haus, det nordfrisiske museum, Hertug Adolfgade 25, Husum.**
Åbent: 10-12, 14-17. Søndag 10-17.
- Nolde-museet, Søbøl ved Nykirke.**
Åbent: 1.3.-30.11.: 10-18.
- Slesvig Bymuseum, Frederiksgade, Slesvig.**
- Isted Mindehal, Isted.**
- Hjemstavns-museet, det gamle rådhus, Rensborg.**
- Jernkunstmuseet, Carlshütte, Büdelsdorf ved Rensborg.**
- Nordfrisk Hjemstavnsmuseum, Museumsvej, Nibøl-Dedsted.**
- Ostenfeld-gården, Nordhusumgade 11, Husum.**
- Ejdersted Hjemstavnsmuseum, St. Peder.**
- Häberlin-Frisermuseum, Vyk på Før.**
- Silds Hjemstavnsmuseum, Keltum.**
- Burg Hjemstavnsmuseum, Fehmern.**
- Museer i Sydslesvig er i reglen lukket om mandagen.

SPAREKASSEN HADERSLEV

... altid til DERES tjeneste

Erhvervene

Landbrug

Statens Jordlovsudvalg

Kontor: Sct. Annæ Plads 19,
1250 København K.

Formand: Gdr. Simon From, MF,
Bygvrå, 6140 Fjelstrup.

Administrationschef: V. Hauch.

Medlem for Haderslev og Sønderborg
amtsråds kredse: Gdr. Axel Petersen,
Rørkær, 6373 Jejsing.

Medlem for Aabenraa og Tønder amts-
råds kredse: Husmand Fr. W. Tel-
chert, MF, Søgård, 6381 Klippelev.

Kontoret i Tønder ledes af kontorchef
E. Ihsen.

Leder af teknisk afdeling:
Civiling. Th. Claudt Westh,
6270 Tønder.

Landbrugsrådet

Kontor: Axelborg, Axeltovej 3,
1609 København V.

Præsident: Gdr. Anders Andersen, MF,
Benzonslyst, 8500 Grenaa.

Direktør: N. Kjærgaard.

Jordfordelingskommissionerne

Jordfordelingskommissionen for 9. om-
råde, omfattende Haderslev og Søn-
derborg amtsråds kredse:

Formand: Gdr. Niels Ravn, MF,
7300 Jelling.

Medlemmer: Gdr. Chr. Jacobsen, Havn-
søgaard, Strandelhjørn, 6551 Over-
Jerstal, husmand Broder Brodersen,
Rufas, 6384 Avnbøl, forstander Sv.
Karlskov Jensen, Graasten Land-
brugsskole, 6300 Graasten.

Jordfordelingskommissionen for 10.
område, omfattende Tønder og
Aabenraa amtsråds kredse:

Formand: Husmand Fr. W. Telchert,
MF, Søgård, 6381 Klippelev.

Medlemmer: Gdr. Holger Hansen, Eng-
huset, Stubbæk, 6200 Aabenraa, hus-
mand Jørgen Jørgensen, Nørre Hja-
rup, 6552 Hovslund, dommer H. Fogh,
6270 Tønder, gdr. Claus Clausen,
Harres, 6261 Bredebro.

Jordfordelingssekretariatet: Holbergs-
gade 23, 1057 København K.

Kommissioner ang. oprettelse af husmandsbrug, arbejderboliger m. m.

Formænd:

Haderslev amt: Gdr. Viggo Larsen,
6610 Skodborg.

Aabenraa amt: Jørgen Jørgensen,
Nr. Hjarup, 6552 Hovslund.

Sønderborg amt: Husmand
Jørgen Clausen, Himmærk,
6462 Svenstrup, Als.

Tønder amt: Husejer Carl Olesen,
Spanødet, 6542 Arnum.

Det kgl. danske Landhusholdningsselskab

Rollighedsvej 28, 1958 København V.,
tef. (01) 35 02 27.

Ledende præsident: Kammerherre
E. Tesdorpf, Gjorslev, 4660 Store-
Heddinge.

Direktør: H. Wraae-Jensen.

I bestyrelsesrådet: Direktør Fr. Heick,
Hedeselskabet, 8800 Viborg, og gdr.
Anders Hørlück, 6610 Skodborg.

Det danske Hedeselskab

Hovedkontor: 8800 Viborg.

Formand: Hofjægermester, godsejer

A. Olufsen, Quilstrup, 7600 Struer.

Direktør: Fr. Heick, 8800 Viborg.

Mose- og engafdeling: Afdelingschef
K. Sandahl Skov, 8800 Viborg.

Distriktskontor i 6100 Haderslev:
Distriktsbestyrer V. Lindebo Hansen.

Distriktskontor i 6270 Tønder:

Distriktsbestyrer J. Bjerregaard.

Distriktskontor i 6200 Aabenraa:

Distriktsbestyrer N. Jespersen.

Kulturteknisk afdeling: Afdelingschef
N. Venov, 8800 Viborg.

Distriktskontor i 6000 Kolding:

Distriktsingeniør M. Høst-Madsen.

Filialkontor i 6270 Tønder:

Afdelingsingeniør A. Sørensen.

Plantningsafdelingen: Afdelingschef

B. Steenstrup, 8800 Viborg.

Plantagedistrikt: Skovrider

B. Lindskov Christiansen,

6780 Skærbæk.

Alt i moderne belysning
Varmeinstallation
og sanitære installationer

J. C. Dirks

INSTALLATIONSFORRETNING
Haderslev . Telefon (045) 2 26 31

Carl Niensens Boghandel

Grundlagt 1765

BOGBINDERI

KONTORMØBLER . REGNE- OG SKRIVEMASKINER

Nørregade 25 . Haderslev . Telefon 2 23 71

A/s Nicolai Outzen

Haderslev

Telefon 2 30.20

Peter Henningsen

URE . GULD- OG SØLVVARER

Haderslev . Telefon 2 21 69

Eneforhandling af ALPINA ure

Landboforeninger

De samvirkende danske Landboforeninger

Kontor: Axelborg, 1620 København V.
I formandsskabet: Gdr. Anders Andersen, MF, og forp. Arne Pillegaard Larsen.

Sønderjyder i bestyrelsen: Gdr. Knud Frlis, Benniksgård, 6383 Rinkenæs, gdr. Anders Hørlück, 6610 Skodborg J., gdr. Chr. Jørgensen, Tandsgård, 6473 Tandstlet, og gdr. Paul la Cour Møller, Bispegården, Ketting, 0440 Augustenborg.

Foreningen af jydsk Landboforeninger

Kontor: Sct. Clemens Torv,
8000 Aarhus C., telf. (061) 3 09 99.
Formand: Gdr. Anders Andersen, MF, Benzonslyst, 8500 Grenaa.
I bestyrelsen: Gdr. Anders Hørlück, 6610 Skodborg J., og gdr. Chr. Jørgensen, Tandsgård, 6473 Tandstlet.
Sekretær: Bjørn B. Christensen.

Fælleslandboforeningen for Nordslesvig

Formand: Gårdejer Erik Boesen, Stubbom, 6140 Fjelstrup.
Sekretær og kasserer: Konsulent Carl Poulsen, 6230 Rødekro.
Bestyrelsen består af de enkelte landboforeningers og de to førstnævnte fællesledelsers formænd.
Husdyrbrugskonsulenter: Kr. Dahlgaard Jensen, 6385 Vester Soltrup, og H. Vinge Madsen, 6500 Vojens, samt Poul Solmer Frank, 6500 Vojens.

Den nordslesvigsk Landboforening

Formand: Gdr. Anders Hørlück, 6610 Skodborg J.
Sekretær og planteavlskonsulent: Georg Nissen, Frøvej 8, 6630 Rødding.
Konsulenter: Georg Nissen, Niels Lassen; og i samarbejde med egnens husmandsforening, havebrugskonsulent Arne Knudsen og husdyrbrugs-

konsulent H. P. Fogtmann, og i samarbejde med Kolding og Omegns og Kolding Herreds Landboforening maskinkonsulent M. Boesgaard, Ladelund, bygningskonsulent Ange Beldringe, Kolding.

Haderslev Amts Landboforening

Formand: Gdr. Erik Boesen, Stubbom, 6140 Fjelstrup.
Sekretær: Gdr. Jørgen Bruik, Diernæs, 6170 Høptrup.
Konsulenter: P. R. Madsen (planteavl), Per Koustrup (maskiner), H. Jensen, J. Høj Nielsen (regnskab), Ingrid Petersen (husholdning).
Landboforeningens kontorer: Mariesminde, Aastrupvej 36, 6100 Haderslev, telf. (045) 2 46 31.

Nr. Rangstrup Herreds Landboforening

Formand: Gdr. Hans Lautrup, Vellerup, 6535 Branderup J.
Sekretær: J. Have, 6520 Toflund.
Konsulenter: Th. Petersen (husdyrbrug), Kr. V. Christiansen (regnskab), J. Have (planteavl).

Aabenraa Amts Landboforening

Formand: Gdr. Torp Frlis Møller, Aarslev, 6391 Hjordkær.
Sekretær: Carl Poulsen, 6230 Rødekro.
Konsulenter: Carl Poulsen, 6230 Rødekro (planteavl), Erik Larsen, 6230 Rødekro (husdyrbrug), P. Mølgaard, 6200 Aabenraa (regnskab), Niels Horup, Stubbæk, 6200 Aabenraa (mask.)

Vis Herreds Landboforening

Formand: Gdr. Laurids Nielsen, Buskmose, 0383 Rinkenæs.
Sekretær: N. A. Drewsen, Hokkerup, 6382 Tørsbøl.
Konsulenter: N. A. Drewsen, Hokkerup (planteavl), Erik Larsen, 6230 Rødekro (husdyrbrug), fru Marie Surlykke, 6383 Rinkenæs (havebrug), Niels Horup, Stubbæk, 6200 Aabenraa (maskiner).

Haderslev Kul & Koks- Kompagni A/S

Kulimport

Brændselsolier

Petroleum

Oliefyr - Olietanke

Telefon (045) 2 20 12 (3 linjer)

Kontor: Nørregade 27

Antikke standure

De er altid velkommen til at se
vor special-afdeling i antikke ure.

Alle ure er gennemrestaurerede
på eget værksted
og leveres med fuld garanti.

Kommer over hele landet.

V. FAHRENDORFF & SØN

Nørregade 24 . Haderslev . Telefon (045) 2 26 44

Den sundevedske Landboforening

Formand: Gdr. Tøge Sibbesen,
Marlegård, 6310 Broager.

Sekretær: Gdr. Poul Bertelsen,
Blans, 6384 Avnbøl.

Konsulenter: Filt Jensen, 6385 Vester
Sottrup (planteavl), A. Winther, Ul-
kebøl, 6400 Sønderborg (planteavl og
ungdomsarb.), P. Nielsen 6472 Kirke
Hørup (husdyrbrug), fru Marie Sur-
lykke, 6383 Rinkenæs (havebrug),
Jørgen Mølbjerg, Jættevej 12, Hos-
trupskov, 6200 Aabenraa (ungdoms-
arbejde).

Als Nørherreds Landboforening

Formand: Gdr. Nis V. Christensen,
Havnbjerg, 6430 Nordborg.

Sekretær: Gdr. Chresten Jessen,
Stenbækgård, Holm, 6430 Nordborg.

Konsulenter: Filt Jensen, 6385 Vester
Sottrup (planteavl), A. Winther, Ul-
kebøl, 6400 Sønderborg (planteavl),
Peder Nielsen, 6472 Kirke Hørup
(husdyrbrug), Aage Johansen, 6430
Nordborg (regnskab), fru Marie Sur-
lykke, 6383 Rinkenæs (havebrug),
Niels Hørup, Stubbæk, 0200 Aaben-
raa (maskiner).

Den alsiske Landboforening

Formand: Gdr. Chr. Jørgensen,
Tandsgårde, 6473 Tandslæt.

Sekretær: Gdr. Jørgen Michelsen,
Lysbildskov, 6474 Skovby.

Konsulenter: Filt Jensen, 6472 Vester
Sottrup, A. Winther, Ulkebøl, 6400
Sønderborg (planteavl), P. Nielsen,
6472 Kirke Hørup (husdyrbrug), P.
J. Hansen, Hørup Hav (regnskab),
fru Marie Surlykke, 6383 Rinkenæs
(havebrug), fru Else Hansen, 6230
Rødekro (husholdning).

Det bl. distrikts Landboforening

Formand: Gdr. Andreas Pedersen,
Travstedgård, 6270 Tønder.

Sekretær: Konsulent Bent Meyboin,
6271 Bredebro.

Konsulenter: Bent Maybom, 6271 Bre-
debro (planteavl), Aksel Pedersen,
6270 Tønder (husdyrbrug), K. P. Kri-
stensen, 0270 Tønder (regnskab), fru
Marie Surlykke, 6383 Rinkenæs (ha-
vebrug), fru Inger Marie Petersen,
6271 Bredebro (husholdning).

Slogs Herreds Landboforening

Formand: Forstander Hardy Knudsen,
6371 Store Jyndeved.

Sekretær: Gdr. Chr. Petersen,
Bylderup, 6372 Bylderup-Bov.

Konsulenter: Frede Nissen, 6372 Byl-
derup-Bov (planteavl), Aksel Peder-
sen, 6270 Tønder (husdyrbrug), fru
Marie Surlykke, 6383 Rinkenæs (ha-
vebrug), Erik Rasmussen, 6240 Løg-
umkloster (regnskab).

Landboforeningen for

Løgumkloster og Omegn

Formand: Gdr. Verner Antonius,
Landeby, 6240 Løgumkloster.

Sekretær og kasserer: Gdr. Hans Nis-
sen, Nr. Løgum, 0240 Løgumkloster.

Konsulenter: Hans Jepsen, Vesterlølle,
6240 Løgumkloster (planteavl), Ak-
sel Pedersen, 6270 Tønder (husdyr-
brug), fru Marie Surlykke, 6383 Rin-
kenæs (havebrug), Erik Rasmussen,
6240 Løgumkloster (regnskab).

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Alt i pels, læder og ruskind

Ebbe Janssen & Søn

Storegade 1 . Haderslev . Telefon (045) 2 11 85

Den faglærte buntmager

J. S. Christensen

AKTIESELSKAB

Haderslev . Telefon (045) 2 27 45

Trylin

GARDEROBE-RENSNING

M. Schaumanns Klædefabrik

v/ M. og K. SCHAUMANN

Haderslev

Husmandsforeninger

De samvirkende danske Husmandsforeninger

Kontor: Vester Farimagsgade 6*,
1606 København V.

Formand: Husmand Peter Jørgensen,
Agervej, 4200 Slagelse.

I bestyrelsen bl. a.: Husmand Jens P.
Jensen, 6354 Agerskov, husmand Chr.
Sørensen, Tirslund, 6681 Holsted St.

Sekretariatets chef: Jørgen Pedersen,
2880 Bagsværd.

De samvirkende jyske Husmandsforeninger

Kontor: Viborgvej 128, 8210 Aarhus V.,
telef. (06) 15 52 33.

Formand: Hans Larsen-Ledet, Nordly,
Asferg, 8990 Fårup.

I bestyrelsen: P. Hansen Kock,
Asserballe, 6440 Augustenborg.

Sekretær: Ejnar M. Nielsen, Aarhus.

De samvirkende sønderjyske Husmandsforeninger

Formand: Husmand Jens P. Jensen,
6534 Agerskov.

Sekretær, kasserer og konsulent i
planteavl: E. Christensen,
6240 Løgumkloster.

Konsulenter: (Se enkeltforeningerne).

Tønder Amts Husmandsforeninger

Formand: Haus Matthesen, Broders-
gård, 0270 Tønder.

Kasserer: Hans Bjørn Nolde,
6373 Jejsing.

Konsulenter: Aksel Pedersen, 6270
Tønder (husdyrbrug), Anker Am-
mitzbøll, 6230 Rødekre (fjerkræ),
Erik Christensen, 0240 Løgumkloster
(planteavl), Jens Berg, 6240 Løgum-
kloster, V. Horup, Stubbæk, 6200 An-
benraa (maskiner).

Haderslev Østeramts Husmandsforeninger

Formand: Jørgen Hansen, Høgelund,
6551 Over-Jerstal.

Sekretær: Svend Aage Petersen,
Havremark, 6100 Haderslev.

Konsulenter: A. Laisen, Bjerningrød,
6100 Haderslev (planteavl), Andr.
Hansen, Erlev, 6100 Haderslev (hus-
dyrbrug). Maskinkonsulent P. Kous-
trup, 6180 Marstrup.

Haderslev Vesteramts Husmandsforeninger

Formand: Husmand Gunner Groth,
Stenderupgård, 6520 Toftlund.

Sekretær: Husdyrbrugskonsulent
A. Mortensen, 6510 Gram.

Konsulenter: H. P. Fogtmann, 6030
Rødding, Th. Pedersen, 6520 Toft-
lund (husdyrbrug), Arne Knudsen,
6510 Gram (havebrug).

Sønderborg Amts Husmandsforeninger

(herunder er tilsluttet Kreds-
foreningen »Sønderjydene»)

Formand: Husmand Peter Hansen Kok,
Asserballe, 6440 Augustenborg.

Konsulenter: E. Knudsen, 6310 Broager
(planteavl), J. Berg, 6240 Løgumklo-
ster (De samv. sdj. Husmandsfore-
ningers driftøkonomiafdeling), P.
Nielsen, 6472 Kirke Hørup (husdyr-
brug, fælleskonsulent), Didda Dani-
elsen, Høruphav, 6472 Kirke Hørup
(husholdning).

Aabenraa Amts/ Husmandsforeninger

Formand: Gdr. Kristian H. Thomsen,
Blrkehøj, Stubbæk, 6200 Aabenraa.

Konsulenter: O. A. Mortensen, 6510
Gram (husdyrbrug), Erik Christen-
sen, 6240 Løgumkloster (planteavl),
Erik Larsen, 6230 Rødekre (fodring
og hygiejne), Jens Berg, 6240 Løgum-
kloster (driftsvæjledning).

*En ting
der står
fast:*

NORA plast ...

skridsikkert fodtøj

- For industri og landbrug
- Tåler syre, ajele og kemikalier
- Specialmodeller til olie, fedt og benzin
- Lette, behagelige og hygiejniske

NORA FODTØJ

GENERALIMPORT: C. BORREGAARD NIELSEN
AABENRAA - TLF. (046) 229 50
FORMANLERE OVER HELE LANDET

**Landboforeningen for
Skærbæk og Omegn**

Formand: Jørgen Jensen, V. Aabølling,
6774 Brønns.

Næstformand: Lars Lassen, Haved,
6773 Rejsby.

Konsulenter: P. V. Johnsen, 6780 Skærbæk (planteavl), Aksel Pedersen, 6270 Tønder (husdyrbrug), M. Dencker, Havevej 10, 6780 Skærbæk (regnskab), N. Horup, Stubbæk, 6200 Aabenraa (maskiner), Arne Knudsen 6510 Gram (havebrug).

**Landwirtschaftlicher Hauptverein
für Nordschleswig**

Formand: Gdr. H. H. Johannsen,
Skelde, 6310 Broager.

Sekretær: Konsulent P. Rasmussen,
6200 Aabenraa.

Konsulenter: Hans K. Agerley, 6100 Haderslev (planteavl), E. Wittmann, 6200 Aabenraa (bogsøring), H. U. Petersen, 6270 Tønder (bogsøring), P. W. Dall, Stubbæk, 6200 Aabenraa (bogsøring), Fr. H. Gullöve, 6200 Aabenraa (havebrug).

Ta' til
Haderslev
og gå på
indkøb —

Vi ses hos

ORBESEN
Stormagasin

BLÅ NEM

med salmiak til rengøring

NEM

til opvask - det bløde uskadelige
Begge godkendte af
sundhedsmyndighederne

WE-CIT

til WC-kummen, renses, desinfi-
cerer. Diskret, behagelig duft.

MOTAX

død og udryddelse
af lus og utøj »o æ kre«.

Det er sønderjyske
fabrikater fra
**SVEND HOLM,
Aabenraa**

— som man køber
hos købmanden

- ikke blot, fordi de er
sønderjyske, men det er
reelle kvalitetsvarer,
der giver fuld værdi for
pengene.

Motto:

Køb ikke blot
på må og få!
Køb de rigtige varer
fra
Svend Holm, Aabenraa

— hos **KØBMANDEN**

KARL LARSEN

KOLONIAL . DELIKATESSER

Hellevad . Telefon 6 94 29

Få Deres dagligstue fornyet inden jul — det hygger.
Vi har det store udvalg til de rigtige priser.
Fine betalingsvilkår.

H. DETHLEFSENS MØBLER

Rødekro - Telf. 622 52

Husholdningsforeninger

De samvirkende danske Husholdningsforeninger

Formand: Gårdejerske fru Signe Førby,
Harreby, 6510 Gram.

Det sønderjydske Husholdningsudvalg

Formand: Fru Henny Blrk,
8545 Arrild.

Fællesudvalg for følgende husholdningsforeninger, som alle er tilsluttet Foreningen af jydsk Landboforeningers Husholdningsudvalg:

Haderslev Amts Landbohusholdningsforening

Formand: Fru Marie Kortbæk, Anslet,
6100 Haderslev.

Konsulent: Ingrid Pedersen, Erlev,
6100 Haderslev.

Nr. Rangstrup Herreds Husholdningsforening

Formand: Fru Ellen Hansen,
Rangstrup mejeri, 6354 Agerskov.

Konsulent: Fru Jørgine Frank Jensen,
Bodum, 6200 Aabenraa.

Løgumkloster og Omegns Husholdningsforening

Formand: Fru Mathilde Ravn, Frederiksgård, Draved, 6240 Løgumkloster.
Konsulent: Fru Inge Marie Petersen,
6201 Bredebro.

Det blandede distrikts Husholdningsforening

Formand: Fru Ellen Møller, Vollum,
6261 Bredebro.

Konsulent: Fru Inge Marie Petersen,
6261 Bredebro.

De sammensluttede Husholdningsforeninger i Aabenraa-Sønderborg Amter m. fl.

Formand: Fru Ruth Nissen,
Skelbækgård, 6400 Sønderborg.

Konsulent: Fru Jørgine Frank Jensen,
Bodum, 6200 Aabenraa.

Slogs Herreds Husholdningsforening

Formand: Fru Karen Uth, Havsted,
6253 Ravsted.

Konsulent: Fru Inge Marie Petersen,
6261 Bredebro.

Husdyrbrugsorganisationer

Sønderjyds Fællesledelse af Kvægavl

Formand: Gdr. Jakob Ravn, Olufsminde, 6572 Simmersted.

Konsulenter: B. Vinge Madsen,
6500 Vojens, og Povl Solmer Frank,
6500 Vojens.

8 kvægavlsforeninger med kunstlig sædoverføring = 109.000 køer.

04 kontrolforeninger, omfattende
3.513 besætninger med 52.650 køer

Sønderjyds Fællesledelse

Sønderborg-kredsen

Formand: Gdr. Hans Skau,
Lillehave, 0200 Aabenraa.

Konsulent: Kr. Dahlgaard Jensen,
0385 Vester Sottrup.

Fællesledelsen omfatter 11 kontrolforeninger med ca. 13.000 køer og 1 kvægavlsforening med ca. 1.900 medlemmer og ca. 26.500 køer.

Sønderjyds Avlsforening for sortbroget dansk Malkekvæg

Formand: Gdr. G. Kloppenborg-Skrumsager, Bejstrupgård, Københoved, 6510 Skodborg J.

Konsulent: B. Vinge Madsen,
6500 Vojens.

245 medlemmer - 5.000 køer.

Sønderjyds Tyrestation

Bovlund, 6534 Agerskov.

Formand: Gdr. Anton Holm, Rangstrup, 6534 Agerskov.

Bestyrer: Jes Jørgensen.

AKSEL MICHELSEN

Telefon Tønder 2 11 11*

KUL og TRÆLAST, BYGNINGSARTIKLER, STØBEGODS
Formbrændselsfabrik - TEXACO brændselsolier
CEMENTVAREFABRIK

Den Danske Landmandsbank

Aktieselskab

TØNDER AFDELING

Vestergade 31 . Telefon 2 21 22

Tønder Andelsslagteri

Tønder . Telefon 2 23 56 + 2 23 57

J. N. JEFSEN

BØGER . PAPIR . KUNST

Alt i skøn- og faglitteratur

Storegade 5 - Telefon 2 23 41 - TØNDER

En god forretningsfor-
bindelse giver tryghed.
Gør Deres indkøb af
TRÆLAST,
BYGNINGSARTIKLER,
KUL, KOKS og
FYRINGSOLIE m. m.
hos

P Trælast
C Christensen
Tlf. 21450 Tønder

Afkomsprøvestationen Bræstrupgård

8630 Rødding.
Formand: Gdr. Anton Holm, Rungstrup,
6534 Agerskov.

Fællesudvalget for Fjerkræ- avlen i Sønderjylland

Arbejdsområde i samtlige sønderjyske
landbo-, husmands- og fjerkræ-
avlerforeninger.

Formand: Anders Willadsen, Götterup,
6520 Toftlund.

Konsulent: Anker Ammitzbøll,
6230 Rødekro.

Stambogsføringen for Heste af jydsk Race

Udvalgets formand: Gdr. H. Chr.
Hansen, Robdrup, 8900 Randers.
Stambogsfører: Landskonsulent Chr.
Hansen, Østergade 9, 8000 Århus C.

De samvirkende jydsk Hesteavlsforeninger

Kontor: Østergade 9, 8000 Århus C.,
telf. (06) 12 03 56.

Formand: Gdr. H. Chr. Hansen,
Robdrup, 8900 Randers,
telf. (06) 41 49 77 - Ølst nr. 14.

Konsulent: Landbrugskonsulent Chr.
Hansen, Østergade 9, 8000 Århus C.

Mejeriforeninger

De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation

Kontor: Frederiks Alle 22,
8000 Århus C.

Formand: Gdr. Chr. Speggers, Mjang,
6472 Kirke Hørup.

Direktører: T. Mathlassen og P. Kock
Henriksen.

Sønderjydsk Mejeriforening

Formand: Gdr. Chr. Speggers, Mjang,
6472 Kirke Hørup.

Sekretær og kasserer: Mejerikonsulent
N. Bruun Johannessen, 6500 Vojens.

(30 mejerier - 4 mejeriselskaber).

De samvirkende jydsk Mejeriforeninger Mejerikontoret, Aarhus

Formand: Proprietær S. Simonsen,
Wissingsminde, 6640 Lunderskov.

Dansk Mejeristforening

Kontor: Vindegade 74, 5000 Odense.

Formand: Mejeribestyrer Frillev Niel-
sen, Heldumvej 37, 7620 Lemvig.

Sekretær: Mejerilingenlør Henning
Mortensen, Vindegade 74,
5000 Odense.

Sønderjydsk amtskreds: Formand:

Mejeribestyrer F. Fredslund,
Bov Sogns Andelsmejeri, 6340 Kruså.

BOGTRYK
OFFSET
BOGBIND

TH. LAURSEN^S
Bogtrykkeri

Jernbanegade 8 . Tønder . Telf. (047) 215 50

Forenede Kaffe-kompagnier A/s

Tlf. 22317 . Tønder . Tlf. 22318

ENHVER HUSMODERS ØNSKE
er at få vasket hos

CENTRALVASKERIET
LØGUMKLOSTER

HURTIGT . BEHAGELIGT . ØKONOMISK

De kender vognen - den kommer overalt! . Telefon (047) 4 36 47

HANDELSBANKEN

- altid med i billedet

LØGUMKLOSTER . Telefon 43518

Kontor i Bedsted Lø . Telefon 47137

HOLM HANSEN^S BOGHANDEL

Løgumkloster . Telefon 4 35 87

Slagterier og kreatureksport

De samvirkende danske Andelsslagterier

Kontor: Axelborg, Axeltorv 3,
1609 København V.
(Omfatter 48 andelsslagteriselskaber
med 58 slagterianlæg og 20 bi-
virksomheder).

Formand: Forstander Johs. Dons
Christensen, Stendetgård,
8100 Haderslev.

Sekretær: Direktør H. Behnke.

Andelsslagterier

Bylderup-Bov Eksporthagteri,
6372 Bylderup-Bov.
Afdeling af Gransten Andelsslagteri.
Direktør: W. Christensen.

Graasten:

Formand: Gdr. Joh. Phillipsen, MF,
Lundtoftbjerg, 6382 Tørsbøl.
Direktør: Gert S. Haurum, H. A.

Rødning:

Formand: Gdr. Vagn Christensen,
Skodborgskov, 6610 Skodborg J.
Direktør: Erik Rübner-Petersen.

Sønderborg:

Formand: Gdr. Jens Iversen,
Paradisegård, Lambjergskov,
6472 Kirke-Hørup.
Direktør: O. F. Bagge.

Tønder:

Formand: Gdr. Anders Pedersen,
Travstedgård, 6270 Tønder.
Direktør: Holger Andresen.

Vojens:

Formand: Gdr. Jørgen Fallesen,
Tørning, 6180 Marstrup.
Direktør: Axel Petersen.

Aabenraa:

Formand: Gdr. Jesper Th. Hansen,
Roosthøj, Roost, 6535 Branderup J.

Privatlagterier

A/S Skærbæk Eksporthagteri,
6780 Skærbæk.
Formand: Gdr. Svend Aage Hansen,
6262 Ballum.
Direktør: H. J. Jørgensen.

Danske Landbrugere Kreatursalgforening - D.L.K.

Haderslev afdeling:

Formand: Gdr. Hans Carstensen,
Kastrup, 6510 Gram.

Salgsledere: Gdr. Hans Carstensen,
Kastrup, 6510 Gram.

Gdr. Carl Møller, Grarup,
6100 Haderslev.

Bogholderi: Bankfuldmægtig Bent
Mogensen, Andelsbanken,
6500 Vojens.

Sønderborg afdeling:

Formand: Gdr. Jørgen Jørgensen,
Solbakkegård, 6480 Dybbøl.

Salgsleder: Direktør O. F. Bagge,
Andelsslagteriet, 6400 Sønderborg.

Bogholderi: Sønderborg Andels-
Svinelagteri, 6400 Sønderborg.

Tønder afdeling:

Formand: Gdr. Bende Nissen,
Korntved, 6270 Tønder.

Salgsleder: Gdr. Claus Clausen,
Svanstrupholm, 6271 Bredebro.

Bogholderi: H. Christiansen, Øster-
gade 25, 6270 Tønder.

Aabenraa afdeling:

Formand: Gdr. Torp Frils Møller,
Aarslevgård, 6391 Hjordkær.

Salgsleder: V. Søndergaard, Sønder
Ønlev, 6391 Hjordkær.

Bogholderi: Aabenraa Andels-
Svinelagteri, 6200 Aabenraa.

Kreaturesportforeningen for Nordslesvig

Formand: Gdr. Niels N. Lund,
V. Gammelby, 6280 Højer.

Salgsdirektør: Gdr. A. M. Lund,
Poppensbøl, 6280 Højer.

Salgsdirektør: W. Sønnichsen,
Søndergade 25, 6270 Tønder.

Toftlund og Omegns Sparekasse

Telefon (048) 3 13 38

Indskud modtages til forrentning
Indbetalingssteder: **Branderup og Arrild**

Toftlund Trælasthanandel

Lassen Schmidt . Aktieselskab

TRÆLAST . BYGNINGSARTIKLER . STØBEGODS

Toftlund . Telefon (048) 3 14 12

A. H. Ullerup & Søn, Toftlund

Kolonial afdelingen . Telf. (048) 3 12 33
Isenkram afdelingen . Telf. (048) 3 12 34

Hagelskade-Forsikrings-Foreningen for Nordslesvig

(Oprettet 1875, gensidig)

Indmeldelser modtages af tillidsmændene, kredsformændene
og ved henvendelse til D. Sørensen, Toftlund.
(bedst mellem kl. 9-12. Efter kl. 17 ved telefon (048) 3 13 19).

Handel

Grosserer-Societetet, Børsen, 1217 København K.

Formand: Grosserer Dan Bjørner,
København.

Prøvinshandelskammeret

Formand: Isenkræmmer, konsul
Mogens Aasted, Lemvig.

Øvrige medlemmer af Kammeret:
Direktør Benny W. Petersen,
Nakskov.

Grosserer Leif Ladbye-Hansen,
Odense.

Direktør H. Christensen, Middelfart.
Købmand Dan Clausen, Sorø.

Købmand Aage Hermansen, Århus.
Direktør John Ruge, Aalborg.

Sekretariat: Kompagnistræde 32 A,
1208 København K.

Jyllands-afdelingen: Ny Banegårds-
gade 45, 8000 Århus C.

Handelsstandsforeninger og handelsforeninger i Sønderjylland

(formænd)

Bov Sogns Handels- og Håndværker-
forening: Boghandler H. L. Clement,
Nørregade 16, 6330 Padborg.

Graasten: Boghandler Chr. L. Thies-
gaard, Nygade 1, 6300 Graasten

Haderslev: Grosserer Frithjof Nielsen,
Storegade 49-51, 6100 Haderslev.

Løgumkloster Handels- og Håndværker-
forening: Købmand K. G. Hansen,
Markedsgade, 6240 Løgumkloster.

Padborg Handelsstandsforening: Manu-
fakturhandler K. W. Damm, Nørre-
gade 62, 6330 Padborg.

Sønderborg: Direktør B. Hütcher,
Dybbølsten 10, 6480 Dybbøl.

Toftlund Handelsforening: Købmand
Hans Schmidt, Østergade 2,
6520 Toftlund.

Tønder: Direktør H. M. Riggelsen,
Vidågade 45, 6270 Tønder.

Vojens: Manufakturhandler Kurt E.
Jensen, Vestergade 7, 6500 Vojens.

Aabenraa: Eksportør Chr. P. Barsøe,
Tøndervej 74, 6200 Aabenraa.

Brugsforeninger

Formand for F.D.B.s bestyrelse:

Flv. minister Lars P. Jensen.

Førstedirektør: cand. polit. Ebbe Groes.

Medlem af F.D.B.s repræsentantskab:

Proprietær Laur. Nielsen, Buskmose,
6383 Rinkeæs, (Aabenraa-kredsen).

F.D.B.s centralafdeling i Vejen:

Forretningsfører E. Skovmand,
6000 Vejen.

Indkøbsforeninger

Dansk Landbrugs Grøvvareselskab

Hovedkontor: Axelborg, Vesterbro-
gade 4 A, 1503 København V.

Formandsskab:

Gdr. N. Skak Jensen.

Gdr. Martin Nielsen.

Direktør: Finn Thøgersen.

Medlemmer af repræsentantskabet:

Forpagter Holger Behrens, Grøngård,
6373 Jejsing, gdr. Olav Bonefeld,
Snogbæk, 6385 Vester Sottrup, gdr.
Peder Dall Jørgensen, Toftegård,
Københoved, 6610 Skodborg J.,
gdr. Laurids Nielsen, Buskmose, 6383
Rinkeæs, gdr. Axel Petersen, Rør-
kær, 6373 Jejsing.

Afdelingskontor i Aabenraa:

Forretningsfører: L. Lund.

De samvirkende købmands- foreninger i Danmark

Formand: Købmand Chr. Johansen,
7000 Fredericia.

Centralorganisationen for Jylland:

Formand: Købmand Chr. Johansen,
7000 Fredericia.

Derunder De sønderjydske Købmands-
foreningers Sammenslutning:

Formand: Købmand Jeppe Gaarde,
6520 Toftlund.

Graasten og omegn:

Formand: Købmand Jørg. Andersen,
6383 Rinkeæs.

Haderslev og omegn:

Formand: Købmand Johs. Mathiesen,
Storegade 71, 6100 Haderslev.

Sønderborg Amts Købmandsforening:

Formand: Købmand Henry Petersen,
6384 Avnbøl.

Velklædt

- så **Otto Frej**

Toftlund . Telefon (048) 3 12 58

SKRÆDDERMESTER . HERREEKVIPERING

Bedre KAFFE næppe -
end den fra

JEPPE

Tlf. Toftlund (048) 3 13 53

Chr. Tandrup

Urmager og guldsmedeforretning

Toftlund . Telefon (048) 3 13 42

Anton Petersen

KORN . FODERSTOFFER . BRÆNDSSEL

Toftlund . Telefon (048) 3 10 36 (fl. linjer)

Godsk Hansen & Søn

MØBELFORRETNING

Toftlund . Telefon (048) 3 10 33

Sønderborg Købmandsforening:
Formand: Købmand Tage Neder-
gaard, Ringgade 178, 6400 Sønderborg.

**Midtsønderjyllands Købmands-
forening:**
Formand: Købmand Jeppe Gaarde,
6220 Toftlund.

Tønder Amts Købmandsforening:
Formand: Købmand Jørgen Madsen,
6261 Bredebro.

Tønder Kolonialhandlerforening:
Formand: Købmand A. J. Schmidt,
6270 Tønder.

Aabenraa og omegn:
Formand: Købmand H. C. Jacobsen,
Nygade 67, 6200 Aabenraa.

Håndværk og industri

Håndværksrådet

Organisation for dansk håndværk
og mindre industri.

Kontor: H. C. Andersens Boulevard 20,
1553 København V.

Formand: Murermester Adolph Søren-
sen, 4180 Sorø.

I styrelsen: Snedkermester N. Høyberg-
Larsen, 6200 Aabenraa, tømrermester
Chr. Jensen, 6392 Bolderslev, og sned-
kermester Hans Sørensen, 6471 Volle-
rup.

Sønderjyllands Erhvervsråd

Storegade 8, 6200 Aabenraa,
telef. (046) 2 23 84.

Formand: Borgmester, bankdirektør
J. J. Paulsen, 6270 Tønder.

Næstformand: Direktør M. F. Schøler,
Danfoss, 6430 Nordborg.

Amtmand, dr. jur. Tyge Haarløv, 6270
Tønder, borgmester Peter Olesen,
6100 Haderslev, borgmester, købmand
Erik Jessen, 6200 Aabenraa, stift-
amtmand J. Pinholt, 6100 Haderslev,
overlærer Peter Gorssen, MF, 6300
Graasten.

Sekretær: Erhvervsrådssekretær
P. Groth Bruun, 6200 Aabenraa.

Lokale erhvervsråd

Hov Erhvervsråd:
Købm. K. W. Damm, Nørregade 36,
6330 Padborg.

Gram Erhvervsråd:
Rudloforhandler Karl Møller,
Slotsgade 7, 6510 Gram.

Graasten Erhvervsråd:
Boghandler Chr. L. Thiesgaard,
Nygade 1, 6300 Graasten.

Haderslev Erhvervsråd:
Erhvervschef, civiløkonom Ib Als-
gren, Gl. Ting 16, 6100 Haderslev.

Tønder Erhvervsråd:
Direktør Poul Hansen, Østergade 54,
6270 Tønder.

Håndværker- og industri- foreninger

Graasten Håndværkerforening:
Formand: Bygmester P. Mauner
Jakobsen, 6300 Graasten.

Haderslev Håndværkerforening:
Formand: Installatør M. Ravn Straa-
rup, Nørregade 44, 6100 Haderslev.

**Løgumkloster Handels- og
Håndværkerforening:**
Formand: Købmand K. G. Hansen,
Markedsgade 19, 6240 Løgumkloster.

**Sønderborg Håndværker- og
Industriforening:**
Formand: Bygmester Johan C. Niel-
sen, Redstedsgade 13, 6400 Sønder-
borg.

Toftlund Håndværkerforening:
Formand: El-installatør P. Kjær-
gaard, 6320 Toftlund.

Tønder Håndværkerforening:
Formand: Assurandør A. J. Rasmu-
sen, Brorsonsvej 36, 6270 Tønder.

**Aabenraa Håndværker- og
Industriforening:**
Formand: Snedkermester N. Høy-
berg-Larsen, 6200 Aabenraa.

Peter Henriksen

Aut. forhandler
DUCOLAKERERI

TOFTLUND . Telefon (048) 3 11 22 (fl. linjer)

RØDDING . Telefon (048) 4 10 22 (fl. linjer)

**Andels-Kartoffelmelsfabrikken
»Sønderjylland«
Toftlund**

CHR. JENSEN

v/ Søren Jensen
Grundlagt 1877

MANUFAKTUR . KONFEKTION

Toftlund . Telefon (048) 3 13 37

**v. Niels Høeg
Toftlund**

Telf. (048) 3 11 11 . 3 11 12

BUTIKSMONTAGE
for kolonial og
manufaktur m. m.

*

BUTIKSINVENTAR

Finansiering

Sønderjyllands Lånekasse

Bestyrelse: Sparekassedirektør H. P. Jensen, Agerskov, formand, sparekassedirektør Fr. Nielsen, Haderslev, næstformand, kontorchef i Finansministeriet, cand. jur. L. Frederiksen, København, kontorchef i Finansministeriet, cand. jur. M. Rützou, København, vurderingsformand Johan Andersen, Højtoft, Lendemark, Bylderup-Bov.

Lånekassens sekretariat:

Storegade 12-16, 6200 Aabenraa.

Telf. (046) 2 51 67.

(Sparekassen Sønderjylland).

Ekspeditionstid: Mandag-fredag 9-12.

Lånekassens sekretær: Sparekassefuldmægtig A. P. Kristensen, Aabenraa.

Låneansøgnluger og vedtægter er til stillet samtlige sønderjyske pengeinstitutter.

Sønderjyllands Investeringsfond

Storegade 8, 6200 Aabenraa,

telf. (046) 2 23 84.

Formand: Amtmand, dr. jur.

Tyge Haarløv, 6270 Tønder.

Næstformand: Fhv. bankdirektør

P. Juhler, 6200 Aabenraa.

Kontorchef, cand. jur. Ib Frederiksen, Direktoratet for Egnsudvikling, 8600 Silkeborg, bankdirektør A. Buch, 6100 Haderslev, kontorchef L. Frederiksen, Finansministeriet, amtsrådsmedlem, vurderingsformand Johan Andersen, 6372 Bylderup-Bov, direktør M. F. Schøler, Danfoss, 6430 Nordborg.

Sekretær: Erhvervsrådssekretær

P. Groth Bruun, 6200 Aabenraa.

Købstadhypotekforeningen

(Jydsk Hypotekforening)

Rådhuspladsen 3, 8000 Århus C.

Direktion: Landsretssagfører Mogens Høyer (adm.). Arkitekt Tage Hansen, 7800 Skive. Landsretssagfører Olaf Smedegaard Andersen, 7400 Herning.

Landeværnet

Kontor: 6360 Tinglev.

Formand: Fhv. lærer J. Refslund Poulsen, Vibevej 1, 6240 Løgumkloster.

Næstformand: Gdr. Math. Christensen, Ll. Grøngård, 6373 Jejsing.

Sekretær: Gdr. Karsten Th. Gregersen, Frøslev, 6330 Padborg.

Forretningsfører: Bankfuldmægtig Arne Jensen, 6360 Tinglev.

Sønderjyllands Kreditforening

Aastrupvej, 6100 Haderslev.

Direktion: S. Marcussen, Holg. Bayer, Ange Hoyer.

Repræsentantskabet: Formand: Gdr. J.

Ravn, Simmersted, næstformand:

borgm. købm. Erik Jessen, Aabenraa,

gdr. Hans Lyck, Varnæs, gdr. Hans

Mattesen Boesen, Søndernæs, gdr.

Haakon Fink, Brændstrupgård, køb-

mand Anton Hundevadt, Haderslev,

gdr. Lauc Frederiksen, Sillerupgård,

gdr. Morten Holm, Halk, gdr. Lau-

rids Møller, Bovlund, ingeniør Jes

Egholm, Sønderborg, gdr. Jakob

Jørgensen, Brandsbøl, gdr. Jens

Ravn, Holm, gdr. Asmus A. Lyck,

Vibøge, bygmester P. Villadsen, Søn-

derborg, købmand Chr. Muusmann,

Bylderup, gdr. Niels Nielsen, Daler,

gdr. Holger J. Hansen, Stubbæk, Aa-

abenraa, tømrermester Hans Nielsen,

Haderslev.

Ny jydsk Kjøbstad-

Creditforening

Aboulevarden 69, 8100 Århus C.

Direktion: cand. jur. Svend Dal, bygningsingeniør Carl Kjergaard Petersen, cand. jur. Lelf Juste.

Formand for repræsentantskabet:

Landsretssagfører Karmark Olsen,

8900 Randers.

Medlemmer af repræsentantskabet:

Aabenraa og Haderslev: Direktør J.

P. Skøtt, 6100 Haderslev. Tønder:

Direktør, cand. jur. P. Hinrichsen,

6270 Tønder. Sønderborg: Købmand

Jes Kleberg, 6400 Sønderborg.

I Rødding handler man i

BRUGSEN^S SUPERMARKED

- dér får man dividende

Frøs Herreds Sparekasse

i Rødding

Stiftet 1872

Telefon (048) 4 13 36

»VESTA« MØBLER

v/ V. Andersson

Rødding . Telefon (048) 4 14 42

Det moderne bolighus -

Stort udvalg i

MØBLER . TÆPPER . SENGETØJ m. m.

Rødding Tømmerhandel

CHR. J. RAVN

Telefon (048) 4 11 49 . Telefon (048) 4 11 50

Massey Ferguson
traktorer og
mejetærskere

PL Lindberg
MASKINFORRETNING
RØDDING 048-41234-41235

Jydsk Grundejer-Kreditforening
Viborgvej 1, 7400 Herning.

Direktion: Arkitekt Orla Nielsen, adm.
direktør: Advokat Jens H. Møller,
arkitekt Kaj Halse, landsretssagfører
H. Winther-Rasmussen.

Repræsentanter for Sønderjylland:
Fritz Blehl, 6300 Graasten, for An-
benraa-Sønderborg amt samt Haders-
lev amts østlige del. Jørgen Broder-
sen, 6261 Bredebro, for Tønder amt
og Haderslev amts vestlige del.

**Kreditforeningen af Ejere af
mindre Ejendomme på
Landet i Jylland**

Boulevarden 43, 9100 Aalborg.
Direktion: cand. jur. Bent Rasmussen,
adm. direktør.
Medlem af repræsentantskabet for
Sønderjylland:

Repræsentant Jørg. Petersen, Vester-
bo, Blans, 6384 Avnbøl, muremester
C. Henriksen, Fjordagervej 7,
6100 Haderslev.

**Den vest- og sønderjydske
Kreditforening**
Herningvej, 6950 Ringkøbing.

Direktion: Adm. direktør Jørg. Larsen,
6950 Ringkøbing. Landbrugskyndige
direktører: Gdr. Jens Jensen, Sdr.
Esp, 6980 Tim og gdr. J. Brørup
Pedersen, Kragsborg, 0862 Tistrup.

Formand for repræsentantskabet:
Gdr. Marius Bisgaard, Elkjærsvvej,
Mejrup Kirkeby, 7500 Holstebro.

Repræsentanter for Sønderjylland:
Gdr. Poul M. Matthiesen, Rande-
rup, 6261 Bredebro, gdr. Poul H. Out-
zen, Ellum, 6240 Løgumkloster, og
gdr. Peder N. Pedersen, Oxlundgård,
Harreby, 6510 Gram.

CARL TRUELSEN

v/ Peter Truelsen . Agerskov . Telefon 3 33 03

KOLONIAL og ISENKRAM

AGERSKOV SPAREKASSE

Telefon Agerskov 3 31 13

Thomas Bojsen

»Frem«

Branderup . Telefon 3 52 31

**KOLONIAL
KORN- OG FODERSTOFFORRETNING**

Hotel Gram

Telf. (048) 2 14 22

Agerskov Kro

Telf. (048) 3 32 28

Indeh. A. LAUTRUP

Johs. Bordorffs

Maskinforretning

v/ P. C. NISSEN

Grundlagt 1892

Autoriseret Ford traktor forhandler

Skodborg J.

Telefon 4 81 16

**Skodborg Korn- og
Foderstofforretning $\frac{1}{2}$**

Telefon (048) 4 81 04

Korn . Foderstoffer . Kunstgødning

Skodborg og Omegns Spare- og Laanekasse

Stiftet 1884

Skodborg . Telefon (048) 4 81 06

Kontor i Københoved

Garantikapital og reserver: ca. 1.245.000 kr.

DANSKE INSTITUTIONER OG FORENINGER I SYDSLESVIG

Kgl. dansk Konsulat

D-239 Flensborg, Nordergruben 19,
telf. 2 33 05.

Generalkonsul: Professor, dr. phil.
Troels Fink.

Vicekonsul: Holger Nyvang Knudsen.
Vicekonsul: H. Hansen.

Dansk Generalsekretariat

D-239 Flensborg, »Flensborghuse«,
Norderstrasse 76,
telf. 78 21 - 78 22 - 78 29.

Generalsekretær

Hans Ronald Jørgensen.

Kontorchef Lars Heinrich Schubert,
telf. 78 22.

Afdelingsleder Lene Dørrfler.

Teater- og foredragsafdelingen,
telf. 78 21.

Fuldmægtig Gertrud Reich.

Regnskabsafdelingen, telf. 78 20.

Dansk Kirke i Sydslesvig

Dansk Kirkekontor, D-239 Flensborg,
Wrangelstrasse 14, telf. 5 29 25.

Førstepræst: Provst Ingemann Christensen, D-239 Flensborg, Wrangelstrasse 14, telf. 5 25 65.

5 sekretærer, 25 præster,
56 menigheder, 94 prædikesteder.

Forretningsfører: Erik Matthiesen.

Dansk Skoleforening

for Sydslesvig

Formand: Dr. med. Nic. Thorsen,
D-239 Flensborg, Im Tal 21, telf.
4 26 32.

Skoleledirektør, cand. mag. Chr. Thorup
Nielsen, D-239 Flensborg,
Ritterstrasse 27, telf. 2 24 98.

Kontor: D-239 Flensborg, Ritterstrasse
27, telf. 74 55. Dansk postadresse:
Box A, Graasten Bank, 6340 Krusan.

Duborg-Skolen

D-239 Flensborg, Ritterstrasse 27,
telf. 2 23 31.

Privat dansk gymnasium og realskole.

Rektor: Knud Fanø.

Dansk postadresse: Box D,
Graasten Bank, 6340 Krusan.

Dansk Menighedspleje, Flensborg

Forstanderinde: Fru Petra Böwes,
D-239 Flensborg, »Ansgar«,
Toosbüstrasse 7, telf. 2 58 39.

Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig

Formand for sundhedsrådet og forretningssudvalget: Stadsskoleinspektør
Helnr. Fischer, D-239 Flensborg,
Eckenerstrasse 9, telf. 2 38 43.

Kontor: D-239 Flensborg, Waldstrasse
45, telf. 78 71.

Forretningsfører: Franz Wingender.

1 overlæge, 1 skolelæge, 1 skoletandlæge,
24 hjemmesygeplejersker,
5 sundhedspl. og 1 stationspl.

Gamles Værn

Formand: Fru Betty Leckhand, D-239
Flensborg, Im Tal 10, telf. 4 16 73.

Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig

D-239 Flensborg, Norderstrasse 59.

Dansk postadresse: Box B,
Graasten Bank, 6340 Krusan.
Telf. Flensborg 79 53 - 79 54.

Åbningstider:

Sommerhalvår 10-18, lørdag 10-14.

Vinterhalvår 10-20, lørdag 10-14.

Overgangsdatoer mellem halvårene
meddeles gennem »Flensborg Avis«.

Overbibliotekar Jørgen Hamre. Leder
af børnebiblioteket: Kirsten Hoppe.
Leder af Fællesbogsamlingen med
bogbilsarbejde: Kirsten Fabricius.
Studieafdelingen: Bibliotekslektor
Poul Kürstein.

Det danske Bibliotek i Husum,

D-225 Husum, Klaus Groth Strasse,
telf. Husum 37 20. Leder: Bibliotekar
Anne Kjestine Buhl.

Det danske Bibliotek i Slesvig,

D-238 Slesvig, Lollfuss 69,
telf. Slesvig 2 42 63.

Leder: Bibliotekar Karen Hansen.

ET TILBUD I REJSESKRIVEMASKINER:

OLYMPIA TRAVELLER de luxe

- en robust rejseskrivemaskine, som hele familien kan have glæde af -

Kr. 595,00 + moms.

P. J. SCHMIDT A/S

BOGHANDEL . KONTORFORSYNING

Vojens . Telefon (045) 4 12 26

JULIUS NIELSEN

KORN- OG TØMMERFORRETNING A/S

VOJENS

Telefon 4 13 15

ANDELSVASKERIET

Industrivej . Tlf. 21401* . Vestergade 15
AABENRAA

KEMISK RENSNING

Lad vaske og rense i landsdelens eget vaskeri

- det er billigere

De sydslesvigske Husmoderforeninger

Formand: Fru Karen Svendsen,
D-228 Vesterland, Deckerstrasse 33-35,
Sekretær: Fru K. Sig. Kristensen,
D-239 Flensborg, Marienallee 1,
telf. 2 83 27.

Den slesvigske Kvindeforening

Formand: Fru Esther Krebs Lange,
D-2391 Tarup, dansk skole,
telf. 2 20 88.

Konsulent: Frk. Anna Fuglebjerg
Eriksen, D-2391 Harreslev,
Ellund, telf. Hanved 632,
04 lokalforeninger.

Sønderjysk Arbejderforening (S. A. F.)

Formand: Heinz Homann, D-239 Flens-
borg, Gertrudenstrasse 11,
telf. 5 43 72.

Håndværkets Fælles- repræsentation i Sydslesvig

Formand: Ingenlør H. Welbel,
D-239 Flensborg, Brauerweg 14,
telf. 4 10 31.

Sydslesvigsk Erhvervsfond

Formand for tilsynsrådet: Grosserer
Hans Paulsen, D-239 Flensborg,
Fritz Reuter Weg 8, telf. 77 11.

Kontor: D-239 Flensborg, Norder-
strasse 76 III, telf. 2 66 21.

Forretningsfører: Rolf Lehfeldt.

Flensborg Handelskreds

Formand: Grosserer B. Uldall,
D-239 Flensborg, Norderstrasse 100,
telf. 78 91.

Union-Bank A/S

D-239 Flensborg, Grosse Strasse 2,
telf. 77 57.

Direktion: Christian Schütt, F. Plinn,
Otto Christensen.

Slesvigsk Kreditforening

Formand for tilsynsrådet:

Gdr. Christian Mahler,
D-2391 Havrup Mark,
telf. Barderup 430.

Kontor: D-2301 Harreslev,
Süderstrasse 89, telf. 4 19 75.

Forretningsfører: Nils Hansen.

Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger

Formand: Skoleleder Heinrich Schultz,
D-2256 Garding, telf Garding 635.

Dansk Ungdomssekretariat:

D-239 Flensborg, Moltkestrasse 20 a,
telf. 5 10 51.

Forretningsfører: Karl Kring.

78 enkeltforeninger og 10 ungdoms- og
fritidshjem samt 24 »Ungdommens
Dagligstuer«.

Idrætshallen

D-239 Flensborg, Moltkestrasse 20 c,
telf. 5 30 53.

Inspektør John Larsen.

»Christianslyst«

D-2347 Nottfeld pr. Sønderbrarup,
telf. Sønderbrarup 22 29.

Forstander Sv. A. Jensen.

Dansk Ungdomshjem

D-238 Slesvig, Neuwerkstrasse 6,
telf. 2 35 47.

Bestyrerinde: Fru Gertrud Lempert.

Jaruplund Højskole

Forstander: Niels Bøgh-Andersen,
D-2391 Jaruplund, Flensborg,
telf. Barderup 382.

»Flensborg Avis«

D-239 Flensborg, Grosse Strasse 83-85,
telf. 78 55.

Chefredaktør Karl Otto Meyer.

Direktør Peter Jans.

»Südschleswigsche Heimat-Zeitung«

D-239 Flensborg, Grosse Strasse 83-85,
telf. 74 41.

Chefredaktør: Carl Hagens.

Direktør Peter Jans.

Sydslesvigsk Vælgerforening (SSV)

Formand: Chefred. Karl Otto Meyer,
»Flensborg Avis«, Flensborg,
telf. 78 55.

Landssekretariat: D-239 Flensborg,
Norderstrasse 74 I, telf. 74 21.

Landssekretær: Paul Hertrampf.

Sekretær: Jacob Meyer.

PADBORG
BOGHANDEL og BOGTRYKKERI

H. L. Clement

Under ophold i Flensborg
bor og spiser man godt på

„FLENSBORGHUS”

Nørregade 76 . Flensborg . Telefon 2 61 05

Lær om Sydslesvig
med udgangspunkt fra Slesvigs danske hotel

Hotel „SKANDIA”

Lollfuss 89 . Slesvig . Telefon 2 41 90

De bor godt og spiser godt hér!

LEKKERLAND

VINE . SPIRITUOSA . CHOKOLADE

C. C. Petersen

Nørregade 78
Storegade 31

FLENSBORG

Telefon 2 51 03
Telefon 2 54 80

Sydslesvigsk Forening (SSF)

Formand: Skoleleder Ernst Meyer,
D-2261 Medelby, telf. Medelby 383.
187 distrikter og afdelinger. 8 amter
med hver 1 sekretariat og 1 sekretær.

Flensborg by:

Formand: Skoleleder Claudius Christlansen, D-239 Flensborg, Mürwiker Strasse 155 a., telf. 3 71 71. Sekretariat: D-239 Flensborg, Norderstrasse 76, telf. 2 47 66.
Sekretær: Søren Hansen.

Flensborg amt:

Formand: Skoleleder Chr. Lorenzen, D-2391 Jaruplund, dansk skole, telf. Flensborg 2 84 04. Sekretariat: D-239 Flensborg, Schiffbrücke 41, telefon 2 58 27.
Sekretær: Nis Petersen.

Gottorp amt:

Formand: Skoleinsp. Jørgen Hentschel, D-238 Slesvig, Erdbeerenberg 14, telf. 3 29 01. Sekretariat: D-238 Slesvig, Lollfuss 69, telf. 2 38 88.
Sekretær: Magnus Bichel.

Egernsørde amt:

Formand: Johannes Rönnau, D-233 Egernsørde, Melninger Strasse 21. Sekretariat: D-233 Egernsørde, H. C. Andersenweg 20, telf. 25 27.
Sekretær: Günter Dreller.

Rensborg nørreamt:

Formand: Kulhandler Johs. Petersen, D-237 Büdelsdorf, Rosenweg 2, telf. 34 17.
Sekretariat: D-237 Rensborg, »Amtmandsgården«, Torstrasse 4, telf. 33 76.
Sekretær: Peter Häbel.

Ejdersted amt:

Formand: Gdr. Otto Andresen, D-2251 Vollervik, telf. Garding 325. Sekretariat: D-2253 Tønning, Johann Adolf Strasse 22, telf. 412.
Sekretær: Hans Heinrich Rage.

Husum amt:

Formand: Arnold Paulsen, D-2251 Mildsted, Westerreihe 28. Sekretariat: D-225 Husum, Klaus Groth Strasse 47, telf. 25 27.
Sekretær: Wilhelm Müller.

Sydtønder amt:

Formand: Skoleleder Georg Lesch, D-2261 Nykirke, dansk skole, telf. Nykirke 228. Sekretariat: D-2262 Læk, Kokkedahler Weg 87, telf. Læk 845.
Sekretær: Willy Fries.

Dansk Lærerforening for Sydslesvig

Formand: Skoleleder Jørgen Petersen, D-2265 Ladelund, telf. 167.

KFUM og KFUK i Sydslesvig

Kredsformand: Pastor Paul Høremst, D-239 Flensborg, Kappeler Strasse 38, telf. 2 59 80.
Distriktssekretær: Frk. Inga Andersen, D-239 Flensborg, Knuthstrasse 2, telf. 2 65 87.
21 foreninger og klubber.

Dansk Spejderkorps i Sydslesvig

Korpschef: Lærer Dirch Jørgensen, D-238 Slesvig, Husumer Strasse 69, telf. 2 62 62.
5 troppe og 4 flokke. Træningscenter: »Tydal«.

Frivilligt Drengesforbund i Sydslesvig

Distriktet ledes af et forretningsudvalg. Adresse: Lærer Kaj Gram Nielsen, D-2341 Karby, dansk skole.
11 kredse - 1 orkester i Flensborg.
Dirigent: Viceskoleinspektør Henning Nielsen, D-239 Flensborg, Am Lachsbad 6, telf. 4 17 86.
Sommerlejr ved Tarp (»Trenehyttene«) og (»Kongens Huse«) ved Tetenbøl.

Dansk Pigespejderkorps i Sydslesvig

Korpschef: Gymnasieoverlærer frk. Grethe Blerring, D-239 Flensborg, Ritterstrasse 27, telf. 2 27 76.
4 troppe og 3 flokke. Træningscenter: Østerbymark.

Støt den danske presses arbejde i Sydslesvig ved at tegne
abonnement på **FLENSBORG AVIS**, kr. 39,- pr. kv.
Eller tegn en aktie à DM 102,- eller DM 203,-

BESTIL BOGEN OM »FLENSBORG AVIS«
med bladets historie gennem 100 år, kr. 38,00

Bankkonto: Graasten Bank, Graasten 101779-3
UNION Bank AG, Flensborg 2053

Postgiro: København 10230 - Hamborg 34391

Flensborg Avis $\frac{1}{s}$

Flensborg - Storegade 83-85 - Tlf. (021) 7444-7855. Postboks: Padborg

DANSK BOGHANDEL

Nørregade 74 . FLENSBORG . Telf. 257 09

International boghandel

OLE BECH: *Grønselandet – Nord og syd*

HANS H. WORSØE og HENNING AARUP:

Vilhelm Adolf Worsoes slægtbog

SVEND MOOS: *Peter og Magdalene Moos,*

„Fra min ungdoms lyse slot“

H. P. JØRGENSEN: *Landstinget på Urnehoved og Olgerdiget*

Boghandlerne har dem.

Forlaget SIRIUS — HEJMDALS FORLAG

Foreningen »Norden«, Sydsl. afd.

Formand: Pastor C. B. Karstoft,
D-2391 Tarp, Harkielweg 2,
telf. Tarp 431.

Sekretariat: D-239 Flensburg, Norder-
strasse 76, telf. 78 21.

Sydslesvigs danske Kunstforening

Formand: Overlærer Harry Jensen,
D-239 Flensburg, Mathildenstrasse 19,
telf. 5 34 73.

Foreningen af Sydslesvigs Studerende (FSS)

Formand: Stud. odont. Kay Einfeldt,
Kollegiet Solbakken, Rektorparken 14,
9. sal, 2450 København SV.,
telf. (01) 21 22 61.

Dansksindede sydslesvigske Krigsdeltagere

Formand: Assurandør Johs. Ankersen,
D-239 Flensburg, Toosbühstrasse 31,
telf. 2 50 86.

Fælleslandboforeningen for Sydslesvig

Kontor: D-2391 Harreslev, Süderstras-
se 89, telf. 4 19 75.

Formand: Gårdejer Erik Paulsen,
D-2391 Mushæk,
telf. Flensburg 4 24 68.

Landbrugskonsulent: Aage Sørensen,
D-2391 Jaruplund, telf. 2 45 66.

Landboforeningen for Flensburg og Omegn

Formand: Gårdejer Søren Andresen,
D-2391 Hyllerup, telf. Barderup 877.
Konsulent: Aage Sørensen, D-2391
Jaruplund Mark,
telf. Flensburg 2 45 66.

Landboforeningen for Sydangel

Formand: Gårdejer Detl. Lassen,
D-2381 Strukstrup, telf. Ulsby 250.
Konsulent: Christen Møller,
D-2347 Sønderbrarup, telf. 22 49.

Landboforeningen for Gottorp amt

Formand: Claus Buck,
D-2371 Christiansholm, Rensborg
amt, telf. Christiansholm 220.
Konsulent: Hans Chr. Paulsen,
D-2381 Lyrskov, Post Ruliekrug,
telf. Slesvig 2 34 45.

Sydslesvigske Folkekor

Formand: Skoleleder Børge Krebs
Lange, D-2390 Adelby, Hauptstrasse
53, telf. Flensburg 2 20 88.

Næstformand: Skoleleder Alfr. Sonne
Jacobsen, D-2391 Harreslev, Süder-
strasse 90, telf. Flensburg 4 12 89.

Kredsdirigent: Gymnasieoverlærer
Hans Werner Hansen, D-2390 Flens-
borg, Angelburger Strasse 54,
telf. 2 21 46.

Vicedirigent: Skoleleder Alfr. Sonne
Jacobsen, D-2391 Harreslev, Süder-
strasse 90.

Foriining for nationale Frashe (Friserforeningen)

Formand: Gårdejer Carsten Boysen,
D-2251 Kleinkoogsdeich,
Post Emmelsbøl, telf. Emmelsbøl 426.

Sekretariat: D-2263 Lindholm,
telf. Nibøl 87 35.

Sekretær: Alfred Boysen.

Landboforeningen for Husum og Omegn

Formand: Thomas Brodersen,
D-2251 Büttjebüll, Post Sterdebüll,
telf. Bredsted 706.

Konsulent: Henning Jensen,
D-2251 Hatsted, telf. 504.

Landboforeningen for Ejdersted

Formand: Gårdejer Otto Andresen,
D-2251 Vollervik, telf. Garding 325.
Konsulent: Henning Jensen,
D-2251 Hatsled, telf. 594.

Landboforeningen for Sydtonder amt (gest)

Formand: Peter Andresen,
D-2262 Kallshave, pr. Læk,
telf. Læk 427.
Konsulent: Harald Holm Jacobsen,
D-2264 Süderlügum, telf. 306.

Den nordfrisiske Landboforening (marsken)

Formand: Gårdejer Carsten Boysen,
D-2251 Kleinkoogsdeich, Post Em-
melsbøl, telf. Emmelsbøl 426.
Konsulent: Harald Holm Jacobsen,
D-2264 Süderlügum, telf. 306.

UNION BANK

Aktieselskab

FLENSBORG

(Oprettet 1875)

Telefon 7757 . Telex 2855

Filial i Harreslev, Søndergade 89

Anbefaler sig med oprettelse af DM-konti, især for danske eksportører. Mange handelsfirmaer benytter sig allerede af denne mulighed.

Rejsevaluta købes og sælges.

Alle bankforretninger udføres

INTET DANMARK UDEN SLESVIG
INTET SLESVIG UDEN DANMARK

**Gør HOLDT
hos HOLDT**

Slesvig . Løllfuss 85

Telefon (029) 2 39 80

MARKEDSFORTEGNELSE FOR 1971

Sønderjyllands amt

Haderslev, hver mandag eksportmarked med slagtekvæg og grise-marked.

Aabenraa, hver tirsdag eksportmarked med slagtekvæg.

Sønderborg, hver tirsdag eksportmarked med slagtekvæg.

Løgumkloster, 17. aug. heste.

Skærbæk, hver onsdag marked med heste og slagtekvæg.

Tønder, hver tirsdag eksportmarked med slagtekvæg.

Jylland

HJØRRING AMT

Brønderslev, anden mandag i hver måned (i marts, april og sept. den første mandag) heste.

Flauenskjold, 13. sept. heste.

Hjallerup, sommermarkedet med heste den første mandag i juni, der ikke er helligdag, med forprang dagen før.

Hjørring, hver mandag hele året eksportmarked med heste og slagtekvæg.

AALBORG AMT

Nibe, hver mandag marked med heste og slagtekvæg.

Aalborg, hver tirsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg.
Hver fredag marked med levekvæg og grisemarked.

Aars, hver mandag marked med heste og slagtekvæg.

THISTED AMT

Fjerritslev, hver mandag marked med slagtekvæg.

Thisted, hver torsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg.
Hver tirsdag marked med levekvæg.

Vildsund, 15. juli heste.

VIBORG AMT

Kjellerup, hver onsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

Skive, hver mandag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

Viborg, 27. sept. heste.

RANDERS AMT

Grenaa, hver tirsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

Hobro, hver mandag marked med heste og slagtekvæg.

Kolind, 8. sept. heste.

Løtten By, første onsdag i hver måned grisemarked.

Randers, hver onsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg;
hver lørdag marked med heste og levekvæg.

Den Danske Landmandsbank

Aktieselskab

Sønderborg

Perlegade 26 . Dybbølgade 19 . Kløvercentret
Kløvermarken

ALLE BANKFORRETNINGER UDFØRES

Afdeling i Ulkebøl og Broager

Axel Helmer A/s

Kongelig hofleverandør
Sønderborg

Telefon (044) 2 37 77*

ISENKRAM . GLAS . PORCELÆN

J.H.KOCK A/s
Sønderborg

Grundlagt 1897

Telefon (044) 2 30 31 (fl. linjer)

MANUFAKTUR . UDSTYR . TRIKOTAGE

AARHUS AMT

Aarhus, hver mandag eksportmarked med heste og slagtekvæg på kvægtorvet.

SKANDERBORG AMT

Hammel, grisemarked hver torsdag, hvis helligdag søgnedagen før.
Horsens, hver onsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg, hver fredag marked med levekvæg. Torvedag hver onsdag og lørdag; landboauktion og grisemarked hver fredag.

Salten, 25. juni heste.

Silkeborg, hver mandag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

Skanderborg, torvedag hver fredag; grisemarked hver tirsdag.

VEJLE AMT

Kolding, hver tirsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

Vejle, hver mandag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

RINGKØBING AMT

Herning, hver tirsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg. Torvedag hver tirsdag og lørdag, grisemarked hver torsdag.

Holstebro, hver mandag eksportmarked med heste og slagtekvæg. Hver torsdag marked med levekvæg og grisemarked.

Lemvig, hver tirsdag marked med heste og slagtekvæg.

Skjern, hver onsdag marked med heste og slagtekvæg. Hver fredag marked med levekvæg.

Ulfborg, 25. august heste og levekvæg.

RIBE AMT

Brørup, hver mandag eksportmarked med heste og slagtekvæg. 20 jan., 17 febr., 17 marts, 7, 21 og 28 april, 19 maj, 21 juli, 18 aug., 1 og 15 sept., 6, 20 og 27 okt., 3 og 17 nov., 1 og 15 dec. levekvæg. 10 marts, 5 maj og 22 sept. heste og levekvæg.

Esbjerg, hver mandag eksportmarked med slagtekvæg.

Grindsted, hver mandag marked med heste og slagtekvæg. Torvedag samt grisemarked hver torsdag.

Ho, 28. aug. fåremarked.

Ribe, hver mandag marked med heste og slagtekvæg.

Varde, hver torsdag i april og okt. og hver første og tredje torsdag i de øvrige måneder marked med heste og levekvæg. Torvedag hver torsdag.

Vorbasse, 22. juli heste.

Ølgod, hver mandag marked med heste og slagtekvæg.

Fyn, Langeland og Ærø

ODENSE AMT

Odense, hver mandag (eller hvis helligdag den påfølgende tirsdag) eksportmarked med heste og slagtekvæg; 29. juni (St. Knud) heste; hver fredag marked med levekvæg og grisemarked.

ANDREAS CLAUSEN

BOG- og KUNSTHANDEL

Sønderborg . Telefon (044) 2 38 00

Bøger i stuen
Kunst på 1. sal

Kulhandel Aktieselskab

Sønderborg

Telefon (044) 2 21 41 (flere linjer)

DIREKTE IMPORT AF FAST OG
FLYDENDE BRÆNDELSE
OLIEFYR

KØB GODT . KØB BILLIGT . KØB HOS

Hans Hansen & Co. A/s

Sønderborg

DET FØRENDE HANDELSHUS

A/s BROK & CO.

Sønderborg . Telefon 2 31 76

BYGGEMATERIALER og STØBEGODS

SVENDBORG AMT

Egeskov, 15. sept. heste.

Svendborg, hver tirsdag eksportmarked med slagtekvæg.

Lolland og Falster

Nykøbing, hver tirsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

Sjælland, Møen, Samsø og Bornholm

Holbæk, hver tirsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

København, onsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

Næstved, hver tirsdag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

Torvedag hver onsdag og lørdag.

Slagelse, hver mandag eksportmarked med heste og slagtekvæg.

Torvedag hver onsdag og lørdag.

Sorø, hver mandag marked med heste og slagtekvæg.

Ny Toftegaard pr. Ølstykke, 27. februar heste.

Kvæg- og hestemarkeder i Sydslesvig

NORDFRISLAND

Husum (hornkvæg): 6, 13, 20 og 27 jan., 3, 10, 17 og 24 febr., 3, 10, 17, 24 og 31 marts, 7, 14, 21 og 28 juli, 4, 11, 18 og 25 aug., 1 og 8 dec., (magerkvæg og får): 7, 14, 21 og 28 april, 5, 12, 19 og 26 maj, 7, 14, 21 og 28 okt., 4, 11, 18 og 25 nov., (slagtekvæg): 1, 8, 15, 22 og 29 sept., 6, 13, 20 og 27 okt., 3, 10, 16 og 24 nov., - om torsdagen afholdes grisemarked (falder denne dag på en helligdag, afholdes grisemarkedet om onsdagen).

Langhorn (kvæg og får): 24 april, 16 okt., (heste): 28 aug. (2 dage).

Frederiksstad (heste): 16 juli, 7 sept.

Tønning (heste og kvæg): 14 maj (3 dage), (heste): 13 aug. (3 dage).

Der afholdes grisemarked mandag formiddag - falder denne dag på en helligdag, afholdes grisemarkedet på den forudgående lørdag.

Nibøl (grise): 4, 11, 18 og 25 jan., 1, 8, 15 og 22 febr., (grise og får): 1, 8, 15, 22 og 29 marts, 5, 13, 19 og 26 april, 3, 10, 17 og 24 maj, 1, 7, 14, 21 og 28 juni, (grise): 5, 12, 19 og 26 juli, (magerkvæg og grise): 2, 9, 16, 23 og 30 aug., 6, 13, 20 og 27 sept., 4, 11, 18 og 25 okt., 1, 8, 15, 22 og 29 nov., (grise): 6, 13, 20 og 27 dec.

Nibøl (grise): 5, 12, 19 og 26 jan., 2, 16, 19 og 23 febr., 2, 9, 16, 23 og 30 marts, 6, 13, 20 og 27 april, (får): 20 og 27 april, (grise, får og magerkvæg): 4, 11, 18 og 25 maj, (grise og får): 1, 8, 15, 22 og 29 juni, (heste og føl): 20 og 21 juni, (grise): 6, 13, 20 og 27 juli, (slagtekvæg): 6, 13, 20 og 27 juli, (grise og slagtekvæg): 3, 10, 17, 24 og 31 aug., 7, 14, 21 og 28 sept., 5, 12, 19 og 26 okt., (heste): 12 okt., (grise, får, lam og slagtekvæg): 2, 9, 16, 23 og 30 nov., (grise): 7, 14, 21 og 28 dec.

Vyk/Før (kvæg): 16. okt.

RADIO TV MUSIK

BRØDR. JØRGENSEN

LEVERANDØR TIL DET KONGELIGE DANSKE HOF

Sønderborg	Aabenraa	Haderslev	Herning
(044) 2 37 74	(046) 2 11 56	(045) 2 16 52	(07) 12 28 08

AUSTIN

person-, vare- og lastvogne
til ethvert formål

DAVID BROWN
TRAKTORER

Forhandling af Dronningborg pressere m. m.

Aut. forhandler

P. Chr. Lausen & Søn I/S

Klipleve . Telefon 8 79 28*

FLENSBORG AMT

Eggebæk (kvæg): 5 og 12 maj, 6 og 27 okt.

SLESVIG AMT

Slesvig (heste og føl): 3. sept., - (om lørdagen afholdes grisemarked - dog ikke, hvis denne dag falder på en helligdag).

Sønder Brarup (heste): 26. juli.

Sønder Stabel (kvæg): 4. okt.

RENSBORG NØRREAMT

Rensborg (hornkvæg og heste): 7 jan. og 25 marts, (Rotenhöfer - hornkvæg og heste): 22 april, (magerkvæg): 29 april, (hornkvæg og heste): 24 juni og 23 sept., (Rotenhöfer - hornkvæg og heste): 21 okt., (magerkvæg): 28 okt., (»Nutzvieh«, heste, hornkvæg, får og svin): hver torsdag, (falder denne torsdag på en helligdag, afholdes markedet på den forudgående hverdag, onsdag). Om torsdagen afholdes småkrammarked, særlig grise og fjerkræ (falder denne torsdag på en helligdag, afholdes markedet på den forudgående hverdag, onsdag), (slagtekvæg): hver mandag (falder denne mandag på en helligdag, afholdes markedet på den efterfølgende hverdag, tirsdag).

Krammarkeder i Sydslesvig

Bredsted 4, 5 og 6 juni, 10, 11 og 12 sept.

Egernførde 21, 22 og 23 marts (f. m. 20 marts), 20, 21 og 22 juni (f. m. 19 juni), 19, 20 og 21 sept. (f. m. 18 sept.).

Flensborg 2, 3, 4, 5 og 6 april, 10, 11, 12, 13 og 14 sept.

Frederiksstad 16, 17 og 18 juli.

Garding 25, 26 og 27 juni.

Husum 10, 11, 12 og 13 juni, 16, 17, 18 og 19 sept.

Kappel 16 og 17 maj, 31 okt. og 1 nov.

Langhorn 28 og 29 aug.

Læk 9 og 10 maj (f. m. 8 maj), 10 og 11 okt. (f. m. 9 okt.).

Nibøl 19, 20 og 21 juni.

Rensborg 26, 27, 28 og 29 marts, 25, 26 og 27 juni, 17, 18, 19 og 20 sept.

Satrup 3, 4 og 5 sept.

St. Peter Ording 29, 30 og 31 maj, 20, 21 og 22 aug.

Slesvig 30 april, 1, 2 og 3 maj, 28, 29, 30 og 31 aug., 1, 2, 3, 4 og 5 sept.

Svavsted 14. sept.

Sørup 4, 5 og 6 juni.

Sønder Brarup 24, 25, 26 og 27 juli (f. m. 23 juli).

Sønder Stabel 4. okt.

Tønning 14, 15 og 16 maj, 13, 14 og 15 aug.

Fjølde (Viöl) 26 april, 13 sept.

Vesterland/Sild 17, 18, 19 og 20 sept.

Vyk/Før 15, 16 og 17 okt.

(f. m. = formarked).

JAGT

JAGTRÅDET

Nedsat i henhold til lov af 28. april 1931 med tillæg.

H. C. Andersens Boulevard 40, 1553 København V., telf. (01) 11 07 47 og (01) 11 07 48.

Rådet består af 3 medlemmer udnævnt af landbrugsministeren og bistår denne med administrationen af jagt-fonden m. v.

Formand:

Kmhr. hofjm. Gregers Greve Ahlefeldt Laurvig-Bille, Egeskov, 5772 Kværndrup.

Sekretær:

Kontorchef Chr. Gulmann, landbrugsministeriet, København K.

JAGTKONSULENTVÆSENET

Oprettet som rådgivende institution i spørgsmål om jagt og vildtpleje. Sævel jægere som grundejere kan uden vederlag kontakte jagtkonsulentvæsenets personale. Udgifterne til jagtkonsulentvæsenet udredes af jagt-fonden. Den daglige ledelse har overjagtkonsulenten, hvis nærmeste foresatte er jagtrådet. Øverste myndighed har landbrugsministeriet, der skal godkende ansættelser, afskedigelser, instruks m. m.

JAGTKONSULENTER

Overjagtkonsulent:

Egon Spørensens, Skærvad Møllegård, 8500 Grenaa, telf. (06-32 05 44), Kirial 76.

Strandjagtkonsulent:

V. M. Fynboe, 5. Maj Plads 3, 5700 Svendborg, telf. (09) 21 20 62.

Sønderjyske distrikt:

S. Essendrop, Dybvighoved, 6221 Løjt Kirkeby, telf. (046) 6 73 63.

VILDTBIOLOGISK STATION KALØ

Kalø, 8410 Rønne, telf. (06) 37 12 44.

Stationen, der er oprettet af landbrugsministeriet under jagtrådets medvirken, foretager studier over danske vildtarter, bl. a. med henblik på vildtplejeforanstaltninger, der kan skabe den bedst mulige balance mellem vildtet og dets omgivelser. Beretninger i »Danske Vildtundersøgelser«, »Dansk Vildtforskning« og »Danish Review of Game Biology«.

Leder:

Prof., dr. phil. H. M. Thomsen.

DANSK JAGTFORENING

Formand:

Skovrider, dr. agro. Kjeld Ladefoged, Marselisborg Skovridergård, 8000 Aarhus C., telf. (06) 14 27 39.

Kontorchef og sekretær:

Forstkandidat Sv. E. Jacobsen, Bredgade 47, 1260 København K., telf. Palæ 614 og 4214.

Medlemsblad: Dansk Jagttidende.

LANDSJAGTFORENINGEN AF 1923

Hovedkontor:

Frydendalsvej 20, 1809 København V., telf. (01) 31 11 35.

Formand:

Frede Petersen.

Medlemsblad: Jagt og Fiskeri.

A/S **Gram Bank**

Telf. (048) 2 16 21

Jagttider og fredningsbestemmelser

PATTEDYR

Må jages hele året:

Muflonvædder, vildsvin: orne, vildkanin.

Må jages til følgende tider:

Kronhjort, dåhjort og sikahjort samt kalve	1.9.—29.2.
Kronhind, dåhind og sikahind	1.10.—31.12.
Råbuk	16.5.—15.7.
	samt 1.10.—31.12.
Rå og lam	1.10.—31.12.
Hare	1.10.—18.12.
Muflonfår og lam, vildsvin: so og grise	1.10.—29.2.
Ræv, grævling, husmår (skovmår er totalfredet), ilder, lækat og egern	16.6.—29.2.
Spættet sæl	1.9.—31.5.

FUGLE

Agerhøns og urhane (urhønen er totalfredet)	16.9.—31.10.
Fasanhane	1.10.—31.12.
Fasanhøne	21.10.—30.11.
Skovsneppe	24.9.—31.12.
	samt 1.3.—7.4.
Lommer og toppet lappedykker	1.10.—29.2.
Skarv	1.8.—30.4.
Fiskehejre	1.7.—31.12.
Grågås, blisgås, sædgås, kortnæbbet gås, canadisk gås og knortegås	1.8.—31.12.
Gråand, allingand, krikand, spidsand, pibeand og skeand ...	16.8.—31.12.
Taffeland og blishøne	16.8.—29.2.
Trøldand, bjergand, hvinand, sortand, fløjlsand, havlit, edderfugl, stor skallesluger og toppet skallesluger	1.10.—29.2.
Strandskade, vibe, strandhjejle, hjejle, stor og lille regn- spøve, stor og lille kobbersneppe, sortklire, hvidklire, rødben og islandsk ryle	1.8.—31.12.
Dobbeltbekkasin og enkeltbekkasin	16.8.—31.12.
Hættemåge og stormmåge	16.8.—29.2.
Sildemåge, sølvmåge og svartbag	16.8.—30.4.
Alk, kortnæbbet og langnæbbet lomvie	1.10.—29.2.
Ringdue	1.8.—31.12.
Gråspurv, allike, krage, husskade og skovskade	1.7.—30.4.
Råge	1.5.—15.4.
Solsort og sjagger	16.9.—31.1.

Fpland

Graasten . Telefon (046) 5 16 60

J. LAUSTEN

ISENKRAM . GLAS . PORCELÆN . VASKEMASKINER

B&G og Kgl. kunst i stort udvalg.

Telefon (046) 5 10 44 . Graasten

- det er dog stadig
den bedste...

Andr. M. C. Holst Eftf.

Viggo Henriksen

Graasten

Brdr. H. & K. Overgaard

TØMRER- OG SNEDKERFORRETNING

Nalmadebro . Graasten . Telefon (046) 5 16 46

GRAASTEN
BOGHANDEL

Nygade 1 . Graasten . Telefon (046) 5 11 09

Totalfredet: Bramgås, gravand, gøg, klyde, præstekrave, ravn, samtlige rovfugle, der ikke er nævnt forud, altså alle falke (undt. vandrefalk), fiskeørn, glente, grib, vintermusvåge og ørn; dernæst rødhovedet and, rødtrum, skehejre, spætte, stenvender, steppchøne, stork, sulc, svane, tern, tjurhane og -høne, trane, trappe, turteldue, tyrkisk due, ugle, urhøne og vendehals.

Desuden er alle i jagtloven ikke særlig nævnte fugle totalfredet.

Dykænder samt andre fugle og pattedyr (undt. sæler) må fra motorbåd ikke jages fra 31. maj til 1. oktober og i Øresund overhovedet ikke hele året.

I øvrigt henvises til meddelelserne i jagtforeningernes tidsskrifter og til jagtkonsulenterne.

Uddrag af jagtloven:

§ 13. Al jagt er forbudt fra solnedgang til solopgang. Dog må gæs, ænder og måger samt blishøns og skarver skydes på træk i tiden fra 1½ time før solopgang til 1½ time efter solnedgang. I december måned må den nævnte beskydning dog kun foretages i tiden fra 1½ time før solnedgang til 1 time efter solnedgang.

Jagttider og fredningsbestemmelser.

§ 26. Pattedyr og fugle er fredede uden for den for disse dyr fastsatte jagttid. Pattedyr og fugle, for hvilke der ikke er fastsat jagttid, er fredede hele året.

Stk. 2. Det er forbudt at jage eller dræbe pattedyr og fugle i fredningstiden. Fredningsbestemmelserne omfatter, hvor intet andet er angivet, tillige de fredede dyrs yngel samt fuglenes reder og æg.

Stk. 3. Fotografering samt films- og lydoptagelse ved reder og ynglepladser skal ske således, at dyrenes yngel ikke forulempes.

Stk. 4. Ringmærkning eller anden mærkning af fugle og pattedyr må kun foretages af dertil af landbrugsministeren bemyndigede personer eller institutioner.

Den obligatoriske jagtprøve:

Jagtprøve er obligatorisk før erhvervelse af jagttegn. Tilmelding til prøven skal ske inden 1. marts i det år, hvori prøven ønskes aflagt, ved indbetaling af 50 kr. på særligt giroindbetalingskort, der fås ved henvendelse til politiet eller jagtkonsulenten.

BØGER . PAPIR . FYLDEPENNE

N. C. BOCK'S BOGHANDEL
BYENS ÆLDSTE FOLMER BERENTZEN, GRAASTEN

FOTO . KONTORARTIKLER . LYS

Landbrugsministeriets bekendtgørelse af 1. 7. om afkortning af jagttid for visse pattedyr og fugle i jagtåret 1970-71.

I henhold til § 29 i lov nr. 221 af 3. juni 1967 om jagten fastsættes:

§ 1. I de nedenfor nævnte områder foretages med virkning for jagtåret 1. august 1970—31. juli 1971 en afkortning af jagttiden for visse pattedyr og fugle. Jagttiden for disse bliver herfter:

SØNDERJYLLAND:

I Sønderjyllands amt med undtagelse af øen Als:

Fasanhøne ingen jagttid

I Sønderjyllands amt for så vidt angår øen Als:

Råbuk 1.11.—31.12. 1970

Rå og lam 1.11.—31.12. 1970

Hare 1.11.—18.12. 1970

Fasanhane 1.11.—31.12. 1970

Fasanhøne 21.11.—30.11. 1970

ØVRIGE LAND:

I Bornholms amt:

Råbuk 21.10.—20.11. 1970

og 1.6.—15.7. 1971

Rå og lam 21.10.—20.11. 1970

Hare 21.10.—18.12. 1970

Skovsneppe 24.9.—31.12. 1970

I Fyns amt for så vidt angår halvøen Horne (Horne sogn):

Råbuk ingen jagttid

Rå og lam ingen jagttid

Hare 1.10.—15.11. 1970

Fasanhøne 25.10.—26.10. 1970

I Fyns amt for så vidt angår øen Ærø og de omliggende øer og holme i Ærø herred:

Råbuk 8.11. 1970

Rå og lam 8.11. 1970

Hare 1.10.—7.11. 1970

Grågås 16.8.—31.12. 1970

Fasanhane 1.10.—7.11. 1970

Fasanhøne 21.10.—7.11. 1970

Strandskade 16.8.—31.12. 1970

Vibe 16.8.—31.12. 1970

Strandhøjle 16.8.—31.12. 1970

Højle 16.8.—31.12. 1970

Stor regnspeve 10.8.—31.12. 1970

Lille regnspeve 16.8.—31.12. 1970

Stor kobbersneppe 16.8.—31.12. 1970

Lille kobbersneppe 16.8.—31.12. 1970

Sortklire 16.8.—31.12. 1970

Rødben 16.8.—31.12. 1970

Ilvidklire 16.8.—31.12. 1970

Islandsk ryle 16.8.—31.12. 1970

Ringdue 16.8.—31.12. 1970

I Københavns amt for så vidt angår Amager:

Fasanhøne 11.11.—30.11. 1970

I Nordjyllands amt for så vidt angår øen Læsø:

Fasanhøne ingen jagttid

I Ribe amt:

Fasanhøne Ingen jagttid

I Ringkøbing amt:

Fasanhøne ingen jagttid

I Storstrøms amt for så vidt angår øen Fejø:

Hare 21.10.—18.12. 1970

Fasanhane 21.10.—30.11. 1970

Fasanhøne 21.10.—31.10. 1970

I Storstrøms amt for så vidt angår øen Femø:

Hare 1.11.—18.12. 1970

Fasanhane 21.10.—30.11. 1970

Fasanhøne 21.10.—25.10. 1970

I Storstrøms amt for så vidt angår øen Nyord og de omliggende øer og holme i Nyord sogn:

Hare ingen jagttid

Grågås 1.9.—31.12. 1970

Blisgås 1.9.—31.12. 1970

Sredgås 1.9.—31.12. 1970

Kortnæbbet gås 1.9.—31.12. 1970

Canadisk gås 1.9.—31.12. 1970

Knortegås 1.9.—31.12. 1970

Gråund 1.9.—31.12. 1970

Atlingand 1.9.—31.12. 1970

Krikand 1.9.—31.12. 1970

Spidsand 1.9.—31.12. 1970

Pibeand 1.9.—31.12. 1970

Skeand 1.9.—31.12. 1970

Taffeland	1.9.—31.12. 1970
Agerhøne	ingen jagttid
Fasanhane	24.10. og 19.12. 1970
Fasanhøne	24.10. 1970
Strandskade	1.9.—31.12. 1970
Vibe	1.9.—31.12. 1970
Strandhøjle	1.9.—31.12. 1970
Højle	1.9.—31.12. 1970
Stor regnspøve	1.9.—31.12. 1970
Lille regnspøve	1.9.—31.12. 1970
Stor kobbersneppe ..	1.9.—31.12. 1970
Lille kobbersneppe ..	1.9.—31.12. 1970
Sortklire	1.9.—31.12. 1970
Rødben	1.9.—31.12. 1970
Hvidklire	1.9.—31.12. 1970
Islandsk ryle	1.9.—31.12. 1970
Dobbeltbekasin	1.9.—31.12. 1970
Enkeltbekasin	1.9.—31.12. 1970
<i>I Vejle amt for så vidt angår øen</i>	
<i>Endelave:</i>	
Råbuk	ingen jagttid

Rå og lam..... ingen jagttid
Fasanhøne

I Vestsjællands amt for så vidt angår øen Orø:

Råbuk

I Viborg amt med undtagelse af øen Mors og Agger Tange:

Fasanhøne

I Århus amt:

Urhane

§ 2. I jagttiden medregnes begyndelses- og slutdagen.
§ 3. Pattedyr og fugle, for hvilke der er anført: »ingen jagttid«, er fredet i de nævnte områder i hele jagttåret 1970-71.

§ 4. For pattedyr og fugle, der ikke er nævnt i § 1, gælder de i jagtlovens § 27 fastsatte jagttider.

— abonnér på
og avertér i

de gamle sønderjyske blade

Dannevirke Hejmdal

DRÆGTIGHEDSTABEL

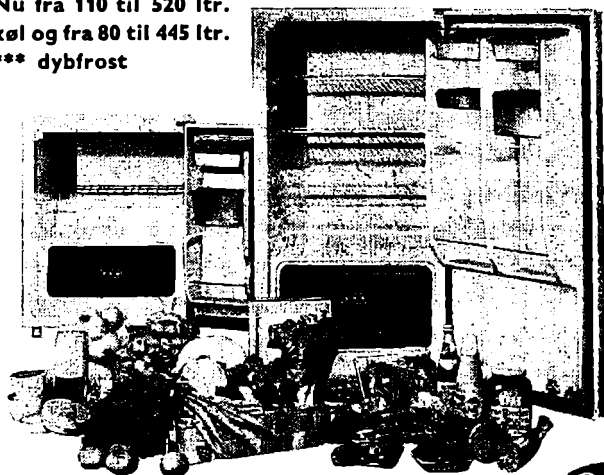
Drægtighedens begyndelse	Fødsel kan ventes hos:			
	Hopper 329-345 dage	Køer 279-282 dage	Får 144-152 dage	Søer 112-115 dage
Januar 1	December 2	Oktober 8	Juni 2	April 25
" 15	" 9	" 15	" 9	Maj 2
" 8	" 16	" 22	" 16	" 9
" 22	" 23	" 29	" 23	" 16
" 29	" 30	November 5	" 30	" 23
Februar 5	Januar 6	November 12	Juli 7	Maj 30
" 12	" 13	" 19	" 14	Juni 6
" 19	" 20	" 26	" 21	" 13
" 26	" 27	December 3	" 28	" 20
Marts 5	Februar 3	December 10	August 4	Juni 27
" 12	" 10	" 17	" 11	Juli 4
" 19	" 17	" 24	" 18	" 11
" 26	" 24	" 31	" 25	" 18
April 2	Marts 3	Januar 7	September 1	Juli 25
" 9	" 10	" 14	" 8	August 1
" 16	" 17	" 21	" 15	" 8
" 23	" 24	" 28	" 22	" 15
" 30	" 31	Februar 4	" 29	" 22
Maj 7	April 7	Februar 11	Oktober 6	August 29
" 14	" 14	" 18	" 13	September 5
" 21	" 21	" 25	" 20	" 12
" 28	" 28	Marts 4	" 27	" 19
Juni 4	Maj 5	Marts 11	November 3	September 26
" 11	" 12	" 18	" 10	Oktober 3
" 18	" 19	" 25	" 17	" 10
" 25	" 26	April 1	" 24	" 17
Juli 2	Juni 2	April 8	December 1	Oktober 24
" 9	" 9	" 15	" 8	" 31
" 16	" 16	" 22	" 15	Novem'ær 7
" 23	" 23	" 29	" 22	" 14
" 30	" 30	Maj 6	" 29	" 21
August 6	Juli 7	Maj 13	Januar 5	November 28
" 13	" 14	" 20	" 12	December 5
" 20	" 21	" 27	" 19	" 12
" 27	" 28	Juni 3	" 26	" 19
September 3	August 4	Juni 10	Februar 2	December 26
" 10	" 11	" 17	" 9	Januar 2
" 17	" 18	" 24	" 16	" 9
" 24	" 25	Juli 1	" 23	" 16

DRÆGTIGHEDSTABEL

Drægtighedens begyndelse	Fødsel kan ventes hos:			
	Hopper 329-345 dage	Køer 279-282 dage	Får 144-152 dage	Søer 112-115 dage
Oktober 1	September 1	Juli 8	Marts 2	Januar 23
" 8	" 8	" 15	" 9	" 30
" 15	" 15	" 22	" 16	Februar 6
" 22	" 22	" 29	" 23	" 13
" 29	" 29	August 5	" 30	" 20
November 5	Oktober 6	August 12	April 6	Februar 27
" 12	" 13	" 19	" 13	Marts 6
" 19	" 20	" 26	" 20	" 13
" 26	" 27	September 2	" 27	" 20
December 3	November 3	September 9	Maj 4	Marts 27
" 10	" 10	" 16	" 11	April 3
" 17	" 17	" 23	" 18	" 10
" 24	" 24	" 30	" 25	" 17

GRAM KØLE- og FRYSESKABE

Nu fra 110 til 520 ltr.
køl og fra 80 til 445 ltr.
*** dybfrost

BRØDRENE GRAM ^{A/S}
6200 VOJENS . TELEFON (045) 41421

Et aktiv
for landsdelens udvikling

SYDBANK $\frac{A}{S}$

— den sønderjyske bank

PORTO-TAKSTER

(pr. 1. juli 1970)

Brevforsendelser til Indlandet

Forsendelsens art Maksimumsvægten er <u>understreget</u>	Hele landet (inkl. Færøerne og Grønland)	Største udstrækning m. v.
	Øre	
Brevkort		} højst 15×10,7 cm } mindst 10×7 cm)
enkelte	50	
med svarkort	100	
Breve		} 45×30×3 cm } Rulle: 75×10 cm
indtil 20 g	60	
over 20 g til 250 g	80	
over 250 g til <u>1 kg</u>	200	} (Tryksager af form } som sammenlagte } eller ikke sammen- } lagte kort mindst } 10×7 cm)
Tryksager		
indtil 50 g	30	
over 50 g til 250 g	50	
over 250 g til <u>1 kg</u>	150	
Vareprøver		} 45×20×10 cm } Rulle: 45×15 cm } Skal mærkes »Vare- } prøve« hhv. »Brev- } pakke«. Må ikke in- } deholde skriftlige } meddelelser
indtil 50 g	30	
over 50 g til 250 g	50	
over 250 g til <u>500 g</u>	150	
Brevpakker		} 45×30×20 cm
højst <u>1 kg</u>	150	
Blindetryksager	portofri	
højst <u>7 kg</u>		
Fonopostforsendelser	som for breve	45×20×10 cm
højst <u>1 kg</u>		
Blandede forænderelser	som for tryksager	} Må opfylde de for hver } forsendelsensart } (tryksager - vareprøver) } gældende betingelser.
højst <u>1 kg</u>		

Anbefaling af ovennævnte forsendelser: tillægsgebyr 140 øre.

Søndagsbreve kun til bymæssig bebyggelse ved postkontorer og visse posteks-
peditioner på landet. Forsendelsen skal på forsiden tydeligt være mærket
„Søndagsbrev“ og tillige være forsynet med et diagonalkryds: tillægsgebyr
2 kr. (kun alm. breve og brevkort).

Banegårdsbreve (kun alm. brevforænderelser): tillægsgebyr 140 øre.

Ilbrevforænderelser (alm. og anb. brevforænderelser af vægt over 250 g): dobbelt
vægtporto.

Ekspressforænderelser (alm. og anb. brevforænderelser m. v.): tillægsgebyr 300
øre, — pakker pr. 5 kg: 350 øre.

Brevforsendelser til udlandet

Forsendelsens art	Finland, Island, Norge og Sverige	Øvrige udland ²	Største udstrækning m. v.
Brevkort	Øre enkelte 50 med svarkort100	Øre enkelte 50 med svarkort 100	} højst } 15×10,7 cm } mindst 10×7 cm
Breve ¹ højst <u>2 kg</u>	indtil 20 g 60 over 20-250 g ... 80 over 250-500 g 200 (over 500 g efter hele vægten som øvrige udland)	indtil 20 g 90 for hver følg. 20 g 50	
Tryksager	indtil 50 g 30 ov. 50-250 g ... 50 ov. 250 g-1 kg 150 (over 1 kg efter hele vægten som øvrige udland)	pr. 50 g 30	} Brevform: } højst 60 cm, } men længde + } bredde + tyk- } kelse højst 90 } cm } (mindst } 10×7 cm) } Rulleform: } Længde ikke } over 90 cm og } ikke under 10 } cm. Længde + 2 } gange diame- } teren højst 104 } cm, mindst } 17 cm. } Brevforsendelser, } hvis dimensioner er } mindre end oven- } nævnte minimums- } mål, er dog tilladt, } hvis de er forsynet } med en rektangu- } lær adressedel } af karton eller } stærkt papir, } som måler mindst } 10×7 cm
Vareprøver højst <u>500 g</u>	indtil 50 g 30 ov. 50-250 g ... 50 ov. 250-500 g... 150	pr. 50 g 30 mindst 60	
Brevpakker højst <u>1 kg</u>	pr. 50 g 40 mindst 180	pr. 50 g 40 mindst 180 (kun til visse lande)	
Fonopost (kun til visse lande) højst 1 kg	pr. 50 g 80	pr. 50 g 80	

*Anbefaling af ovennævnte forsendelser: tillægsgebyr 140 øre.
Ekspressgebyr: 300 øre.*

¹ For breve af vægt indtil 20 g, der udveksles mellem danske og tyske posthuse i det dansk-tyske grænseområde med en indbyrdes afstand af indtil 30 km, gælder indenlandsk porto.

² Tryksager, der udelukkende indeholder hæger, kan veje indtil 5 kg.

Pakker til udlandet

Frankotvang: alle pakker til udlandet skal frankeres forud.
Til visse lande kan sendes efternævnte kategorier af pakker.

Værdipakker: vægtporto + følgende værdiporto:

Finland, Island, Norge og Sverige: indtil 1000 kr.: 180 øre, for hver følgende 1000 kr.: 10 øre.

Øvrige udland: 50 øre pr. 200 guldfrancs + ekspeditionsgebyr 140 øre pr. pakke.

Ilpakker: ca. dobbelt vægtporto.

Eksprespakker: 3 kr.

Voluminøse pakker } 50 % tillæg til vægtportoen
Forsigtig-pakker } (eventuelt afrundet)

Postoprævningspakker og luftpostpakker: spørg posthuset.

Postanvisninger, postoprævnninger og postindkasseringer

Postanvisninger (max. 3000 kr.)

Beløb indtil 1000 kr.	100 øre
Beløb 1000-2000 kr.	150 øre
Beløb 2000-3000 kr.	200 øre

Indbetalingskort (Giroblanket) 50 øre

Postindkasseringer 200 øre

Postindkasseringer (Giroblanket) 180 øre

Efterkravsforsendelser):*

Breve 200 øre
Breve (Giroblanket) 180 øre
Pakker (incl. MOMS ^{3/23}) 230 øre
Pakker (Giroblanket) 200 øre

*) Desuden betales der den for den pågældende forsendelse gældende normale vægtporto.

Takster for banepakker

Enkelte stykker ilgods af indtil 25 kg's vægt befordres uden fragtbrev mellem alle jernbanestationer og billetsalgssteder samt flere dampskibsselskabers anløbspladser, når de er påklæbet banemærker, som nedenstående skema viser:

Vægt indtil 5 kg	420 øre
Vægt over 5 kg indtil 10 kg	520 øre
Vægt over 10 kg indtil 15 kg	620 øre
Vægt over 15 kg indtil 20 kg	720 øre
Vægt over 20 kg indtil 25 kg	820 øre

For pakker med rumfang over 200 dm³ indtil 500 dm³ forhøjes taksterne med 100 %.

For pakker med rumfang over 500 dm³ forhøjes taksterne med 200 %.

For eksprespakker beregnes et tillæg på 1,20 kr. pr. påbegyndt 5 kg, indtil 10 kg, mindst 2,40 kr. pr. pakke. Fra 10-15 kg 3,60 kr., fra 15-20 kg 4,60 kr., fra 25-25 kg 5,60 kr.

Merværdiafgift er indregnet i ovennævnte takster og udgør ^{3/23} af disse.

Pakker til Indlandet
(Inkl. Færøerne og Grønland)

Frankotvang: alle pakker skal frankeres forud.

Udstrækning: som regel ikke over 1,5 m i nogen retning; dog kan pakker i rulle- eller stangform være indtil 2 m lange. Rumfang ikke over 1 m³.

Største vægt: 20 kg.

Indland

(undtagen Færøerne og Grønland)

Vægt	Alm. pakker	Voluminøse og forsigtig-pakker
indtil 1 kg	310 øre	510 øre
over 1 til 5 kg	410 øre	610 øre
over 5 til 10 kg	610 øre	920 øre
over 10 til 15 kg	920 øre	1430 øre
over 15 til 20 kg	1530 øre	2350 øre
Anbefalingsgebyr		210 øre
Værdigebyr		
for de første 1000 kr.		210 øre
for hver følgende 1000 kr. eller del deraf		10 øre
Ilgebyr		som vægtporto
Ekspressgebyr pr. 5 kg eller del deraf		350 øre
Postoprævning		230 øre
Postoprævning på postgiroblanketter		200 øre

Merværdiafgift er indregnet i ovennævnte takster
og udgør ³/₂₃ af disse.

Grønland og Færøerne

For forsendelser til og fra Færøerne og Grønland samt inden for Færøerne anvendes taksterne på de foregående sider med følgende undtagelser:

LUFTPOSTBEFORDRING

Grønland: tillægstakster

PAKKER			Breve Tryksager			
	Grønland	Færøerne	indtil		ingen	30 øre
indtil 1 kg..	400 øre	270 øre	20 til	50 g	ingen	30 øre
1 til 5 kg..	700 »	360 »	50 »	100 g	70 øre	50 øre
5 » 10 kg..	1200 »	540 »	100 »	250 g	170 øre	150 øre
10 » 15 kg .	1800 »	800 »	250 »	500 g	300 øre	250 øre
15 » 20 kg .	2600 »	1340 »	500 »	1000 g	600 øre	550 øre

Pakkerne skal være emballeret således, at de kan staves i sække.

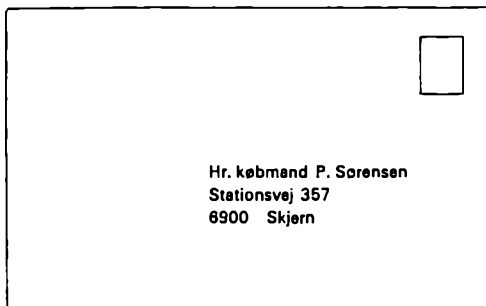
Færøerne: tillægstakster: Brevkort og breve — ingen. Andre brevfor­sendelser pr. 50 g: 15 øre.

Yderligere oplysninger fås på posthusene.

POSTNUMRE

(Efter Post- og Telegrafvæsenets off. fortegnelse februar 1970)

Den rigtige adresse indeholder
altid postnummer placeret til
venstre i adressens nederste linje

Skriv afsenderadresse med postnummer på bagsiden
af konvolutten.

NÅR DE SKRIVER TIL UDLANDET

Mange lande har nu indført postnumre. For at undgå forveksling af landenes postnumre bør De, når De skriver postnummer på forsendelser til nedennævnte lande, yderligere foran postnummeret skrive det pågældende lands automobilkendingsmærker f. eks således :

CH-1000 Lausanne/Schweiz

Som vist i eksemplet bør bestemmelseslandets navn anføres i adressen, i det mindste for mindre kendte byers vedkommende.

AUTOMOBIL- KENDINGSMÆRKER

Belgien	B	Norge	N
Frankrig	F	Schweiz	CH
Italien	I	Sverige	S
Liechtenstein	FL	Vesttyskland	D
Nederlandene	NL	Østrig	A

A

5320 Agedrup
 8763 Agerbæk
 6534 Agerskov
 4244 Agerse
 9683 Aggersund
 2620 Albertslund
 4734 Allerslev
 3460 Allerød
 6651 Allested
 3770 Allinge
 8961 Allingåbro
 8061 Almind
 8774 Alro
 9581 Als Østj
 8592 Anholt By
 8591 Anholt Havn
 8823 Ansager
 8643 Ans By
 9510 Arden
 6542 Arnum
 8546 Arrild
 4792 Askeby
 4560 Asnæs
 6466 Asperup
 8361 Assedrup
 5610 Assens
 8966 Assentoft
 9340 Aså
 6440 Augustenborg
 8963 Auning
 7490 Avlum
 6384 Avnbøl
 5861 Avnslev

B

5935 Bagenkop
 2880 Bagsværd
 8444 Balle
 8794 Ballen Samsø
 2750 Ballerup
 7861 Balling
 6262 Ballum
 4941 Bandholm
 7160 Barrit
 8330 Bøder
 6252 Bedsted Lø
 7765 Bedsted Thy
 5681 Bellinge
 6541 Bevtoft
 6852 Billum
 7190 Billund
 9881 Bindsløv
 3460 Birkerød
 5994 Bjerreby
 8850 Bjerringbro
 6091 Bjert
 4632 Bjæverskov
 9292 Blenstrup
 9492 Blokkhus
 5491 Blommenslyst
 7340 Blåhøj

6857 Blåvand
 4242 Boeslunde
 5400 Bogense
 4793 Bøge By
 6392 Bolderslev
 7630 Bonnet
 7441 Bording
 4791 Borre
 8931 Borris
 4140 Borup
 8353 Bovslstrup
 8224 Bovrup
 8220 Brabrand
 8030 Bramdrupdam
 6740 Bramming
 7330 Brande
 4731 Brandelev
 6535 Branderup J
 5671 Bred
 6261 Bredebro
 7182 Bredsten
 6983 Bregninge Æro
 7090 Brejning

5464 Brenderup Fyn
 6310 Broager
 6671 Brobyværk
 7862 Brodal
 9460 Brovst
 8793 Brundby
 8654 Bryrup
 8740 Brædstrup
 3340 Brødeskov
 2660 Brøndby Strand
 9700 Brønderslev
 6774 Brøns
 2700 Brønshøj
 6650 Brørup
 8782 Bråskov
 7580 Bur
 6372 Bylderup-Bov
 9940 Byrum
 6822 Bække
 7660 Bækmarksbro
 9574 Bælum
 7080 Børkop
 7850 Bøvlingbjerg

C

2920 Charlottenlund
 6070 Christiansfeld

D

5380 Dalby
 4261 Dalmose
 4983 Dannemare
 8721 Daugård
 4293 Dianalund
 9284 Dokkedal
 2791 Dragør
 9330 Dronninglund
 3120 Dronningmølle
 5981 Dunkær
 7882 Durup

6480 Dybbøl
 9352 Dybvad
 3380 Dyrsekilde
 6775 Døstrup Sønderj

E

5831 Ebberup
 8400 Ebeltoft
 8825 Eg
 6320 Egernsund
 6040 Egtved
 8260 Egå
 5592 Ejby
 7361 Ejstrupholm
 7442 Engsdang
 4895 Errindlev
 7950 Erslev
 6700 Esbjerg
 4593 Eskebjerg
 4863 Eskilstrup
 5781 Espe
 3060 Espergærde

F

4840 Fakse
 4654 Fakse Ladeplads
 5692 Fangel
 7322 Farre
 5473 Farstrup
 9640 Farsø
 3520 Farum
 3530 Farum Kaserne
 7371 FASTERHOLT
 4944 Fejø
 8442 Feldballe
 6223 Felsted
 8443 Fæmøller
 4945 Femø
 5863 Ferritslev Fyn
 7350 Filskov
 3110 Firhøj
 4173 Fjenneslev
 9690 Fjerritslev
 9361 Flaenskjold
 5632 Flemløse
 8762 Flemming
 3510 Fly- Værløse
 5280 Fraugde
 3480 Fredensborg
 7000 Fredericia
 7453 Frederiks
 9900 Frederikshavn
 3600 Frederikssund
 3300 Frederiksværk
 6777 Frifelt
 5250 Fruens Bøge
 5871 Frørup
 7741 Frøstrup
 4250 Fuglebjerg
 7884 Fur
 6450 Fynshav
 4591 Føllenslev
 6683 Føvling

5600 Fåborg
 4540 Fårevejle St
 8990 Fårup
 8882 Fårvang

G

6532 Gabøl
 7321 Gadbjerg
 4621 Gadstrup
 8464 Galten
 5475 Gamby
 9362 Gandrup
 4874 Gødser
 9631 Gødsted
 6591 Gølsted
 6222 Gønner
 2820 Gantofte
 6621 Gæsten
 7782 Gettrup
 3260 Gilleleje
 6854 Gisløv
 4532 Gislinge
 9260 Gistrup
 7323 Give
 8983 Gjerlev J
 8883 Gjørn
 5820 Glamsbjerg
 6762 Glejbjerg
 8586 Glesborg
 2600 Glostrup
 4171 Glumse
 7883 Glyngøre
 6510 Gram
 8642 Grauballe
 6054 Gravens
 6771 Gredstedbro
 8500 Grenå
 2870 Greve Strand
 4571 Grevinge
 5486 Grindløse
 7200 Grindsted
 3230 Græsted
 6972 Grønbjerg
 6300 Gråsten
 5892 Gudbjerg Sydbyn
 6461 Guderup
 3760 Gudhjem
 6884 Gudme
 9282 Gudumholm
 9250 Gug
 6732 Guldager
 4862 Guldborg
 8773 Gylling
 6690 Gørding
 4281 Gørlev Sjælland
 3330 Gørlose

H

6100 Haderslev
 8370 Hadsten
 8580 Hadsund
 9370 Hals
 8450 Hammel

6120 Hammelev
8834 Hammershøj
7420 Hammerum
7362 Hampen
7730 Hanstholm
7673 Harboer
2890 Hareskov
8462 Harlev J
5463 Harndrup
4912 Harpelunde
3790 Hasle
4690 Haslev
8361 Hasselager
8724 Hatting
4622 Havdrup
8970 Havndal
6792 Havneby
4283 Havrebjerg
2640 Hedehusene
8722 Hedensted
6094 Hejls
7250 Hejnsvig
3150 Hellebæk
2900 Hellerup
6251 Hellevad
3200 Helsingø
3000 Helsingør
6893 Hommet
6854 Henne
6910 Herborg
4681 Herfølge
2730 Herlev
4160 Herlufmagle
7400 Herning
5862 Herrested
4893 Herritslev
5874 Hesselager
3400 Hillerød
8382 Hinnerup
9850 Hirtshals
9320 Hjallerup
5260 Hjallesø
7560 Hjerm
6733 Hjerting
6391 Hjortkær
8530 Hjortshøj
9800 Hjerring
9500 Hobro
4300 Holbæk
4960 Holeby
4684 Holme-Olstrup
5573 Holmstrup
7500 Holstebro
6670 Holsted
6681 Holsted St
2840 Holte
6170 Hopttrup
4871 Horbelev
3100 Hornbæk
5641 Horne Fyn
8543 Hornslet
8783 Hornsyld
8700 Horsens
4913 Horslunde

8354 Hov
6682 Hovborg
8732 Hovedgård
6552 Hovslund
5932 Humle
3050 Humlebæk
3390 Hundested
8771 Hundslund
7760 Hurup Thy
4330 Hvalso
7790 Hvidbjerg
6960 Hvide Sande
6772 Hviding St
2650 Hvidovre
8733 Hylke
4263 Hyllinge
8270 Højbjerg
5793 Højby Fyn
4573 Højby Sjælland
6280 Hojer
5782 Højrup
7840 Højslev
4270 Hong
8362 Horning
2970 Horsholm
4534 Horve
3471 Hovelte
5683 Hårby
4652 Hårlev
5662 Håstrup

I

4872 Idstrup
7430 Ikast
7452 Ilskov

J

6851 Janderup Vestj
7881 Jebjerg
6373 Jejsing
7300 Jelling
6571 Jøls
9740 Jerslev J
4490 Jerslev Sjælland
9981 Jerup
5661 Jordløse
6064 Jordrup
7130 Juelsminde
4450 Jyderup
4174 Jystrup Midtsj
3630 Jægerspris

K

4400 Kalundborg
4771 Kalvehave
4911 Kappel
5483 Kappendrup
7960 Karby
4653 Karise
2690 Karlslunde
4736 Karrebæksminde

7470 Karup J
2770 Kastrup
5593 Kavslunde
6475 Kegnæs
5300 Kerteminde
4892 Kettinge
6933 Kibæk
4360 Kirke-Eskilstrup
4070 Kirke-Hyllinge
6472 Kirke-Horup
4060 Kirke-Såby
8620 Kjellerup
3870 Klaksvik
2930 Klampenborg
9270 Klarup
3782 Klemensker
7671 Klinkby
6381 Kliplev
4672 Klippinge
8765 Klovborg
4430 Knabstrup
5633 Knarreborg
8420 Knebel
2980 Kokkedal
8792 Kolby Kås
6000 Kolding
8560 Kolind
7174 Kollomorten
6350 Kollund Sønderj
9293 Kongerslev
6791 Kongsmark
5783 Korinth
4220 Korsør
5461 Korup Fyn
3640 Krogstrup
6340 Kruså
3490 Kvistgård
4150 Kværkeby
5772 Kværndrup
2000 København F
København K
(se side 7)
2200 København N
2400 København NV
2300 København S
2450 København SV
København V
(se side 7)
2100 København Ø
4600 Køge
7372 Kølkeær
5380 Kølstrup
7460 Kølvrå

L

8471 Lading
4982 Landet L
6993 Landet Tåsinge
4772 Langebæk
5550 Langeskov
8870 Langå
8891 Laurbjerg
6984 Leby Æro

5954 Lejbolle
4320 Lejre
4631 Lellinge
8632 Lemming
6940 Lem St
7620 Lemvig
4623 Lille-Skensved
5931 Lindelse
6660 Lintrup
3360 Liseleje
5956 Lohals
5942 Longelse
5482 Lumby
4582 Lumsås
4750 Lundby
5481 Lunde Fyn
6856 Lunde J
6640 Lunderskov
2800 Lyngby
3540 Lyngø
8520 Lystrup St
8831 Løgstrup
9670 Lumbø
6240 Løgumkloster
6221 Løjt Kirkeby
9480 Lokken
9840 Lonstrup
8723 Løsnung
4282 Løve
8670 Låsby

M

8340 Malling
9733 Manna
9550 Mariager
4930 Maribo
6290 Marslev
5960 Marstal
6180 Marstrup
6390 Martofte
3370 Melby
4735 Mern
5370 Mesinge
5500 Middelfart
6642 Millinge
5462 Morud
9283 Mou Himmerland
8381 Mundelstrup
4190 Munke-Bjergby
5330 Munkebo
6291 Møgeltonder
6824 Melby Midtj
9632 Moldrup
8544 Mørke
4440 Mørkøv
2760 Måløv
8320 Mårslet
4531 Mårsø

N

4900 Nakskov
3730 Neksø

9240 Nibe
8681 Nimtofte
2990 Nivå
6430 Nordborg
6720 Nordby Fano
8795 Nordby Samse
5934 Nordenbro
6822 Nordenskov
6531 Nustrup
5800 Nyborg
6490 Nybøl
4800 Nykøbing FI
7900 Nykøbing M
4500 Nykøbing Sjælland
4380 Nyrup
4774 Nyråd
4880 Nysted
2850 Nærum
6821 Næsbjerg
5270 Næsby
4700 Næstved
9610 Norager
4840 Nørre-Alslev
4572 Nørre-Asminderup
4951 Nørreballe
5672 Nørre-Brobj
5653 Nørre-Lyndelse
6830 Nørre-Nebel
8766 Nørre-Snede
9400 Nørresundby
5652 Nørre-Søby
5580 Nørre-Åby

O

8300 Odder
5000 Odense
5100 Odense postboks
5200 Odense V
6840 Oksbøl
5761 Ollerup
4245 Omo
8461 Ormslev
5450 Otterup
5883 Oure
6561 Over-Jerstal
9682 Overlade
6855 Ovtrup

P

6330 Padborg
9491 Pandrup
8964 Pindstrup
7070 Pjedsted
4720 Præstø

R

7640 Ramme
8582 Ramten
7183 Randbøl
8900 Randers
9681 Ranum

8763 Rask Mølle
6253 Ravsted
7970 Redsted M
5852 Refs-Vindinge
4420 Regstrup
6773 Rejsby
5340 Revninge
6760 Ribe
5750 Ringe
6950 Ringkøbing
4100 Ringsted
6383 Rinkefølge
8240 Risskov
4000 Roskilde
7870 Roslev
4243 Rude
5900 Rudkøbing
5773 Rudme
4291 Ruds-Vedby
2960 Rungsted Kyst
8680 Ry
5350 Rynkøby
8550 Rymgård
5856 Ryslinge
4970 Rodby
6630 Rodding
6230 Rodekro
8840 Rodkærsbro
2610 Rødovre
4673 Rodvig Stevns
5673 Røje
8410 Rønde
3700 Ronne
4683 Rønnede
5574 Rørmosehus
4581 Rorvig

S

4990 Saksøbing
8473 Sall
3850 Saltangará
9493 Saltum
5634 Sandager
3472 Sandholmlejren
4282 Sandved
6691 Sankt Klemens
3130 Saunte
5310 Seden
4592 Sejero
6861 Sig
8600 Silkeborg
6572 Simmersted
9870 Sindal
4583 Sjællands Odde
6093 Sjølund
9990 Skagen
9200 Skalborg
8832 Skals
5485 Skamby
8660 Skanderborg
6934 Skarriid
7454 Skelbøje
4292 Skellevang

4050 Skibby
7800 Skive
6900 Skjern
6610 Skodsborg J
2942 Skodsborg
6474 Skovby Als
8463 Skovby Østj
2740 Skovlunde
4230 Skælskør
6780 Skærbæk
3320 Skævinge
8541 Skodstrup
9520 Skørping
5881 Skårup Fyn
4200 Slagelse
3550 Slangerup
7762 Snedsted
9520 Snekkersten
4460 Snertinge
4732 Snesero
4172 Sneslev
7940 Solbjerg M
2680 Solvad Strand
6560 Sommersted
8641 Sorring
4180 Sorø
8981 Spjtrup
6971 Spjald
8472 Sporup
7863 Spottrup
7270 Stakroge
4780 Stege
8781 Stenderup
4295 Stenlille
3660 Stenløse
5771 Stenstrup
4773 Stensved
8583 Stenvad
6130 Stepping
8892 Stevnstrup
5494 Stige Fyn
8363 Stilling
7850 Stoholm Jyll
4952 Stokkemærke
4480 Store-Fuglede
4660 Store-Heddinge
6371 Store-Jyndevad
2792 Store-Magleby
4370 Store-Morløse
5955 Store-Snøde
7140 Stouby
9970 Strandby
5594 Strib
7600 Struer
5943 Strynø
4671 Strøby
4850 Stubbebjerg
9530 Stevring
9541 Suldrup
9381 Sulsted
7930 Sundby M
7451 Sunds
3740 Svaneke
4470 Svanebølle

5700 Svendborg
6462 Svenstrup Als
9230 Svenstrup J
5891 Svindinge Fyn
4520 Svinninge
9300 Sæby
6472 Særslev
2860 Søborg
5985 Søby Æro
5493 Søhus
4920 Søllested
6400 Sønderborg
7280 Sønder-Felding
6734 Sønderho
6543 Sønder-Hyggum
7260 Sønder-Omme
5471 Sønderø
9542 Sønderup
7550 Sørvad

T

6473 Tandslet
4733 Tappernøje
6880 Tarm
7060 Taulov
3784 Tejn
9575 Terndrup
8653 Them
7700 Thisted
8881 Thorsø
5991 Thurø
7680 Thybøen Havn
7324 Thyregod
3080 Tikøb
4984 Tillitse
6980 Tim
6360 Tinglev
8430 Tirstrup Østj
6862 Tistrup
3220 Tisvildeleje
6731 Tjæreborg
6520 Toftlund
9891 Tolne
5572 Tommerup
4891 Toreby L
9860 Tornby
4943 Torrig L
3800 Tórshavn
3811 Posthuse på Sandoy pr. Tórshavn
3812 Posthuse på Vágur pr. Tórshavn
3813 Fuglafjørður pr. Tórshavn
3814 Eiði pr. Tórshavn
3815 Øvrige land-distrikter under Tórshavn
8310 Tranbjerg J
5982 Tranderup Æro

8791 Tranebjerg Samsø	6580 Vamdrup	7980 Vils	8772 Ørting
8584 Tranehuse	7184 Vandel	7830 Vinderup	8586 Ørum Djurs
5953 Tranekær	2720 Vanløse	4390 Vipperød	8833 Ørum Sønderlyng
5992 Troense	6800 Varde	2830 Virum	6192 Øsby
6932 Troidhede	6092 Varmark	6292 Visby Sønderj	8752 Østbirk
8570 Trustrup	6225 Varnæs	5492 Vissenbjerg	7990 Øster-Assels
5952 Tullebølle	2950 Vedbæk	6052 Viuf	9960 Østerby Havn
8799 Tunø Kattegat	4294 Vedde	8962 Vivild	9582 Øster-Hurup
4682 Tureby	6065 Veerst	9310 Vodskov	6264 Øster-Højst
9882 Tversted	5474 Vellinge	6500 Vojens	3752 Østerlars
8731 Tvingstrup	3210 Vejby	6471 Vollerup	6533 Øster-Lindet
3880 Tvøroyri	6600 Vejen	7173 Vonge	3751 Øster-Marie
9382 Tylstrup	6853 Vejers Strand	8081 Vonsild	4894 Øster-Ulslev
4340 Tølløse	7100 Vejle	6623 Vorbasse	4633 Østervang
6270 Tønder	5882 Vejstrup	4760 Vordingborg	9750 Øster-Vrå
7160 Tørring	3670 Veksø Sjælland	8441 Vrinners	
8382 Tørsbøl	7570 Vemb	7672 Vrist	A
9830 Tårs	4241 Vemmelev	9760 Vrå	6200 Åbenrå
2630 Tåstrup	5682 Verninge	4873 Væggerløse	9440 Åbybro
	7742 Vesløs	3500 Værløse	8230 Åbyhøj
	4953 Vesterborg		6053 Ågård
	9734 Vester-Hjermitslev	Æ	3720 Åkirkeby
	5663 Vester-Hæsinge	5970 Ærøskøbing	9000 Ålborg
	6055 Vester-Nebel		9100 Ålborg postboks
	5762 Vester-Skerninge	Ø	9982 Ålbæk
	6385 Vester-Sottrup	6590 Ødis	8764 Åle
	4981 Vester-Tirsted	5872 Øksendrup	9620 Ålestrup
	7770 Vestervig	6870 Ølgod	3140 Ålsgårde
	9950 Vesterø Havn	7172 Ølholm	8000 Århus C.
	5764 Vester-Åby	3310 Ølsted	8100 Århus C. postboks
	3860 Vestmanna	3650 Ølstykke	8200 Århus N
	8800 Viborg	5853 Ørbæk	8210 Århus V
	8260 Viby J	6973 Ørnhøj	9600 Års
	4130 Viby Sjælland	4634 Ørsted	5792 Årslev
	6920 Videbæk		5560 Årup
	4560 Vig St		6193 Årosund
	7480 Vildbjerg		

GRØNLAND

3913 Angmagssalik	3908 Færingehavn	3982 Mesters Vig	3960 Outdligssat
3914 Aputiteq	3953 Godhavn	3991 M/S Disko	3980 Scoresbysund
3932 Arsusuk	3900 Godthåb	3990 M/S Kununguak	3912 Sukkertoppen
3951 Christianshåb	3930 Grønnedal	3922 Nanortalik	3910 Sønder Strømfjord
3983 Daneborg	3911 Holsteinsborg	3921 Narssaq	3971 Thule
3984 Danmarkshavn	3931 Ivigtut	3923 Narssarsuaq	3925 Tingmiarmiut
3970 Dundas	3962 Jakobshavn	3972 Nord	3961 Umanak
3950 Egedesminde	3920 Julianehåb	3924 Prins Christian	3962 Upernavik
3940 Frederikshåb	3981 Kap Tobin	Sund	

KØBENHAVN

Gaderne i postdistrikterne København K og København V har fået særlige postnumre, se nedenfor

2000 København F	2700 Brønshøj	2900 Hellerup	2942 Skodsborg
2200 København N	2920 Charlottenlund	2730 Herlev	2740 Skovlunde
2400 København NV	2791 Dragør	2840 Holte	2792 Store-Magleby
2300 København S	3520 Farum	2850 Hvidovre	2860 Søborg
2450 København SV	3530 Farum Kaserne	2770 Kastrup	2630 Tåstrup
2100 København Ø	3510 Fly- Værlese	2930 Klampenborg	2500 Valby
2620 Albertslund	2820 Gentofte	2800 Lyngby	2720 Vanløse
2880 Bagsværd	2800 Glostrup	2760 Måløv	2950 Vedbæk
2750 Ballerup	2670 Grøve Strand	2850 Nærum	2830 Virum
2660 Brøndby Strand	2890 Hareskov	2610 Rødovre	3500 Værlese

København K og København V (øvrige København se ovenfor)

Sammensatte gadenavne findes under første bogstav, f. eks. Sankt Knuds Vej eller N. J. Fjorde Allé

A

Abel Cathrines Gade	1654	København V
Absalonsgade	1658	København V
Acaciavej	1867	København V
Adelgade	1304	København K
Admiralgade	1066	København K
Adolph Steens Allé	1971	København V
Ahlefeldtsvej	1359	København K
Alhambravej	1826	København V
Alsgade	1764	København V
Amagergade	1423	København K
Amagertorv	1160	København K
Amaliegade	1256	København K
Amalienborg	1257	København K
Amalievej	1875	København V
Amerikavej	1756	København V
Amicisvej	1852	København V
Andreas Bjørns Gade	1428	København K
Angelgade	1765	København V
Anker Heegaards Gade	1572	København V
Antonigade	1106	København K
Arkonagade	1726	København V
Asger Rygs Gade	1727	København V
Asgårdsvej	1811	København V
Asiatisk Plads	1402	København K
Asmussens Allé	1808	København V
Asylgade	1064	København K
Axeltorv	1609	København V

B

Badstuestræde	1209	København K
Bagerstræde	1617	København V
Bag Rådhuset	1550	København V
Bakkegårds Allé	1804	København V
Ballumgade	1753	København V
Banegårdspladsen	1670	København V
Bartholinsgade	1356	København K
Bernstorffsgade	1577	København V
Bevtoftgade	1736	København V
Bianco Lunos Allé	1858	København V
Bille Brahes Vej	1963	København V
Bispepotret	1167	København K
Bissensgade	1773	København V
Bodenhoffs Plads	1430	København K
Bodilsgade	1732	København V

Boldhusgade	1062	København K
Bornhoffs Have	1872	København V
Borggade	1300	København K
Bornholmssgade	1268	København K
Boysgade	1822	København V
Bredgade	1260	København K
Bremerholm	1069	København K
Broerggade	1672	København V
Brobergsgade	1427	København K
Brolæggerstræde	1211	København K
Brorsonsgade	1821	København V
Bryghusgade	1473	København K
Brøndsteds Allé	1803	København V
Burmeistersgade	1429	København K
Bustrupgade	1737	København V
Bülowsvej	1870	København V
Børsen	1217	København K
Børgsgade	1215	København K
Bådsmandsstræde	1407	København K

C

Carit Etlars Vej	1814	København V
Carl Bernhards Vej	1817	København V
Carl Plougs Vej	1913	København V
Carstengsgade	1770	København V
Ceresvej	1863	København V
Christian IX's Gade	1111	København K
Christian Richardts Vej	1951	København V
Christiansborg	1218	København K
Christiansborggade	1558	København V
Christiansborg Ridebane	1218	København K
Christiansborg Slotsplads	1218	København K
Christians Brygge		
ulige nr. samt 2-22	1219	København K
24-30	1559	København V
Christianshavns Kanal	1406	København V
Christianshavns Torv	1410	København K
Christianshavns Voldgade	1424	København K
Christiansholm	1433	København K
Christian Winthers Vej	1860	København V
Churchillparken	1263	København K
Citygade	1108	København K
Citypassagen	1109	København K

Colbjørnsengade ... 1652 København V
Cort Adolers Gade ... 1053 København K

D

Dahlerupsgade ... 1603 København V
Danas Plads ... 1915 København V
Danasvej ... 1910 København V
Danmarksgade ... 1907 København V
Dannebrogsgade ... 1660 København V
Dannevirkegade ... 1763 København V
Dantes Plads ... 1556 København V
Delfingade ... 1325 København K
Dr. Abildgaards Allé ... 1955 København V
Dr. Priemes Vej ... 1854 København V
Dronningensgade ... 1420 København K
Dronningens Tværgade ... 1302 København K
Dybbølsgade ... 1721 København V
Dybøngsgade ... 1071 København K
Dyrkøb ... 1166 København K

E

Edisonsvej ... 1856 København V
Edvard Falcks Gade ... 1569 København V
Ejderstedgade ... 1761 København V
Elsdyrsgade ... 1324 København K
Emiliegade ... 1918 København V
Enghave Passage ... 1739 København V
Enghave Plads ... 1670 København V
Enghavevej til 79 og 78 ... 1674 København V
(resten) ... 2450 København SV)
Engtoftevej ... 1816 København V
Erik Ejegods Gade ... 1731 København V
Erik Mønveds Vej ... 1965 København V
Eriksgade ... 1708 København V
Ernst Meyers Gade ... 1772 København V
Esbarn Snares Gade ... 1725 København V
Eskildsgade ... 1657 København V
Esplanaden ... 1263 København K
Estlandsgade ... 1724 København V

F

Falkonergårdsvej ... 1959 København V
Falkonervænget ... 1952 København V
Farvergade ... 1463 København K
Filippavej ... 1928 København V
Fiolstræde ... 1171 København K
Fisketorvet ... 1561 København V
Flakfort ... 1433 København K
Flensborggade ... 1669 København V
Flæsketorvet ... 1711 København V
Forchammersvej ... 1920 København V
Forhåbningsholms Allé ... 1904 København V
Fortunstræde ... 1065 København K
Fredericiegade ... 1310 København K
Frederiksberg Allé ... 1820 København V
Frederiksberggade ... 1459 København K
Frederiksberggade ... 1360 København K
Frederiksgade ... 1265 København K
Frederiksholms Kanal ... 1220 København K
Frederiksstadsgade ... 1667 København V

Freundsgade ... 1775 København V
Frue Plads ... 1168 København K
Frydendalsvej ... 1809 København V
Fuglevangsvej ... 1962 København V

G

Gammel Kongevej
1-51, 2-10 ... 1610 København V
85-179, 60-178 ... 1850 København V
Gammel Ment ... 1117 København K
Gammel Strand ... 1202 København K
Gammeltoftsgade ... 1355 København K
Gammeltorv ... 1457 København K
Gammelvagt ... 1312 København K
Gasværkshavnen ... 1560 København V
Gasværksvej ... 1856 København V
Gærnersgade ... 1319 København K
Godsbanegade ... 1722 København V
Gothersgade ... 1123 København K
Grundtvigs Sidevej ... 1866 København V
Grundtvigsvej ... 1864 København V
Grønlandske Handels
Plads ... 1405 København K
Grønnegade ... 1107 København K
Grønningen ... 1270 København K
Gråbrødrestræde ... 1156 København K
Gråbrødretorv ... 1154 København K
Gråstøngsgade ... 1677 København V
Gyldenløvesgade
lige nr. ... 1369 København K
ulige nr. ... 1600 København V
Gåsegade ... 1465 København K

H

Haderslevgade ... 1671 København V
Hagemannsgade ... 1607 København V
Halls Allé ... 1802 København V
Halmtorvet ... 1700 København V
Hambrosgade ... 1562 København V
Hammerensgade ... 1267 København K
Hammerichsgade ... 1611 København V
Haregade ... 1320 København K
Hørsdorffsvej ... 1874 København V
Hauchsvej ... 1825 København V
Hausergade ... 1128 København K
Hauser Plads ... 1127 København K
Haveselskabetsvej ... 1823 København V
Havnegade ... 1058 København K
H. C. Andersens
Boulevard ... 1553 København V
H. C. Ørsteds Vej ... 1879 København V
Hedebygade ... 1754 København V
Heibergsgade ... 1056 København K
Heilsgade ... 1734 København V
Helenevej ... 1873 København V
Helgolandsgade ... 1653 København V
Helsingørgade ... 1305 København K
Henrik Ibsens Vej ... 1813 København V
Henrik Steffens Vej ... 1866 København V
Herholdtsgade ... 1605 København V
Herluf Trolles Gade ... 1052 København K

Herman Triers Plads	1975	København V
Hestemollestræde	1464	København K
Hindegade	1303	København K
Hjertensrydsgade	1323	København K
Holbergsgade	1057	København K
Hollændervej	1855	København V
Holmen	1433	København K
Holmens Kanal	1060	København K
Hortensiavej	1857	København V
Hostrups Have	1954	København V
Hostrupsvej	1950	København V
Hovodbanegården	1670	København V
Hovedvagtsgade	1103	København K
Hyskenstræde	1207	København K
Højbro Plads	1200	København K
Hokerboderne	1712	København V

I

Ingemannsvej	1984	København V
Ingerslevsgade	1705	København V
Islands Plads	1431	København K
Israels Plads	1361	København K
Istedgade	1650	København V

J

Jacobys Allé	1806	København V
Jakob Dannefærds Vej	1973	København V
Jarmers Plads	1551	København V
Jens Kolofds Gade	1268	København K
Jerichausgade	1777	København V
Jernbanegade	1608	København V
J. M. Thielers Vej	1961	København V
Johnstrups Allé	1923	København V
Jorcks Passage	1162	København K
Julius Thomsens Gade	1974	København V
Julius Thomsens Plads	1925	København V

K

Kalvebod Bastion	1411	København K
Kalvebod Brygge	1560	København V
Kalvebod Pladsvej	1561	København V
Kammarsvej	1805	København V
Kampmannsgade	1604	København V
Kastanievej	1876	København V
Kattesundet	1458	København K
Kejsergade	1165	København K
Kingosgade	1818	København V
Kirkeløngangsporten	1218	København K
Kjæld Langes Gade	1367	København K
Klarerboderne	1116	København K
Kleinsgade	1976	København V
Klerkegade	1308	København K
Klostergården	1163	København K
Klosterstræde	1157	København K
Knabrostræde	1210	København K
Knippelsbrogade	1409	København K
Knud Lavards Gade	1730	København V
Kochsvej	1812	København V
Kompagnistræde	1208	København K
Kongens Nytorv	1050	København K
Kongshøjgade	1675	København V

Kristen Bernikows Gade	1105	København K
Krokodillegade	1326	København K
Kronprinsensgade	1114	København K
Kronprinsessegade	1306	København K
Krusemyntegade	1318	København K
Krusågade	1719	København V
Krystalgade	1172	København K
Krystalpassagen (Krystalgade 15)	1172	København K
Krøyers Plads	1404	København K
Kultorvet	1175	København K
Kvintus	1433	København K
Kvægtorvet	1713	København V
Kvægtorvsvej	1710	København V
Kvæsthusbroen	1252	København K
Kvæsthusgade	1251	København K
Küchlersgade	1774	København V
Købmagergade	1150	København K
Kodboderne	1714	København V
Kaalundsgade	1664	København V

L

Laksegade	1063	København K
Landemærket	1119	København K
Landgreven	1301	København K
Langebrogade	1411	København K
Larsbjørnsstræde	1454	København K
Larsens Plads	1258	København K
Larslejsstræde	1451	København K
Lavendelstræde	1462	København K
L. I. Brandes Allé	1956	København V
Lille Colbjørnsensgade	1703	København V
Lille Istedgade	1706	København V
Lille Kannikestræde	1170	København K
Lille Kirkestræde	1072	København K
Lille Kongensgade	1074	København K
Lille Strandstræde	1254	København K
Lille Søndervoldstræde	1421	København K
Lindevej	1877	København V
Linnésgade	1361	København K
Lundbyesgade	1771	København V
Lykkesholms Allé	1902	København V
Lynetten	1433	København K
Lyrskovgade	1758	København V
Læderstræde	1201	København K
Løngangstræde	1468	København K
Lønporten	1121	København K
Løvstræde	1152	København K

M

Madvigs Allé	1829	København V
Maglekildevej	1853	København V
Magstræde	1204	København K
Margretheholm	1433	København K
Maria Kirkeplads	1707	København V
Martensens Allé	1828	København V
Martinsvej	1926	København V
Matthæusgade	1666	København V
Meldahlsgade	1613	København V
Mellemfortet	1259	København K
Middelgrundsfortet	1433	København K

Mikkel Bryggers Gade	1480	København K
Mikkel Vibes Gade	1417	København K
Mitchellsgade	1568	København V
Mynstersvej	1827	København V
Mysundegade	1668	København V
Møgeltoørgade	1755	København V
Møntergade	1118	København K

N

Naboles	1208	København K
Nansensgade	1368	København K
Niels Brocks Gade	1574	København V
Niels Ebbesens Vej	1911	København V
Niels Hemmingsens Gade	1153	København K
Niels Juuls Gade	1059	København K
Nikolajgade	1068	København K
Nikolaj Plads	1067	København K
N. J. Fjords Allé	1957	København V
Nordre Toldbod	1259	København K
Norsvej	1916	København V
Ny Adelgade	1104	København K
Nybrogade	1203	København K
Ny Carlsberg Vej	1760	København V
Nygade	1164	København K
Nyhavn	1051	København K
Ny Kongensgade til 17 og 16	1472	København K
fra 19 og 18	1657	København V
Nyropsgade	1602	København V
Nytorv	1450	København K
Nyvej	1851	København V
Ny Vestergade	1471	København K
Ny Østergade	1101	København K
Nørre Farimagsgade	1364	København K
Nørregade	1166	København K
Nørre Søgade	1370	København K
Nørre Voldgade	1358	København K

O

Oehlenschlägersgade	1663	København V
Ole Suhrs Gade	1354	København K
Olfert Fischers Gade	1311	København V
Otto Mønstedts Gade	1571	København V
Otto Mønstedts Plads	1563	København V
Overgaden neden Vandet	1414	København K
Overgaden oven Vandet	1416	København K

P

Painatokesgade	1733	København V
Paludan Müllers Vej	1815	København V
Palægade	1261	København K
Pasteursvej	1778	København V
Peder Hvitfeldts Stræde	1173	København K
Peder Skrams Gade	1054	København K
Philippavej	1928	København V
Pilestræde	1112	København K
Pistolstræde	1102	København K
Platanvej	1810	København V

Polititorvet	1667	København V
Porthusgade	1213	København K
Postboks	1001-1029	København K
Postboks	1501-1529	København V
Poul Ankers Gade	1271	København K
Prinsessegade	1422	København K
Prinsesse Mariæ Allé	1908	København V
Prins Jørgens Gård	1218	København K
Proviantgården	1218	København K
Puggaardsgade	1573	København V
Pustervig	1126	København K

R

Rahbeks Allé	1801	København V
Rathsacksvej	1862	København V
Refshalevej	1432	København K
Refshalevej	1433	København K
Rejsbygade	1759	København V
Revalsgade	1723	København V
Revantlowsgade	1651	København V
Reverdiilsgade	1701	København V
Rigensgade	1316	København K
Rigsdagsgården	1218	København K
Rolighedsvvej	1958	København V
Rosenborggade	1130	København K
Rosengade	1309	København K
Rosengården	1174	København K
Rosenørns Allé	1970	København V
Rysensteensgade	1564	København V
Rævegade	1315	København K
Røddinggade	1735	København V
Rømersgade	1362	København K
Rørholmegade	1352	København K
Rådhuspladsen	1550	København V
Rådhusstræde	1466	København K

S

Sagasvej	1861	København V
Sankelmarksgade	1678	København V
Sankt Annæ Gade	1416	København K
Sankt Annæ Passage	1262	København K
Sankt Annæ Plads	1250	København K
Sankt Gjertruds Stræde	1129	København K
Sankt Jørgens Allé	1615	København V
Sankt Knuds Vej	1903	København V
Sankt Markus Allé	1922	København V
Sankt Markus Plads	1921	København V
Sankt Nikolaj Vej	1953	København V
Sankt Pauls Gade	1313	København K
Sankt Pauls Plads	1314	København K
Sankt Peders Stræde	1453	København K
Sankt Thomas Allé	1824	København V
Saxogade	1862	København V
Schacksgade	1365	København K
Schlegels Allé	1807	København V
Schønbergsgade	1906	København V
Sigerstedgade	1729	København V
Silkegade	1113	København K
Sixtus	1433	København K
Sjæleboderne	1122	København K
Skelbækgade	1717	København V

Skindergade	1159	København K
Skjalm Hvides Gade	1728	København V
Skoubogade	1158	København K
Skydebanegade	1709	København V
Slagtehusgade	1715	København V
Slægterboderne	1716	København V
Slesvigsgade	1762	København V
Slien	1788	København V
Slotsholmsgade	1216	København K
Slutterigade	1461	København K
Snaregade	1205	København K
Sofiagade	1418	København K
Sommerstødgade	1718	København V
Stampesgade	1702	København V
Steenstrups Allé	1924	København V
Steenwinkelsvej	1986	København V
Stenderupgade	1738	København V
Stenosgade	1616	København V
Stokhusgade	1317	København K
Stoltenbergsgade	1576	København V
Store Kannikestræde	1169	København K
Store Kirkestræde	1073	København K
Store Kongensgade	1264	København K
Store Regnegade	1110	København K
Store Strandstræde	1255	København K
Store Søndervoldstræde	1419	København K
Stormgade 2-16	1470	København K
ulige nr. samt 18 og 20	1555	København V
Strandgade	1401	København K
Studiestræde		
til 49 og 42	1455	København K
fra 51 og 46	1564	København V
Suensonsgade	1322	København K
Suhmsgade	1126	København K
Sundevodsgade	1751	København V
Suomisvej	1927	København V
Svanegade	1328	København K
Svanemosegårdsvej	1967	København V
Svanholmsvej	1905	København V
Sveasvej	1917	København V
Svendsgade	1859	København V
Svend Trøsts Vej	1912	København V
Sværtegade	1118	København K
Sølvgade	1307	København K
Sønder Boulevard	1720	København V
Søndre Toldbod	1269	København K
Søtørvet	1371	København K

T

Teglårdstræde	1452	København K
Theofilus Hansens Gade	1778	København V
Thorvaldsensvej	1871	København V
Tietgensgade	1704	København V
Tigergade	1321	København K
Toldboden	1269	København K
Toldbodgade	1263	København K
Tordenskjoldsgade	1056	København K
Tornbuskegade	1131	København K
Torvegade	1400	København K
Trekroner	1269	København K

Trommesalen	1614	København V
Trøjborggade	1767	København V
Tullinsgade	1618	København V
Turesensgade	1368	København K
Tøjhusgade	1214	København K
Tøndergade	1762	København V
Tårnborvej	1901	København V

U

Ullerupgade	1673	København V
Uraniavej	1878	København V

V-W

Veldemarsgade	1665	København V
Valkendorfsgade	1151	København K
Vandkunsten	1467	København K
Ved Glyptoteket	1675	København V
Ved Kanalen	1413	København K
Ved Stranden	1061	København K
Ved Vesterport	1612	København V
Ved Volden	1425	København K
Vendersgade	1363	København K
Westend	1661	København V
Vesterbrogade		
1-151, 2-150	1620	København V
161-191, 162-208	1800	København V
Vester Farimagsgade	1608	København V
Vesterfælledvej	1750	København V
Vestergade	1458	København K
Vester Søgade	1601	København V
Vester Voldgade	1652	København V
Viktoriegade	1655	København V
Vildandegade	1327	København K
Wildersgade	1408	København K
Wilders Plads	1403	København K
Vimmelskftet	1161	København K
Vindebrogade	1212	København K
Vingårdstræde	1070	København K
Vodroffslund	1914	København V
Vodroffs Tværgade	1909	København V
Vodroffsvej	1900	København V
Vognmagergade	1120	København K
Voldboligerne	1426	København K
Voldgården	1412	København K
Worsaaesvej	1972	København V
Værnedamsvej	1619	København V

Ø

Øster Farimagsgade		
1-19, 2-2 D	1353	København K
(resten)	2100	København Ø
Østergade	1100	København K
Øster Søgade til 36	1357	København K
(resten)	2100	København Ø
Øster Voldgade	1350	København K

Å

Åbenrå	1124	København K
Åboulevard ulige nr.	1980	København V
(lige nr.	2200	København N)

Postekspeditioner der er nedlagt siden 1. januar 1969.

Tidligere postadresse	Ny postadresse	Tidligere postadresse	Ny postadresse
Andst	6600 Vejen	Roager	6760 Ribe
Arentsminde	9460 Brovst	Rygdgård	5874 Hesselager
Bangsbo Læse	9940 Byrum	Rårup	7130 Juelsminde
Biersted	9440 Åbybro	Sebbersund	9240 Nibe
Birkelse	9440 Åbybro	Skelund	9560 Hadsund
Dalbyover	8970 Havndal	Skibet	7100 Vejle
Ellidshøj	9230 Svenstrup J	Skovsgård	9460 Brovst
Earum	3230 Græsted	Spodsbjerg	5900 Rudkøbing
Fjellerup	5856 Ryslinge eller 5854 Gislev	Storvorde	9270 Klarup eller 9282 Gudumholm
Fjelstrup	6100 Haderslev	Sønder-Bork	6893 Hemmet
Fole	6610 Gram	Sønder-Vilstrup	6100 Haderslev
Godthåb J	9230 Svenstrup J	Sønder-Vium	6893 Hemmet
Gramrode	7130 Juelsminde	Taps	6070 Christiansfeld
Gårde	6870 Ølgod	Turup	5610 Assens
Hald St	8983 Gjerlev J	Ullits	9640 Farsø
Halvrimmen	9460 Brovst	Veddum	9560 Hadsund
Hejsager	6100 Haderslev	Vegger	9240 Nibe
Hejlsminde	6094 Hejls	Vejrup	6740 Bramming
Hulsig	9990 Skagen	Visborg	9560 Hadsund
Hvalpsund	9640 Farsø	Vonsbæk	6100 Haderslev
Lønborg	6880 Tarm	Vostrup	6880 Tarm
Mejlskov	5400 Bogense	Vårst	9260 Gistrup eller 9282 Gudumholm
Norup	8970 Havndal eller 9550 Mariager	Østerild	7700 Thisted
Nørre-Bork	6893 Hemmet	Øster-Tørslev	8983 Gjerlev J
Præstbro St	9330 Dronninglund, Holbæk og Mølholt dog 9300 Sæby		

Ny udgave af

*Nikolaj Andersens
sønderjydske digte
og fortællinger*

er lige udkommet —

Fås hos boghandlerne

DY-PO Bogforlag, Sønderborg

Selvfølgelig slider 5 børn og 1 hund på et gulvtæppe,

men

Gram holder til sliddet. Takket være vægtige tæppefordele - gram for gram. Som gangbar slidstyrke, lang levetid. Og lynhurtig rengøring. Lækkert, blødt, lunt - dejligt at bo på! Masser af tæpper at vælge imellem: Rya, Axminster, vendetæpper - Colorit og Gram Elite væg-til-væg tæpper. Lægger De vægt på slidsikker kvalitet, skønhed og god økonomi - lægger De Gram på Deres gulve. Spørg efter Gram tæpper - grundlaget for moderne hjem!

Historisk Samfund for Sønderjylland

tænker på DEM med gode bøger til små penge:

J. N. H. SKRUMSAGER: ANE MARIE SKRUMSAGER
Heri berettes om den sønderjyske førers dramatiske
kærlighedshistorie.

HARALD JØRGENSEN: GENFORENINGENS STATS-
POLITISKE BAGGRUND

H. V. GREGERSEN: LAURIDS SKAUS BREVVEKSLING
MED POLITISKE VENNER
I SØNDERJYLLAND

og den store salgssucces

de fornemme billedværker

JØRGEN PAULSEN og POUL KÜRSTEIN: SØNDERJYLLAND.
HISTORISK BILLEDBOG. TIDEN INDTIL 1864

OLE BECH og ESKILD BRAM: NORDSLESVIG 1920-70.
HISTORISK BILLEDBOG

Tænker DE på

Historisk Samfund for Sønderjyllands

virksomhed, så skriv eller telefonér om oplysninger og bro-
churer til vort kontor, adr. Landsarkivet, 6200 Åbenrå,
telf. (046) 2 46 83.

